Hansen

VITA
S. ROSA
D. LIMA

8

a-33-

L'Petit Rome 1866.

ROSA PERVANA
VITA MIRABILIS, & MORS
PRETIOSA
Ven.ae Sororis ROSÆ de S. MARIA
Limensi ex tertio Ordine S.P DOMINICI
AD S.DN. ALEXANDRUM VII
Pont. Max.
16 54
Laz.s Baldus
Roma Superiorum permissu.
B. Thiboust

VITA MIRABILIS
ET MORS PRETIOSA
VENERABILIS SORORIS
ROSÆ DE S. MARIA
L I M E N S I S,
Ex Tertio Ordine S. P. DOMINICI,

AD SANCTISSIMVM D. N.
ALEXANDRVM VII.
PONTIFICEM MAX.

Excerpta & collecta

Per P. M. F. LEONARDVM HANSEN
Prouincialem Angliæ, & Socium Reuerendissimi P. Magist. Generalis Ord. Præd.

ROMAE, Typis Nicolai Angeli Tinassij M. DC. LXIV.

Superiorum permissu.

B.ME PATER.

VERA ac ſecura SS. Pontificum lætitia eſt, ſi Eccleſia vernet Sanctitate, ſi pace floreat. Et ecce ROSAM. Vſque ab Indorum mari Pacifico pacem, ver, lætitiam adhalat noui Orbis nouus hic floſculus: num & ſanctitatem? id verò Sanctitatis Veſtræ infallibili oraculo decernendum præſtolabimur, ne fallamur; nam ſcitè Paſchaſius, aliæ (: inquit) ſunt Roſæ, quæ Chriſti ſanguine intus pingueſcunt & rubricantur vt ſemper floreant, aliæ quæ in terra radicantur, vt citò floreant & poſtmodùm areſcant, Crediderim equidem non his ſed illis accenſendam fore hanc Roſam Peruanã, vtpote quæ nec humi ſerpſit, nec terrena radice aut ſucco ſed Chriſti ſanguine pinguis ac rubens, prodigijs sẽper florere pergit, eiuſq; Vita, mors, geſta palam clamitant, Chriſti bonus odor ſumus. Denique hanc DEI Filius Roſam cordis ſui dignatus eſt appellare. Verùmtamen priuatum ſileat meæ exilitatis præiudicium, vbi publicum S. Sedis iudicium exſpectatur. Mihi ſat fuerit paruiſſe, ac Superiorum nutu ex iuratis Proceſſibus mirabilem Roſæ Vitam hiſtorico ſubnodio collegiſſe in Synopſim; carptim quidem, at non ſine compunctione. in pſ. 44. infra Cap. XI.

Porro, vt quidquid hoc eſt tenuiſſimæ opellæ Alexandro Pont. Max. auderem inſcribere, mihi ſolus

is autor fuit qui ſolus me tenet Romæ lateri adlectum ſuo Generalis totius noſtri Ordinis Moderator, nempe ratus, eductam Peruuiæ gleba aurea Roſam *ijs deberi manibus, quæ* Auream Roſam *quotannis ſanctificant, dum quarta eſurialis Quadrageſimæ Dominica fideli populo ait:* Lætare. *Sanè vt iſta Dominicæ, ita illa Dominici Roſa eſt, vtraq; floridam apta ſpirare lætitiam, digna vtraq; Summi Sacerdotis benedicente manu exaltari in candelabrum, ac inde donum fieri Catholicorum Principum ſupplici pietati.*

Init (: fateor:) hodie Autumnus, quo deberi ſolent non flores ſed fructus; at viciſſim à Roſæ Sponſo reſonat Echo: flores mei fructus. *Opportunè; ſimul quippe in hac Roſa & fructifer autumnus vernat, & floridum ver fructificat, quinimò hic primus eſt meridionalis Americæ flos & fructus, quem vbi Sanctitas Veſtra (vti fore ſperamus) in primitiarum aram ſolemni* honoris & honeſtatis *apotheoſi eleuarit coram Domino, toti Eccleſiæ non minùs fructuoſum quàm floridum* lætare *intonabit.*

Eccl. 24. v. 23.

Penè exciderat, nobis Germanis Roſam in laquearibus pingi ſolitam ritu vetuſtiſſimo, vt Harpocratici ſilentij admoneat hoſpites. Itaque hìc ſilebo, tacitiſque precabor votis, tam proſperè nobis Valere Sanctitatem Veſtram, quàm verè ſuo throno portæ inferi non prævalebunt. Romæ, ix. Cal. Octobris M. DC. LXIV.

S. V.

Ad pedum oſcula demiſsè pronus
F. Leonardus Hanſen Prouincialis Angliæ & Socius
Magiſtri Generalis Ord. Præd.

FR. IO. BAPTISTA DE MARINIS
Sacræ Theolog. profeſſor, Ord Præd.
humilis Magiſt. Gen. & ſeruus.

TEnore præſentium, noſtrique autoritate officij facultatem concedimus Admodum R. P. Magiſtro Fr Leonardo Hanſen Prouinciali Angliæ ſocio noſtro, ſeruatis ſeruandis imprimendi librum cuius titulus eſt *Roſa Peruana*, ſeu *Vita mirabilis, & mors pretioſa venerabilis ſororis Roſæ de Sancta Maria ex tertio Ordine S. P. N. Dominici*, iuſſu noſtro à duobus Theologis recognitum, & approbatum. Dat Romæ in Conuentu noſtro S. Mariæ ſuper Mineruam die 24. Auguſti 1664.

Fr. Io. Baptiſta de Marinis

Magiſter Ordinis

Reg. fol. 78.

Fr. Antonius Gonſalez
Magiſter, & Socius.

Approbatio Theologorum Ordinis Prædicatorum.

SYnopſim hanc admirabilis vitæ Sororis Roſæ de S. Maria Peruanæ deſcriptam ab A.R.P. Mag. Fratre Leonardo Hanſen Prouinciali Angliæ à me viſam de mandato Reuerendiſs. P. Magiſtri Generalis Fratris Io. Baptiſtæ de Marinis, & à me repertam omni ex parte vernantem floribus elegantiſſimæ eruditionis, iudico nihil continere, quod poſſit impedire ne ſecundùm Sacros Canones, & Concil. Trident. & Conſtitutiones Apoſtolicas imprimi poſſit. Et in fidem &c.

Fr. Petrus M. Paſſerinus Procur. Gen. Ord. Præd.

DE mandato Reuerendiſs. P. Magiſtri Generalis Ordinis Prædicatorum Fr. Ioannis Baptiſtæ de Marinis, vidi librum, cui titulus Synopſis admirabilis vitæ, morum, operum, & feliciſſimi tranſitus Sororis Roſæ à Sancta Maria Peruanæ ex tertio Ordine S.P. Dominici, *ab admodum R.P. Magiſtro Fr. Leonardo Hanſen Prouinciali Angliæ eiuſdem Ordinis compoſitum; vidi, & in eo miratus ſum hominem non hominis ſtylo, ſed Angeli penicillo depingentem Roſam. E Gaſpare de Floribus Leonardus noſter Sororem Roſam depinxit natam; & de Leonardo nardum factam, Roſam iam mundus odorat, en redolent omnia dum progenitoris floribus ſcriptor addit flores. Miramur in flore colorum venuſtatem, odoris argutiem, auctoris artem. Hanſen, has en tibi lector in libro hoc prærogatiuas offert, ſi venuſtatem deſideras, venuſtus liber hic, eleganſque totus, ſi argutiem optas, arguto liber hic expolitur vngue, ſi artis induſtriam quæritas, ardua liber hic expeditur arte. Quid vltra? Sertum tanto operi amas? Laus tua ſit ſertum, vt ſic certum librum ſic floridum, floridam venire ad palmam, auream ruere in coronam. Sic cenſeo Romæ apud Sanctam Mariam ſuper Mineruam.*

Fr. Vincentius Ferre Ordinis Prædicatorum, Magiſter, & Regens.

PROTESTATIO AVCTORIS:

CVM Sanctiſs. Dominus Noſter Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregat. S.R. & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij anno 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui ſanctitate, ſeu Martyrij fama celebres è vita migrarunt, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia, tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus ſine ea impreſſa ſunt, nullo modo vult cenſeri approbata. Idem autem Sanctiſſimus die 5. Iunij 1631. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti, vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam, bene tamen ea, quæ cadunt ſuper mores, & opinionem, cum proteſtatione in principio, quòd ijs nulla adſit auctoritas ab Eccleſia Rom. ſed fides ſit tantùm penes Auctorem. Huic decreto, eiuſque confirmationi, & declarationi obſeruantia, & reuerentia, qua par eſt, inſiſtendo, profiteor me haud alio ſenſu, quidquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi abvllo velle, quàm quo ea ſolent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem diuina Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, aut Sanctæ Sedis Apoſtolicæ nituntur, ijs tantùmmodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adſcripſit.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiſs. Patri Magiſtro Sac. Palatij Apoſtolici.

O. Archiep. Patracen. Viceſg.

Imprimatur,

Fr. Hyacinthus Libellus Sacri Palatij Apoſtol. Magiſt. Ordinis Prædicatorum.

SYNOPSIS

ADMIRABILIS VITAE, MORVM, OPERVM, Ac feliciſſimi tranſitus SORORIS ROSAE A S. MARIA PERVANÆ

Ex tertio Ordine S. P. Dominici.

Prolepſis ad pium Lectorem.

VTiq; miraberis in tota hac Synopſi tam ſterile *Miraculorum* ſilentium: at precor ſuſtine, prodibit & horum appendix vbertas, mox vt ex lege *Sacrorum Rituum* licuerit. Interim ſolius *Vitæ* hiſtoriolam accipe ex *Remiſſoriali* (: quem vocant) *Proceſſu*, iuratiſq; teſtimonijs fide bona extractam, quæ & plenior foret, niſi Virginis Roſæ ingenioſa, & cauta humilitas (: de qua infra cap. v.) ſic pleraq; ſtuduiſſet abſcondere, quòd neq; familiarium intimis, neq; domeſticis curiosè oculatis, nec ipſi deniq; peruigili Matri innotuerint, præter paucula iſta, quæ pene furtim & quaſi per rimulas notari ſubinde potuerunt. Itaq; non niſi comperta hìc damus, quæ in his Capitulis tametſi totidem videbuntur manipuli, ſpicilegium non excedunt.

CAPVT I.

Roſæ patria, natales, cunabula.

LIma, meridionalis Americæ, quà mari Pacifico lambitur, nobile emporium Regniq; Peruani metropolis hanc nouam in Orbe nouo enixa eſt Roſam anno Virginei partus M.D.LXXXVI. menſe Aprili, qui quòd erupturis floribus terram aperiat, ab officio nomen traxit. Huius menſis vigeſimus dies Beatæ Agneti de Monte Politiano Virgini Dominicanæ à *cęleſti rore, ac diuerſis* repente *enatis floribus* notiſſimæ ſacer eſt, idemq; Roſæ huic natalis fuit. Itaq; vernant hìc omnia, ſiquidem & Progenitores Virgini fuere *Gaſpar de Floribus*, *Mariâ ab Oliua*, ille ex Inſula Hiſpanorum oriundus cui à *Portu diuite* nomen eſt, hæc *Limæ* nata; vterq; ſtirpe non ignobili, ſed opibus permodicis, niſi quòd ingentis opulentiæ loco fuerit tali filiola cælitus ditari. Naſcenti Roſæ Paterna domus obtigit in vico *S. Dominici*, ac ponè quidem iuxta *Aedem S. Spiritus*, vt vel ipſe locus videatur futuræ tum ſanctimoniæ tum inſtituti ſignaſſe præſagium. Iure iurando teſtata eſt genitrix (: in Proceſſu Remiſſ.) ſibi fuiſſe hunc partum vt feliciſſimum ità facillimum, minimèq; obnoxium illis angoribus, quibuſcum ſolebat in parturitione reliquarum prolium diriſſimè conflictari. Nec minùs adſtupuit obſtetrix, vt vidit hanc infantem ſecundarum inuolucris prodire grauem, & quaſi penulatam: Nimirum ſic naſcuntur Roſæ, congenitis integumentis vndiq; velut amictu paludatæ. Ipſo dein feſtiuiſſimo Pentecoſtes die (: qui Hiſpanis *florum Paſcha* dicitur) baptizata eſt Roſa, primoq; rore cęleſtis gratiæ permaduit, nec tamen Roſæ nomen tunc ei impoſitum, ſed Iſabellæ ſiue Elyzabeth; nimi-

nimirum ab auia materna Isabella de Herrera, cui inter lustrales aquas videbatur is honor deberi humano more. Porro vt Rosæ nomen diuinitus Soboli destinatum post trium mensium ambages demum erumperet, prodigium exspectabatur, quod tale fuit. Quiescebat in cunis trimestris paruula, quandò cum ancillula & filiabus accita, Mater conspexit filiolæ vultum vndiq; opertum repanda sed paulò post disparente rosa. Obstupuere omnes, at ceteris altiùs icta spectaculo Mater subito complexu teneriſq; osculis diffuauiauit paruulam, *mihi* (inquiens) *tu deinceps Rosa diceris & eris, nec alio post hac nomine te compellabo*; quasi cum Præcursoris Matre protestaretur his Ambrosij verbis: *habet vocabulum suum quod agnouimus, non quod elegimus*. Rem tamen indignè tulit auia, doluit suum nomen in tenera nepte sic obliterari ac ferè despici, vnde placando huic iurgio nec annorum lustrum satis fuit, donec tandem controuersiæ finem imposuit Sacramentale Chrisma, quo Sanctissimus Limensium Archipræsul Turibius in Parochia loci *Quiui*, dum Rosæ illiniebat confirmationis signaculum, omisso Baptismali nomine Rosam pronunciare maluit, cuius fortasse iam tunc fragrantiam sensérat in spiritu, quo plenus erat. Sanè videbatur eum vnctio docuisse de omnibus, vt neq; errare posset in Rosæ nomine cui exinde pariter & auia adquieuit. Verùm tamen lapsis aliquot annis de Rosæ nomine aliam indixit litem ipsamet Virginis pauida conscientia, nimirum vt ità præberetur occasio locusq; cęlesti oraculo quo Rosæ nomen vltimò erat confirmandum. Res ità euenit. Creuerat puella, iamq; suimet per ætatem compos vt resciuit, se neutiquam in Baptisterio sed in cunis traxisse hoc succedaneum nomen, suspicata est pro solo vanitatis lenocinio forsitan hoc sibi inditum fuisse nomen, quo vultus sui commendaretur forma ac venustas. Itaq; hoc scrupulo saucia & animo inquieta sacellum Dei Genitricis in Aede

FF. Prædicatorum Sanctiſs. Roſario dicatum adijt, illic lachrymosè procubuaMiſericordię Matri angorem ſuum expoſuit, remedium popoſcit. Nec *Virgo Roſa myſtica* Virgunculam Roſam diſtulit conſolari, ſiquidem in alto ſed inexplicabili intimæ illuſtrationis radio pauidam affata docuit, mirè hoc ſuum nomen probari Diuino quem geſtabat Puerulo, ſe verò de ſuopte nomine hoc inſuper adiectum ei velle auctarium, quo Roſa à S. Maria in poſterum cognominaretur. Sic quæ trepidabat in nomine, firmabatur cognomine, ſecura & læta quòd vtrumq; cęlitus datum poſſideret. Habent quidem hoc (: Ambroſio teſte) Sanctorum merita, vt à Deo nomen accipiant, ſed qui vltra nomen etiam cognomen è Cęlo accipiant, raros puto. Admiſit inſperatæ nomenclaturæ gratiam puella non ſine excelſo intimi dulcoris ſenſu, adeò, vt die quadam à SS. Communione domum reuertens ardore inſolito obteſtaretur Matrem, vnicum hoc gemini fauoris nomen Roſæ à S. Maria ſibi quàm creberrimè repeteret, ac frequentiùs occantaret, illo ſe mirificè poſthac delectari, mulceri, colliqueſcere. Hærebat parens mirata nouitatem, at ſubiecit Virgo: Nunc nunc redire ſe à pedibus Magnæ Deiparæ, huic rem cordi fuiſſe, huius benedictione, & materno auſpicio ſuam animam tranſiſſe in Roſam florido Iesvlo Nazareno ſacram: proinde ſi aliquando ſuſpectum ſibi fuerat Roſæ epitheton, iam illud in tuto eſſe, vtpotè diuinitus approbatum; ideo frequenti huius gratiſſimæ compellationis auditu velle ſe ſui tum nominis tum officij ſæpiculè admoneri. Reliquum quod ſibi in illa S. Communione acciderat, Virgo humilis verecundè ſubticuit, Matriq; ſat fuit, Roſæ nomen quod infanti prima impoſuerat, Cęlo placuiſſe.

CAPVT

CAPVT II.

Rosæ crepundia, indoles, educatio Votumq; Virginitatis.

S. Catarinæ Senensis infantia ac pueritia tam dulcis omnibus ac blanda fuisse legitur, vt non Catarinam, sed Euphrosynam pleriq; cæperint appellare. Eadem infanti Rosæ fuit indoles quieta, suauis, lepidula, & continuò serena, vt commune dumtaxat gaudium totius domus videretur. Obseruarunt domestici, numquam in fascijs paruulam voce querula, aut stridulis vagitibus ædium turbasse silentium, numquam ploraſſe, nisi quòd semel, cum Mater nobilem Matronam visitans foras extulisset Rosam, compesci à planctu non potuit quoadusq; ex aliena in propriam domum referretur, quasi iam tunc nosset publicum fugere, & auersari, vnde ex tunc constituit parens infantem placidissimam deinceps cum exeundum foret, secum non exportare.

Trimula erat, quando in tenerrima indole promicare cœperunt supra ætatem robusta virtutum specimina. Et primum quidem tolerantiæ fuit animiq; inter dolores impauidi, fortis, tranquilli, vt liqueret Rosam esse quam spinæ nec terrent, nec terunt, aut deijciunt. Accidit, quòd prægrandis arca dum incautè properèq; clauditur, dextrum Rosulæ pollicem fortuitò corriperet. Aduolauit turbata Mater, sed dissimulabat tranquilla filiola dolorem, abscondit manum, donec post dies aliquot putrescceret sub vnguiculo emortuus sanguis. Aduocatur Chirurgus, isq; vt læso articulo tumidum pus educeret, acribus remedijs totum penè vnguem absumpsit, demum & vnguiculi

reſiduum lento, ac violento forfice radicitus auulſit. Vidiſſes immotam ſub his cruciatibus Roſam ac ſi non ſuus eſſet pollex, cui toties ferrum inſæuiebat. Obſtupuit præ alijs Ioannes Perez de Zumeta (: id erat Chirurgo nomen) haud capiens vnde tantillæ Virgunculæ tanta in ijs tormentis obduruiſſet conſtantia, nam toto illo acerbiſſimæ curationis tempore nec gemitum ediderat, nec vnquam expalluerat ad ſtyli, ſanguinis, nouorumq; vulnerum aſpectum.

Nondum Roſa quadrimula erat, cum mordax ſuppuratio in eius auricula ſuccreuit. Rurſus igitur Chirurgi manu, ac poſt lene emplaſtrum deniq; & ferro opus fuit. Roſa, dum exeſæ cartilaginis pars vitiata præſcinditur, ea vultus animiq; firmitate vulnus excepit, qua nec intueri adſtantes poterant ſulcantem nouaculam. Fluebat ſanguis in humerum, nec Roſa exhorruit tincturam ſuam.

Quadriennium viuendo expleuerat, cum ſummam capitis ſui cutem ſpecies quædam impetiginis cępit obcruſtare. Mater obuio ſed imperito ſuaſa conſilio modicos pulueres inſperſit effectu planè improſpero, nam ij vtpotè olentes Hermeticam pyxidem affectas partes cauſtica ſua acrimonia rodebant ità immaniter, vt certis interuallis toto corpuſculo tremuiſſe puellam tacitè notarint domeſtici: Nec tamen hic iugis, & acerrimus dolor ab ea, vel minimum potuit exprimere gemitum aut moleſtiæ indicium, niſi quòd à Matre interrogata de dolore, cum totum negare non poſſet, modicum ac toleratu facilem eſſe reſpondit: ſicq; in ijs tormentis cum ſua Matre pernoctauit ſilens, immota, quietiſſima. Sed anxia parens poſtridie reuulſo leniter cataplaſmate inhorruit, videns filiolæ verticem hinc bullis turgidum, indè foſſulis profundè vlceratum, & ô (: inquit) miſera, ſiccine totam hanc tranſegiſti noctem ſub huiuſmodi cruciatus voraci ardore? tacuit Roſa, nec vrgenti aliud vnquam replicuit, quàm ſtetiſſe

intra

intra mediocritatem ſuos dolores. Accitus deinde Chirurgus plagæ ſanandæ nouæq; cuti inducendæ quadraginta duos continuos inſumpſit dies, tormento vix mitiori quàm quo prima nox Virginem lancinarat. Sed neque tunc Roſæ defuit par dolori tam moroſo conſtantia, quantam ab illa imò ab vlla ætate ſperari poſſe Chirurgus diffidebat.

Idem Roſæ iam ſexennis patuit robur ſub eiuſdem Chirurgi forcipe, cum ſibi ex intimo nare eximendus fuit phaſeolus, tertio demum tractu erutus. Dixiſſes hanc indolem vni patientiæ natam. Sed rudimenta hæc erant ac tempeſtiua præludia animi corpuſculum proprium ceu alienum tractaturi. Supereſt quòd reliquam eius pueritiam curſim delibemus.

Roſæ quinquenni & adhuc inter pueritiæ infantiæq; confinia conſtitutæ, notitia ac timor Dei ſe ſe inſinuauit modo prorsùs admirabili; quia inter ludos. Res ità cõtigit: luſitabat cum ea natu maior germanus frater, iſq; (caſu an ſtudio, incertum) luto imbuit rutilam pulcherrimamq; innocentis puellæ cæſariem. Iocus erat, ac puerilis ridendi màteries, at non ità placuit Virgunculæ, quam non contemptus ſed ſordes offendebant. Itaq; ludum abrupit, cui mox frater: hem (: inquit) ſoror mea, ſi te deturpati capillitij tui iniuria tam ſeriò affligit, ſcito, cultos puellarum cincinnos Inferni rudentes eſſe, quibus illaqueantur iuuenum incautæ animæ, vt in gehennam æternam detrahantur. Ergo puta exoſos Deo capillos, quos tu amare videris. Hæc ludibundus puer geſtu velut concionatorio profatus repetebat ludum, at puellæ animum altiùs hæc verba, quàm pro dicentis impetu ſuæue ætatis modulo penetrarunt, nec verba erant ſed tonitrua, nam repente mens illa capaciſſima ſimul immenſum concepit horrorem Inferni, ſimul apprehendit vaſtitatem æternitatis, ſimul Diuinam attentiùs reuerita maieſtatem ponderabat

bat ſecum omnis peccati fœdam infelicitatem. Hinc ſubitò in ſe reducta cæpit odiſſe ſuoſmet capillos, firmare animum aduersùs omnes offenſas Dei, deteſtari occaſiones quæcumq; Inferno militarent, deniq; ordinato agmine tunc immigrarunt alta Dei æſtimatio, filialis timor numinis, cura ſalutis, abominatio peccati. Quis tot tamq; ſeria exſpectaſſet è ludo ac luto? Verùm ſub eodem radio progreſſa vlteriùs Roſa limpidè agnouit, Dei auxilium ſibi fore & neceſſarium & iugiter implorandum. Hinc ſtatim exarſit in ipſa conatus orandi, qui & formulam dictauit iaculatoriam, hanc videlicet. *IESVS ſit benedictus. IESVS mecum ſit, amen.* Dulceſcebat exinde in labellis in corculo Virginis hic precandi modus, vt ab ea frequentanda nec dormiens ceſſaret, vſq; adeò nimirum Dei præſentia iam ſenſus Roſæ interiores vndiq; occuparat.

Demum ſub hac tam præmatura ac ſublimi Dei notitia quinquennis Roſa ſenſit apertiùs trahi ſe ac præparari ad S. Catarinæ Senenſis excelſa tyrocinia, ſiquidem huius exemplo confeſtim & ipſa Virginitatis votum emiſit inter hæc primula tenellæ ætatis crepuſcula, quinto nimirum ætatis anno; quin & poſtea eiuſdem Seraphicæ viraginis imitatione ſibimet capillos ad viuam vſq; cutem inſcia Matre præſcidit, ne quid ſupereſſet funium quibus contra iuratum Virginitatis propoſitum aut traheret, aut traheretur ad nuptias, iam enim ſatis didicerat ex ludicris, luti inquinamenta ſuo capillitio quandoq; etiam ſeriò poſſe inſidiari. Hic igitur puerilis ſui luſus & crepundiorum exitus fuit vt mirabilis ſic feliciſſimus, nam rarus eſt hic gratiæ tractus, qui Roſam ab innocentibus iocis vnico ſubitoq; paſſu deduxit in illam maturitatem iudicij, quo ſimul noſſet æſtimare Dei celſitudinem, æternitatis pretium, & virginei floris arcanam prærogatiuam. Vnum hic prætereundum non eſt, quòd qui deinde Virginis conſcientiam moderati ſunt, prudenter coniecere, ſuperna hæc gratiæ

allecta-

allectamenta ipsi obtigisse sub illo primo vsus rationis diluculo, quo iuxta veriorem Theologiam quilibet in DEVM finem vltimum sese tenetur conuertere pro suæ capacitatis modulo. Vt vt sit, Rosæ non tam diluculum fuit quàm meridies, dum sic illustrata præferbuit & viam elegit quam debuit ; attamen longè maius fuit à via quam elegerat numquam postea vllius noxæ grauioris admissione per totam vitam exerrasse, quod vt ijdem sui Confessarij concorditer asseruerunt, ità patulum fiet ex ijs quæ sequuntur.

CAPVT III.

Rosæ erga Parentes mira obedientia, pietas, solicitudo.

IN concursu duorum præceptorum, quo simul honorare Patrem, & Matrem, simul DEO magis quàm hominibus obedire iustum iussumq; est, Rosæ frequenter ingenio & solertia opus fuit, vt neutrum offenderet. Trahebat cęlestis Sponsus electam sibi Virginem per arcanas sanctimoniæ ac perfectionis semitas : Ex aduerso trahebat rudis & cruda Mater Filiam morigeram ad pompas nugasq; seculi, ad vanos corporis ornatus, ad Mundi commercia. In his biuijs plusquàm humanæ artis fuit, incolumi vtrimq; obedientia neque à Sponsi ductu vel latum vnguem deflexisse, nec tamen abiuisse vmquam à maternis præceptis in Sponsi sequela.

Accidit, quòd coram honestis Matronis Rosa præsente Genitrice importuniùs rogaretur suo capiti circumdare textum è floribus sertum, quod illic fortè odoris gratia in medio positum cunctis arridebat. Verecundè renuit mo-

 desta

desta Virgo, instabant molestæ fęminæ, quibus complacitura Mater iussit edicto parere Filiam. Quàm putas luctabatur hìc cum obedientia vani ornatus pudicus horror! Vicit nihilominus Rosæ ingenium: nam serto clam ab ima parte suffixit oblongam acum, sicq, corollam latenter aculeatam suo Capiti non tam imposuit quàm impressit validèq; impegit, vt sibi non nisi tormentum esset quod ornamentum alijs videbatur. Nimirum obediuit Matri, at simul currebat in odorem Sponsi spinis coronati. Latuisset perpetuò nobile hoc strategema, nî postea manu aliena sat operosè extrahenda fuisset acus quæ sub florido blandimento profundè sæuierat; incertum tamen, acus an ornatus exosi circuli diriùs pupugerit Rosam spinis quàm sertis amiciorem.

Aliud. Affectabat muliebri studio Mater Filiæ manus vanè poliri ad delicati candoris elegantiam ac nitorem. Huic vsui singulare genus suaueolentium chirothecarum emerat, vt ijs more fęmineo Rosa saltim gestatione nocturna cogeret suas manus in adscititiam venustatem. Dixisses, non Virgini chirothecas sed victimæ sartagines, & ignem apparari, adeo exterrita diriguit, ingemuit, hæsitauit, donec ferociùs materno compulsa imperio obtemperauit munusq, inuisum admisit. Optabat numquam fieri noctem, ne sibi lectulus adeundus esset cum tali manuum obuolucro. Adrepsit tamen necessaria dormitionis hora, extinctum est lumen, & pauida Virgo primum soporem vix libans quas chirothecas induerat pyrothecas sentire cępit, videbantur fartæ mulcibero nec videbantur solùm, sed reipsa vrebant, torrebant, assabant vtramq; manum. Adstupuit nouo huic frixorio inexperta Rosa, gaudebatq; adesse licentiam qua manus tormento tam noxio eximeret. Exemit, viditq; luculentas è chirothecis promicare flammas; his deniq; totum collucere cubiculum, imminere palam incendium: at ijs procul abiectis mox ardor,

flamma,

flamma, cruciatus euanuit, & Rosa miræ suauitatis refrigerio cęlitus perfusa dulcissimè conquieuit. Mane facto crudeles chirothecas Matri placidissimè restituens totam rei seriem candore simplici exposuit, manus fibratim ambustas ostendit, ac ne deinceps ad huiusmodi reuocaretur supplicia obnixè rogauit. Verùm incredula Mater dum pium hìc Filiæ commentum suspicatur, curiosiùs vtramq; inspexit manum, quas vt reuera pustulatas, vstulatas, toridas comperit, vt contrectauit, demum adtremuit, desijtq; in posterum Filiam obedientissimam ad eadem incendia duriùs inuitare.

Verùmtamen inducię fuerunt istæ, non sincera pax, nam Mater ad alias artes breui conuersa nunc tentare Filiam, vt puellari vsu se comeret, vt collo monilia, brachijs armillas vultu cerussam pro more regionis admitteret, nunc instare seueriùs, vt saltim formosam (: qua tunc rutilabat adhuc) cæsariem erigeret calamistris, vt byssо, fimbrijs, cæteroq; cultu nonnihil sese ampullaret, fuco ac linimentis roseam oris pulchritudinem gratiosè accenderet, gestu, habitu illecebris natiui decoris iuuaret honestatem; demum obiurgare, percellere, cædere innocentem quòd rudis, incompta, & incomposita supino ac nimio mundi muliebris neglectu abiret à seculi genio, quòd infra coæqualium sortem vilissima singularitate descenderet, quòd spem opulenti splendidiq; matrimonij quò ipsam natura formæq; præstantia vocabat vltro hypocrisi abiectissima corrumperet, fordidèq; præfocaret. Sed Virgo memor propositi, ac suæ pulchritudinis obtundendæ quàm acuendæ solicitior hæc omnia defixis humi oculis excipiebat inuicto silentio, & quotidianam hanc crambem vsu ac dissimulatione surda concoquere assuescebat, quoadusq; vltima materni præcepti violentia deerat, cui refragari aut lentiùs parere æquale nefas putabat. Visum hoc Matri opportunum compendium quidquid vellet extorquendi;

proinde cum quadam vice obtruſiſſet Filiæ geſtandam calanticam aureo ſericoq; reticulo interfulgidam, vnà præceptum addidit, vt obediendi religionem inijceret oblu-ctaturæ. Hìc Virgo inops ſubitanei conſilij tantillam impetrauit dilationem, dum adiret Confeſſarium, cui anxiè proteſtata eſt, niſi præceptum reuocaretur, ſe non poſſe non morem gerere Matri hoc geſtamen imperanti, malle ſe huic quantùmuis exoſi ornatus redimiculo ſuum illigare verticem, quàm reſiſtendo ſoluere ius quo Matris obligabatur imperio; ſubuênit ergo cordatæ Virginis pietati ſimul ac nodo prudens Confeſſarius, ac Matrem è veſtigio conueniens grauiter dehortatus eſt, ceſſaret tandem pretioſæ vanitatis inutili moleſtia tentare perplexam Filiam quam ab infantia Diuinus Spiritus præparauerat ſecretiſſimis inſtinctibus ad raram altioris ſanctimoniæ ſublimitatem. Extimuit Mater, ſicq; & iſte fluctus ne fluctuaret obedientia ſpontè detumuit.

Excogitauit tandem ingenioſa Virgo rationem idoneam, qua deinceps & Matris ſubſtaret imperio, & nihilominùs reliquam de corporis ſui cultu vexam redimeret. Itaq; tenerrimis blanditijs Genitricem obſedit, donec permiſſionem eliceret, qua decolorem rudemq; ſaccum ex obuia viliq; materia aſſumeret pro amictu, quod veſtimenti genus nec immodeſtum eſt nec inuſitatum fœminis, quæ à pompis & nuptijs alienæ ſub ſimpliciſſimo cultu ſolitariam nituntur ſectari deuotionem. Hoc itaq; caſtiſſimo ſchemate obarmauit ſe Roſa, vt illius præſidio à ſe longiùs repelleret omnem ſecularem muliebris ornatûs vanitatem. Nec fefellit euentus, nam ſub eiuſmodi luteo nullaq; tinctura infecto corporis ſui tegumento Roſa tutiſſimè latuit vſq; ad vigeſimum ætatis annum, quo tandem ad Dominicanæ togæ candorem ſubleuata facilè perrexit reliquas eludere pompoſi luxûs inſidias. Semel ergo ſic abdicato excluſoq; mundo muliebri haud viſum

Roſæ

Roſæ difficile , in ceteris quamquam arduis Parenti obedire . Vnicum huius paradigma dabo , vnde conijciatur de reliquis .

Canta in Regno Peruano locus eſt metalli fodinis percelebris, at putris ſoli exhalationibus , & algore tetro admodum inſalubris . Huc iuſſa Roſa cum parentibus ſeceſſerat , nec multò poſt noxijs illis frigoribus impar cępit in manibus, ac pedibus dira neruorum attractione laborare. Mater vim morbi præſentiſſimo (: vt putabat) remedio depulſura quorumdam animalium illic frequentium hiſpidas pelliculas arctè circumpoſuit patienti Filiæ , ſed addito iuſſu ne iniuſſa illas à ſe reuelleret , aut quoquo modo ſubmoueret .

Quatriduum effluxerat , quando applicitæ curæ recordata Mater ſilentem Filiam interrogauit quì valeret, quidue egiſſet de pellium inuolucris ? reſpondit ægra , ſe quidem nihilo meliùs ac ante valere , pelles autem ita vt Mater adſtrinxerat , immotas adhuc ſibi adhærere . Mirata ſimplicitatem parens dum pelliculas dimouet , videt harum mordaci ardore puſtulatim Virginis carnem veſicatam, accenſam, & turgidis vndiq; tuberculis vlceratam . Tum verò attonita , vt quid (: inquit) tot dies noctesq; exegiſti ſub his cruciatibus , nec abieciſti pelles quæ ſic te excarnificabant ? replicuit morigera Filia: & nonne diſertè vetueras Mater , ne illas abſq; tuo nutu deponerem ? obediui .

Aliquando Mater exploratura tam accuratę obedientię pronitatem mandauit Filiæ , quòd ſericos flores , quos tunc fortè pingebat acu , præpoſtero filorum ductu formaret contra omnem artis idæam rectumq; ordinem . Paruit Roſa , obliquauit opus , flores abſoluit . Tum Mater velut ſubſtomachans , eya inquit non flores ſed monſtra florum . Quid egiſti ? itane oſcitaſti ſomnolenta dum has ineptias tam deformes tua imperita ſegnities abortiret ?

cui

cui illa reſpondit mitiſſimè, pariter quidē & ſibi quamquā indoctæ viſum fuiſſe talem pingendi modum oppidò peregrinum ac deuium, nec tamen auſam aliter quàm Mater præſcripſerat acum filumq; ducere, aut proprio arbitratu conari in aduerſa, ſeſe nihilominùs eſſe paratiſſimam ſuere ac diſſuere quàcumq; iuberet Mater.

Quoties ſibi per diem ad nendi, ſuendi, texendiue labores redeundum erat, numquam è ſcrinio ſemper è manu parentis acum, fila, colum ceteraq; opificio neceſſaria demiſsè poſtulabat, credens id deberi filiali Matris reuerentiæ. At hæc importunitatem rata, interdum cum bile ac nauſea reijciebat filiam ad muliebris officinę domeſticum armarium, vociferans tot interpellationibus opus non eſſe, familiaris officij inſtrumenta vltro patere fœminis laboraturis. Cui Roſa, malebam (: inquiebat) obſequij debito adiungere lucrum explicitæ obedientiæ, & materni reſpectus humile tributum vnà cum penſo dependere. Tanti nimirum faciebat etiam leuiores parendi occaſiones.

Triennio circiter ante felicem Roſæ obitum contigit, eam ab Illuſtri Matrona D. Maria de Vſateguì conſorte Regij Quæſtoris D. Gundiſalui de la Maſſa è paterno domicilio inuitari ad ſuarum Aedium gratuitum contubernium. Obtemperauit Virgo, quia parentes iubebant, imò vt Gundiſaluo & vxori in omnibus morigeram ſe exhiberet imperabant. Hìc igitur non mutata ſed duplicata fuit obediendi occaſio, ſiquidem humilis Roſa paterno tecto at non ſubiectione exemptam ſe reputans qua promptitudine domi propriæ eadem alienæ parebat, nec ſolùm mandatis Gundiſalui aut vxoris, ſed ad nutum quoque filiarum, domeſticæq; familiæ, vſq; ad infima domûs mancipia. Huius inſigne ſpecimen habes infra cap. 5. §. *Teſtatur.* Vbi leges Roſam in ipſo mortis articulo morigeram Gundiſaluo.

Sed

Sed longè mirabilior obedientia vltra mortem. Poſt Virginis obitum ancillula in Limenſi S. Catarinæ Monaſterio argenteum cochlear per incuriam perdiderat. Fundatrix eadēq; Cænobij tunc Præfecta iuſſerat omnes perquiri angulos, excuti ſcrinia, luſtrari ſingula, ſicubi amiſſum pignus inueniretur; quæſitum vbiq; & diu, geminatur cum quæſtione anxietas, turbantur omnia, inuentum nihil. Neq; iam de argento ſed de fama cruciabatur ſolicitudo, nam periculum erat ne qua innocens temerè in furti ſuſpicionem veniret. Itaq; Præfecta Lucia de SS. Trinitate ad pendulam illic Roſæ iam defunctæ imaginem conuerſa, ſub ingenti cogitationum tumultu erupit in hæc verba: audito Roſa benedicta, tibi ego præcipio ſub illa obedientia quæ mihi in hoc Cænobio debetur ab omnibus, faxis inueniatur argentum quod perdidimus, in ſancta veritate proteſtor tibi ò Roſa, tuum erit hanc curam ſuſcipere, vt præſtò ſit cochlear dum à veſperis redeo. Redijt, quæſiuit circumſpexit, & ecce cochlear propalam in menſa cellulæ vbi decies fuerat quæſitum. Nempe de obedientia Roſæ iam prædefunctæ remanſerat tam celebris apud omnes conceptus, tam alta præſumptio, vt crederetur, vel poſt mortem obeditura ſuperiori cui numquam in vita ſubfuerat, videbaturq; ſat eſſe ad imperium, quòd ſua illic hoſpitabatur imago.

Ex his quilibet facillimè æſtimârit, quàm accuratè ſuis Confeſſarijs obtemperarit Roſa adhuc mortalis, nam ex quo veſtem S. P. Dominici aſſumpſerat, ab ore ſuorum Patrum ſpiritualium pendebat tota, & quidquid hi vel obiter innuiſſent, id Virgini nō mādatum ſed cœleſtæ oraculum videbatur. Quondam poſt lachrymarum prolixa diluuia capitis exinanitione languebat non ſine diſcrimine, nec tamen ſolitis moderabatur vigilijs; admonitus Confeſſarius mandauit, à media ſaltim nocte horas omniño quatuor ſomno tribueret. Conabatur ad amuſſim pa-

rêre

rêre Virgo, ſed aliter aſſueta præſcriptum horæ punctum, ſeu dormiendo ſeu euigilando attingere non potuit, idq; ſat fuit vt vehementi ſcrupulo torqueretur, velut rea violatæ obedientiæ. Notarunt hunc Roſæ ſpiritum domeſtici, & quotieſcumq; roganda erat vt fomenta ſuo corpuſculo admitteret, aut requiem captaret, aliaue ſe ratione ſineret indulgentiùs haberi, ſubijciebant ita mandaſſe Confeſſarium, ſtatimq; Roſa ſine replica planè infantiliter obediebat.

Sed redeamus ad Matrem. Quòd Roſa bibendi vices in triduum aut quatriduum differre ſit ſolita, ex eo patuit, quòd legem ſibimet indixerat, dum parentibus cohabitabat, numquam bibere niſi quoties veniam rogata Mater expreſsè annuiſſet, quodſi licentia in experimentum virtutis negabatur, plerùmq; in aliud triduum fraudabat ſitim, non priùs bibitura quàm Mater annueret: imò & queſta eſt, ab ea ſibi hanc veniam non crebriùs denegari.

Porro reliquam ipſius erga parentes obſeruantiam, amorem, pietatem nulla ſatis capit hiſtoria: quàm ſolicita iugiter ſategerit vt genitorum ſuorum inopiæ prouideret ex labore ſuarum manuum, quàm officioſa vt ijſdem ex morbo decubuis miniſtraret, adſiſteret, pharmaca ceteraq; neceſſaria compararet, quàm deniq; attenta ac ſedula, vt domeſticas illorum præuerteret offenſas, placaret animos, mitigaret afflictiones, ſingulę propemodum teſtantur paginæ in iurato Proceſſu. Quæſtor Gundiſaluus (: de quo ſupra, & frequentiùs infra) tacitus mirabatur exhauſtam viribus Roſam, ac diurnis operibus extremè laſſam nihilominùs in mediam vſq; noctem labori manuum inſiſtere: Quæſtoris coniux, vt ſemel infirmam vidit fatiſcere, totoq; latere imbecillem ac ſtupidam vix trahendo ſpiritui ſufficere, grauiter hortata eſt, labanti corpuſculo tunc ſaltim ab ijs laboribus tantillum vacationis indulgeret. Repoſuit operoſa Virgo, ſe parentum ſuorum

neceſ-

neceſſitatibus abſq; ſcrupulo deeſſe non poſſe. Mirabilius eſt, quòd Ludouica Vrtado de Buſtamante vidua Bartholomæi Alphonſi de Lombrera vexilliferi aſſeuerat in Proceſſu, Roſam tot Sanctis exercitijs interdiu noctuq; diſtrictam, tot affatim morbis impeditam, tot ſupernis raptibus crebrò abſorptam, vnico tamen die tot laborum penſa ſolitam abſoluere, quot alia quæuis etiam celerrima ac peritiſſima vix integro quatriduo abſoluiſſet: & ne putemus ob tantam feſtinæ Roſæ velocitatem (:vt fit) hiulca, manca, imperfecta prodijſſe opera, affirmat præ alijs teſtis LXVIII. illa ſingula tam conſummatæ fuiſſe perfectionis, elegantiæ, curæ, vt plerùmq; metas humanæ artis & induſtriæ viderentur excedere.

Neq; hìc ſtetit anxius amor ac ſolicitudo filiæ conantis omni ingenio parentũ egeſtatem ſubleuare. In domeſtico horto areolas diſcreuerat ſatiuis violis cura ſua manuq; excolendis, quas ſimul vt maturuiſſent, faſciculatim collectas ancillæ dabat vænum exponendas; lucellum qualecumq; illud Matri afferebat. Interrogata aliquando à Viro religioſo (: teſte XXI.) quantum commodi ſuis parentibus ex tenui iſto floſculorum mercimonio accederet, reſpondit, illud quidem permodicum eſſe, nî Sponſus cœleſtis aliundè miris at arcanis modis ſuppleret.

Si quando Patrem aut matrem deieciſſet corporis ægritudo, nil Filiæ antiquius nil ſanctius nil ſolemnius erat quàm ſepoſitis omnibus decumbenti ſeruire, medicinas conquirere, ſuis manibus parare, inferre, bolatimq; porrigere eſculenta, refrigeria adaptare, applicare lenitiua. Tunc noctes tranſigebat inſomnes, aſſidebat lectulo, ſtratum componebat, agebat omnia, præteribat nihil quod ſolatium adferre poſſet. Interim precibus, gemitibus, ſuſpirijs pulſabat ad Cœli fores; neq; incaſſum. At hoc commodiùs miraculorum hiſtoriæ reſeruetur. Vnicum iſtud ſingulariſſimæ pietatis erga Matrem & extremæ commiſe-

rationis ſpecimen ſileri hìc minimè debet. In vltimo vitæ iam-iam fugiẽtis articulo Roſa dolentem Genitricem iuxta ſe conſpicata, neq; ignara quàm immaniter hanc exanimaturus eſſet proximus ex Filiæ morte dolor, rogauit Sponſum, (: iſq; vltimus precantis anhelitus fuit:) Matrem immodico mœrori imparem ac facile ſuccubituram robuſto firmaret ſolatio, adq; fatalem hunc ictum miſeram obduraret ſuaui-potenti manu. Factum eſt ac abundantiùs quidem, quàm moribundæ Filiæ ſolicita pietas flagitârat: ſimul enim vt Virgo ſpiritum reddidit, Matrem ſupernè tanta ſolatiorum diluuia inundarunt, vt ſub iuramento faſſa ſit, diu cor ſuum capiendæ huic dulcedini anguſtum laboraſſe ſub quadam tempeſtate gaudiorum, ac velut pectoris interſepta perrupturum anhelis ſubſultaſſe tripudijs, ita quòd in eodem Roſæ morientis conclaui quærendus ſibi fuerit ſecretior angulus, in quo liberiùs ſub tantæ lætitiæ ſuauiſſima diuulſione palpitans reſpiraret. Cum verò in vicinum inde cubiculum vocaretur ſiue à cadaueris triſti dimouenda ſpectaculo, ſiue vt cum alijs videret Aloyſiam tunc fortè rigentem in extaſi, ire diſtulit, ne angulum ſuum tanti iubili conſcium præmaturè deſereret. Numquam ſanè officioſiſſima Roſæ pietas aut ſolicitiùs aut lautiùs refecit Matrem.

CAPVT

CAPVT IV.

Rosa B. Catarinæ Senensis vestigijs ad sequelam prouocata tertium S P Dominici Ordinem amplectitur.

VAriæ ac sine numero sunt viæ, anfractus, itinera, quibus Aeterna Sapientia selectas animas in sublime perfectionis cacumen facit eluctari. At eidem placuit electam Rosam de S. Maria peculiariter per Seraphicæ Catarinæ compendia ducere; quando vel maximè humana prudentia (: plerùmq; inidonea Spirituum ponderatrix :) importunè Virginem ad alias vocationum semitas diuertere conabatur.

In primis haud absurda spe tumida Mater iam à teneris filiolam nobili atq; honestissimo connubio destinârat: nec abludebant proposito egregiæ formæ venustas, acre iudicium, suauitas erectæ indolis, moresq; ad omnem ciuilitatis gratiam apprimè tum facti tum eruditi. Ex aduerso credebat innocens Rosa, tempestiuo (: de quo supra) capillorum excidio, vt quondam S. Catarina de Senis, amputasse spem Matris ac nuptiarum tendiculas; nec segniùs interea pergebat sui vultûs roseum decorem ieiunijs deterere, eximiam corporis habitudinem sacco pannoso deformare, publicos conspectûs fugere, & ne hominum placeret obtutibus domi latêre, adeo quòd toto illo quadriênio quo cum parentibus in *Canta* morabatur, nec pedem vltrà domicilij limen extulerit, nec vicinum deliciarum hor-

hortum videre dignata fuerit, niſi quòd ſemel dumtaxat ibidem ad inuiſendas Indicarum operarum molas iuſſa fuit Matronarum Filias comitari; quò vt peruênit, vnico ſemper angulo immota conſedit, nullo abrepta famoſæ curioſitatis ſpectaculo. Verùm ne ſic quidem effugere ſat potuit, quin complures tum celebri virtutis opinione, tum pudici vultûs maieſtate in ſui admirationem, mox & honeſti thalami ambitum inuita accenderet. In his Matrona quædam genere & opibus clara vni Filio ſuo Roſam coniugem ſibi nurum vehementer optabat, vtiq; felici commercio plus bonorum adeptura quàm datura cum hærede Filio. Placuit vtrimq; tam lauta conditio, præſertim quòd Roſæ parentes vt facultatibus tenues, ita graues erant multitudine prolium, nam XI. numerabantur. Solus deerat conſenſus Virginis, quam voti ſui memorem omnis mentio nuptiarum exanimabat, nec tamen impedimentum quo lubens-volens tenebatur, auſteræ Matri audebat detegere. Inde quos quantoſq; inſultus, quæ domeſtica prælia, probra, conuicia à parente, fratribus, agnatis ſuſtinuerit æquanimis at inermis Filia, nemo ad viuum propiùs aut comprehenderit aut æſtimârit, quàm quiſquis ad S. Catarinæ Senenſis hiſtoriam reſpexerit, vbi Lapa Mater tenacem propoſiti Virginem inclementer obiurgat, premit, exagitat, niſi quòd in Roſam vltra verba etiam verbera, calces, alapæ fæuierint. Præualuit tamen apud conſtantiſſimam puellam idæa Seraphicæ Magiſtræ ſuæ (: ita Virginem Senenſem appellare conſueuerat:) quam à teneris elegerat ſtatu, habitu, moribus imitandam, prout diſertè in Proceſſu teſtis LXVIII. aſſeuerat.

Videbantur in hoc vnum conſpiraſſe omnia, ne Roſa Tertiariarum aſſequeretur habitum, quem tot votis ambiebat, tot ſuſpirijs, tanto lachrymarum ſumptu licitabatur. Nam ecce alia oblata eſt religioſi inſtituti via, quæ quidem Roſæ diſplicere neutiquam potuiſſet, niſi vnicè ad

S. Cata-

S.Catarinæ Senenſis alta veſtigia fuiſſet cœlitus deſtinata. Conſurgebat illis diebus Limæ nouellum S. Claræ Monaſterium, totius ſanctitatis, rigoris atq; obſeruantię Sacrarium, auſpicante Illuſtriſs. D. Maria de Quiñones, cui auunculus erat ille-ipſe famigeratiſſimus Dei ſeruus Limenſium Archiepiſcopus tunc ſuperſtes, D. Turibius Alphonſus Mogreuejo, de quo ſupra, neq; huius incomparabilis Viri admiranda Sanctitas, Paſtoralis zelus, numeroſa miracula ignorantur Romæ in Sacro Rituum Senatu, vbi de illius apotheoſi pridem ac ſtrenuè agitur. His inquam auſpicibus formabatur recens Monaſterium, & vltrò inuitabatur velut ad digniſſimum tali flore Plantarium Roſa, iam inter primas eiuſdem fundatrices nominatim electa, cenſa, approbata. Quod vbi certiùs reſciuit, ante omnia ſategit explorare Diuinæ voluntatis beneplacitum, ſuæq; vocationis myſterium ſupremo Arbitro cernua commendauit, non recuſans pro aſylo ſuæ virginitatis & coæuo ſibi ſtrictioris vitæ deſiderio arctiſſimam oblati Cœnobij clauſuram arduumq; viuendi genus amplecti; maximè quòd experimentis iam didicerat vix aliter ſe importunas procorum moleſtias, parentum, fratrum, domeſticorum adſultum, mundiq; immundi conſpectum poſſe euadere. Sed en arcanum cœleſtis prouidentiæ! obſtaculum à Matre fuit. Putabatur hæc prima omnium conſenſura, ſiue ob tanti Archiepiſcopi reuerentiam, ſiue quòd onuſta prolibus Filiam ſine dote poſſet decentiſſimè accommodare. Obſtitit tamen, cauſata domûs inopiam, quam Roſa manuum labore ſuſtentabat. Obſtabat ſimul ætate morbiſq; fatiſcens auia, cui decumbenti vnica à fomentis erat, aſſiduoq; miniſterio. Obſtabant demum alia, prouidente Numine, quod florido S. P. Dominici viridario hanc Roſam incomparabilem per tot ambages reſeruabat.

Hoc vt magis innoteſceret, binis è Cœlo prodigijs opus fuit; primum hoc ordine euênit. Qui Roſam viderant

adeo

adeò cęleſtium auidam, adeò ſpiritualibus exercitijs, ſolitudini, macerationi corporis addictam,& ſeculi pertæſam, ſuadebant idemtidem alicuius Monaſterij ingreſſum quo liberiùs vacaret Deo . Idem probauere demum Confeſſarij, vrſerunt Viri graues & ſpirituum magiſterio ſpectabiles , quorum concordi iudicio vt ſuum Roſa humiliter ſubmitteret, conſcia & annuente auia ſucceſſum tentauit per germanum fratrem, Diuino interim (: vt ſupra) arbitrio ſe remittens . Iam in SS. Incarnationis Monaſterio, (: quod ſub regula S. P. Auguſtini militat :) à Sanctimonialibus Roſam exoptantibus admiſſionem locumq; internuncia fratris induſtria impetrârat, nilq; deerat, quàm vt relicta paterna domo clam ſine pompa ac ſtrepitu ad Cænobium rectà pergeret valuis patulis admittenda, candidiſq; ibidem lilijs interſerenda. Ergo proximâ Dominica die ad pium hoc ſui furtum electa in viam ſe conijcit,vnico germano ſuo lætiſſimi itineris aſſumpto comite, ac ponè iuxta S. Dominici vicinam Eccleſiam tranſiens in eam diuertit cum fratre, vt illic in Diuæ Virginis Sacello (: cui à Roſario nomen & cultus eſt) maternam Auguſtiſſimæ Deiparentis benedictionem, velut opportunum ſuæ profectionis viaticum præſumeret, exinde reliquum viæ alacriùs decurſura. Cæterùm vix ad orationem humi genua fixerat , cum ſenſit pauimento ſeſe immobiliter acclauatam . Sic hærentem & vltra condictum moroſiùs cunctantem interpellauit frater, eundi tempus eſſe, longiori orationi commodius in Monaſterio ſpatium fore . At Roſa, quòd loco-mouere ſe neutiquam poſſet erubeſcens,vnàq; diſſimulans tentabat ſubinde, ſi quo modo ſe tanti prodigij ſecretiſſimo retinaculo explicaret . Interea bis, ter ab Eccleſiæ porta reuerſus frater cunctantem increpuit,moræ periculum exaggerauit; ſurgere conanti brachium ſubiecit : connituntur ambo, ſed in caſſum . Rupem dixiſſes adnatam ſolo, aut ingentem plumbi maſſam, nulla trochlearum

learum vi attollendam. Intellexit Rosa mysterium, nempe ex decreto cęlestis Sponsi non esse quòd ipsa populosissimi illius Monasterij optato receptaculo furtim sese abderet, aliud de genere sui instituti prouisũ esse in secreto Aeternitatis consilio, deniq; summa rei erat quòd solius Catarinæ Senensis vestigia Rosam exspectabant spinis sepiendam. Igitur vt erat immobilis, ad S. Rosarij clementissimam Reginam conuersa, promitto inquit Tibi, me rectà ad Matrem hinc redituram, ædesq; paternas quoad iusseris habituram pro Asceterio. Mirum dictu! repente quæ plumbum fuerat, se plumam sensit, nemine adminiculante surrexit, domum repetijt, Matri ingenuè rem vt erat detexit, proq; monastica aliud clausuræ genus (:quòd cap.X. referetur) de consensu parentis adinuenit.

Alterum prodigium. Limanus ager vt psittacos ita papiliones gignit colorum varietate ac elegantia planè mirabiles, vt ferè de vtriusq; gloria hi cum illis certare videantur. Fortè Rosa in Seraphicæ Magistræ suæ bicolori habitu attentiùs defixa secum de capessendo Dominicani Ordinis amictu deliberabat anceps, cum ex ijs papilionibus vnus solo nigro alboq; colore pulcherrimè striatus leni sed minimè fortuito allapsu Virginem festiuè circumuolitauit, illa confestim rapta in mentis excessum perspicuè intellexit quòd animo dudum agitârat, nempe Diuinum id esse responsum de tertio habitu Prædicatorij ordinis tandem assumendo.

Nec fefellit euentus iam securam, nam paulò post obstaculis vndiq; submotis facta est voti compos, inq; Rosariano Deiparæ Sacello vbi quondam immobilis hæserat, solemni ceremonia de manibus P. Magistri F. Alphonsi Velasquez Ord. Præd. sui tunc Confessarij (: cui id P. Prouincialis commiserat :) induta est veste bicolori quam in Senensi Magistra dilexerat. Contigit hoc anno salutis MDCVI. ipsa S. Laurentij Martyris festiua die, cui haud

absur-

absurdè aptaueris illud Tibulli: *lib. 2. Eleg. 6. At Laurus bona signa dedit, gaudete....* Sanè gauisa est Rosa, vt se vidit circũamictã varietate, cũq; Laurẽtio nouis ardebat ignibus, liquescebat in dulci iubilo, nouaq; Tertiaria reputabat se plus quàm nomine *Beatam*; Nimirum cũ infante creuerat hoc desideriũ, siquidẽ à quinto suæ ætatis anno S. Catarinæ Senensi iam sese addixerat, quod ex ore ipsiusmet Rosæ affirmant se perçepisse testes. II. & XXII. in cit. sæpiùs Processu. Vbi verò Seraphicam eiusdem vitæ historiam domi per capitula legi audiuit, attentissima tamquàm soli legeretur sibi, medullitus se sensit inflammari ad sequelam, non quietura, donec & foris in habitu, & intus in fimbrijs aureis tantæ heroinæ ac Magistræ discipula conformaretur.

Verùm si Rosæ perarduum fuit vigesimo demum ætatis anno per tot obstacula eluctari ad Sacrum habitum, vix minori lucta ipsi constitit, eumdem vsq; ad mortem retinere. Retinuit tamen, quamquam variè tentata vt alium assumeret: neq; enim cessabat humana prudentia Diuini ignara consilij diuersa suadere, offerre, ingerere quasi meliora ac digniora. Ex his duo referam quæ victrici eius constantiæ validiùs incubuerunt.

Quæstor Gundisaluus vir optimus, quiq; apud Virginem sibi concreditam valebat autoritate imò & domestico imperio, seu sponte seu aliundè inductus suggerebat reformatam Sacri Carmeli Regulam quam Rosæ genio credebat aptiùs conuenire; instabat vtiq; decentiùs in celebri Excalceatarum Virginum parthenone quàm foris inter vltimas Tertiarias militaturam Deo, vacaturam spiritui, inhæsuram contemplationi. Quod autem idonea careret dote, replicabat Quæstor, se curam hanc totam sibi deposcere, acturum se omnia, vt à religiosissimo Monasterio haud grauatè admitteretur. Robustus hic fuit aries ad pulsanda Rosæ præcordia, maximè quòd ipsa quoq;

Mater

Mater cui res angusta domi contenta iam erat, pluriumq; seruorum Dei conspirabant arbitria. Rosa tametsi vocationis suæ tenax & certa, noluit tamen aut cerebrosa videri, aut palam tot peritissimorum beneuola iudicia immodesto supercilio aspernari. Itaq; vt aliàs vsa ingenio, selectis ex Ordine Prædicatorum quatuor præstantissimis Theologis rem permisit examini, pollicita id amplecti quod ipsorum potiora suffragia diffinirent; vtpotè secura, Deum non permissurum, quòd consonis horum calculis euocaretur ab humilioris instituti electa semita, quam Seraphica Magistra de Senis felicissimè præcalcârat. Voto respondit euentus, nam operante Numine supradictus Theologorum quaternio paribus vtrimq; votis pependit semper immobilis, stupuitq; neutri partium occurrere pondus quo sese à tam constanti æquilibrio tandem explicarent. Vicit ergo constantia Virginis, quæ exinde fidentior Gundisaluum aliosq; suasores modesto ac graui responso interpellauit; se quidem refloridis oblati Carmeli desertis mirificè & capi & affici, verùmtamen solius Diuinæ non humanæ inspirationis proprium id opus ac munus esse, Spiritum vbi vult spirare, aptam regularis status tum electionem tum commutationem non esse volentis neq; currentis sed miserentis Dei, sibi deniq; alios supernè impulsus non obtigisse hactenus præter eos quos habitu protestabatur, viuendum sibi moriendumq; esse sub charo S. Catarinæ Senensis schemate ac magisterio, adfore tamen aliquando tempus, quo huius nominis atq; instituti nouum Limæ exsurgat Monasterium, at nondum se scire, num forsitan illi diuinitus sit reseruata. Certè dignus erat hac Rosa Carmelus, digna Carmelo Rosa, nisi hanc Ordini hortulano Rosarij altior zephyrus commendasset.

Elisò igitur hoc ariete superfuit alius, at omnium importunior quia subtilior, nam per ipsos humilitatis cuniculos infernè adactus quatiebat Rosam vnius commotio-

ne ſcrupuli, qua patuit via cogitationi pauidiſſimæ, nimirum ſe ſordidam peccatricem illo niueo Senenſis Catarinæ velamento nimis indignam eſſe, plùs eo veſtis candore promitti foris quàm latêret intus, vni ſibi deeſſe omnia quæ extimo nitori probè reſpondeant, proinde habitum qui Seraphicæ Magiſtræ fuerat proteſtatiuum virtutis ac religionis ſymbolum, in ſe nonniſi laruam eſſe publicũq; vſurpatæ ſanctimoniæ mendacium. Duplicabat angorem, quòd alba veſtis humano plauſui videbatur anſam aditumq; vltro concedere, nam Virgo gliſcentem ſui nominis celebritatem auerſata dolebat ex candido indumento ab alijs fœminis internoſci in publico, eminus ſe venientem monſtrari digitis, notari oculis, laudari à prætereuntibus, ipſiq; S. Catarinæ Senenſi nonnumquam ab obuijs comparari. Tormenta hæc erant, quæ Sacram illi veſtem reddere exoſam poterant, ac primò verecundè occultandam deniq; & ſeponendam ſuggerebant, vſq;-adeo vt ſuum familiare aſylum (: ſacellum dico SS. Roſarij, in quo Roſa habitũ aſſumpſerat:)curſim adierit quaſi denuo illic firmitate immobili radicãda, ſolitoq; Magnæ Deiparæ præſidio tentationem moleſtiſſimam depulſura. Euênit vti ſperauerat; nam ad Aræ crepidinem defixis humi genibus inter orandum placidiſſimo animi deliquio ſenſim diriguit. Notarunt precantis vultum circumſtantes eiuſdem tertij habitûs Sorores, videruntq; Roſam à Sacræ Imaginis obtutu ſupplici diu pendulam initiò quidem exalbeſcere pallore niueo, poſt interuallum decora ſuffuſione rubeſcere, deniq; tota facie luceſcere ac ſcintillatim radiare. Coniectarunt ſubitò quod erat, permagnum aliquid actitari, velut ſub iride Roſarij, cuius myſteria triplici hac tinctura diſtinguuntur. Et verè ſic erat, nam Roſa ſibi ac genuino vultûs colori demum reddita erupit in iubilum victoriæ: *Eya* inquit *Sorores, laudandus eſt nobis Deus, qui nos Tertiarias communi ſolidæ charitatis vinculo ſibi dignatur*

gere ac perpetim ſociare. Obſcurum ænigma perfacile capiebant, quotquot pręuij conflictus conſciæ fuerant. At Virgini pœana hæc erant debellatæ tentationis, quam ita fregit vt numquam redierit.

Tanto conſtitit victrici Roſæ candidum Seraphicæ Catarinæ habitum & obtinere & retinere conſtantiſſimè. Porro quàm plenè cum illo Magiſtræ ſuæ virtutes induerit (: quamquam id ſeqq. Capitibus reponamus :) ad coronidem huius Capitis vnicum id argumentum eſto, quòd ſemel tacitè ſpectanti mirantiq; Confeſſario viſa fuerit Roſa ſpecie, vultu, lineamentis ſic transformata, vt viua ſimilitudine ipſiſſimam S. Catarinæ Senenſis effigiem referret.

CAPVT V.

Roſa præiacto ſolidæ Humilitatis fundamento ſecurè inædificat reliquarum virtutum molem.

IN ſuo Nihilo cominus ac penitiſſimè agnoſcẽdo quàm profundè iugiterq; Roſa perſtiterit occupata, omnis humillimæ ſuæ vitæ clamat actio. Paucas hic è plurimis compendio ſubſtringemus. Parùm ei videbatur, quòd domi Filiam ſe oblita ancillæ domeſticæ viliſſima quæq; miniſteria occupabat, niſi & infra ancillam ſeſe demitteret. Mariana quædam ſeruiebat in Roſę paternis ædibus, Inda genere, agreſtis conditione. Hanc ſæpius in ſecreta domûs parte orauit, exorauit, adegit Roſa, vt ſe delectã humi nunc pronã nunc ſupinam calcaret pedibus, ac velut contemptibile peripſema ſtudiosè plantis deteret: quin flagitabat

ſuperaddi ſputa, calces, verbera, nihilq; omitti quod extremi contemptus ſaperet vilitatem. Quòd ſi Mariana conabatur parcere, aut nonniſi obiter imperata exequi, acriùs inſtabat ſupplex Roſa, nec niſi voti compos humo ſe attollebat. Quotieſcumq; ob ſingularitatem vitæ à fratribus aut Matre proſcindebatur iniurijs, credebat ſe ijs imò & decuplò grauioribus tam dignam eſſe, vt etiam vltro quæ ſibi imputabantur ad culpam, ſoleret in maius attollere, ſuumq; reatum amplificare, ne præter aut vltra meritum videretur affligi ac deſpici, quæ tantopere ambiebat vbiq; ſuccumbere & conculcari.

Aſſueuerat morborum ſuorum (: quos in ægro exhauſtoq; corpuſculo ſuſtinuit crebros, & ſæuiſſimos) celare magnitudinem, ne quis ſubueniret. At quando præ nimio aut cõuulſionũ laniatu, aut per ſymptomatũ periculoſam violentiam diſſimulari non poterant, ingenuè quantis diſtabeſceret cruciatibus fatebatur, at ea dumtaxat ſpe verborumq; artificio, vt ex dolorum ſuorum immanitate æſtimarent homines quàm foret Roſa coram Deo enormis ac fœda peccatrix, quæ videlicet aſſiduè tot ſcelerum iuſtiſſimis vindicijs ab irato Numine meruiſſet flagellari. Hoc de ſe credebat ipſa, hoc itidem credi ab alijs peranxiè cupiebat.

Inde eſt, quòd ſæpiùs coram intimis ac familiaribus ſuis timida frequentabat huiuſmodi voces: mirari ſe, cur Deus nondum horribili abyſſo demerſerit infelicem Mundum qui tantam ferebat peccatricem. Item, ſuis demeritis illum apud Inferos deberi locum, qui omnium ſit infimus & ſummè infamis. Viliſſimum ſe terræ pondus, abominabile generis humani carcinoma, purulentam ſentinam ac fœcem eſſe, indignam cui luceant Cœli, cui aſpiret aer, cui tellus dorſum ſubſternat, ſuo contagio inquinari elementa, ſuis piaculis grauari ſolum, amareſcere Oceanum. Quoties improſperum quidpiam aut domi aut foris

accide-

accideret, non dubitabat ſuis id imputare delictis; cūq; tā ſeriò iſta & sētiret & diceret, ferre nō poterat, quòd eius innocentiæ gnari talia credere recuſarent; grauiùs dolebat ſi replicarent, ex mera humilitate ſimilia dici; his regerebat, vtiq; ſibi quæ ſola ſe noſſet fidem habendam eſſe. Verùm ſi eò procederent, vt refellendis huiuſcemodi vituperijs encomia Roſæ laudeſq; opponerent, expaueſcebat miſera, ac velut fulminis ictu perculſa tremebat, pallore, ſilentio, gemitu mæſtiſſimè proteſtans ſe torqueri..

Accidit quòd Gundiſaluum Quæſtorem Michael Garzes Canonicus familiariter domi ſuæ inuiſeret; hìc ille inter amica vt fit colloquia delapſus ad varia cœpit narrare perfunctoriè, quæ Roſæ (: tunc ijſdem ædibus cohabitantis :) mirabilem vitæ ſanctimoniam, caſtigationem corporis, operumq; & morum præſtantiam commendabant. Fortè de proximo conclaui hanc inuita percipiebat Roſa confabulationem, ſed laudum ſuarum nauſeam non ferens exilijt præ dolore, inq; cubiculum interius vbi filiola Quæſtoris Michaela erat, ſeſe proripuit; ibi mox liberrimo eiulatu ac lachrymis ſuam amariſſimè ſortem incuſans verberabat innoxium pectus, deſpuebat laudationis ſuæ cramben, caligabat pudore ſui, vtq; cruciatum cruciatu ſimul pelleret & vindicaret, pugnum crebriùs impegit capiti vbi denſioribus aculeis ſpinea corona (: de qua infra cap. VIII.) tempora clam obſederat. Quæ ſic vulnerabatur ex laudum moleſtia, qua putas animi iucunditate exceperit contemptum, probra, conuicia? Sed pergamus.

Quoddam perarduum heroicæ virtutis opus ad S. Catarinæ Senenſis imitationem Roſa tentauerat, perfecerat, quòd cum ipſius valetudini ſummè noxium & exitiale crederet Domina Iſabella Mexia; horrore pio ſtimulata, P. Magiſtrum F. Alphonſum Velaſquez Confeſſarium Virginis admonuit, vt acerba reprehenſione factum velut exceſſum temerarium improbaret, ac Roſam à ſimilibus

vltra vires tentandis abſterreret. Increpuit ille Virginem, vtpotè nondum ex circumſtantijs tunc aſſequẽs, quid laudis illa potiùs meruiſſet. Verùm humilis Roſa velut culpam in opere ſanctiſſimo agnoſceret veniam deprecata, ſpoſpondit emendationem, læta ibi ſe obiurgari, vbi maximè plauſum vanamq; gloriam metuerat.

Quandocumq; ad Confeſſariorum pedes in ſuimet accuſationem procumbebat, ita mox obruebatur lachrymis, interpolabatur ſingultibus, dehiſcebat profundis ex imo corde ſuſpirijs, vt credidiſſes nonniſi enormium flagitiorum ream eſſe quæ ſic plangebat. Comparebat velut altera in Ciuitate peccatrix, verecundabatur, tundebat præcordia, trepidabat quaſi iam-iam erebi rictu abſorbenda; nec tamen in tanto humillimæ contritionis apparatu ſufficiens materia ſemper adfuit in quam tutò proferri poſſet Sacramentalis abſolutionis ſententia. Certè hoc poſtea vno ore faſſi ſunt Confeſſarij, pluries laborandum ſibi fuiſſe, vt in tanta innocentiſſimę vitæ puritate ſcrutando reperirent quod ad pœnitentiæ forum certò ſpectaret. E' contra non ſegniùs laborabat Roſa, vt minimos quoſq; defectus in immenſum exaggeraret, ſerioq; ploratu ac gemitu poſceret medicinam. Neq; his contenta, præter frequentes in hebdomada exomologeſes inſuper quotidianam ſibi coram S. P. ſuo Dominico indixerat Confeſſionem, qua velut in Capitulo correctionis eidem culpas ſuas minutim exponebat, veniamq; & remedium ab eius ſuffragio humiliter poſtulabat.

Teſtabatur Gundiſalui Quæſtoris vxor D. Maria Vſatiguì, quòd eius in ædibus dum triennium vixit Roſa, adeò ſeſe omnium reputârit infimam, vt non ſoli Patrifamilias & Coniugi, ſed tenellis quoq; filiabus, imò ſeruis, ancillis, mancipijs domeſticis ſubiecta ad nutum, ſingulorum æquè placita velut imperia exceperit, fauorem arbitrata, ſi quid ſibi ceu precariò in domum receptæ heriliter mãdabatur,

vnde

vnde & pro modico aquæ hauſtu flexis poplitibus à Gundiſaluo (: ſi fortè aderat) libandi facultatem ſibi exorabat. Grandia ſunt ac prolixa quæ circa manſuetiſſimam Roſæ humilitatem notauit edixitq; Gundiſalui domus, ſufficiat hoc poſtremum. Decumbebat agoni proxima, cum in vltimo vitæ ſuæ horario quadrante offertur ei pro confortatione cordis pretioſus liquor ſorbendus è cyatho; negauit ægra ſe poſſe: verùm audito quòd ipſe Paterfamilias iuſſerat, ſe ſubditam recordata paruit, ſumpſit, exhauſit, tenui voce adijciēs: ite nũciate Gundiſaluo Domino meo, me quod reuera non poteram, ipſo iubente potuiſſe, nec in ipſa mortis ianua me fore immemorem quid hero ſuo debeat ſubdita. Qua verò animi demiſſione tunc ad circumſtantes conuerſa petiuerit condonari ſibi quidquid forſitan in eam domum aut familiam ſeu prauo exemplo, ſeu tetricis ac inofficioſis moribus deliquiſſet, longiorem exigeret periodum, niſi ad reliqua foret properandum.

Diu neſciuit Roſa, quidquam vel minimum in ſe reliquum eſſe quod laudi patêret, aut pulchrum æſtimari poſſet, donec fœmina quædam obiter manus Virginis conſpicata (: vt eſt muliebre ingenium ad ſimilia lynceum & inſigniter oculatum:) commendauit in ijs candorem, decentiam, proportionem. Exhorruit Virgo ad improuiſam tantilli præconij vanitatem, arreptaq; viua calce cruciabiliter manum vtramq; deformauit, vſque dum ardore mordaciſſimo pellis vndiq; finderetur in rugas, bulluliſq; ſparſim tumeſceret, eo quidem dolore ac damno, vt per dies 30. & ampliùs veſtire ſeipſam Roſa nequierit, vnde ancilla Mariana in opem ſibi aduocanda fuit: hæc verò poſt Virginis obitum rem totam vt geſta fuerat manifeſtauit, quam Roſæ humilitas (:vt alia maiora & plurima:) de more occultaſſet.

Pridem ſtuduerat humilis Virgo omni arte natiuam ſpecioſiſſimi vultus ſui gratiam abolere, ne qua poſſet mortali-

talibus oculis placere, idq; non ſolùm iugi inedia diriſq; macerationibus, ſed & aqua gelida creberrimè toti corpori ſuperfuſa videbatur iam aſſecuta, dum in exangui facie præter obſcurum pallorem & maciem cauernoſam nihil conſpicuum apparebat. Verùm vt comperit, his paulatim indicijs omnem auſteritatem ſuorum ieiuniorum à curioſis deprehendi, æſtimari, extolli, plus ſibi à vanæ gloriæ laudumq; tinea quàm ab eximiæ formæ præſtantia timendum rata cõfugit ad ſolitum orationis præſidium, anxijſq; precibus impetrauit à Deo talem ſibi aptari vultum, qui ſaltim abſtinentiæ ſuæ rigores ac tot ieiuniorum extima ſigna mortalium oculis non venditaret. Mirum dictu. Mox redijt genis detritis viuidus color, reddita faciei corpulentior plenitudo, fronti nitor, luminibus vigor, vt propemodum iurari potuiſſet, Roſam quid ſit ieiunium penitus ignorare.

Inde lepidum obuênit quibuſdam Argis per otium curioſis, qui in feria ſexta Paraſceues fortè in Templi veſtibulo confabulantes obſeruauerant Roſam cum Matre domum ab Eccleſia redeuntem. Tranſegerat Virgo totam illam Quadrageſimam ſolo pane & aqua, ſed præſertim illis hebdomadæ Sanctæ poſtremis diebus vix micatim aliquid cibi admiſerat: inſuper à ſummo manè præcedentis feriæ V. (: cui nomen à Cœna Domini :) continuò vſq; ad iſtius feriæ VI. meridiem immota perſtiterat in eodem S. Dominici Templo, vigilias agens coram Sacroſancta Hoſtia tunc de more in S. Sepulchri arculam ſolemniter illata, nec bolum aut aquæ guttulam toto illo 30. circiter horarum interuallo ſumpſerat. Dum igitur ſupradicti congerrones inde ad proprias ædes cum matre redeuntem vident roſeo vultu inſtar auroræ ſubuiuidam, aſpectuq; vegetam, amænam, & minimè decolorem, temerè ſuſpicati ſunt, Virginem venire ab epulis ac lautitie, ſonorèq; ac liberè in prætereuntem iocati, en (inquiunt) monialem

opipa-

rè habitam, en quàm ſplendidè profitetur vultù, ſe cupedijs ab aliquo dapſiliter hodie refectam! Siccine ieiunant Beatæ! Diſplicuit Matri ineptiſſimæ cenſuræ temeraria dicacitas: at mirè placuit humili Roſæ ſic ſua latêre ieiunia, etiam vſq; ad tam ridiculam ſaginæ ac ingluuiei calumniã. Aculeus erat qui Roſam non læderet ſed oblectaret.

Par ei ſolicitudo & cura fuit abſcondendi reliquos ſuorum chariſmatum theſauros ne humanis laudibus patêrẽt in prædam. Hinc factum eſt, quòd pleraq; illuſtria eius opera, viſiones, & arcanæ Spiritus deliciæ ſic delituerint ſub taciturnæ humilitatis abſtruſo inumbraculo, vt Matris, Sodalium, Confeſſariorum aſſidua ſagacitas vix ad paucorum notitiam potuerit vmquam penetrare. Quædam Spiritu ac religione apprimè celebris perſona flagrabat annoſo deſiderio penitiùs Diuinæ gratiæ magnalia explorandi quæ in Roſæ prato celari iam ex toto non poterant. Itaq; omni alio catoſcopo deſperato Virginis Confeſſarium autoritate qua valebat induxit, vt ipſe per anfractuoſæ quæſtionis obliquas ambages ſi quæ poſſet vel ab inuita eliceret. Diu recuſauit, diu cunctatus eſt Confeſſarius, haud ignarus quàm ſibi id arduum futurum eſſet. Tandem opportunitate ſeu facta ſeu arrepta tectis interrogationibus eminus circumiuit Virginem, at ipſa quò illæ tendebant celerrimè prægreſſa occupauit indaginem, hiſq, mitiſſimis verbis abrupit moleſtiam: ſcito (: inquit) mi Pater, me vſq; à teneris ardenter oraſſe Deum, ne ſinat vlli mortalium innoteſcere ſi quid altiſſima ſua Miſericordia cœperit forſan intra animulæ meæ penetralia dignanter operari. Annuit voto meo Inſpector cordium, proinde ceſſa ſcrutari, nec inutili conatu me teq; laſſaueris; ſecreti huius beneficium quia conceſſit Dominus non auferat miniſter.) Nihilominùs vbi ſemel iterumue ſub graui onere conſcientiæ tum à Confeſſarijs tum à Doctore Ioanne de Cuſtillo (: vt infra Cap. 12.) Spiritûs examini ſubiecta,

fuit, grandia ac miranda detexit quia debuit : attamen vltra interrogata ne quid reſponderet, cautelam,& parſimoniam verbis ſuis appendit in trutina. Vnde quæ tunc verecundè inuita aperuit perpauca ac penè vulgaria crediderim, ſi conferantur ijs quæ Roſa ſub Diuino Secreti beneficio ac humilitatis ſigillo retinuit obſignata.

Fauit mirabiliter huic virtuti Deipara humilium idæa, ſiquidem ipſamet adiuuit Roſam inſtrumenta ſuæ mortificationis humiliter occultantem. Res ita ſe habuit. Eccleſiam S. Dominici de more precatura adierat, cum illic exiſtentem ſubita conſternauit recordatio vnius ex varijs inſtrumentis domando corpuſculo adaptatis quod ipſa domi fortuitò reliquerat loco patulo vbi facile ab aliquo domeſticorum abſentis cubiculum ingreſſuro videri poterat. Expalluit confuſa Virgo, timens hoc indicio deprehenſum iri, quantùm exercitijs pœnitentiæ ſoleret incumbere. Confeſtim igitur ad Virginem Matrem obſecrando conuerſa rogauit anxiè, periculo ſuccurreret, ipſumq; inſtrumentum in altero locorum quos ipſa mente deſignabat reconderet. Statim euanuit metus, abſceſſit pauor, & Roſa ab oratione domum regreſſa inſtrumentum ſuum reperit non vbi reliquerat, ſed vbi illud à Matre Gratiæ recondi flagitarat.

Tantam eius humilitatem indiuulsè comitabatur ſuauiſſima manſuetudo, placida affabilitas, mite ſupercilium; mirati ſunt quotquot eam nouerant, numquam ab illius ore excidiſſe verbum duriuſculum, obſtreperum, criticum, numquam auditum ſermonem iactantiæ, faſtus, oſtentationis, nihil in moribus aut motibus apparuiſſe tetricum, vel ſubtriſte quod acidam ſaperet auſteritatem. Tota ſerena, comis, benigna, de ſe neſciebat altum ſapere, ſed tantùm ſubijci omni humanæ creaturæ. Negaſſes Roſam eſſe quæ adeò carebat ſpinis, at ſuſtine, nam in ſe ipſa tota ſpinoſa fuit, quod ex varia corporis ſui caſtigatione proxima. 4. Capitula fusè docebunt. CA-

CAPVT VI.

Rosæ mira abstinentia, prodigiosi ieiuniorum excessus.

FVndamento tam profundo, lato, ac solido dignum fuit ac tutum, prægrandia, excelsa, ponderosa superstrui fastigia. Sanè vim narrationis transcendunt quæ de Rosæ ieiunijs ieiunè satis innotuerunt, nam vt diximus, latent plurima. Hoc summariè constat, Virginem per S. Catarinæ Senensis vestigia gradatim abstinendi, ieiunandique vsum fermè ad ipsum vsq; inediæ culmen mirabiliter produxisse. Suo ordine dispiciamus singula.

Nondum infantiæ pannos & annos pupula excesserat, cum sibi (: quod illi ætatulæ peregrinum & graue est) omni fructuum esu interdixit. Sæpe obstupuit attenta Mater, paruulam suam nulla talium cupediarum aut suauitate aut varia pulchritudine capi, nam fructus sibi datos mox alijs donabat, numquam vel primis labellis admouebat. Sexennis feria IV. VI. & Sabbatho (nî Mater aut Medicus ad aliud cogerent) omni prorsus abstinebat obsonio, nil præter panem & aquam degustans. Anno ætatis quintodecimo votum emisit, toto vitæ suæ decursu abstinendi à carnibus, quoad permitterent ij quibus obedire teneretur. Hoc in tenera puella canæ prudentiæ moderamen fuit, quo sic corpusculo suo detractum voluit vt simul alieno in se iuri atq; imperio nil detraheret. Interim cautæ filiolæ ingeniosa non defuere strategemata quibus Matri diu occuleret hunc seuerum abstinentiæ tenorem, ne ab ipsa valentioribus edulijs vesci cogeretur. Interdum nobiles Matronæ deuotionis ergo Matrem cum

Filia in ſuas ædes inuitabant, epuloq; ſobriè inſtructo rogitabant vtramq; ſecum vnà accumbere. Duriſſimum id erat frugali Roſæ quam vel odor carnium offendebat. Sed parens Matronis quàm Filiæ complacendi ſtudioſior iubebat hanc omnino carnibus veſci ne inurbana ſingularitate adſtrictioris parſimoniæ videretur. Menſæ honorem profanare. Parebat mæſta Filia, ſed maximo inaſſueti ſtomachi ſupplicio, nam quidquid carnium reluctanti ingeſſerat, paulò poſt captato ſecretiori angulo totum ſupernè reddendum erat non ſine miſerabili cruciatu. Quòdſi aliquando æger ventriculus buccellam exoſam nulla vi potuiſſet eluctari, paroxyſmus erat in foribus, ac nauſeantem ardentiſſima febris inuadebat. Nec mitiori ſucceſſu obediebat Medicis, ſi-quando aut languentem aut lentiùs cõualeſcentem tentabant eſu carnium ad vires priſtinas reuocare; tantùm enim aberat iſthoc genere alimenti iuuari infirmam, vt etiam à bolo velut à toxico recidiua magis debilitaretur, morboq; redintegrato non ægra ſed ægritudo vires acciperet. Semel ex morbo ſat ancipiti emerſerat, vtq; citiùs inſtauraretur, ex præſcripto Medici pauxillum carnis pauenti eius ſtomacho obtruſerant, cum ecce repentina totius corporis laſſitudo, mox tremor & deliquium proſtrauit miſeram, ſubitumq; pectori ac pulmonibus aſthma incubuit, preſſit, ac reſpirandi facultatem intercluſit. Vix pluribus horis hac ſeſe anguſtia Virgo explicuit, ac per aliquot dies nec paſſum progredi nec plantis conſiſtere potuit, donec reſtituta ſibi conſuetæ abſtinentiæ poteſtate ſenſim & ipſa reſtitueretur ſibi. Iam penè conualuerat, & denuo inuitam ad carnis ferculum compulerunt: denuo item rediere prædicta ſymptomata, nec remedium niſi ab vſitato panis & aquæ paſtu ſuperfuit.

Laborabat frequenti iſchiade, ac plerùmq; ea dolorum vehementia, quæ ſtomachi fundum euerteret. Sub hoc

tor-

tormento integros quandoq; cum noctibus dies sine cibo transigebat: verùm sedato nonnihil cruciatu mox instabat domesticorum pietas vt è carnibus iusculum admitteret. Ipsa hoc vrbanissimè recusato potiùs deposcebat familiarem sibi adferri dapem, panem & aquam; his allatis velut pollucibiliter deliciatura panis medullam intingebat frigidæ, eâq; sumpta post modicum surgebat è lecto quasi refecta satisq; opiparè recreata. Quæstor Gundisaluus domi suæ bis terue hoc medicamine non anaretico sed planè anachoretico vidit Rosam conualescere, protestans neutiquam se capere; vnde huic ieiunio vis nutriendi inesset.

Ibidem alia vice obseruatis in Virgine manifestæ debilitatis nimijs indicijs voluit idem Paterfamilias, quòd ex ala coctæ auiculæ quid modicum sumeret quo labentem stomachum nonnihil erigeret. Rosa tot iam edocta malis attamen vrgenti conabatur obtemperare. Vix bolum glutiuerat, cum præsaga periculi comiter mensam reliquit, in vicinum conclaui Oratorium se proripuit, valuas adduxit; cumq; de more sub seram noctem pallidula inde prodijsset, Quæstori & Coniugi subtrepidè fassa est, minimum abfuisse quin exiguum id quod ex auicula gustauerat morte lueret, præ dira pectoris obstructione quæ miseram prope suffocârat.

Impulerunt cruda hæc experimenta commiserantem Quæstorem, vt Virginis Confessarios, Medicos, parentes sigillatim ac penè adiuratò obsecrauerit, ne deinceps imperato carnium esu Rosam in vitæ discrimen adductam vellent, sufficere tot euentuum tragica specimina in testimonium promptæ vltra vires obedientiæ, crudele ac Deo palam ingratum fore quidquid vlteriùs tentaretur ad oppugnandam Rosæ abstinentiam, à qua tam perspicuè illius vita pendebat. Audebat & Rosa sub tali aduocato liberiùs præoccupare Medicos ne quam sanam vellent, car-

nium edendarum obiectu trucidarent, imò & alia quæ-cumq; vegetioris succi esculenta se admissuram negabat, ita visum esse Numini, cui ipsæmet naturæ leges famulantur ad nutum. Alludebat forsitan supernæ quam recolebat visioni, qua Christus increpanti blandientiq; medius Rosam docuerat, velle se ab ipsa tam rigidis abstinentiæ exercitijs constanter honorari, sibi illius vitam ac valetudinem curæ cordiq; fore, nec diffidendum, quin ille qui pro ea suam in Cruce vitam prodegerat, qui extrema fusi pretiosissimi sanguinis gutta ipsam tã carõ emerat, qui in eius animam tot Gratiæ thesauros tantamq; cœlestium donorum opulentiam congesserat, demum & terreno suo corpusculo id præstiturus sit, iamq; præstiterit, quo carnis edulio carere possit.) Ergo cedat Aesculapius, quiescite ò Medici, nam Diuinum est mysterium hoc quod cernitis.

Tardiùs Matri persuasum fuit, vt Filiæ tam seueram tenuissimi victûs rationẽ formamq; æquanimiter indulgeret. Quoties aut nimiam in exangui vultu maciem, aut vires infra mediocritatem deiectas notabat, vnam hanc rigidã castigatissimæ parsimoniæ diætam instar atrocis delicti vocabat in crimen, vociferabatur impatiens, ac penè illismet quibus olim in S. Catarinam Senensem Lapa Mater, tonabat verbis, singularem, obstipam, ac sui ipsius carnificem proclamitans. Cumq; nec sic proficeret, imperiosa præcepit, quotidie secum deinceps accumberet communi mensæ cum familia, visura demum, quid quantumq; manducaret. Vicissim à parente Filia supplex impetrauit, saltim ea sibi permitti ac parari fercula quæ non modò ingerere sed & digerere posset. His vltro citroq; velut ex pacto mutuo constitutis prudens Filia culinariam ancillam Marianam suarum partium fecit. Huic dextrè ac sub fide silentij extorsit, vt sibi in singula prandia solam pararet offam ex panis frustis & herbarum pugillo, at sine sale & condimento, simplici aqua decoctam, pauculis dumtaxat

vuis passis nonnumquam inspersis, vt Matri in singulos bolos attentæ videretur genialiter obsonare ac dulciter, vbi rarus bolum augebat acinus. Sed diuersissimum erat quod reipsa gerebatur, nam herbæ quas sibi Virgo in pastum singulari cura selegerat, amarissimæ erant, & agresti saporis malignitate torquebant palatum. His delicijs mulcebat gustum, quibus ne simile condimentum abesset, persæpe cineres admiscebat.

Audierat in vicina sylua pronasci herbam insigniter præceteris amaram: hanc sibi clam adferri, ex ea deinceps insipidum pulmentarium sibi iussit apparari, & ne tam exquisitæ prouisionis annona deficeret, herbam eamdem suo hortulo implantauit, suis manibus solicitè coluit, persuadens Matri, valere in vsum medicinæ. Semel curiosa Parens in horti sepimento vasculum reperit felle veruecino plenum; statimq; suspicata id quod erat, Filiam interrogauit, cur eo loci id abscondisset, aut cui bono? Rosa deprehensam se videns simpliciter respondit illo se vti ad offulam suam inspergendam. Egregium sanè stimulandæ orexi proritamentum. Innotuit postea (: reuelante ancilla Mariana) Rosam omni ferè diluculo quo Sacra Synaxi reficienda non erat, austero hoc fellis promulsidario in Dominicæ Passionis memoriam os totum imbuere solitã. Præcipuè tamen sextis ferijs velut ex acetosa spongia cum Christo in Cruce pransura ex eodem felle & panis crustula sibi componebat electuarium mordaci aceto & copiosis lachrymis stillatim superfusis; suo idiomate *Gaspachos* appellitabat hoc genus embammatis quia frigidum sumebatur. Deficiente fellis copia succedebant in vicem folia quædam amarissimi fruticis quorum suctu & masticatione Christi in morte sitibundi hyssopum malè iurulentum saucia cogitatione recolebat.

Fruticat in illo occiduarum Indiarum fertili tractu plãta mirabilis, *Granadilla* vernaculis dicitur, Latinis rei tam

ferò

ferò yisæ proprium adhuc deesse nomen crediderim, nisi quòd supplente periphrasi *Florem Passionis* vocitet fidelis Europa. Hìc mirifico naturæ lusu pleraq; Dominicæ mortis nostræq; redemptionis instrumenta velut in exigui proscænij compendium sese conspicuè explicant, nam inter foliola cruentis maculis venustè dispuncta assurgit columnula flagellati Dei statumen, huic infernè spinea corona circumiacet, supernè tres claui infixi prominent, foliorum ambitum quasi filatim pendula flagella interstinguunt, medium sinum aceruatim implent granula eximij saporis. Itaq; Rosæ in cibum placuerunt huius benedicti floris non grana quia dulcia, sed pampini quia amarissimi: his decoctis vescebatur libentiùs, quòd & succi amaritudine & floris sui cognatione aptiùs Parasceuen quàm prandium repræsentarent.

Transeundum nunc ad ieiunia, tametsi dubitari haud immeritò possit, ab ipsa esurie an à talibus cibis durius esse tormentum potuerit. Monuêre, qui de Rosæ virtutibus post obitum solemniter testificati sunt, duplex ieiuniorum ei fuisse genus, vnum commune quo semel in die pertenuem panis & aquæ libabat refectiunculam, at non nisi subnoctem; alterum verò appellabat suum, quo per totum diem noctemq; penitus gustabat nihil. Primum, tametsi prope quotidianum esset, præsertim vltimis vitæ annis quos in Gundisalui Quæstoris ædibus consummauit, peculiare tamen quotannis ad normam Dominicani instituti septem illos continuos menses obseruabat, qui festo Exaltatæ S. Crucis & Paschati Resurrectionis interfluunt Ordinis ieiunio consecrati. His igitur mensibus etiam herbarum panisq; diminutione accuratiùs se macerabat, donec ineunte Quadragesima omnem sibi omnino subtraheret panem, solis malorum aureorum seminibus parcissimè victitans, nam ex ijs non vltra quinq; sumebat sextis feriis adiecto solo veruecini fellis haustu, vt hac lautitie quinq;

plaga-

plagarum Christi acerbitatem præsentiùs ruminaret. Residuo anni tempore panis mensuram tam sibi curtam indixerat, vt quod vnicæ diei sat esse credebatur, integro vix octiduo totum absumeret. Dum Rosa adhuc domi propriæ suum de quo infra Recluſorium inhabitabat, Gundisalui Quæstoris vxor ei hebdomadatim mittebat rudioris panis octo placentulas, vt dietim vna ad-minus necessario victui tota impenderetur. Sed euoluta septimana, ac superueniente totidem recentium panum demenso inueniebatur, Rosam ex octo panibus permodicis vnum dumtaxat cum dimidio per totam illam hebdomadam comedisse, restitutis nimirum sex reliquis cum dimidio qui in penu superfuerant.

Nescio, ieiunium an planè *inediam* appellauero quod sequitur. Obseruatum fuit, Virginem cum pane vnico illoq; sat exiguo & aquæ vasculo integram dierum quinquagenam transegisse absq; omni alio cibo aut potu nimirum à Paschate Resurrectionis vsq; ad Pentecosten. Item alio anno totam eiusdem quinquagenæ intercapedinem decurrit prorsus sine potu, ne guttulam aquæ sorbens. Vbi verò Quæstoris eam domus contubernalem excepit, nil nouum fuit, si complures continuos dies absq; vllo omnino alimento transmittebat: plerùmq; etiam feria V. solebat ibidem se domestico Oratorio includere, nec inde se mouere vsq; ad Sabbathum, ita quòd infra hoc triduum planè insomnis non modò carebat omni cibo potuq; corporali, verùm etiam (: quod Quæstorem Gundisaluum maximè rapiebat in admirationem) toto illo tempore remanebat vni affixo angulo, vt neq; ad momentum pro quacumq; necessitate ab illo discederet. Nempe corpusculum ex inedia vacuum sustentabat pinguedo Spiritûs, cui cœlestium meditatio sagina erat.

Aliquando Communicanti solæ species Sacramentales tantum roboris contulerunt, vt in fortitudine cibi illius

tero octiduo nullum aliud nutrimentum admiſerit. Semel extra conſuetum tempus quid modicum ſumere coacta, cum illud ſtomacho retinere non poſſet, reddidit, ac velut intemperantiæ rea ſeipſam decem dierum rigida inedia damnauit.

Deniq; vel in ſimplicis aquæ potu adinuenit, quo ſiue biberet ſiue abſtineret, guſtum fraudaret: nam vt faucium ardori leuamen ac refrigerium ſubtraheret, integras hebdomadas tranſigebat ſine potu, bibitura verò non frigidã ſed calentem ſorbebat lympham, metuens in aqua ſubgelida tantillum inuenire deliciarum; Cauſam rogata, aliam dabat, nimirùm hac ratione ſe mederi ſomnolentiæ, quam aquæ præſertim frigidæ hauſtus prouocaret. Alia minora præterire hìc liceat, cum putem iſta ſufficere, vt de inimitabili huius Virginis frugalitate victûſq; parſimonia nil vulgare conijciatur.

Longè mirabiliùs fuit, quod notarunt domeſtici, Roſam plus viriũ ſemper hauſiſſe à ieiunijs & longa inedia quàm à cibo corporali; verùm (: vt infra narrabimus :) etiam hoc ipſi cum Magiſtra ſua S. Catarina Senenſi commune fuit, quòd os famelicum vulnerato Chriſti lateri applicuerit, ſiquidem extra hunc fauorem & fauum tam diſcipula quàm Magiſtra non nôrant aliud quo ſaturari poſſent.

CAPVT

CAPVT VII.

Rosa tenerum corpus cilicijs, flagris, catenis domat.

MIrum in arido totq; ieiunijs extenuato corpusculo superfuisse locum qui flagella exciperet, sanguinē qui verbera sequeretur. Nihilominùs Rosæ tantus inerat castigandi corporis ardor ac studium, vt ei per Confessarios modus fuerit imponendus. Initio, cum S. Catarinæ de Senis gestare cæpisset habitum, non contenta vulgaribus funiculis, duas sibi catenas ferreas aptarat in flagrum, hisq; ad imitationem S. Patris sui Dominici per singulas noctes tam durè ac dirè sibi dorsum & scapulas cruentabat, vt riui sanguinis in parietibus, in pauimento, in subligaculis fuerint notati. Credebat innocens Virgo se suis peccatis has debere vindicias. At præterea publicarum miserta calamitatum, satagebat his modis ad exemplar suæ Magistræ placare Numinis iram, mitigare iustitiam, vnde nunc pro ærumnis totius S. Matris Ecclesiæ, nunc pro angustijs periclitantis Reipublicæ cruentam sese victimam cædebat inclementissimè, vt clementiam impetraret, plagisq; plagas auerteret. Si qua aut Regno Peruano, aut Vrbi Limensi patriæ suę flagella diuinitus imminebant, suis conabatur flagellis diuertere: nec animarum in purgatorijs flammis bullientium immemor duplicabat ictûs catenarum in noua cruoris profluuia quæ rogi partem extinguerent. Pari sumptu connitebatur. Agonizantibus impetrare subsidia prō illō tanti momenti supremo momento à quo pendet æternitas. Cæterùm pro culpis alienis, pro compensandis Peccatorum in Dei Maiestatem iniurijs, pro

eorumdem conuerſione ad frugem meliorem dici non poteſt quot flagellorum ſulcis, quot vibicum liuoribus ſeipſam in dies exarârit, neſciebat ferias quotidianus feriendi labor & dolor, quem ſic diſpenſabat per diuerſas corporis partes, vt dum vnius plagis detumeſcendi & coaleſcendi dabantur vices, tranſiretur ad alteram, ab hac verò poſtridie reditus fieret ad priorem vix dum coalitam; porro hæc verberum alterna ſed cruda viciſſitudo tantò diriùs cruciabat, quantò acrior ſenſus inerat partibus prîdie læſis. Aſſueuerant domeſtici (: quamquam inſcia Virgine)ex ædium parte ſecretiſſima per ſingulas noctes audire hos diſciplinarum ictus, at ſemel vltra ſolitum cohorruerunt, dum Roſa nullo iam læſarum aut illæſarum partium diſcrimine vehementiùs ac diutiùs in ſe totam deſæuiebat plagarum ſtrepitu latè ſonoro. Occaſionem dederat popularis quædam in Limana Ciuitate turbatio leuibus (: vt aſſolet) orta principijs. Vir Apoſtolicus,ac Seraphici Ordinis iubar eximium Venerabilis P. F. Franciſcus Solanus in vita & poſt mortem conſtanti fama Sanctitatis ac prodigiorum gloria clarus, pro concione obſcuriùs fortè nonnulla protulerat, quæ Limenſium vulgus prauè intellecta detorſerat in ſenſum prorſus alienum. Hinc ſubitus pauor totam peruaſit Vrbem quaſi ex publico P. Solani vaticinio terræ hiatu proximè abſorbendam, quod tamen ille nec dixerat, nec ſomniarat. Roſa periculi admonita quo tum Sancti Viri celebre nomen tum marcentis Limæ nutabat tranquillitas, mœſta indoluit, noctemq; illam horriſonis flagris in ſua carne depurpurauit, vt proprij ſanguinis hoſtimento ſopiret communem populi ſui turbationem quæ cordatis periculoſior quocumq; terræ motu videbatur.

Magiſter F. Ioannes de Lorẽzana Confeſſarius Virginis cum hunc diſciplinarum rigorem imbecillitati corporis paulò æquiùs cenſuiſſet attemperandum, Roſa maximis ab

eo pre-

eo precibus extorsit, quo saltim liceret sibi intra certum dieruni spatium verbera quinquies mille sibi infligere qui piè creditur esse numerus ictuum quos in sua crudeli flagellatione Christus excepit. Hac permissione obtenta æquè solicita erat Rosa, vt eum numerum non transiliret, quàm vt impleret. Siquidem ne transiliret, nouam à Confessario permissionem toties exorabat, quoties aut aliqua proximorum necessitas, aut causa publica videbatur peculiarem ab ea succursum exigere. Vt autem impleret, obseruabat attentissimè quot diebus subinde ex infirmitate decumbens ab vsu quotidianæ disciplinæ fuisset impedita, subductoq; diligenti calculo vbi conualuisset, ita in proximam dierum periodum diuidebat omissorum ictuum portiones, vt compensatione facta permissum numerum 5000. exactè adæquaret, nec segniùs numerum præsenti dierum periodo tunc respondentem vnà absolueret. Pari obedientia suo Confessario adquieuit, quando nimiã ferreæ catenæ atrocitatem in aliud ex filis contortum at nodosum asperumq; flagellum præcepit commutari, vt sui Ordinis communiori vsui humilius sese conformaret. Proinde Rosa ferreum hunc scapularum vomerem sanctiùsne posuerit an sumpserit, in medio relinquo.

Porrò quàm auidè in pœnitentiæ exercitia propenderit Rosæ genius, iam inde fermè ab infantia serijs præludijs abundè ostenderat. Quadriennis erat, cum tenellos humeros (: quibus flagellandis tunc adhuc deerant rudi puellæ funiculi :) incepit vexare nunc crudorum laterum ponderibus, nunc grauis trunci onere, velut ex tunc conata baiulare Crucem post Christum sub infamis ligni molestia laborantem. Mariana ancilla domestica horum arcanorum sola aliquamdiù conscia, sola Virgini à secretis erat; hanc itaq; nunc in remotiorem horti angulum nunc in solarium domûs seuocatam flexis humi geniculis precabatur, vt (: quod suismet ipsa manibus tenella nondum

poterat

poterat) humerulos ſuos vi laterum ibi ſparſorum onerare-ret; ſub ea mole, grauiq; obtritu durabat paruulà in oratione prolixa & laborioſa; tandem innuebat ancillæ, ſine ſtrepitu pondus auferret, ne fortè ſuperueniens Mater furtiuæ deuotionis turbaret ſcenam, aditumq; ſimilia iterandi præcluderet.

Alijs vicibus ſub eodem ſilentio rogabat ſibi grauari ſcapulam informi trabe, collectiſq; exiguis viribus conabatur obnixa ſufferre duriſſimam ſarcinam dum preculas ſuas bene longas abſolueret. Aeſtuabat impar oneri, gemebat, obluctabatur, donec interdum victa premeretur vſq; ad ſolum. Rudimenta hæc erant ſeuerioris militiæ, quam ætas maturior vt promittebat animo ſic corpori minabatur.

Nondum quartumdecimum annum egreſſa fuerat, cum notari cœpit inter alia pœnitentiæ opera, quòd noctu perambulabat hortum nudipes impoſita ſibi oblonga Cruce, quam dum liuidis geſtabat humeris, ſemetipſam crebris genuflexionibus terræ allidebat, amariſſimam Caluariæ viam æquis tum paſſibus tum ſuſpirijs dimetiens; nec vlla malignantis auræ intemperies, non horrida obſcuritas, non frigora, non turbines ventorum infuaues erant Virgini vndequaq; ſuo corpuſculo quidquid incommodorum poterat accerſenti.

Inhibitum ei fuerat (vtì ſupra attigimus) ne ampliùs ferream catenam in vſum flagelli adhiberet. Ipſa rem ſic interpretata eſt, non vt omnino ſibi catena parceret, ſed tantùm non cæderet. Itaq; hanc lumbis ſuis triplicato circumductu fortiſſimè adſtrinxit, extremis commiſſuræ anſulis ſeram immiſit, clauiculam abdidit vbi recuperare nec ipſa poſſet. Occultiſſimum hoc erat tormenti genus, quodq, vel diù vel fortè ſemper latuiſſet vniuerſos, nam Roſa vel ipſam operum ſuorum Secretariam Marianam huius inſciam voluit, ſed noluit Deus; vnde ſic demum

patuit:

patuit : Nocte concubia Rosam in strato acutissimus coxendicum dolor inuaserat, sentiebat afflicta totum à catena malum esse, velut quæ per extrittam pellem hinc inde carni neruisq; profunda incumbebat, vnde renes & latera ferri algor in atrocissimi doloris consensum attraxerat. Angebatur Rosa, quòd se sola nec rumpere noxiam catenam, nec sine claue seram diffibulare poterat. Crescebat interim sub indissolubili vinculo atrox Ischiadis cruciatus qui demum inuitæ Rosæ post longos gemitûs etiam miserandos eiulatûs extorsit. Euigilans Mariana prosilijt, ægrã subleuatura accessit, obsequium quodcumq; in rem foret obtulit, simulq; de morbo ac morbi causa perplexè interrogauit. Hic misera Virgo secretum suum prodere debuit, vt ab ancilla consilium modumq; exquireret, quo soluatur catena priùsquam experrecta Mater in auxilium vtriq; accurrat. Tentarunt ambæ quid possent, alternabat vices lucta & consultatio, sed neutri cedebat tenacis seræ firma contumacia. Meminerat ancilla, eiusmodi seras valida contusione nonnumquam aperiri, dum igitur abit quæsitura saxum, anxia Rosa Matrem aut vocari aut sponte mox affore timens ad orationem confugit, quæ instar clauis & Cœlum, & seram penetrauit. Mira res, cum saxo rediens Mariana audit sonoro crepitu seram spõte diffilientem, laxatur sensim catena, diducitur, abstrahitur tota, sed passim auulsione opus fuit, quam cutis & cruor sequebatur. Hoc agone defuncta Rosa quietem repetijt vt eamdem ancilla repeteret, ac manè facto velut nil graue passa ad consuetos labores properauit.

Vix laceratæ cutis vulnera coierant, quando Rosa ad suam catenam redijt, pristinoq; ferri tormento se rursus incinxit; donec tandem (: incertum quibus indicijs) resciuit Confessarius, qui continuò præcepit Virgini, catenam vt erat sine mora sibi transmitteret. Paruit illa, catenam denuo carni adnatam à lumbis reuulsit, pannoq; diligen-

ter

ter vnà cum ſera obuolutam Sactiſtæ F. Blaſio Martinez tradidit rectà ad Confeſſarium deferendam. Sacriſta ex pondere ſuſpicatus aureos ineſſe torques aut pretioſa monilia, digreſſus à Virgine explicuit inuolucrum, ac diſſimillimum auro theſaurum reperit, catenam recenti imbutam ſanguine, quam fruſtillatim adhærescens caro & pellicula variis locis conſpicuè ſatis interpunxerat. Huius aliquot anſulæ ſeu circuli poſt Roſæ obitum apud D. Mariam de Vſateguì aliquamdiu aſſeruati mirabilem at omnibus peregrinam ſpirarunt ſuaueolentiam, teſtes nimirum pœnoſi ſudoris quem de Roſæ corpuſculo imbiberant.

Neq; pulpæ brachiorum ab eiuſmodi vinculis immunes erant, his enim Roſa ad cruciatum arcta quædam ligamina circumdederat quæ perpetim torquebant complicatos muſculos, at tum vel maximè vexabant lacertos quoties aut aliquid de terra leuandum, aut brachia ſurſum extendenda erant. In his nexibus clam doloroſis meditabunda vinctum in horto Gethſemani Sponſum comitabatur ad ædes Caiphæ, Annæ, & Pilati. Nec adeo has alligaturas quamquam ſtrictiſſimas pellis obduxerat, quin videre eas potuerit Mariana, quando medebatur laceris Roſæ ſcapulis, nam ſæpè poſtulabatur hoc genus officij, eò quòd iugiter in Roſæ dorſo patebant ſciſſuræ, quibus ex interuallo iuſſa Mariana inſpergebat ignotos pulueres, ne ſaniem conciperent, chartâq; bibula obducebat repetitis poſtridie tunſionibus renouandas. Porro dum brachia & lumbos vincula neruiq; arctabant, manipulatim vrticæ ac minutuli ſentes morſu creberrimo vexabant pectus, axillas, latera, ne qua pars vacaret à cruciatu, dum fortè cilicium adhuc deerat præ inopia. Sic nempe Roſa in ſentibus configurabat ſe lilio inter ſpinas.

Verùm vbi pro ingenti munere ditatam ſe vidit breui cilicio, quaſi purpuram, byſſum, trabeamue nacta, ſibi ſuæq; tremulæ carni gratulabatur de nouo pœnitentiæ

baltheo,

baltheo , rigoris paludamento . Initio quidem illud tametsi asperum,minùs tamen quàm Virgo optauerat,latum sinuosumq; videbatur , vtpote quod vix duorum palmorum mensuram excedebat. Sed paulò post aliud successit ex religiosæ personæ liberali dono,quod Rosam vndequaque contentam reddidit . Manicatum hoc erat,atq; à collo & humeris infra genua propendebat; hispidum, ex crassioribus equorum setis prædensè contextum vix non loricæ grauitatem æquabat . Ponderosa hæc asperitas vt suapte grossitie ferè implicabilis ita duritie implacabilis cuiuis robustiori pœnitentiæ alumno sufficere potuisset ad summam austeritatem , nec tamen Rosæ sat fuit , nam infixis , vndiq; breuissimis acubus hirsutam interulam diligentiùs in se armauit . Herinaceum credidisses, non Rosam , Virgini tamen hæc rudissima Gausapina non tam cilicium quàm abolla videbatur , eaq; per complures annos est vsa, donec ob frequentem sanguinis vomitum alieno coacta fuit imperio noxiam hanc exuere cataphractam .

Aliam tamen ipsa adinuenit castigandi corpusculi rationem quam priori clam substitueret, minori forsan valetudinis damno at nõ leuiori molestia . Saccũ villis crassissimis grauem sibimet in formam indusij aptauerat , & ne posset deprehendi pilosa ruditas, extremis manicis carbasina integumenta obduxerat . Sub hoc pondere æstuabat, rigebat, lassabatur extenuata viribus Rosa, incessu nonnisi difficillimo gradum promouebat, & siue consederat, siue genua humi fixerat,ægrè se attollebat in pedes, pœna erat quicumq; motus,languebant artus velut sub farcina,sibiq; videbatur plumbeo magis quàm cannabaceo stromate subuculata . Infimæ dumtaxat pedum supererant plantæ , quas neq; cilicium nec disciplinæ verbera attingebant; nihilominùs reperit solicita carnis suæ domitrix, quo & illis propriam dispensaret cruciatuum portionem . Igitur quoties domi coquendis panibus accendebatur clibanus, prẽ-

 sabat

sabat occasionem Rosa, nudatisq; plantis calcabat immota summum fornacis orificium vbi vis ardoris vehementior erumpebat. Meditabatur illic sensu acerrimo diras gehennæ incendia, quæ sibi deberi plùs quàm seriò autumabat. Sic demum à planta pedis vsq; ad verticem capitis nil ei residuum fuit quo voluntarios cruciatus excipe-ret.

His blandimentis Rosa demulcebat tenue illud corpusculum cui aliàs à crebris infirmitatibus fat pœnarum erat, vt infra suo loco videbitur, neq; animus illi deerat tentandi etiam his maiora, nî prudentes Confessarij vetuissent; qui idemtidem interposito moderaminis præcepto discretam virium rationem habendam occlamitabant. Sanè quàm corpori suo Rosa amica non fuerit, supremum hoc paradigma esto, quòd Virgo cautissima nec delicias Spiritûs vsq; ad corporis solatiũ exundare sinebat. Perpaucis Dei amicis id curæ fuisse legitur, de vnico Gregorio Lopez Mexicano id Rosa legerat, statimq; sibi imitandum sumpsit. Igitur vsq; ad hanc subtilissimam diuisionem carnis & Spiritus elegerat conformari Sponso crucifixo quatenus ille nec gloriam animæ in suum âdhuc mortale corpus, nec gaudia partis superioris in inferiorem derivari permisit ne passionem impediret. Sentiebat & Rosa ex mirifico cœlestium sapore ac prægustu suum dulcescere Spiritum, inebriari mentem, saginari animum, sed interim cauebat & (: quoad potuit) obstabat, ne in talium epularum quantulamcumq; communionem aut sympathiam admitteretur miserum corpus, quod soli passioni & cruciatui destinarat: & si eam Rex introducebat in cellaria sua, ipsa suum corpus iubebat foris stare. Existimo rarum hoc diuortium sublimioribus Rosæ operibus posse accenseri.

CAPVT

CAPVT VIII.

Rosa capiti aculeatam coronam circumdat, imprimit, infigit,

DEcebat charam B. Catarinæ Senensis discipulam in Schola patientiæ ad Magistræ suæ prototypon laureari. Mira hæc Sanctorum est ambitio, qua malunt Christi spineam quàm auream coronam in huius vitæ exilio circumferre. At Rosis præcipuè nec tutum nec decorum est, spineo carere sepimento. Verùm ad rem.

In ipso adolescentiæ ac pueritiæ confinio Rosæ corculum acerbissimè compunxerat deuota ac tenerrima compassio ex auidissimo obrutu piæimaginis quæ muto præconio clamitabat *Ecce homo*. Hærebat in illo plexili sentice-to quod Christi verticem cruentè insederat, pudebat sub spinoso Capite se membrum videri delicatum. Itaq; primam sibi tunc coronam (: de secunda agetur paulò inferiùs :) ex ductili stanno complicuit, quæ seu funium seu virgularum mutuo implexu contortarum spiram effigiabat. Huic per certa interualla nonnullos indiderat clauiculos introrsum præacutos, eoq; diademate clam sibi caput non sine vulnere obcingebat sub vittis victima coronata.

Annos compluſculos durauit & induruit pia Virgo sub hoc oneroso capitis spineto, verùm id nonnisi puerile fuit tyrocinium robustioris tormenti quod ex secunda corona aculeis nonaginta & nouem armata imminebat. Hanc posteriorem decimo circiter ante obitum anno, hoc est paulò post quàm Dominicani Ordinis togam sumpserat, sibi imposuit, nec nisi cum vita deposuit; Nimirum vt experat

attẽtiùs contemplari ſpineam ſui Redemptoris coronã in caput S. Catarinæ Senenſis mirabiliter translatam, minimè ſibi quieſcendum duxit, niſi eamdem pariter in ſuum inde verticem æmulatione qua poſſet religioſiori accerſeret, nec ſibi videbatur totum Seraphicæ Magiſtræ induiſſe habitum, niſi & ſpineam illius induiſſet coronam.

Nouo igitur ardore, ac patiendi deſiderio lamellam argenteam ſibi flexit in circulum, huic ab intus ex eodem metallo tres infixit aculeorum ordines, ita vt quælibet ſeries triginta & tres contineret aculeos videlicet pro numero annorum Chriſti quos mortalis pro mortalibus expleuit in terra. Certè nil excogitari potuiſſet aut pro capitis (: vt appellant Medici :) *pia Matre* magis pium, aut *duræ Matri* durius, niſi hanc duritiem ipſa pietas ſuggeſſiſſet. Porro ne capilli, qui poſt reſciſſionem breuiores ſuccreuerant, profundiori obſtarent aculeorum impreſſioni, ad viuam vſq; cutem nouacula crinem omnem ſubmouerat, aliquid tamen inculti cincinni relictum in fronte quo corona interdiu obtegeretur, vt Matrem latêret. Quãquam permodici huius capillamenti in ſincipite reſidui alius quoq; vſus fuerit, ad noua dolorum incrementa. Verùm de hoc in ſeq. capitulo, vbi ad Roſæ vigilias tranſibit ſuccincta narratio.

Dentatum hoc ſertum quàm dirè momorderit, quàm cruciabiliter omni ex parte pupugerit velatum ſacræ puellæ caput, cui torquendo vnica ſat fuiſſet acicula, ex eo fas eſt conijcere, quòd ſpinæ non ſimul omnes, ſed aliæ poſt alias binæ, ternæ, plureſue ſucceſſione moleſtiſſima nudatam inuadebant cutem, proq; occaſione ac varietate motuum ſingulæ obliquabantur in ſingulis vulnerum anguſtijs. Compertum eſt, ſub hoc denſiſſimo pungentis metalli vepreto ipſam loquelam Virgini fuiſſe dolorificã, quid ſi tuſſi concutiebatur pectus, ſi ſternutatione exonerabatur miſerum caput, aut alia fortiùs excreandi impor-

tuna neceſſitas vultum oriſq; habitum violentiùs commouebat ?

Verùm hæc Roſæ ludicra videbantur & artis digna ſuccurſu , quo ſæuirent inclementiùs . Itaq; vbi Coronæ ſeu bracteæ extrema coibant , decuſſatim tænias innexuit , quarum attractu non ſolùm cohibebat cuſpidatum hunc circulum, ne aut loco exerraret, aut ſponte laxaretur , verùm etiam quoties lubebat dolorem intendere , tæniarum capita ſtrictiùs adducendo ipſi tormento ſuo vim faciebat: præcipuè verò ſextis ferijs placebat Virgini hoc pœnarũ epimetron in memoriam Sponſi ſentibus coronati . Maluiſſet pro conformiori ſimilitudine geſtare coronam ex veris ſpinis agreſtibus , eaq; de re ſeriò tractauerat cum Confeſſario , at is diſſuaſit , quòd vereretur facile ſub putri aculeo grauem in Roſæ capitæ purulentiam poſſe ſuccreſcere . Adquieuit & ipſa , conſiderans eiuſmodi coronam nec ſub vélo ſat commodè celari poſſe, punctis ſine ordine prominentibus , nimiumq; ſuo conciatui decedere , ſi non omnia vſq; ad vnum acumina introrſum vergerent . Idcirco lamella vtendum fuit , eaq; argentea, quòd & ſolidiùs adiaceret vulnerandæ cuti , & infixas ſpinulas tenaciùs retineret . Nec fefellit euentus , nam poſt Virginis obitum Aurifaber,cui iniunctum erat aliquot bracteolæ ſpinas euellere , (forſitan vt deuotis perſonis eas flagitantibus in donum vſumue cederent) adhibitis forcipibus adeo ſingulas inuenit firmas,vt extrahi nulla potuerit, quamquam ad ferri tractum huc-illuc inflecterentur . Vt intelligas tam ſuas Roſæ patienti non ceſſiſſe ſpinas,quàm his non ceſſit illa .

Nec tamen contenta hoc quotidiano cruciatu modum reperit quo noua in dies vulnera aperiret; nam coronam manè circumdatura capiti numquam eodem figebat loco quo pridie ſteterat , ſed mutato pauliſper ſitu in aliam aliamq; partem tranſponebat redimiculum , vt alterna variatio-

riatione immitiùs pungeret, atq; in intacto dolorem renouaret. Porro qualibet ſexta feria hoc addebat in cumulum, vt vſq; ad auricularum cartilagines imumq; occiput coronàm demitteret, quò tempora (: vbi caro mollior, ſenſuſq; delicatior) prædenſa ſtimulorum obſidio & moleſtiùs incingeret, & profundiùs ſauciaret. Idem Sabbatho repetebat, compaſſura Virgini Matri, cuius animam in morte Filij doloris gladius peruaſerat.

Diu familiares, domeſticos, ipſamq; Matrem latuit hoc tam cruenti pectinis vepretum, quis enim ſub vitta ac velo cautiſſimæ Virginis aut notaſſet aut quæſiuiſſet tam ferale ſupplicium? ipſe Confeſſarius, qui Roſæ arcanum hoc pœnitentiæ genus permiſerat (: nam citra illius nutum Virgo morigera nihil aggrediebatur vel minimum) obiter dumtaxat aculeati geſtaminis conſcius neq; coronam viderat, neq; vel tenui ſuſpicione attigerat peregrinas inuentiones, quibus hanc Roſa in ſe conſueuerat atrociùs irritare. Sed tandem Numinis prouidentia rem diutiùs occultari non ſiuit, effecitq; vt tantæ virtutis exemplum in plurium opportunam notitiam promanaret. Caſus erat: germanum Roſæ fratrem ob puerile delictum Pater quærebat ad virgidemiam; interiecit ſe blandiuſculè Roſa Patris iram propitiatura; is verò dum Filiam ſibi obſtantem impetuosè dimouet, fortuito manûs errore impegit leuiter in caput Virginis ea parte qua tecta corona ſæuiebat: mox improuiſum ictum tres ſanguinis riui ſecuti frontem innocentis Filiæ decurſim purpurarunt, manifeſto ſatis indicio qualis herinaceus ſub candido eius tegmine clam nidularetur. Hìc Roſa magis ſe proditam quàm percuſſam dolens dupliciter erubuit, conata tamen diſſimulare quod erat, cautè in ſecretius cubiculum ſe ſubduxit, coronam feſtina ſepoſuit, cruorem quaſi ludibunda abſterſit, impoſitiſq; panniculis qui ſauciæ plagæ ſtillicidium imbiberent, caput ſolitis velamentis confeſtim operuit.

operuit. Verùm hac ſolerti fuga trepidam Matrem nec fefellit nec effugit ; cum Mariana ancilla è veſtigio Filiam ſecuta de vulnere interrogat, cauſam cur leui ex tactu ſanguis eruperit ſciſcitatur, deniq; excuſante Roſa & ne quidquã deprecante ſuſpicacior vittam ſolui, caput nudari imperat, quod vt vidit in orbem vndiq; immaniter diſpunctum, facile coniecit, vnde hæc ſigna tam cruento ineſſent zodiaco. Verùm-tamen ſiluit, haud ignara Filiam ſi ſpinetum ſuum prodere aut abijcere cogeretur, facile alia & quidem longè truculentiora mox adinuenturam, quibus verticem pergeret diuexare. Itaq; tunc velut inſcia myſterij calente vino caput filiæ leniter abluit, quantùm læſis partibus ſat fore ad medelam aut credebat aut credere ſimulabat, aliud interim aduersùs ipſam coronam remedium excogitatura.

Nec mora: delata fuit rei ſeries ad eum qui certiùs coronæ vſum Virgini prohiberet, nempe ad vnum ex Patribus ſpiritualibus quorum ductui Roſa obtemperabat. Is erat R. P. Ioannes de Villalobos Rector Limenſis Collegij Societatis Iesv, Vir ſanctimonia ac religione celeberrimus, & animarum per tutiora compendia perfectionis deducendarum auriga peritiſſimus. Huic vt innotuit quod geſtum erat, extemplò mandauit Roſæ, quidquid illud eſſet quo caput ſuum hactenus ſpinosè diſcruciauerat, ſibi adferret. Attulit illa coronam ſuam, ne quidem tantillo ſibi indulto ſpatio quo notas ſanguinis inter cuſpidum acumina ſatis abſtergeret; Allatam prudens ac pius Pater non ſine horrore & commiſeratione intuitus rigidiorem eſſe cenſuit, quàm quæ illi ſexui ætatiſq; teneritudini conueniret. Proinde rationibus adortus eſt Virginem, vt omnino ſeueriſſimum crudelis inſtrumenti vſum diſſuaderet. Illa aduertens ratione non imperio ſecum agi, ſuas viciſſim rationes humiliter oppoſuit; demũ in hoc vtrimq; conuentum eſt, quòd poſcenti ſua redderetur corona ſed

mitiga-

mitigata . Sicque prouidus ac discretus Pater arrepta lima hinc-inde prominentiores coronæ aculeos hebetauit , obtudit , defricuit, si non satis attamen nec parum hoc temperamento se putans assecutum . At Rosa pluris faciens coronam quàm Regnum gaudebat hanc se recuperasse saluo spinarum numero , ac saltim non nisi modicè ea castigatione exarmatam. Igitur respexit denuo ad pristina dolorum supplementa , iamq; pœnoso tæniarum attractui etiam hoc addebat , vt interdum illiso pugno coronam tunderet quò altiús in caput penetraret ; neque enim diligens lima , sic detriuerat aculeos vt suo non fungerentur cruentandi officio . Patuit hoc vice quadam, cum Rosa fortuito in terram lapsu caput leuiter ad vicinum pluteum impegit , vbi confestim ob coronam vertici validiùs impactam copiosus sanguis defluxit in humerum.

De Christi serto spineo canit Ecclesia : *felix spina, cuius aculei vires frangunt regis tartarei* . Rosa nostra idipsum experiri meruit & in suo : nam quotiescumq; hostis tartareus appropinquabat Virgini suggesturus fœda ac sordida , alijs ad eum procul abigendum catapultis opus non fuit, quàm quòd vigil Rosa ter digito pulsaret suam coronam in SS. Triadis reuerentiam . Tympanum erat , cuius leui tactu perculsus Dæmon fuga turpissima declinabat certamen . Suauius,ac fortè mirabilius est,quod de huius coronæ virtute post obitum Virginis compertum est . Quidam religiosissimus Dei seruus paulò post elatæ Rosæ exequias domum Gundisalui Quæstoris adierat , eo dumtaxat animo vt instrumenta quibus Rosa virgineam carnem viuens domuerat, deuotè contrectaret . Oblata ei cum anulo fuit corona spinis horrida,vixq; his manus applicuerat, cum repente æstuare cœpit inusitato quodam Diuini amoris incendio, colliquescere in intimo fundo spiritûs,dulcescere gustu admirabili supernarum deliciarum , tamquam ex illismet spinis Paradisi vuas , ex tribulis ficus colle-

gisset

giſſet in animæ palatum. Verùm de hoc prodigio commodior redibit tractatio infra Cap. XI. cum de pronubo Roſæ anulo agendum erit: hìc ſufficiat innuiſſe, quàm ferìò ac feſtiuè Cœlum ipſum huic coronæ applauſerit, quando in honorem tam rigidæ compunctionis vnctionem diſtillauit tam ſuauem ac pretioſam.

Non pigeat, hìc denuo reflectere oculos in ſpiniferum S. Catarinæ Senenſis prototypon, quod Roſa noſtra ſpinis coronata ſic imitari viſa eſt vt plenè idipſum non tam expreſſerit quàm in ſe tranſtulerit. Paucis accipe huius rei notabile argumentum quod in Roſæ funere obſeruatum eſt. Dum defunctæ cadauer proſtabat in feretro, diſpoſuerat cœleſtis illa (: cui nihil fortuitum) Prouidentia, vt deeſſet florida corolla quæ de more caput virgineum circumdaret; inſtabat hora funeris ad ſepulturam efferendi, at videbantur fugiſſe terreni flores velut indigni qui Roſam coronarent iam cœleſtem. Ergo in confuſa illa trepidaq; hinc vrgentium inde cunctantium perplexitate recurrendum deniq; fuit (: non ſine inſtinctu Numinis) ad coronatam S. Catarinæ Senenſis imaginem, quam Roſa dum viueret ornare conſueuerat; huius itaq; ſertum proprium omnibuſq; publicè notum tantiſper transfertur in Diſcipulam, ſub hoc Roſa effertur Gundiſalui domo ad tumulũ, vt quæ viua Seraphicã Magiſtrã ad viuum expreſſerat geſtamine ſenticoſo, eamdẽ & mortua repræſentaret euidentiùs ſub communi vtriq; corona. Probarunt factum quicumq; myſterium agnouerant, certi non ab humano ſtudio ſed neceſſitatis fortunato potiùs quàm fortuito conſilio hoc ſingulare virtutis teſtimonium Virgini obtigiſſe.

Huc demum & illud videtur pertinere, quòd dum mortualis pompa ſic Roſam coronabat in terris, oſtento non abſimili Beatorum curia eamdem coronauit in Cœlis, vt vtrimq; deprehendatur ſucceſſiſſe in ipſammet S. Catarinæ

Senensis coronam. Res ita innotuit : mox à felici Rosæ transitu persona quædam eximiæ sanctitatis ac nominis in visione imaginaria conspexit inter Angelorum myriades glorioſam SS. Virginum cateruam rectà gradientem ad thronum Sanctissimæ Trinitatis ; in medio agminis fulgebat Rosa palmam manu præferens , niueoq; candicans amictu , sed nondum vt reliquæ coronata , siquidem ad Diuini illius Throni crepidinem stabat Virgo Deipara , coruscam in dextera coronam tenens, qua Rosam suis ipsa manibus inauguratura solemnem hanc Virginum processionem exspectabat . Nimirum simillimo ritu olim S. Catarina Senensis excepta fuerat in Cœlis, cum reliquit terras , vt sic inter Magistram ac Discipulam à spinea vsq; ad auream coronam nulla supereſſet difformitas . Felices spinæ , quibus de tali manu tale succeſſit in Cœlis diadema.

CAPVT IX.

Rosæ lectulus , ceruical , nocturnæ Vigiliæ.

TAnta ei corporis macerandi cura fuit, vt nec paucas nocturnæ quietis horas tormento vacuas esse permiserit : hinc strati sui voluit eam esse duritiem quæ somnum abigeret magis quàm vocaret ; quin & eò tandem processit ars atq; industria , vt qui dormituræ lectulus idem & equuleus esset . Ita nimirum nec indulgebatur quidquam afflicto corpori, & demebatur somno quod orationi accederet . Suboluit tempestiuè attentæ Matri quò Filia tenderet , nam pene ab infantia vtrumq; & duriùs

riùs cubandi & auſteritatem diſſimulandi ſtudium notarat in puella, vnde aliquamdiù hanc ſecum eodem in lectulo accubare iuſſit per noctem, vt arte artem deluderet. Parut Roſa, ſed eo ingenio quo nihilominùs obediẽtiæ ac pœnitentiæ merita in illomet lecto materno dexterrimè coniungeret: vix enim obrepſerat Matri ſopor, cum Virgo culcitræ partem cui incubuerat ſenſim remouebat, donec ſubſtratæ tabulæ corpuſculum exciperent, capiti verò lignum aut prope abſconditus later ceruicali ſubducto ſuccederet. Idem S. Catarinæ Senenſi cum Lapa Matre certamen, idem ſtrategema fuit. Læta ſucceſſu Roſa pergebat ſecurior non tantùm nudare ſibi tabulas quibus indormiſceret, ſed & rudius ſaxum circumſpicere quod ceruici ſupponeret; verùm poſt longas ambages tandem interrupit Filiæ ſolertiam expergefacta Mater, ac velut deprehenſo immani facinore puellam increpuit, adiecto callidæ obſtinationis conuicio, ſi ſic ei conſtitutum erat Matrem fallere, iret porrò, ſibiq; deinceps ſuopte arbitrio lectum quem vellet contabularet, dum tamen capiti ſaltim humanius ceruical concederet, ipſiſq; tabulis vnicum ſimplicis ſtraguli induceret operimentum.

Ad hanc vocem tripudiabat Roſæ animus, maternam permiſſionem tametſi iurgio ac bile acidam pro dulci blãdimento arripuit, conditionem auida manu acceptauit, Matriq; pro tam liberali indulgentia gratias egit tenerrimas. Exinde mox conquiſitis & in ſui cubiculi capaci angulo compaginatis tabulis rude ſtragulum iniecit, bina inſuper puluinaria in ſpeciem impoſuit, paruoq; labore grabatum vtì genitrix permiſerat abſoluit. Verùm quoties nox appetebat, remotis puluillis ſuccedebat truncus vndiq; impolitus, ac lapilli in hunc vſum interdiu ſub lecto abſconditi diſponebantur ſub ſtragulo, vt ea inæqualitate offenderetur corpus, cui prædura tabularum planities in delicijs fore timebatur. Quantùm hæ ſcrupõrum ſub ſtra-

gulo extantium diſſitæ cotes iacentem Roſam diſpunxerint, facilis coniectura eſt, ſanè in ipſis ſolidis aſſeribus conſpicuè apparuerunt impaſtinata lapillorum veſtigia, ipſæ tabulę ſcrobiculatim hinc inde extritæ proteſtabantur ſatis, quàm molliter his incubuerit macilenta Roſa.

Ceterùm lapilli ſparſim ac mobiliter diſpoſiti facile cedebant moli, quoties in aliud latus vertendum erat corpuſculum. Igitur addenda videbantur tum duriora tum ſtabiliora in equulei ſupplementum. Nempe tria ligna tortuoſa, indolata, nodoſa tabulis impoſuit, ac inter commiſſuras tenuioribus paxillis firmauit ſub ſtragulo ne cederent. Attamen per diem hoſce truncos exemptiles ſeorſim occultabat ſub thoro, ne Mater aut ex inæqualitate ſtraguli hos deprehenderet, aut palam expoſitos traheret in legitimæ ſuſpicionis argumentum. Vnica demum Mariana ancilla ſecreti conſcia fuit, quam validis obteſtationibus adegit Roſa ne proderet, & ſi cubiculum euerrendum eſſet, hæc ligna ſuo loco vel immota relinqueret, vel actutum reponeret. Diu placuit feruẽti Roſæ crudelis hæc ſupinæ torſionis cataſta, placuiſſetq; diutiùs ſi fuiſſet atrocior, hoc eſt ſi acutiùs & omni ex parte ſæuiſſet, nam inter lignorum vacua ſpatia nil erat quod incubuam ſatis cruciaret.

Subijt ergo noua ac poſtrema lectuli diriſſimè aſperandi cogitatio. Tabulis arctè commiſſis ligna omnino ſeptem inſtrauit iuſtis interuallis, quæ ne laxarentur, bubulis loris aptè diſtrinxit. Porrò ſingulas diſtantium lignorum intercapedines præacutis tegularum fragmentis, coctilium patinarum fruſtulis, teſtarumq; fractarum triquetris ſic impleuit, vt ſingulorum pars mucronata obuerteretur corpori, ac ea quidem confertiſſima denſitate qua nutare aut cedere nulla poſſet, cum infernè ſat prohiberent ſubiecti aſſeres ne quà excideret, coſtaſq; obſiderent ligna ne laxaretur phalanx. Quis credet videri deniq; potuiſſe

dignum

dignum huiuſcemodi pratum in quo Roſa quieſceret? nec defuit ſtrato tam nobili dignum ceruical, ſed de hoc infra. Eidē coaptatę lodices, at cilicinę, ſetoſę, inſtarq; ſubcerniculi aut cribri, vt ſimul & ipſæ pungerēt, & teſtarū puncturas non impedirent ſed obiter abſconderent. Inſuper ad huius lectuli caput occultè ampullam felle plenam appenderat, nec ante ad ſomnum ſeſe componebat, quàm iſthoc ſorbillo amaricaſſet fauces, in memoriam Sponſi felle ac myrrha potati. Aliquando faſſa eſt Roſa, in lectuli ſui aditu hoc felleū libamen ſibi non adeo cum ſumeret quàm ſi citiùs euigilabat, fuiſſe moleſtiſſimum, tunc enim ſentiebat palatum vſq; ad tunſillas & epiglottidē aruiſſe penitus, linguam præ ſiccitate vix non immobilem, gutturis bronchos vndiq; accenſos, ita quòd ſiccatis faucibus ſupplicium eſſet ipſa reſpiratio. Proinde nil mirum, ſi (: quod poſtea innotuit) Roſam ceterà intrepidam ſæpiùs horror pauorq, medullitus peruaſerit ad vnius ſui tam immitis lectuli cogitatum, tremebat, æſtuabat, ſudabat miſera priùſquam vel ſpondam attingeret, memor quales ipſam expectarent ibidem plumæ, quot minaces criſtæ arrigerentur illic in ſuam lanienam, quo ſibi cruciatu diſtabeſcendum quoties in alterum latus reuoluendum eſſet laſſum corpuſculum, deniq; ſciebat inde ſe neutiquam ſurrecturam abſq; omnium membrorum gelido ſtupore, ac velut ex oſſifragio coxis, humeris, cruribus, brachijs miſerrimè diuaricatis; vnde cuidam Matronæ poſt annos complures familiariter interroganti, quomodò lectum adeo horribilem & arduum potuerit vel nocte vnica tolerare, reſpondit cum lepore (: vt ſolebat) & gratia, talem ſe ex eo accubitu dolorem capere, quantus vtiq; ſufficere poſſet in ſatisfactionem pro quâuis amiciſſimæ perſona Deo offerendam.

Contigit ſubinde, Roſam velut iuſto pauori pene imparem diutiùs hærere in ancipiti, lectumne tot pœnarum ferti-

fertilem inſcenderet ; Verùm dubitanti & prope exanimi ſubuênit Chriſtus viſibili blandaq; ſpecie ſe Virgini obijciens , ipſamq; placidiſſimè his verbis compellans : *memento Filia , longè duriorem , anguſtiorem , horribiliorem fuiſſe lectulum Caluariæ , in quo mortis ſomnum pro te cepi . Noſti quid fellis ibidem propter tui amorem exhauſerim , ſcis quæ illic non teſteæ ſed ferreæ cuſpides mihi manus pedeſq; terebrârint , donec ipſam mihi extunderent dilectam animam . Hæc recole , hæc pœnali ſtrato tuo in trutina oppone , & videbitur tibi ſub charitatis dictamine lectulus noſter floridus .* Mirum , quàm altè Virginis animum hæc verba penetrârint , quantùm ei roboris conſtantiæq; affuderint, ne ab horrido illo patientiæ exercitio reſiliret; Sanè per ipſos decem & ſex annos in huius agonis acerbiſſimo tormento inuicta perſeuerauit,& (: quod mireris ampliùs) conſcia demum atq; inuita ſed tamen conniuente Matre . Conata quidem hæc fuit ſemel iterumq; Filiam à tantæ auſteritatis exceſſu diuertere , & lectum immanem fruſtatim diſſipare , ſed immiſſo diuinitus conſcientiæ ſtimulo nec manum auſa eſt adhibere nec imperium . Maluit itaq; per Confeſſarios tentare ſucceſſum, verùm & hi velut in magnæ perplexitatis negotio videbantur trepidare , nec certi quidpiam reſoluebant ; idq; perſpicuum ſatis indicium erat, Deo ſic placitum eſſe , in aſperrimi lecti tolerantia electam Roſam dilecto ſuo Sponſo concrucifigi .

Dicendum nunc de ceruicali. Tentabat Roſa gradatim abiectis mollioribus ad exemplum S. Catarinæ Senenſis eò pertingere vt inſcia Matre demum informe ſaxũ capiti dormitura ſupponeret , vnde initio groſſioris panni incõmodum volumen in ceruical adhibuit , deinde paulatim crudum laterem , deniq; petram polygonam & vndiq; ſcabram ; Verùm hanc Mater vt animaduertit ſuſtulit, filiæq; puluinar obtruſit lanâ vacuum, ſed cum iuſſu vt illud farciret . Tacuit Roſa , puluinar ſuſcepit , infarſit, ſed non

lanâ

lanâ vti credebat Mater: vim segmentorum collegit quæ de fabri lignarij dolabra excidunt, his puluinum impleuit, impleto indormiuit; Nec tamen diu latuit Matrem solertia, fartum corripuit, lignea inde retrimenta proijci, lanam substitui, lanam ingeri disertè & cum clamore præcepit. Obediuit Rosa sed non vltra literam, ceruicali infarsit lanam at non solam, quia inter lanam extimumq; pannum vbi facies decumbentis excipienda erat, tortiles iuncos clam occuluit quos veteris sportæ fragmento in hunc vsum detraxerat. His Rosæ dormientis vultus immodicè dispungebatur, adeo quòd Mater in genis ac fronte Filiæ persæpe notarit extemporanea hæc stigmata, nec tamen originem diuinare poterat iam secura de lana quæ ceruical implesset; donec fortuito casu manum ceruicali incuriosè imponens contrectauit hostem in latebra, iuncos deprehendit, extraxit. Vidisses hìc denuò Lapam Matrem Filiæ Catarinæ probra, conuicia, criminationes aceruantem; vix temperatum à verbere. Sic Rosa quòd dura sibi quæreret, durissima sufferre debuit. Exinde Mater in virtute sanctæ obedientiæ præcepit Filiæ, rursum vacuaret suum ceruical, lanamq; reponeret, at lanam solam. Iterum obedit Rosa, sed vltra literam, nempe duplicauit lanam, arreptoq; bacillo tantam eius copiam non tam ingessit quàm impressit ceruicali, vt hoc suberis tandem duritiem exæquârit. Sic videbatur sibi redijsse ad ligneum illud puluinar, quod pridem sibi Mater subtraxerat. Fuerat is truncus ex arbore quam illic *Pacay* vocant indigenæ, excauatus in medio vt caput Virginis collumq; exciperet. Huic per edictum maternum proscripto succesferat nodosorum stipitum fascis in extremitate funibus collectus. Verùm & hunc Mater abegerat. Tandem vt in postremum hoc merè laneum ceruical incidit, vlterioris inops consilij sic Filiam affata est: Sanè paruisti Rosa mea, paruisti, siquidem hìc modò nil nisi lanam reperio.

Satis

Satis eſt, imò plus quàm ſatis, nam tibi & lanam in lanienam ſciuiſti conuertere; quid vltra imperem? ne Matris præceptum flocci-fieret, hos floccos condenſaſti in ſolidę petræ duritiem. Age vt vis, nec ſi tibi mortem conſciueris, te ampliùs interpellabo.

Demum aduênit Matri tempus optatiſſimum, quo ſibi de PP. Confeſſariorum permiſſu licuit pœnoſum Roſæ lectulum manibus auidiſſimis diſſipare. Qui conſcientiæ Virginis præerant, tribus circiter ante illius obitum annis conſideraverant, ipſam viribus nimiùm attenuari, corpuſculum tot flagris, ieiunijs, morbis exhauſtum arduo tàm aſperi lecti ſupplicio non ampliùs par fore, & ſi fomenta illi perſuaderi nequeant ſaltim tormenta debili aut ſubtrahenda eſſe aut moderanda. Itaq; Roſæ lectulum ærumnis trium luſtrorum grauem cupidæ matri dedunt in direptionem ac prædam. Quoanimo id acceperit Filia pœnitentiæ quàm Vitæ ſtudioſior, non facile dixerim: at alacris Mater velut ſigno ad aſſultum dato ſæuiſſimam illã cataſtam non aliter ac hoſtilem arcem inuaſit, truncos, ligna, tigna diſiecit, luxauit aſſeres, & non ſine præcipiti manuũ offendiculo teſtacea fragmẽta ſublegit, ſparſit, tandemq; in vicinum Vrbi fluuium ne ad vſum redirent abiecit, priùs tamen eorum numerum inire voluit, reperitq; acuminata fruſtula parùm abeſſe à trecentis.

Ergo aliter poſt hæc Roſæ iacendum, & dormiendum fuit, vix tamen blandiùs aut commodiùs, nam tabulas ſuas aſſereſq; repetijt, his ſine culcitra paleaue ſimplex ac detritum peripetaſma inſtrauit, ſicq; vocato ſomno exanguia membra deinceps compoſuit ad ſoporem. Attamen & pauper hic thalamus ei videbatur ſapere delicias, vnde poſtremis vitæ annis quos in Gundiſalui Quæſtoris domo exegit, in humili ſella collecto corpuſculo ſedentaria noctes ſuas tranſegit, capite pauliſper reclinato ad columnam lecticæ in qua Gundiſalui minorẽnes filiolæ acquieſcebant.

ſcebant . Ità breuiſſimum ſomnum Roſa libabat magis quàm capiebat , præſertim hyberno tempore , quo plerùmq; ex nocturnis frigoribus ſic tremebat , rigebat , ſtupebat, vt ſurgens pedibus conſiſtere vix poſſet. Interdũ nimio algore excitata roris marini ramuſculis ad ellychniũ accenſis obiter hoc fumo tantillum fugitiui caloris quo ſe foueret , nitebatur concipere . Nouercali corporis odio nec vigil inſidere vſquàm puluino voluit, ſed vel ſtans peragebat labores ſuos quouſq; poterat , vel cum neceſſariò ſedendum erat, duro palo vtebatur pro ſellula .

Interim prioris ſui lectuli memor & cupida, aſſiduè tũdebat Confeſſariorum aures , querebatur ſe vitam ſuam otiosè perdere dum à priſtinis pœnitentiæ exercitijs inuita cogebatur feriari , omni ſe patientiæ meritò vacuam ex tanta Patrum indulgentia remanere, S. Patri ſuo Dominico indies occantari titulum *Roſa patientiæ* , ſe verò adempta ſibi patientia nec Roſam eſſe nec tanti Patris Filiam , deniq, ſinerent eam quæ nil boni ageret ſaltim mala pati , corpuſq; affligere . Tantum effecit , quòd vnus ex Confeſſarijs indulſit Virgini , vt per totam illius & proximi anni (: qui Roſæ poſtremus fuit) quadrageſimam ex priſtini rigoris forma denuo ſibi lectulum inſtrueret è lignis, teſtis , tegulis conſtipatum . Fecit confeſtim Roſa vt ſibi permiſſum erat , ſummæq; curæ ſummum adiunxit ſecretum, adeo vt neque poſt ſuum obitum (: nam tunc primùm res innotuit) ſecundus iſte pœnarum lectulus vſquam potuerit inueniri . Credibile eſt , ipſammet ſtatim vt cum Quadrageſima expirarat vtendi facultas , vltro ſoluiſſe cataſtam , diſperſiſſe teſtarum fragmina , proieciſſe paxillos & ligna , ne quid innoteſceret , quamquam diligens perquiſitio vtrobiq; tum materna tum Quæſtoris in domo non defuerit .

Sed nec Roſam morti iam vicinam deſeruerat hoc penè coœuum duriſſimè cubandi deſiderium . Semianimis in

ſuo illo extremi doloris extremo lectulo dolebat altero illo ſe carere lectulo extremè dolorifico: at quis tam crudelem equuleum apparaſſet innocentulæ iam-iam morituræ? Saltim optabat ex illo cui incumbebat humaniori ſtrato humi deponi, ac nudo in pauimento mori. Verùm vt neq; hoc ſe impetraturam à domeſticis intellexit, adſtantem germanum fratrem vltimis affata verbis rogauit, ceruicalia vt ſubmoueret; his in partem retractis gaudebat moribunda, quòd ſe lecticæ tabulis ſentiret occipite humeriſq; acclinem, mirificèq; contenta quòd crucifixo Spõſo qualitercumq; commoreretur in duro ligno, felicem ſpiritum paulò poſt in manus Creatoris placidiſſimè exhalauit. Nec defuerunt, qui in morientis pallido vultu notarint ipſiſſimam Chriſti in Cruce exſpirantis effigiem, quod alio loco, & tempore in S. Catarina Senenſi itidem lecto decubua fuerat obſeruatum.

Porrò quiſq; ex tanta vſualis ſtrati duritie haud difficulter intelliget, quantùm Roſa vigilijs dederit, cui ipſemet lectus ſoporem adimebat. Faſſa eſt aliquandò Seraphica Catarina B. Raymundo Confeſſori ſuo, cum nullo hoſtium æquè vt cum ſomno operoſiùs ſibi fuiſſe confligendum, quem eo tandem reduxit, vt horis omnino duabus contentus eſſet. Roſam Catarinæ Diſcipulam idem certamen exercuit, eadem victoria cohoneſtauit, nam & ipſa ſomnum ſuum intra duarum horarum anguſtias coercuit, & aliquando etiàm minus ſpatij indulſit importuno exactori. Vnde ſic diurnum nocturnumq; tempus diſtribuit, vt ex vtroq; duodecim horas vniuerſim orationi ſeponeret, alias decem impenderet labori manuum, quo Parentes ſuſtentabat, reliquas corporis neceſſitatibus & breui quieti deputaret. Hanc vigilandi facilitatem iuuere longæ inediæ, cilicij lectiq; carduetum, frigidæ omniſq; potûs diutina abſtinentia, profunda meditatio & applicatæ mentis ad ſuperna tenax defixio. Nec tamen ſuas ar-

tes parteſue omiſit vèrſutus hoſtis, quin Virginem tunc maximè quando ad nocturnam orationem ſurrexerat, moleſtiſſimè niteretur reuocare ad ſomnum. Roſæ permagno ſtetere hæc prælia, nam ſiue genibus humi fixis inchoabat preces, videbatur ineſſe plumbum grauatis palpebris, ſiue erecta ſtabat, capiti vertigo ponderoſiſſima, obtinniebat languidam ſomnolentiæ cantilenã, ſiue panſis brachijs procubuiſſet in terram, adgliſcebat ſoporiferi torporis ſuaue blandimentum. Pudebat Roſam aduerſario ſuccumbere tam ignauo, pugnabat etiam cadendo, illidebat ceruicem parieti, tundebat ſibi latera, ſi quo modo extunderet irrepentem lethargum, vincebat tandem at nõ ſine agone, triumphabat, ſed in Cruce: nimirum proſtabat in Virginis cubiculo par humanæ ſtaturæ Crux lignea, è cuius brachijs vtrimq; prominebant claui fortes ac ſolidi, vt ſufficerent corpori ſuſtinendo. His igitur ambas manus applicabat in ſomnum pugnatura, ab horum tenaci complexu pendulum librabat corpuſculum dum Deiparæ Virginis officium abſolueret, his cuneolis findebat impetum ſomni, erudiebatur ad excubias, crucifigebat hoſtem, nec niſi victrix obrigidos lacertorum tendines retrahebat à charis victoriæ manubrijs, ſic palmam obtinebat ſed palmis calloſis.

Inuênit & alium pugnandi modũ. In cellulæ pariete oblongũ fixerat clauũ paulò altiorem, quiq; Roſæ verticem palmi ferè interſtitio ſuperaret; Huic aduersùs ſomni inſidias modicum id capillitij quod obtegendæ coronæ infronte reſiduum ſuperfuerat, implectebat ſtrictiſſimè, eoq; tormento accerſebat vigiliam, recitabat preculas, ſomnolentiam ſtrangulabat. Ne tamen ſic pendula paucis capillis totam corpuſculi molem committeret, vtcumq; ſummis pedum digitis inſiſtens tangebat terram, ſed ægrè ſatis, ac per alternas ſucceſſiones nutante lubrico fulcimento. Colligito lector ex tàm atroci remedio, quàm fuerit

iuuenculæ importuna somni vexatio : in lecto muricibus ac tribulis , foris autem clauis pugnandum fuit , & Rosæ seu dormire vellet, seu vigilare tormenta subeunda erant.

CAPVT X.

Rosæ domestica solitudo , fuga publici, cellula perangusta.

VT olim S. Catarinam Senensem adhuc pusillam solitudinis amor vsq; ad speluncæ quæstionem abripuit , sic Rosam vel à prima infantia docuit solitarios angulos domi quærere, Mundiq; commercia deuitare . Conueniebant ad eam è vicinis domibus paruulæ , at lusitandi gratia , quod illius ætatis primum est studium : afferebant singulæ suas pupas , quibus vestiendis , comendis , ornandis fœmellarum pueritia cõmunissimo sexûs genio addicitur . Has innocenti æmulatione ostentabant silenti Rosæ , hortantes vt & suam promeret aut formaret . Negabat illa se pupam vel habere, vel etiam contrectare velle , quòd audisset , Malignum aliquando per pupam (: fortasse idolum fuerit :) garritum edidisse . Mox puparum lusu coæqualibus relicto abdebat se in secretum angulum , quasi arcanis cogitationibus quietiùs vacatura : illic interdum deprehensa à fratre ac interrogata , quidni mallet puerulis festiuè nugantibus colludere quàm in puluerulento , ac pulicibus referto angulo desidere , verbis supra ætatem sensatis respondit : *Sinito hic me delitescere solam cum Deo, nam illic inter pupas an pariter adsit Deus quis nouit ?*

Cum annis crescebat latendi studium , vnde in horto vmbro-

vmbroſas platanos muro proximas conſpicâta locum elegit, vbi auxiliante Ferdinando fratre oratoriolum ab omni domeſticorum proſpectu ſemotum efformaret. Illic plexili ramorum, palmitum, virgultorum circumductu modicum incluſit ſpatium, ac ſupernè frondoſis arcubus affabrè concamerauit. Intus humile altariolum muro applicuit, Crucem exdenſiori charta floſculis plumiſq; verſicolorem impoſuit, & quidquid Sacrarum Imaginum conquirere poterat in hanc ſuam Baſilicam ſolicitè comportabat. Videbatur huic angello Roſula vniuerſas ſuas incluſiſſe delicias, adeo totos in eo hærebat dies ſolitaria, illuc velut ad orandi, meditandiq; ſeceſſum à prandio, à lectulo, à cæna properabat, ibi domeſticis ſe ſubducebat tumultibus, iocis, fabulis, vni ſibi Cœloq; vacans, extra hunc Paradiſum nuſquam ei benè eſſe poterat, adeo vt domi abiret in prouerbium: *Hortum adeas ſi Roſulam quæris.* Verùm quia iſthoc ſolatio non niſi interdiu licebat frui, paulò grandior facta impetrauit à Matre aliud intra ædes cubiculum, in quo ſeorſim à ceteris prolibus ſolitaria pernoctaret. Tempeſtiua hæc fuêre in tenella indole præludia, vt quid maturior eſſet molitura, ex his præambulis conijceretur.

Paulatim eò ſtatura & ætas Roſam prouexerat, vt idonea eſſet honorario comitatu ſtipare Matrem foras egreſſuram, maximè cum inuiſendæ erant digniores Matronæ. At Filiæ ſuam vnicè eremum amanti moleſtiſſimum erat tàm videre, quàm videri in publico; Vndè nunc prece, nunc lachrymis ambiebat Matrem obſecrando ne ſecum ſe abduceret. Stupebat iſta, nondum aſſequens vnde idipſum quod reliquæ iuuenculæ vltra modum exambire ſolent, vni Roſæ tam exoſum eſſet. Itàq; inuitam aliquoties adegit imperio, certa edicto ſine replica obedituram. Semel cum à Matre inuitaretur ad ſecum obeunda foris vibanarum ſalutationum officia, Virgo iuxta domeſticum

furnum

furnum transiens saxum à clibani orificio studiosè sibi attraxit in pedem, eoq; vulnere & cõtusione obtinuit, vt non fictè claudicans residere domi fineretur. Et veriùs & venustiùs hoc vulnere pedis rubuit Rosa nostra Peruana, quàm quod de Rosis Cyprijs fabulata est antiquitas, nimirum has non ante rubuisse, quàm ex Cypriæ Deæ sauciato calcaneo Fortuitus eas cruor aspersisset.

Porrò & aliud Virgo excogitauit strategema, vt solitudinis amans redimeret vexam prodeundi in publicum. Quoties à Matre præsensit se inuitandam ad visitationis obsequia, clam indico pipere quod mordacissimum est cilia palpebrasq; sibi obliniebat, quo quidem affrictu mox ardebant oculi, rubebant, stillabant, velut si acris è capite defluxio eos suffudisset. Ità dum Mater egressura vocabat Filiam in comitatum, sufficiebat ostendisse fluidos noxioq; pruritu tumentes oculos, tamquam perferendæ apertæ luci tunc minimè pares. Vnde miserata parens ne affectis luminibus liberior foris noceret aer, indulgebat Filiæ optatissimam solitudinis ac latibuli facultatem. Durum sanè effugium: at Rosæ præ ipsa pupilla oculi charior erat sua anachoresis, longoq; tempore ipsi valuit hęc solertia, donec tandem suspecta frequentia rem prodidit genitrici, quod ità accidit. Condicto mutuo Domina Ludouica Vargas Caruaial cum Maria de Oliua statuerãt, assumptis vtrimq; filiabus vehi ad celebrem Diuæ Virginis stationem cui à *Monte Serrato* nomen est; Venit præfixa dies, & rheda cum D. Ludouica eiusq; Filia Isabella Alexia substitit ante fores. Præparata Mater aduocat Rosam, at hæc prodit turgentibus rursum oculis, palpebrisq; subtristi rubore inflammatis, vt facilè constaret, visum ea defluxione accensum & nimio dolore nictitantem auræ solisq; pericula neutiquam laturum; Hic demum in se reflexa Mater, postquàm se Ludouicæ comiter excusarat, pensitare cœpit attentiùs, quid sibi velit, quòd Rosæ oculos

tunc

tunc potissimùm obsideret importuna ista defluxio, quandocumq; honestarum Matronarum visitatio aut domi excipienda aut foris exequenda instabat. Hinc in Filiæ vultum curiosiùs intenta vidit non fingi quod apparebat, nam & ruboris incendium, & doloris acrimoniam crebra stillicidia tacitè affirmabant. Denique maternâ licentia propiús os nareſq; applicuit, odorem sensit, exsertaq; lingua mordacitatem sæuissimi collyrij lambendo deprehendit. Quis enarret scommata, clamores, dicteria, quæ tunc in Filiam detonuit Mater? quorsùm (: inquit) hæ fraudes? cui bono tam ineptæ præstigiæ? si libuit Matris oculos deludere, at ludere cum proprijs oculis quale nefas, quãtum periculum! tam citò oblita es, nuperrimè Ferdinandi Perez mãcipium simillimo abusu allij & piperis omnino visum vsumq; oculorum perdidisse? breuiter ac modestè respondit Virgo: *Satius foret ò Mater, & me cæcam esse, quàm vana & secularia affatim videre*. Icta responso genitrix permisit Filiæ quantùm vellet latere domi, tantùm ne ampliùs sibi oculos periculoso hoc defrictu obpiperaret. Tam carò constitit Rosæ optati secessûs tarda licentia, quã illo pretio perpaucæ sibi emptam (: pleræq; ademptam) vellent.

Vsque adeo Rosæ placebat desertum, displicebat publicum, vt non solùm priuata palatia, communiaq; Vrbis spectacula mordicus deuitarit, Verùm & generales celebrium Processionum circuitus, ac populosas supplicationes curiosè spectare defugerit. Fatebatur, sibi permolestum ac graue esse inter fœminarum colloquia cernere pomposas vestes, pallia fasciasq; pretiosas, interesse otiosis fabulis, distineri reciprocis tot inanium vrbanitatum ritibus; præcipuè tamen dolebat, se neq; in domestico sui recessûs asylo tutam à visitationibus liberamq; esse. Iam desierat Matrem ad eiuscemodi officia foras comitari, sed ne ipsa domi visitaretur, effugere cupiebat nec

poterat. Manſuetudo, comitas, modeſtia Virginis trahebat notas fœminas, vt ſpecie honoris dum accedebant ad Matrem, poſtularent videre & Filiam, quam ſuauis odor virtutis, honeſtas indolis, admiratio ſanctitatis quàmplurimis etiam illuſtribus commendarat inuitam. Neq; his facile acceſſus poterat denegari quantùmcumq; ſe Roſa abſconderet, deplorans iacturam pretioſi temporis. Et quàmuis ſermo nonniſi de Deo eſſet, proteſtabatur, vtilius ſibi ac iucundius ſemper fore, cum Deo quàm de Deo loqui.

Igitur aſpirante Numine ſublimiorem ſpeculata eſt viam qua ſeſe ab ijs impedimentis viriliter explicaret: parentes verecundè ſupplex orauit, permitti ſibi in extremo horti angulo locum ſolitarium pro architectanda cellula, quam cupiebat vnicæ dumtaxat ſtaturæ ſuæ capacem, cum exigua feneſtella quæ lumen exciperet, oſtioli clauem ſola (ſi vellet) Mater teneret: ibi ſe labori manuum, orandi meditandiq; ſtudio, & collectioni ſpiritus abſq; vllo minimi temporis diſpendio vtiliſſimè vacaturam. Addebat rationes ſolidas ac ponderoſas quas Cœlum ac zelus diuini obſequij dictarant. Verùm negabat Mater ſe permiſſuram Filiæ, quòd tali ſepulchro viuam ſe abderet. Poſt caſſas preces, & obſtinatas repulſas Virgo de more confûgit ad Cœlitum auxilia, Deum in primis Deiq; Matrem, aſſiduè inuocans, vt maternum ſibi conſenſum potenti afflatu elicerent: nec dubitabat exaudiri, verùmtamen altiùs mota in certitudinis experimentum cœlitus arrham quaſi pignoratitiam exſpectauit, & obtinuit, quæ talis fuit: habebat in paupere theſauro coronam precariam ex corallijs, hanc prompſit, vt in ſacello SS. Roſarij imaginem Diuæ Virginis ſpecioſus hic torques ornaret. Ergo notum Religioſum adijt, coronam porrexit collo Imaginis quantocyus immittendam. Neglexit ille quòd ſcala ſibi deeſſet qua ad ſublimem in Ara imaginem pertingeret. Poſtridie

ad

ad ſacellum Virgo redijt miſſam auditura, cumq; notaſſet ſuam Imagini coronam deeſſe, magnis precibus maiorem (: quem vocant) Sacriſtanum exorauit, vt tandem ipſe coronam Imaginis collo circũdaret, ſua intereſſe plurimùm, vt id fiat, velle ſe pretioſo hoc vinculo ſuauiter captiuare Matrem-Virginem, vt ita Filiolus vadem ſeu fideiuſſorem ſe interponat. Poſtrema hæc verba ænigma erant, quod tunc quidem Sacriſtanus non ſatis aſſequebatur, fecit tamen quod Roſa petijt, ſcalâq; applicita coronam haud ſine labore circumdedit collo Imaginis, ac ſcalam remouit. Adfuit demum ſtatuta dies, qua Roſa obtentæ gratiæ Fideiuſſorem intuitura feſtinauit ad Eccleſiam S. Dominici: & ecce SS. Roſarij ſacellum ingreſſa vidit coronam ſuam, à collo Diuæ Virginis ſolutam pendêre palam de manu paruuli IESV. Idem viderunt quotquot promiſcuè aderant in Sacello, at myſterium ignorabant, quòd ſupponerent, coronam per ipſummet Sacriſtam è collo Deiparæ in digitos filioli fuiſſe tranſlatam. Sacriſta prodigij admonitus venit, vidit, adſtupuit, certus nec ſe nec ſuorum vllum attigiſſe coronam à die, qua collo Diuæ Virginis circumducta fuerat. Sola Roſa conſcia miraculi, ſigniq; tacita interpres exultabat arcano iubilo, ſat intelligens quò iſta ſpectarent; nempe Regina SS. Roſarij ſupplici Roſæ gratiam, quam optabat ſpoſponderat, Filius tandem Fide iubebat pro Matre, ſicq; corallinum illud ſponſionis vinculum ab exſoluta Matre in ſe tranſtulerat.

Roſa ex hoc mirabili oſtento iam ſui voti ſecura ac pené compos, grauem ac honorificam adornauit legationem ad Matrem, hanc obierunt Magiſter & Cathedraticus P. F. Ioannes de Lorenzana, Gundiſaluus de la Maſſa Quæſtor Regius, & Quæſtoris Vxor Maria de Vſatiguì. Feſtus erat dies Beatiſſimæ Virginis in Templo purificatæ, quando internuncia hæc trias Mariæ de Oliua gratulando magis quàm flagitando expoſuit Roſæ ſuæ conſtans deſide-

rium fabricandi sibi cellulam angustam ac solitariam, in qua sine Confessarij permissu nullius admitteret conspectum aut alloquium. Mater, quæ in illam vsq; horam ad eiusmodi voces apenninis cautibus durior fuerat, statim vt cera liquefacta cessit, nec vel momentum temporis aut deliberationi aut dilationi in re tã ardua deposcens. Nimirum sic exoluit promissa Fide-iussor Deus, qui non minùs parentis cor quàm coralium Filiæ gestabat in manu sua.

Porrò obtenta hac permissione, quàm putas festiuo dulciq; gaudio diem illum transegit Rosa? videbatur in se quadrare id, quod canebatur de iusto Sene: *Responsum accepit Simeon*. Audebat cum eodem cantillare iucundum hoc celeusma: *Nunc dimittis*, velut quæ portum suorum desideriorum iam penè attigisset, fruitura deinceps secretis amplexibus infantis sponsuli, qui ducit in solitudinem, locuturus ad Cor. Deniq; sentiebat Rosa se compellari primo illius diei Responsorio: *Adorna thalamum tuum Sion*. Certè non nisi thalamum pollicebatur cellula, quam sibi designabat Rosa, longumq; putabat expectare diei sequentis diluculum, quo opus inchoaret. Nec mora, postridiè adornauit thalamum, comportauit in hortum tabulas, intraq; pauculos dies perfectum stetit solitariæ deuotionis breue, arctum, humile Sacrarium. Tuguriolum erat quinque pedes longum, quatuor pedes latum, dixisses arcam potiús aut cistam grandiusculam, nisi modica ad latus feneſtella esse domunculam clamitasset. Vnus ex Confessarijs Virginis obiter habitaculi angustiam perstrinxit, cui Rosa lepidè replicuit, tantum inesse spatij, quantum sibi Sponsoq; cœlesti abundè sufficeret. Nempe vt dicebam, thalamus erat, quem Virgo Filia Sion adornârat. Nacta hanc Eremum felix Rosa hoc sategit, ne quis illic temporis punctus sibi efflueret sine fructu, híc totos hærebat dies addita maiori noctis parte, híc aptissimè per varia pietatis exercitia dispensabat horas, hìc liberrimò contempla-

tionis vſu aſcenſiones in corde ſuo diſponebat propemodum ignara in corpore an extra corpus degeret. Huc poſtquàm ſe recluſerat, cuidam probatæ Sanctitatis Matronæ in raptu viſa eſt ſub ſpecie ac figura lucidiſſimæ Stellæ, cuius radios & quaquauersùs ſcintillantem claritudinem opaca parietum anguſtia cohibere nequaquã poterat. *Lima* alio nomine dicta *Ciuitas Regum* debuit & ſuam habere *Stellam*, ad arcta Saluatoris cunabula tacitè inuitantem. Obiter hìc attigerim, quod in Roſa dum vixit plurimi obſeruarunt, mirificè oblectatam fuiſſe aſpectu ſereni Cœli, adeo vt puella omnis Aſtrologiæ penitus ignara magnam interdum noctis partem immota ſoli ſiderum ſpectaculo dulciter inhæreret : nimirum noua *Regum Stella* amabat Sphæram ſuam, eò anhelabat, hanc vnicè deperibat ſiderea indoles, nec facilè à cœleſtium flammularum nocturno obtutu auelli poterat mens Cœlo nata; fatebatur, Cœli ſiderumq; diuturna contemplatione ſe inſtaurari ac refici, quin & alijs ſuadebat, clarum ſereni firmamenti aſpectum inter potiora quæ ſpiritum eleuant allectamenta poſſe numerari. Vſque adeo non aberrauit religioſa Matrona, quæ Roſam ſtellis amicam in Stellæ figura agnouit, cui tunc pro firmamento exiguum cellæ latibulum erat.

Qui Virginis in templa & res ſacras ardentem affectum nouerant, mirabantur ipſam iugiter ſuo Recluſoriolo ſic adhæreſcere, vt ferialibus diebus vix aliquando Eccleſiã adiret, proinde à nonnemine interrogata fuit, quomodo cor eius pientiſſimum ſufferre poſſet, quòd non ſaltim ad interueniendum Miſſæ Sacrificio tantiſper omni manè tuguriolum ſuum relinqueret mox repetendum ? audi candidiſſimæ ſimplicitatis reſponſum & obſtupeſce. Subiecit Roſa : neutiquam id ſuo Recluſorio imputandum, ſed quia Mater (: quacum ſola iuſſerant Confeſſarij primis annis Eccleſiam adire) domeſticis impediebatur curis, ne omni die ad Miſſam exiret: ſibi tamen diuina bonitate proſpe-

ctum esse, vt in Cellula residens non vnicam sed compluſculas quotidie Missas videret audiretq; . Quæsitum de modo, & compertum, id supernè datũ fuisse Virgini, quòd spiritu (: non secus ac si corporaliter præsens adfuisset) intererat quotidie Missis singulis , quotquot in vicino S: Spiritus xenodochio legebantur; nec solùm istis , sed & ijs quæ procul celebrabantur in dissita S. Augustini Ecclesia, quæ non minùs quatuor aut quinq; platearum anfractu seu interiectu distabat à Rosæ domicilio . Reclusæ Virginis arctissimæ solitudini magnum id, prodigiosumq; fuisse solatium nemo ibit inficias.

Aliud Rosæ iam solitariæ priuilegium à culicibus fuit, imò obsequium . Vbi anachoretica Virginis cella constiterat, soli humiditas & arbuscularum frequentia infinitam culicum multitudinem aut gignebat aut trahebat in amicum suo generi vmbraculum . Molestum hominibus animal si quod aliud, nam vnica sua proboscide & tubicinem agit & militem , cum non minùs feriat tubo , quàm tuba, ac bombo sopitos infestet: Horum examina & agmina immigrabant Rosæ tugurio , præsertim quando vel per diem siccantes radij solis , aut sub vesperum serenæ noctis algores tenuissimis corpusculis imminebant . Nec tamen in tot culicum legionibus vel vnicus fuit , qui Rosam in sua Cellula vmquam attingeret . Scatebant his vndiq; parietes, personabat ostiolum, implebatur fenestra perpetuo commeantium refluxu , sed cauebant singuli ne Rosæ insiderent, ac velut ex condicto suæ parcebant hospitæ . Accidit, quòd vel Mater, vel ex permissione Confessarij nonnullæ religiosiores personæ Rosam in angusto suo habitaculo de Diuinis collocuturæ inuiserent; has verò, mox vbi ad ianuam aut fenestellam consedissent, hostiliter inuadebat culicum exercitus, his faciem & manus obsidere festinabat importuna societas, repellebatur vnus, succedebant quaterni, & plerùmq; ex insidijs etiam incautorum sanguinem

nem hauriebant, relicto pruritûs ac tuberculi veſtigio. Mirabantur ſub ægyptia hac plaga Roſam integros dies immotam conſiſtere, at ſtupebant magis, poſtquàm obſeruarunt, in eius vultu ac manibus nec minimum huius cruentæ moleſtiæ ſignum apparere. Subriſit Virgo, Matriq; & alijs reſpondit : quando huc intraui, cum culicibus amicitiam pactumq; inij, ne vmquam me turbarent aut affligerent, viciſſim in nullo me ipſis nocituram. Stetimus vtrimq; pactis, nec ſolùm communi hoc tecto fruimur ſine hoſtilitate, ſed inſuper ijdem in decantandis Deo laudibus ſtrenuè pro modulo ſuo me iuuant. Planè ſic erat : nam quotieſcumq; Roſa primo diluculo reſerabat cellulæ portam, & laxabat feneſtellæ valuulas, culicibus quotquot intus ad parietes denſi pernoctarant, præcipiebat : eya amici, ad laudes omnipotentis Dei ; confeſtim illi concentu leniſſimo erumpebant in bombos, ſparſiq; in gyros variè miſcebant arguta murmura, phalange tam ordinata ac in ſe flexibus aptiſſimis retorta, vt credidiſſes aut chorum aut choreas eſſe quibus ratio dux præſideret. Hoc perfuncti officio euolabant ad paſtum ſimiliter vbi ad Solis occubitum repetebant hoſpitalem domunculam, rurſum inſtabat Roſa, vt priuſquàm ſe quieti darent, ſecum tantiſper ſerotinas laudes communi depangerent Creatori. Mox hilares ſuſurri certatim implebant angulos, organiq; pneumatici modulos geſtiebat æmulari volatilis harmonia, donec iubente Roſa ſimul omnes conticeſcerent velut ſub vna lege nocturni ſilentij. Tantum in viliſſimas beſtiolas imperium ſtatui Innocentiæ reſeruatum fuerat, quem quidem Roſa tam prope attigit, vt in ſolitudine cellæ verſaretur, tamquam in Paradiſo.

Soror Catarina de S. Maria tertij Ordinis S.P.Dominici, ac D. Eleonoræ de Caſtro annoſa contubernalis Roſam in ſua eremo viſitabat, ſed culicum inſolentiam non ferens, vnum qui ſanguine iam turgebat, manu occidit.

Roſa

Rosa miranti similis, quid agis (: inquit) chariſſima Soror? meos mihi hoſpites trucidas ? at Catarina : dic potiùs hoſtes , non hoſpites , ecce enim quàm ſanguine meo plenus ſit iſte culex . Replicuit illa : quid verò magni eſt tantillum animalculum noſtro pauiſſe ſanguine , dum eius conditor nos ſuomet toties paſcit cruore ? ergo ne perrexeris meos interimere culices,& ego viciſſim tibi ſpondeo quòd æquè tecum vtì mecum pacem colent . Factum eſt , nam nullus deinceps ibi culex Catarinam punxit aut ſuxit . Idem Matri , Quæſtori Gundiſaluo , huius conſorti , alijſq; accidiſſe conſtat , ne dubitari poſſet de innocentis Roſæ in domeſticos ſibi culices admirando imperio . Paulò aliter id experta eſt Soror Franciſca de Montoya itidem S. P. Dominici alumna Tertiaria . Hæc inter ſacra cum Roſa colloquia viſo tot muſcarum famelico aſſultu nonnihil extimuit . Quod vbi aduertit Roſa , ne (: inquit) metuas Soror, ad SS. Trinitatis honorem ſoli tres hodie culices te pungent , deinceps vt ego immunis eris . Contigit, prout Virgo prædixerat , Franciſcam ter culex adroſit, exinde illo die ſemperq; in poſterum libera ab his fuit præſente Roſa . Quòd hoc miræ immunitatis priuilegium ſeceſſus ille ſolitarius è Cœlo poſſederit , bene eſt, quòd verò id ibidem alijs Roſa communicare potuerit , ſingulare fuit.

Vltimo vitæ ſuæ triennio in Gundiſalui Quæſtoris domo paris ferè ſolitudinis deſertum ſibi Virgo diffinierat , totoſq; cum noctibus dies vel in domeſtico Oratorio latebat abdita , vel in vltimo ædium cubiculo arctis ſeſe cancellis iugiter cohibebat , omnia præſtruens omnia interponens , vt inutiles viſitationes deuitaret . Nonnumquam de Confeſſariorum ipſiuſq; Gundiſalui permiſſu maternã adibat domum , vt priſtinæ cellulæ ſuaui eremo per aliquot dies frueretur , ac ſæpè coram intimis grauiſſimè queſta eſt , iugi ſe dolore affici , quòd ſexûs ac ſeculi con-

ditio

ditio sibi non permitteret in asperrimos montes procul secedere, ibiq; cauam rupem inquirere vbi remota ab omni humano commercio vitam degeret: Laudabat assiduè priscorum eremicolarum felicissima tempora, suspirabat ad omnem Nitriæ ac Thebaidis mentionem, & vt verbulo absoluam, migrarant in Rosam ignita S. Catarinæ Senensis desideria quibus olim antra deserti haud perfunctoriè depoposcerat.

CAPVT XI.

Rosæ mira cum Christo desponsatio, pronuba Augustissima Imperatrice Angelorum.

EX Historia Vitæ B. Catarinæ Senensis Rosa didicerat, Virginem Seraphicam adhuc mortalem Christo Sponso fuisse mirabiliter subarrhatam. Currebat & ipsa per huius Sponsæ vestigia *in odorem Sponsi*, sed inter *adolescentulas* vt sibi videbatur, neq; enim illa animi sui profunda demissio permittebat, quòd vsq; ad singularem Sponsæ dignitatem tantæq; celsitudinis titulum auderet vltrò aspirare. Et tamen in Rosæ thesauris eminebant virginea puritas & abyssalis Humilitas, quæ propriam his nuptijs dispositionem parant, dotemq; constituunt, quo fit, quòd raris eiusmodi hymeneis peculiari iure præsideat Augustissima Angelorum Imperatrix, vtpote supremæ tum Puritatis tum Humilitatis priuilegio *Virgo singularis*, quæq, vt in ceteris ita celebriùs in his duobus nec primam similem visa est nec habere sequentem. *Humilitatem*

Rosæ

Rosæ iam Cap. V. vtcumq; tractauimus ; *Puritas* hìc tractanda foret ante cœleſtes nuptias , verùm de hac nobis ad compendium ſufficiat concors depoſitio Confeſſariorum , quotquot generalem Virginis exomologeſim exceperunt; hi fuere XI. nimirum VI. ex Ordine Prædicatorũ, V. ex Societate Iesv , ſinguliq; ſeorſim velut vno ore ac ſub fide iuramenti teſtati ſunt, Virgineum Roſæ candorem ea ſemper nituiſſe puritate , vt neq; veniali macula vllius laſciuiæ vmquam fuerit attaminata , nec in tota ipſius vita vel ſemel ei obrepſerit fœda aliqua cogitatio. Nempe hyblæam Roſam non tangit ſcarabæus.

Itaq; tam rarum pudicitiæ donum , tam humilis ac pura Virginitas à primo ætatulæ ſuæ quinquennio iam Chriſto ſacrata per votum flos ſimul & dos erat futuro Sponſi Nazareni connubio, ſed Roſa quantùm amabat *Lilium inter Spinas*, tam abiectè ſentiebat de ſeipſa , vnde prodigijs opus fuit, quibus à longè præpararetur ad myſterium, erigeretur ad conſenſum . Primum (: ex ijs quæ innotuerũt) hoc fuit : quando bicolor ille Papilio , de quo ſupra Cap. IV. ſupernè aduolans inſedit Roſæ, notatum eſt quòd aliquamdiu per ſiniſtrum Virginis latus reptando oberrabat donec rectà è regione cordis conſtitiſſet ; illic videbatur moroſiùs & amoroſiùs occupari, nam inſtar apis fauo cõſtruendo intentæ vertebatur in breues gyros quaſi penicillo quidpiam delineans. Expleto opere diſparuit, & ecce cordis effigiem plenè ac ſcitiſſimè formatam in veſte Roſæ, quam à Papilione ibi depictam relictamq; conſpicuè obſeruarunt puellæ quotquot in eodem conclaui laborabant : at hæ ignorabant arcanum ſymbolum cordis virgineo cordi inaratum, ſola Roſa ſentiebat (: ſed obſcuriùs adhuc) clamantem eminus Sponſum : *præbe mihi cor tuum*. Coniectabat ſe à variegato Papilione nõ ſolùm vocari ad concolorem Senenſis Catarinæ habitum, verùm etiam inſigniri eodem emblemate cordis quod olim cum Sponſa

Senen-

Senenſi Sponſus æternus permutârat . Nihilominùs remotiora hæc erant , quàm vt tanti Thalami ſpem certam inuergerent , & tamen (: vt poſtea claruit) eminus iſta felici Sponſalitio præludebant .

Paulò apertiùs alterum,quod ſequitur . Poſt aſſumptam tertij Ordinis candidam veſtem nocte quadam in ſomnis oſtenſa fuit Roſæ pulcherrima ac decentiſſima Viri ſpecies : penè ſuggerebat animus cœlitem quemdam eſſe ; imò ipſummet ſpecioſum forma præ filijs hominum , niſi quòd habitus latomum fingebat, ſeu marmorum cædendorum nobilem artificem . Et reuera is erat , ſed tunc feſtiuus & amans venerat , tamquam Virginem illic Sponsã ſibi quæſiturus . Roſa,cui nec per ſomnium vlla vmquam placuerat nuptiarum cogitatio , ſentiebat intus , vno iſto coniugio nihil felicius in tota ſibi vita poſſe obtingere . Gratiæ ſympathia hæc erat , quæ Roſam docebat amare *Secreta quæ non nouerat* . Annuit ergo oblato fœderi caſtiſſima turtur , ac data vtrimq; maritali fide gratioſus ille Sponſus tamquam neceſſarium iter peracturus diſceſſit ; priùs tamen nouæ ſuæ Conſorti aliquot ibidem marmora certo numero incidenda , formanda , polienda commiſit dum peregrè rediret . Quòd verò coniugum ſit relinquere Patrem , & Matrem , vt ſint duo in carne vna , monuit Roſam ſuam Neonymphus , alendorum parentum curam poſthac ipſa deponeret , aliundè ſe illis prouiſurum ne quo egeant . Viſus deinde ab itinere redijſſe Sponſus , at Roſa quæ interim opus ſuum lapidarium ex toto nondum abſoluerat , pudore ſuffuſa, multis excuſare ſe conabatur, quòd neceſſitatibus parentum impedita , quòd rudis adhuc illius artis quæ tam inuſitata eſſet fœmineis manibus lino dumtaxat ac lanæ aſſuetis . Hìc Sponſus ſubridens , ne credideris (: inquit) Dilecta mea, ſolam te in fœminis eſſe,quam duris hiſce laboribus occuparim : ſtatimq; proximi conclauis oſtio latiſſimè diducto oſtendit Roſæ lapi-

dariam officinam peramplam ac ſpatioſam, quam ſolæ implebant Virgines arduo labori gnauiter intentæ ; his pro acu malleus & ſcalprum , pro lana duriſſimi lapides & ſaxa erant , his tundendis, æquandis, & ad normam affabrè conquadrandis inſtabant totæ,ſecabãt, excauabãt,læuigabant, defricabãt,& vt ferramẽta citius durior lapis admitteret, hunc affatim emolliebant crebro ſuarum lachrymarum ſtillicidio . Quodq; ſat mirabile videbatur , inter hos impolitos ſaxorũ cumulos & puluerulentas operas veſtis erat ſingulis virginibus non plebeia ex more opificij , ſed pretioſa, fulgida,ſolemnis,quæ nuptiale conuiuiũ,aut publicã theatri pompã ſaperet,magis quã ſudoriferã officinã. Mirabatur Virgo Virgines operi tam inſueto implicitas,at ſignificabatur virtus occupata in arduis ; circumſpiciebat ſingularum artificum marmora iam elaborata , abſoluta , ſepoſita , quorũ nulli ad perfectionem exactiſſimam quidquam deerat . Tandem Roſa nictu fortuito in ſe reflexa, vidit eodem quo reliquæ ibi Virgines ſplendidiſſimo amictu ſe pariter circumdatam inclaruiſſe , & quæ illactenus ſuo dumtaxat habitu Dominicano ſimpliciter canduerat , repente ſe deprehendit in cyclade gemmis & auro diſtincta,vt ad eaſdem illic operas ſe quoque noſſet auctoratam. Quot quantaq; myſteria ex vnica hac viſione didicerit Roſa , particulatim apparebit in ſequentibus , hìc ad ſolius cum lapicida depacti ſponſalitij euentum feſtinat hiſtoria .

Iamq;poſt eiuſmodi præambula ſupererat vltimum,quo demum hic Sponſus manifeſtè ac palam ſe inſinuaret vigili Roſæ , & exuto latomi ſchemate Virginem ad connubialem thalamum apertiùs inuitaret . Ità accidit, & quidem hoc ordine: Dominicâ Palmarum annuo ritu peracta benedictione diſtribuebant Ramos Sacriſtæ per chorum & Eccleſiam dum adornatur ſolemnis Proceſſio : interea cum alijs Sororibus tertiarijs expectabat ibidem & Roſa

palmam

palmam ſuam, geniculata in Roſariano Diuæ Virginis ſacello. At ſiue incuria, & errore properantis Sacriſtæ, ſiue (:quod potiùs crediderim) ſingulari Numinis conſilio accidit, quòd hac Vice Roſa ſine ramo fuit, omnino quidem præter morem, nam annis ſuperioribus in palmarum diſtributione (: vtpotè Filia Ordinis) præterita numquam fuerat. Hac igitur nouitate confuſa Virgo, vt aſſolent teneriores conſcientiæ extimuit, ne aliquo forſan obliquo animi motu indignam ſe reddidiſſet illius ramiferæ Proceſſionis conſortio. Circuiuit tamen cum reliquo fideli populo, at mæſta & verecunda, peractoq; circuitu rectà Sacellum Roſarianum (: ſuum portum) repetijt, ibi ad pedes Deiparæ Virginis cor ſuum effudit per vndantes lachrymas, ſeipſam reprehendens ſi fortè palmam benedictam aut nimis ambitiosè concupierat, aut per inertiam non quæſierat. Deinde in vultũ Auguſtiſſimæ Deiparentis intenta, vt vidit hunc ſibi ſerenum & ſolito dulciùs adblãdientem, reſumpſit animum, iamq; complacebat ſibi in eo quo fuerat contriſtata, & abſit (: inquit) quòd à mortali manu palmam accipiam, tu Domina, tu *Palma exaltata in Cades* me ramo ditabis immarceſſibili. Ad hæc verba mox vidit Cœli Reginam vultu exporrecto & hilari conuerti in paruulum quem vlnis geſtabat Filium, ac inde velut à fauſto oraculo ſuauiùs reſpicere in Roſam; hæc ignoto perculſa gaudio vertit oculos in paruulũ, ipſumq; ſimiliter arridentem ſibi conſpexit. Inter hos duos mellifluos vultûs æſtu reciproco oberrabat Roſa, feſtinabat ab vno ad alterum, deliciabatur in alterno ſpectaculo, & quò ſæpius ad alterutram redibat faciem inueniebat dulciorẽ. Pluries in eadem S. Imagine (: vt infra narrabitur) demulſerat huiuſcemodi ſuauis annictus orantem Roſam, at nũquam eo quo tunc dulcedinis exceſſu, ea familiaritatis aura ac gratia, illo reconditi fauoris ſingulariſſimo fulgetro; ita quòd ſentiebat iam in animæ ſuæ fundo, magnum ali-

quid ſecum agi, nec ſuum procul abeſſe lapicidam. Affectus erant, quibus nondum inuenit nomina inops mortalium ruditas.

Quid multa? erupit tandem puerulus *Ieſus* in hoc canticum dramatis : *Roſa cordis mei ! tu mihi Sponſa eſto*. Penetrarunt medullas Roſæ hæc verba, & velut ictu improuiſo exanimis in ſe recidit, breuiq; lucta confuſorum affectuum ſimul & dehiſcebat tremula in abyſſum ſui nihili, & natabat ſublimis tumore lætitiæ, nec tamen ſuccumbens tantæ dignationis miraculo animus inueniebat quid reſponderet, nî ſuccurriſſent verba Humilitatis puriſſimæ : *Ecce ancilla Domini*. *Ecce* (: inquit) *ancillam, ecce mancipium tuum ò Rex Maieſtatis æternæ; tua ſum, tuam me profiteor, tua ero*. Plura parabat dicere, ſed continuò reuoluebatur in eamdem paræmiam ſobria liqueſcentis animulæ ebrietas, & infans amor quod eloqui non poterat, balbutire geſtiebat. Certè non errauit, *quicumq; ille fuit puerum qui pinxit amorem*. Sed quæ olim in Cana Galileæ nuptijs interlocuta fuerat Virgo Mater hìc minimè tacuit, eò vel maximè, quòd ſola ipſa huius Sponſalitij paranympha aderat, ſola Roſam promouerat, Filiumq; pronuba exorârat. Itaq; & ipſa nouellam Sponſam affata, *Vide* (: inquit) *ò Roſa eximium fauorem quo te Filius meus dignatus eſt*. Epithalamium id fuit, quod non Dauidis plectro, ſed ore proprio Sponſi Mater accinuit. Laborabat ſub gaudiorum mole, nec ſe capiebat Roſa, experta, veriſſimè dici : *Sit licet ignis amor, non leue pondus habet* : Aeſtuabat, arctabatur iam palmę oblita Virgo, pro qua ſucceſſerat *Lilium conuallium* tam ſpecioſum, tam pretioſum. Deniq; iucundiſſimum ipſi erat, quòd eodem die ac loco & palmam & Roſam amiſerat, vtpote poſt hoc connubium non ampliùs *ſua*.

Subſecuta deinde opulentiſſimi Sponſi nuptialia antidora : nam vt in examine (: de quo infra Cap. XIV.) fa-

teri

teri compulsa fuit) de intimis Gratiæ thesauris rara quædam Seraphici amoris incendia descenderunt in Rosam, secumq; traxêre longo ordine diuitias inæstimabiles variorum charismatum, quibus animam Sponsæ ditabat, illustrabat, ornabat profusa tam nobilis Sponsi magnificentia: pignora erant, & monilia, datæq; fidei pretiosi arrhabones humanis verbis inexplicabiles, vnde & Virgo de his à suo examinatore pressiùs interrogata, nec negare ausa, simpliciſſimè per solam vocabulorum inopiam, se excusauit.

Porrò vt iugiter tanti beneficij Mnemosynon versaretur ante oculos, domum reuersa cœpit extemplò cogitare de conflando connubiali anulo, quem cordis digito in nuptiarum suarum gratam memoriam gestaret perpetim, ac palàm; aduocatoq; in consilium vnico germano Fratre paucis desiderium suum explicuit, mysterium celauit. Ille arrepto circino iustam anuli formam delineauit in charta, debitæq; proportionis addidit palam figurâ circuli cui Virgo paruulum *Iesum* optarat insculpi. Supererat vt de lemmate quod anuli conuexo inscriberetur per gyrum, conuenirent. Hic Rosa Fratrem intuita exspectabat quid ille decerneret. Is nil moratus, veluti si arcanis Rosæ nuptijs arbiter interfuisset hæc eademmet verba circumscripsit anulo: *Rosa cordis mei, tu mihi Sponsa esto*. Obmutuit, stupuitq; repentino gaudio Rosa vt vidit non deliberatione sed impetu raptim incidisse Fratrem in symbolum, quod vnica ac propria totius negotij erat periocha, in lemma quod Christus ipse dictarat & ore proprio gratiosè expressérat: sciebat, illud humanitus non potuisse aut Fratri suo aut vlli mortalium innotescere, altioris id instinctûs fuisse dictamen, proinde nouo iubilo subsultãs in dulcissimo prodigio ludentem Sponsi manum tacitè adorabat. Anulum deinde ex hoc iam chariorem eiusdem maioris hebdomadæ feria V. in Ecclesiã detulit, magnisq;

preci-

precibus à P. Sacriſta impetrauit eidem locum in arcula, quæ illo triduo SS. Euchariſtiæ repoſitorium eſt & ſepulti Redemptoris monimentum. Illic volebat ſuum hoc amoris pignus tantiſper cum Sponſo mortuo tumulari, vt cum eodem reſurgente pariter rediret ad lucem, ſic proteſtabatur amabili Sponſo, ſe nec illo defuncto ſolutam eſſe à lege Viri, cum quo & mortis thalamum cupiebat ſortiri communem. Denique ſolemni die Paſchatis hic anulus ex triduano Dominici ſepulchri contubernio iam ſacratior gratiorq; ad Roſam redijt, & coram illamet Diuæ Virginis Imagine Roſariana vbi contractum fuerat S. Connubij fœdus, cordialem Roſæ digitum incluſit, non ſine nouo prodigio, nam ceremonia tam ſecreta fuit, quòd nec proximè Virgini adgeniculans Mater quidquam vel minimũ aduerterit, quamquam ad omnia Filiæ intentiſſima.

Poſt Virginis obitum vnà cum reliqua ipſius permodica ſupellectile anulus remanſit penes Vxorem Gundiſalui Quæſtoris, iſtudq; memorabile accidit anno 1618. menſe Februario in dicti Quæſtoris ædibus. Vir ille ſanctitatis fama conſpicuus (: de quo ſupra in fine Cap. VIII.) dum Roſæ defunctæ coronam ſpineam deuotionis ergo contrectarat, diutiùs hæſit in anulo, quem vt ſibi à D. Maria de Vſateguì porrectus fuerat, modicæ chartæ inuolutum ſtringebat intra pugnum. Et en, quidquid ſentire ex attactu coronæ cœperat, longè validiùs ſenſit ab anulo, ſupernos attractũs præpotentes, dulces, delicatos, lumina, inuſitata, excelſa, pretioſa; ardores Spiritûs vſq; ad animę liquefactionem efficaces, blandos, ſubtiles. Videbantur analecta eſſe nuptialis cõuiuij quo Roſa cum Sponſo fruebatur in Cęlis. Paulò poſt hic ſeruus Dei velut internis ſtimulis impar erupit in voces: *Benedictus Deus, qui tam mirabilis eſt in Roſa ſua. Laudetur SS. Trinitas cui in excelſo Gloriæ faſtigio inter præcipuos Paradiſi Ciues aſſiſtit Roſa. Roſa dilecta! Roſa præelecta! Roſa candidiſſimi Agni Spõſa!*

magnæ

magna es, sublimis es, glorioſa, præfulgida, incomparabilis es in Triumphali Sanctorum agmine. Permulta ſimilia ructabat idemtidem corde pleno, affectu ſuauiſſimo, at corpore prorſus immobili, nam intimus ille iubilus vt linguã & os ſedentis laxauerat, ità reliqua membra ligarat, adeò quòd nec valebat de ſella ſurgere nec brachia aut crura ſtupore obrigida mouere. Dextra manus quæ anulum implicuerat, ſedis coſtæ laterali innitebatur, at fixè, velut acclauata. Siniſtram cordi appoſuerat contra immodicam palpitationem exundantis lætitiæ, ſed & illa inſolubiliter videbatur adglutinata: conabatur ſemel iterumue fortunatus homo ſe excutere de ſedili, diſiungere tibias, aut brachia ſaltim attrahere, nec quidquam horum poterat. Interim pergebat lingua, quæ ſola mobilis erat, proſequebatur nunc Dei nunc Roſæ encomia, dum ſimul perſona tota cum nimia interni ſui gaudij vehementia luctabatur. Quæſtoris vxor deuoto ſpectaculo iam diu oblectata maritum aduocat quaſi ad perfunctoriæ ſalutationis debitum officium, nam hoſpes qui conſederat illis in ædibus notiſſimus & charus erat. Accedens Quæſtor Gũdiſaluus hominemq; comiter ſalutans vidit hunc minimè aſſurgere, mox vidit nec poſſe. Hic reſalutandi pariter & excuſandi formulas tentabat proloqui, ſed fruſtra, relabebatur enim in eadem Dei & Roſæ præconia, inde querula ſuſpiriorum dulcedine accuſabat violẽtiam gaudiorum quæ felicis Roſæ anulus ingerebat: ô (: inquit) *amores! ò quæ flammulę! qui feruores! quàm torrent ſuauiter, quàm repunt tenerè per medullas! ò ignes, ò deliciæ, ò animæ æſtuantis vincula tenaciſſima, nexus periucundi, amplexus ineluctabiles!* Gundiſaluus commiſerantis & gratulantis affectui medius rogabat, num placeret anulum (: vnde hæc lætitiæ tormenta erant) manu-mittere, vt illo ſedilis & gaudij ſe carcere expediret? tacuit homo, demum annuit, ſed explicare manum implexoſq; exſerere digitos nequa-

quam

quam potuit. Auxilium offerebat Quæstor: admisit. Mirum dictu; brachium Viri Gundisaluus obstipum reperit ac inflexibile, dexteram algido sudore madidã vt in mortuis solet, digitos circa anulum ita contortos, implexos, nodoséq; incuruos, vt vi ac morâ opus fuerit qua sensim explicarentur. Hinc itum ad sinistram, quæ vt pectori auelleretur, pari anhelitu laborandũ fuit. Sic depositio anulo cessarũt gaudia cesserũt vincula, surrexit liber è sella qui paulò ante tenebatur in captiuitate lætitiæ nuptialis. Videbatur anulo restituto simul exuisse manicas & pedicas, quãquã fateretur, longè meliùs sibi fuisse in illo deliciarũ compede, quàm in miserantis Amici præpropera solutione. Deniq; fidem silentij obsecrauit & abijt. Quòdsi in aliena manu tanta potuit nuptialis Rosæ anulus, ipsæmet nuptiæ quid non potuerint in Sponsæ anima?

CAPVT XII.

Rosa perpeti orationis studio miram assequitur cum Deo vnionem.

SI, *qui adhæret Domino vnus Spiritus est* cum eo, 1. Cor. 6. fas erit inde conijcere, quàm sublimem vnionis Diuinæ gradum Rosa attigerit, quæ orationis familiaritate iugiter soli Deo inhærebat. Adhuc infantem interna vnctio Spiritûs orare docuerat, feruorem indiderat quem plerùmq; nec ipsa nocturna sõnia distrahere ad alia obiecta potuêre. Hinc sæpissimè per noctem audita est dormiens numeratò totidemq; verbis reddere precatiunculas

quibus

quibus per diem prolixiùs inuigilârat. Crescebat cum ætate religio, cum staturâ corporis eleuatio mentis in Deum, nam & pueriles ipsius annos exercebat seria meditandi frequentia, subitisq; & præcocibus incrementis excelsa contemplationis peritia eò maturuit ac pertigit, vt circà duodecimum ætatis annum deprehensa fuerit iam conscēdisse illum Orationis gradum, quem *Vnitiuum* mystica Theologia appellat. Sic compertum in examine de quo infra Cap. XIV.

Porrò duplici assueuerat orandi modo: prior isq; præcipuus erat, quando exoccupato simul tum corpore tum animo quietissimè se totam collegerat ad loquendum cum Deo; alter, quando inter labores manuum externasq; occupationes mentem immobiliter figebat in Deum. Priori (: vt supra attigimus) cuiusuis diei naturalis horas non minus. 12. sepositerat. Posterior ei continuus erat, & quantum nostræ mortalitatis via permittit, nulli interruptioni obnoxius, nisi dum ad horam patiebatur visiones de quibus Cap. seq. Rarum hoc & singulariter admirandum in Virgine donum fuit omnipotentis dexteræ, quòd siue dormiret Rosa siue vigilaret, numquam & nusquam mentis suæ oculo elabebatur cœlestis Sponsi præsentia; dum nebat, texebat, suebat, dum sericos acu pingebat flores, dum alijs colloquebatur, dum comedebat, legebat, ambulabat, in templo, in horto, domi, foris, in platea, in cellula, vbiq; obuersabatur interno obtutui cominus (: at velut in speculo) amabilis illa Maiestas cui seruiunt Angeli, cuius pulchritudinem sol & Luna mirantur. Et, quod omnem tum rationem tum admirationem supergreditur, occupabat Diuina hæc præsentia interiores Rosæ potentias sine notabili abstractione à sensibus, ità quòd dum Deo loquebatur intus, absq; impedimento simul alia quæq; necessaria cum domesticis tractaret foris, respondebat ad interrogata seriatim, appositè, ordinatè, conuer-

ſabatur expeditè, diſponebat agenda, agebat diſpoſitâ, facilitate, attentione, promptitudine qua ſolent qui vnicè negotijs exterioribus intendunt. Nempè in S. Catarina Senenſi ſimillimum gratiæ paradigma præceſſerat, quando ſtreperis culinæ officijs damnata conſtruxit in intimo animæ receſſu feliciſſimum illud imperturbabilis quietis cōclaue quò nulla exteriorum tumultuum importunitas penetrabat. Sic Roſa tota foris & tota intus, dum exteriùs ſatagebat circa frequens miniſterium, ſimul in ſecretiſſimo cordis thalamo deliciabatur cum Sponſo. Hinc pluries in ipſa obſeruarunt Quæſtoris filiolæ, quòd cum inter ſuendum Roſa filum & acum trahebat ſurſum, vnà cum brachio videbatur & animus eleuari in exſtaſim, breuiq; morula in ſublimi ſuſpenſa manus redibat ad opus, nec aberrabat acus à puncto quem reliquerat.

Aliud æquè mirabile huic dono acceſſit in cumulum, quòd inter orandum non facilè mouebatur obiectis quæ ad ipſam minùs pertinebant, tamquam ſi ad hæc ſola obtorpuiſſent Roſæ externi ſenſus. Hinc ſæpè in ea notarunt religioſæ fœminæ, quòd ſicubi in populoſiſſimo Templo angulum occupârat è regione maioris Aræ attentiùs precatura, ſedebat per horas immota, defixis in Aram oculis, nec prætereuntes videbat, nec ad repentinos circa ſe ſtrepitus deflectebat obtutum; imò ſi quid videbatur rectà incurrere in pupillas non attrahebat nictu cilia, non claudebat palpebras, non declinabat vultum; vt putaſſes cæcam eſſe, quandò vel maximè aquila erat acie irretorta ſuum admirans ſolem. Hinc & illa Virginei ſui corpuſculi rupea immobilitas dum in Templo, in Sacello Roſarij, in domeſtico Oratorio fundendis precibus vacabat: nam quo loco ſituq; ad orandū initio ſe cōpoſuerat, eodē poſt horas, poſt diem integrum, poſt ſolidum cum die binoctium reperiebatur omnino inuariata. Sic Gundiſalui vxor quandoq; pomeridiana hora quarta inuenit Roſam eodem genicula-

niculatam angulo quem in puncto meridiei ad meditationis exercitium occupârat. Sic in Eccleſijs, vbi aut 40. horarum ſupplicationi, aut aliàs SS. Euchariſtiæ Sacramentum proſtabat adorandum, Roſa quem ſummo manè inſederat loco velut impetrita durabat in veſperam ſine refectione, ſine motu. Sic in Quæſtoris domeſtico Oratorio, cum ſeſe occludebat Roſa à manè feriæ V. vſque ad Sabbathum (: nonnumquam & vſque in Dominicam) primò rogabat D. Mariam de Vſateguì, ne toto illo temporis interſtitio euocaretur quidquid demum occurreret, ſi vel ipſa Roſæ Mater veniret Filiæ locutura: cauſam rogata candidè reſpondit, ſe toto illo temporis ſpatio immobilem de pauimento ſurgere in pedes non poſſe, nequidem ad Oratorij ianuam aperiendam ſi quis fortè pulſaret ad limen.

Tres dietim horas ſelegerat, quas ſigillatim manè, meridie, veſpere ſolis gratijs Deo reddendis inſumebat. In his affectu tenerrimo recolebat ſingula Dei in ſe beneficia, mirabatur eius erga ſe dignationem, adorabat munificam prodigamq; tot donorum, gratiarum, chariſmatum liberalitatem; & ſanè habebat quotidie noua quæ ex pugillaribus attentiſſimæ gratitudinis recitaret. Familiare quoq; ſibi effecit quoddam orandi genus altiſſimum, luminoſum, ignitum, quo nominatim glorioſa Dei attributa mente peruoluens, ſingulis proprium latriæ cultum exhibebat. Verùm-tamen vt in his alieno potiùs quàm ſuo fideret ingenio, pium doctumq; è Societate Iesv Theologum adijt, Diuinorum epithetorum ſinceram è Sacris Paginis nomenclaturam ſibi in epitomen colligi flagitauit. Obſecundauit ille, collegitq; pluſcula, ſed Virgini pro affectûs magnitudine videbantur pauca, faſcem cupierat non faſciculum; itaq; à P. Magiſtro F. Ioanne de Lorenzana grandius ſupplementum obtinuit, donec ſumma numeri ad. CL. pertingeret. Hæc ordine aptiſſimo in XV. decades ſecreuit, vnicuiq; decadi verſum ſubiecit: *Gloria Patri* &c. *Si-*

eut erat &c. Porrò affirmabat hanc orandi formulam terrori esse dæmonibus; vtiq: numquam id affirmatura nisi experimento suo comprobasset. Deniq; in his Dei attributis pene tota mouebatur sui cordis systole atq; diastole, tantúmq; in ijs profecerat, vt modestè aliquando fassa sit, etiam inter nendum ad singulas acûs puncturas nouo se Deum encomio compellare.

Insuper notatum fuit, adeò Virginem orationi adhęsisse, vt familiares sermones quibus erga alios vtebatur, simul vim orationis plerùmq; continerent, quodq; interrogantibus responsum dabat simul idioma erat mentis in Deum eleuatæ; exempli gratia, si cum alijs fœminis hortum intranti operosiùs laudabatur viridarij amænitas, respondebat comiter: *Venustus ac pulcher est hortus, Deus illi flores adaugeat.* Verùm ipsa præcipuè indigitabat hortum animæ, cui à Deo precabatur florida augmenta virtutum: sicq; ingeniosè vni paræmiæ duplicem sensum includens altero satisfaciebat alloquenti, altero Deum alloquebatur ipsa. Obseruatum id crebrò, inq; diuersissimis materijs, quarum vix vlla effugiebat hanc spiritualem & sanctam æquiuocandi solertiam, nc quid Rosæ ori excideret quod non esset oratio.

Accidit quòd die quadam ab Ecclesia domum rediens, vt sensit malè sibi esse, pulmentum sibi ex aqua tritoq; pane obiter parare constituerat, vtq; focum accenderet, ardentem aliundè titionem fuerat mutuata. Dum reuertitur, audit è pergula canoram auiculam. Substitit Rosa non dedignata volucrem auscultare tantisper vtpotè Dei laudes (: vt sibi imaginabatur) modulo suo cantillantem. Pergebat auicula modulari, variabat lepidæ vocis argutias, duplicabat gargarysmos; at Rosa subito pudore in se reducta obiurgauit seipsam: *quid?* (: inquiens) rudis ista bestiola meum suumq; Creatorem laudat pastûs sui obli-
ta, & ego parando mihi cibo occupabor? quantulum est

quod

quod huic donauit animalculo naturæ Autor, & en totis præcordijs totis viribus ei rependit laudis tributum, ego verò de paſtu cogito, nec ſolicitor quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi! Hinc conuerſa ad titionem quem manu gerebat, vndequaque extinctum vidit, mirata ſe tanto tempore illic ſubſtitiſſe, dum totus paulatim extingui titio potuerit: credebat, ſe nec dimidium horæ quadrantem in auiculæ muſica hæſiſſe attentam, & forſan horæ integræ effluxerant. Proinde in ſe denuo retracta, cæpit & ipſa laudere Deum, eo feruore qui ſenſim Roſam abripuit in extaſim, nec ab ea vſq; ad veſperam ſeſe explicuit, cum manè tribus circiter ante meridiem horis auiculæ melodiam cœpiſſet auſcultare.

Paradoxum foret, ſi Roſa quod alijs tanto conatu ſuadebat, ſibimet ipſi non æquè ſeriò perſuaſiſſet. Quidquid hortabatur proximos, quidquid inculcabat, vnum orationis ſtudium erat. Ad huius exercitium Scholamq, inter alios Ferdinandum germanùm ſuum fratrem nitebatur allicere, promittens laborem exiguum, fructum eximium atq; inæſtimabilem fore. Ille de fructu nil dubitans laborem difficultatemq; maiorem credidit quàm Soror aut prædicabat aut credi vellet; quidquid de ſaluberrimi exercitij facilitate iactabat Virgo, meras ipſe hyperboles fœmineæq; ſimplicitatis fabulas interpretabatur: nec tamen deſtitit Roſa docere fratrem, qua methodo ac ratione inter medias ſeculi occupationes animum teneret in oratione defixum. Pari ſolicitudine pios libros, quotquot de Oratione peritiùs tractare nouerat, & legebat ipſa & legendos alijs facunda efficacitate conſulebat. In his eminebant Ludouici Granatenſis erudita Opera de Oratione ac meditatione, quibus aſſiduè euoluendis reuoluendiſq; Roſa hebdomadam diuiſerat, varijſq; colorum ſignaculis quid ſibi quoquo die legendum diſtinxerat. Nec minore cura PP. Confeſſarios quotquot adire poterat, monebat, roga-

bat,

bat, obsecrabat, vt suos pœnitentes omni suadela & arte inducerent ad mentalis orationis subeunda gymnasmata, aduerterent magnam hanc esse pharmacopeiam omni aduersùs peccata antidoto instructissimã, orationis vsu purgari spiritum, alligari animarum vulnera, hac aperiri cellam Sponsi vnguentariam, omnisq; ceromatis apothecam. Nec Rosa his contenta, ipsos quoq; Diuini Verbi præcones frequentissimè compellabat, suos auditores ad orationis exercitamenta inflammarent, vsum piarum meditationum populariter inueherent, disciplinæ huius vtilitatem, suauitatem, præstantiam omni argumentorum vi, totoq; facundiæ suæ conniſu priuatim ac publicè commendarẽt. Peculiariter afficiebat Rosam Parthenici Rosarij deuota recitatio, at sub eo ritu ac norma, qua illam primitus ex instructione Deiparæ tradiderat mundo S. Pater Dominicus, hoc est cum innexa decadatim consideratione mysteriorum nostræ Redemptionis. Amabat hanc precandi formulam, quòd in ea coaluissent mentalis simul & vocalis oratio, singulæq; huius partes & affectus, petitio, vox laudis, gratiarum actio &c. Hinc Rosa velut armillam brachio circumligarat paruum ex minutissimis orbiculis Rosariolum, cuius granula occultè trahebat ad singulas salutationes Angelicas, etiam vbi alloquijs & conuersationi se reperiebat implicitam. Profuit sanè permultis hoc exemplum Rosæ q; ardens hortatio, vt frequentandis Dei laudibus familiariùs adsuescerent.

Quinimo hic orandi affectus in Rosa tantæ energiæ fuit, vt vel ipsas insensibiles plantas, stupida ligna, mutosq; stipites ad laudem, reuerentiam, adorationem Deo exhibendam mirabiliter inclinârit. Rem adfero inauditam. Matutino crepusculo Rosa de more ad cellulam suã anachoreticam reditura, simul vt horti ianuam pandebat, eminus conspectas arbores, virgulta, herbulas omnes inuitabat vt secum benedicerent Creatori : *Benedicite vniuersa*

germi-

germinantia in terrâ Domino. Et ecce, moueri ſubitò in euphoniam & concentum ramuſculos, collidi frondibus frondes, plaudere omni ex parte ſtreperos foliorum fuſurros, motitari humiliorum plantularum capita; ipſa legumina, flores, frutices, corymbos agitatione varia quodãmodo animari in placidã hymnidici murmuris harmoniam. Neq; id ſatis: ipſa ſimul arbuſta flectebant ramos in terram velut oſculatura ſolum in Conditoris ſui reuerentiam. Accidit, quòd mane quodam probatæ fidei perſona ſe Roſæ hortum adeunti comitem adiunxerat; vix intrarant, cum ad ſolitum Roſæ inuitatorium vidit certatim incuruari arbores, adeo quòd ſummitatum cacumina terram attingebant lentèq; verrebant ſolum, velut profundæ adorationis ſolemniſſimo ritu. Obſtupuit Socia, præſertim quòd videret id Roſæ peregrinum aut nouum non eſſe, nam aliundè quoq; innotuit huius prodigij conſpicua frequentia, vt illud Virgo nec celare conata ſit, nec negare potuerit, ſubiungebat tamen: vide, num amari dignus ſit ille admirabilis mundi artifex! vide an laudari, coli, adorari mereatur à nobis illa æterna Maieſtas, cui terrenum hoc germen, rudes trunci, cuncta vegetabilia modo quo poſſunt laudis canticum adſulurrant, pronæ venerationis tributum pendunt?

Aliud ſuppar, & finio. Anno qui Roſæ vltimus fuit, per totam Quadrageſimam Sole occiduo aduolabat propè aduersùs Roſæ cubiculum auis paruula ſed mirè vocalis ac ſonora, ibiq; vicinæ arboris frondem occupabat, quaſi dato ſigno eruptura in cantum. Roſa conſpecto hoc ſuo veſpertino choraule ſeſe & ipſa parabat ad laudes Deo modulandas. Exin quaſi teſſera data inuitabat auiculam metro quod hunc in vſum compoſuerat, ferè hoc ſenſu.

Laxa fibras philomela, dulce prome canticum,
Pangat hymnum vox anhela, collaudemus Dominum.

Tuum

Tuum lauda Creatorem : meum ego Saluatorem
Deum vtriusq; noſtrum collaudabo . Pande roſtrum ,
Pande guttur cantillando . *Alternantes concrepando*
Melos demus vocibus .

Confeſtim auicula tractu vocis leniſſimo inchoabat argutulam cantilenam, ac ſenſim vocalior aſſurgebat in epiphonema, multiſq; flexibus ſinuoſam abſoluens Oden, Virgini cedebat vicem . Tacenti auiculæ ſuccedebat Roſa , ac voce qua præſtabat tinnula ſuauiſſimaq; proſequebatur Diuinas laudes ingenio ad miraculum fœcundo ac prompto : Mox conticeſcente Roſa ex abrupto carmen ſuum reſumebat auicula, duplicabat interciſionum minutias, tremulis arteriolis volubiles confundebat accentûs , deprimebat , eleuabat, torquebat facillimas lubricæ voculæ argutias, & repente velut ad pauſæ ſignum interquieſcebat . Subintrabat continuò æmula vox Roſæ , inſtaurabat iubilum , magnificabat ineffabiles perfectiones altiſſimi Numinis , attollebatur vrgente ſpiritu , langueſcebat facundis ſuſpirijs , demum prærupto ſuo ſilentio antiphonaſcum ſuum reuocabat ad cantum . Ita in Dei laudibus alternabat Roſa & auicula, idq; non perfunctoriè, ſed integro labentis horæ ſpatio , tanta lege ac ordine , vt canente auicula ne quidem mutiret Roſa , & viciſſim Rosâ modulante auicula attentiſſima nec pipiret ; tandem in puncto horæ ſextæ pomeridianæ quaſi perfuncta officio auolabat , poſtridie ad idem reditura . At Virgo piorũ rythmorũ extẽpore ferax Odæi proſcæniũ claudebat hoc ferè epilogo :

Vt amem te ò Rex me cuncta ſtringunt iura ,
Cum tu Creator ſis , & ego Creatura .
Deinde ad adſtantes ſocias lepidè conuerſa ſubdebat :
Auicula me deſerit, fugit ſuccentor meus ,
At ſemper mecum permanens ſit benedictus Deus .

Latinæ

Latinè hæc ſatis efferri non poſſunt, quę in Hiſpano Roſæ idiomate proprijs numeris venuſtiùs illigabantur. Sat eſto, quòd Roſæ ea Orationis vis fuerit, qua volucres cœli, qua terræ germina ſibi attraxit in alternam adorandi ſocietatem.

CAPVT XIII.

Roſa deſolatorijs viſionibus exercetur, ac horrendas alterius vitæ pœnas deguſtat.

QVod auro fornax, id iuſtis & electis tribulatio: præcipuè vbi obuiandum periculo ne magnitudo reuelationum extollat. Hæc Paulo hæc Roſæ fornax diuinitus obtigit, ſed diuerſo igne. Illum ſtimulus carnis ſubiecit colaphis, hanc carbones deſolatorij coxerunt in internæ derelictionis pœnali ſartagine. Vterq; præ anguſtia clamauit in cœlum, vtriq; reſponſum cœlitus: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.*

Ad rem. Vſq; ad gradum perpetis cum Deo vnionis Virgo aſcenderat, ſimulq; cœpit in dies ſingulos atrociſſima pati mentalium obtenebrationum interualla, quæ non obiter ſed ſolidis plerùmq; horis eò deprimebant miſeram, vt ſæpè neſcierit in gehenna eſſet, an in Purgatorii diro carcere, vel quibus in ergaſtulis retruſa caligaret. In ictu oculi ſe inueniebat illic, vbi nulla ſuauiſſimi Numinis memoria, nullus Diuinæ præſentiæ guſtus, nullum cuiuſcũq; ſolatij aderat veſtigium, vmbra, mentio. Deſertum erat obſcuritatis, languoris, hebetudinis, regio mortis, nox

deliquij, antrum vltimæ calamitatis; in eo quàm longinquus Virgini Deus, tam procul ipsa sibi. Iacebat sub tenebrarum immani pondere gemens Rosa, nec ad obiecta supernaturalia, imò neq; ad naturalia sese valebat attollere. Conabatur intellectus vel minimas Deitatis arripere structuras, sed omne lumen diffugerat, cupiebat voluntas amare, sed congelata obtorpuerat, laborabat memoria è multis aliquam saltim præteritorum fauorum imaginem menti adducere, nec poterat. In pænarum cumulum recordabatur velut in nebula, aliquando se nouisse Deum & dilexisse, at sentiebat se nunc eumdem nec nosse nec diligere, vtpote quem velut peregrinum, absentem, alienum, extraneum, vixq; de fama notum eminus, raptim, tenuiter adnictabat. Hoc verò omnium molestissimum erat, tam procul exulare à Dilecti notitia. Tentabat deinde, saltim per vestigia illum quærere in creaturis, sed nec illa nec istæ apparebant sub lineamento quo solita analogia repræsentarent Creatorem. Interea terror & angor strenuè obibant partes suas. Vociferabatur cor afflictum, *Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti?* Sed in vacuo animæ exinanitæ respondebat nemo, nec echo quidem. Redibat ad luctam conatuum, sed consopitus erat omnis affectuum calor, obtusa omnis ratio, omnem vndiq; pietatis sensum profundissimus obsederat lethargus. Quid ageret sub his tormentis Virgo tam diuulsa in se, quàm auulsa à Dilecto?

Verùm præcipua dolorũ pars erat, quòd hi faciem præferebant quasi æternùm duraturi, nec finem vllum promittebat vasta miseria, nusquam patebat huius labyrinthi exitus, videbatur quasi muro adamantino obstructum effugium: vnde perplexa Rosa non reperiebat quo ab infernali *pœna damni* hanc suam infelicitatem secerneret. Conabatur inde venari tristissimum solatium, quòd putabat sub his cruciatibus se sensim interituram, neq; enim videbantur

bantur tales, qui ſine totali deſtructione fragilis creaturæ ſubſiſtere diu poſſent ; at tunc ei importunè occurrebat animæ ſuæ immortalitas quam nulla pœnarum vis interimere nullus infernus extinguere ſufficeret. Interdum prope erat, vt incondîtos clamores ederet imploratura auxilium, at reprimebat caſſos impetus, memor neminem poſſe calamitati tam inexplicabili ſuccurrere, ſibiq; deeſſe verba idonea quibus eam proximis vel tenuiter adumbraret, ſed neq; in orbe toto reperiri Doctorem adeo diſertum, profundum & eruditum, qui huius pœnæ grauitatem aut ſpeculatione aſſequi, aut animo complecti poſſet.

Per ipſos quindecim continuos annos quotidie minimùm ſemel in hanc deſolationis caliginem demergebatur pauens ac tremens Roſa, nec minus horâ integra (: quandoq; diutiùs) palpitabat ſub hoc agone ; tantùmq; abfuit quòd vlla hos terrores mitigârit aſſuetudo, vt penè adauxerit: nam vbi poſtridie Virgo relabebatur in idem chaos, denuo ſub eadem luridæ æternitatis larua recurrebāt horridi pauores, nec mærenti ſuggerebat ligata memoria, quòd inde pridie emerſiſſet. Vnde iterum anima eius in malis tabeſcebat, iterum diffugiebat omne euadendi ſolatium, iterum exanimem abyſſi operiebant, & Roſa tota iam ſpinea imò ſpina rigebat in ima voragine tribulationum. Attamen quibuſdam diebus velut per rimulam irrepebat afflictæ lentum tantillæ ſpei crepuſculum, quo vtcumq; ſuſpicaretur hoc animi ſupplicium fine nõ cariturum, ſicq; videbatur Purgatorij magis quàm inferni ærumnam ſuſtinere. Nihilominùs & tunc ſæuiſſimè vrebat Sponſi moroſa abſentia, affligebat duriſſimi exilij cruda relegatio, contriſtabat amariſſimæ viduitatis longum diuortium, & quod reliquam ſuperabat moleſtiam, tunc quoq; conabatur & noſſe, & amare, ſed neutrum poterat; cæcutiebat mens confuſa, oberrabat, palpabat, impingebat orbata lumine, quærebat, pulſabat, gemebat ſpiritus contribulatus nec

audiebatur, exaruerat cordis fundus, diſtabuerat vigor, nulloq; vitali motu, nullius affectûs ſapore Diuinis afficiebatur. Denique tantus fuit iſtarum figurarum horror, tanta horroris acerbitas, quòd Roſa tametſi ad quiduis ſufferendum à teneris impauida vnicum hunc amaritudinis calicem à ſe transferri enixè petierit tamquam ſuis viribus omnino ſuperiorem ac ſimpliciter intolerabilẽ; vnde rogabat Sponſum, dignaretur potiùs ipſam deducere per vias ordinarias ſuorum electorum, nec vltra permitteret ſic amantem dehiſcere ad ima profundi, vbi non eſt ſubſtantia. Et reuera, vt durum ſit animam ſeparari à corpore, durius reuelli à ſemetipſa, duriſſimum fuit reuelli à Dilecto poſt experimentum vnionis ac ſuauiſſimorum amplexuum, ſiquidem Auguſtino teſte quod corpori eſt anima hoc amanti animæ Deus, illiq; minor eſt pœna ab animando quàm ab amando deſiſtere aut repelli. Nihilominùs Roſa vt agnouit ſic placitum eſſe ante Deum, virili planèq; heroico ſpiritu amplexa tormentum, *non mea* (: inquit) *voluntas fiat ſed tua*. Sicq; conſtanter ad ſecuturæ diei ſimilem equuleum ſeſe præparabat, numquam ſecura in quam horam is pauidam exſpectaret.

Tam abſtruſa, monſtrifica, ignota erat harum deſolationum figura & natura, vt vix demum reperti fuerint Theologi perſpicaces & gnari, qui de illarum crâſi quidpiam certi præſumerent diffinire. Initio Roſa diuerſos adibat Confeſſarios, ſi quid fortè remedij, leuaminis, aut ſaltim conſilij dare noſſent: at illi nec ſatis aſſequebantur quid Virgo dicere conaretur, nec peregrina tot ænigmatum inuolucra cogitatu ſat capaci adæquabant. Vnus reſpondebat, aut deliria eſſe, aut inſomnia. Alius rem ad lemures & ſpectra imperitè reijciebat. Non defuit qui nugas, aut ſanè dæmonum præſtigias & vana terriculamenta ſuſpicaretur. Aequiores fumantis melancholiæ ſeu atræ bilis eſſe paroxyſmos interpretabantur, quòdq; cerebrum

inedia

inedia ac vigilijs attenuatum nimis patêret horridis luridorum phantaſmatum incurſibus, ex aduſtione vitiati ſplenis, aut fœculenti ſanguinis corruptione. At Roſa, quòd certò ſciret hanc calamitatem non eſſe à corpore, triſtabatur grauiùs, neminem ſe inuenire qui vel morbum intelligeret, vel in tantæ perplexitatis charybdi cynoſuram aliquam oſtenderet. Ingemiſcebat deinde ruditati ſuæ, quòd præ inopia ſterilis (: vt putabat) ingenioli ac loquendi inſcitia non poterat afflictionem ſuam idoneis vocabulis explicare. Sic ergo incurabilitatis ſuæ culpam imputabat totam ſibi. Vnum ſupererat exile ſolatium, quòd Mater ſicut auxiliari non poterat, ita hos Filiæ terribiles agones penitus ignorabat, turbanda aliàs & turbatura ſi reſciuiſſet. Verùm & hoc Virgini tandem nouæ vexationis auctarium fuit: nam vt aliquoties in vultu Filiæ notarat parens, eam ſtatis horis interdiu expalleſcere, angi, palpitare, ac mortuali ſudore propemodum congelari, importunè quod repentinæ ægritudinis id genus eſſet, curq; diſſimularet rogabat, & quò minùs Filia quid pateretur eloqui poterat, eò vehementiùs miſeram vrgebat mater, inſtabat, adiurabat, quaſi internum tormentum alio tormento inueſtigatura. Excuſabat puella, ſeipſam non ſatis habere compertum quid in anima ſua pateretur, ſed Mater ſonticum morbum ſuſpicata (: præſertim quòd eadem nonnullorum Confeſſariorum erat ſeu criſis ſeu imperita credulitas) Medicum aduocat, eiuſq; curæ inutili ſuam tot vndiq; tribulis vexatam Roſam commendat. Proteſtabatur innocens Virgo, incaſſum huiuſmodi ſumptûs, labores, tempus diſperdi, malum ſuum nequaquam in corpore ſed intus in ſpiritu ſæuire ac dominari; ſed audita non fuit. Proinde videns fruſtra ſe repugnare, nec fidem ſuis dictis haberi, tacuit ac medicinæ ſe ſubiecit quam ſciebat nil profuturam. Nempe hoc vnum adhuc defuerat tantæ ſuæ calamitatis faſtigio, quòd inſuper cogebatur velut

malè ſana ad nauſeam catapotia, pharmaca, phlebotomias admittere.

Nitebatur ſubinde Roſa, vbi de hac ſuæ deſolationis fornace fidentiùs loquendum erat, adinuenire ſimilitudines quibus vtcumq; rem adumbraret, ſed mox fatebatur ſe actum agere. De igne hoc noſtro elementali aiebat ridendam eſſe comparationem, quia is nonniſi *pœnam ſenſus* quam vocant infligere aptus eſt; Videbatur aliquid huius attigiſſe Auguſtinus, quando inuenit ſe longè à Deo *in regione diſſimilitudinis*: aliquid item in ſe percepiſſe Rex citharœdus pſ. 54. quod appellauit *puſillanimitatem ſpiritus, & tempeſtatem*, vel quod Paulus emphaticè vocat *anathema à Chriſto*. Sed plura ſentiebat in ſe Roſa, quàm verba iſta exprimerent, aiebat terrores illos horridaſque imagines talem ſibi inferre dolorem, qui millies & millies ſufficeret cor, vitam, animam eripere, nec ſe illi ſuſtinendo parem vmquam fuiſſe, niſi quatenus prodigiosè manu Omnipotentis conſeruabatur in vita. Fuit qui putarit Virginem deduci à Deo per ſcrupeas vias S. Antonij Eremitæ, quem inferni monſtra formis terrificis agitarunt. Verùm is conflictus erat non afflictio, aut fuga roboris. Creditur S. Catarinam Senenſem aliquando idem quod Roſa paſſam eſſe; de B. Henrico Suſone id velut compertum tradit hiſtoria. Viſa eſt ad huius doloris aliquam ſimilitudinem aut proportionem aſſurgere ille quē à mordaciſſimis ſcrupulis patitur mens delicata, cum Cœlum ſibi vectibus clauſum, Deum hoſtiliter auerſum, infernum rictu immani patulum ſuſpicatur anima ſibimet ad modicum derelicta. Deniq; viuaciùs hunc Roſæ cruciabilem horrorem effigiabat Chriſti in ſupremo Iudicio vultus aſperatus, rugoſus, ipſiſq; dæmonibus terribilis, dum cogitatur velut iam-iam dicturus horrendum illud: *Ite maledicti*. Has rugas, hoc tonitru, hunc pauorem videbatur ſibi experiri mæſtiſſima Roſa dum laborabat ſub hora ſui deliquij,

quij, adeo quòd poſt varias at numquam ſat æquas comparationes effari aliud non poterat quàm : *dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis.*

Bis Virgo compulſa fuit edicere alteram huius ſcenæ partem, videlicet qualis ſibi ſoleret poſt huiuſmodi nubila illuceſcere Phœbus ; fieri enim non poſſe quin Sponſus ille dulciſſimus poſt tam diram ac tenebricoſam eclipſim inſigniter recreet ac reficiat animam tot doloribus humiliatam. Ad hæc verba maluiſſet Roſa aut tacere, aut arte ac diſſimulatione ſermonem aliò deflectere, ſed vt vidit euadere ſe non poſſe, ingenuè candidèq; faſſa eſt (: quantùm per congruorum vocabulorum penuriam potuit) magnalia Dei, quæ ſibi poſt triſtiſſimam ærumnam obtingebant, vt in momento ſe videbat repoſitam in vnione qua exciderat aut ſe excidiſſe putarat, vt repente ſentiebat totam ſimul animam colluceſcere & inflammari. Verùm de his opportuniùs in deſcriptione examinis Cap. ſeq. Libeat interim mirari luſum Aeternæ Sapientiæ, quæ ad frugum vberiorem electas animas ſic *mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.*

CAPVT XIV.

Roſa Doctorum examen ſubit, vt probetur ſpiritus an ex Deo ſit.

ARcanum Gratiæ lumen quod ab infantia Roſam deduxit per vias rectas, ſimul reflexu admirabili certitudinem indiderat attractûs verè Diuini minimèq; fallacis,

cis, ita quòd de rectitudine semitæ per quam ibat, ambigere non posset, quàmuis hanc parùm tritam, verisque & obscuris vestigijs vix notabilem comperisset. Nec tamen (: quantùmuis certa) videri volebat quod erat, vnde humillima Rosæ modestia graue, serium, perq; interualla repetitum examen suæ vocationis ac spiritûs recusare non præsumpsit. Inter alios præcipui quos bona sors huic subtilissimæ explorationi destinauit, fuêre Doctor Ioannes de Castillo & P. Magister F. Ioannes de Lorenzana, cui in Rosam totum vsq; ad extrema competebat imperium. Fuêre & alij, at succedanei, quiq; ex occasione dumtaxat pœnitentiæ Sacramentalis interdum studiosiùs intimas eius animæ latebras perueſtigarunt. De primis duobus pauca hîc præfari necessum est, vt ex horum sanctitate & peritia vis, pondus, fides maturrimi examinis aptiùs innotescat.

Doctor Ioannes de Castillo professione Medicus, statu quidem Secularis, at exercitio, conuersatione, spiritu planè religiosus, Limæ illis diebus inter selectos Dei seruos eximius habebatur. Philosophiæ ac Medicinæ studijs ad summum apicem eruditus, insuper in omnia Metaphysices adyta summo ingenij acumine penetrarat; celebris ob id in Scholis, in exedris, in doctissimorum virorum congressibus, præsertim quòd mira perspicuitate conceptûs sublimes & altissimos proprijs terminis nosset explicare. Vita ipsius merum erat pietatis speculum, ita quòd putaretur virtutes singulas in gradu heroico possidere. Mysticam Theologiam, non nudis speculationibus sed viuis & altissimis experimentis exactè didicerat, suisq; principijs, regulis, & capitibus methodicè digestam egregiè callebat, adeo quòd famosus ille nostri Seculi Mystagogus Didacus Aluarez de Paz Soc. Iesv in Peruano tunc Regno Prouincialis, dum suas de Oratione, Meditatione, & Contemplatione præclarissimas lucubrationes apparabat, hũc Virum in plurimis sibi duxerit consulendum, ipsumque

Tomo 3. de contemplatione Lib. 5. circa punctum *an voluntas ferri possit in incognitum*, suppresso nomine (: siquidem adhuc in viuis erat) allegat, velut Orationis ac solidæ perfectionis Magistrum, tantùmq; digito intento non demonstrat . Scripsit iubente Didaco Aluarezio Castillus iste nobilem Tractatum de ijs, quæ sibi inter contemplationum radios ac lumina occurrerunt. Vidit librum & obstupuit Myrensis Archiepiscopus talium rerum scientissimus, illumq; transscribi fecit Romano Pontifici coram offerendum . Hæc de Doctore Castillo tunc superstite post alios iuridicè testatus est Petrus de Ortega Sotomayor ex Limensi Cathedratico primario, Canonico Magistrali, Archidiacono Metropolitano , & S. Officij consultore Episcopus Truxilli, dein Arequipæ, deniq; Cusci . Addebat, plura de hoc Viro ac grandiora se prolaturum in publicũ, dummodo vltra illum superuiuere contingat. Nunc (: sed breuiùs) ad alterum.

P. Magister F. Ioannes de Lorenzana Ord. Præd. testante eodem Illustriss. Præsule eumdem cum D. Castillo, aut saltim non inferiorem obtinebat sanctimoniæ publicæq; opinionis gradum . Eminebant in ipso certabantq; de primatu excelsa vitæ perfectio & Scholasticæ Theologiæ profunditas : concurrebant ardens contemplandi studium & actiua gubernandi dexteritas, vis perspicacis ingenij & alta iudicij maturitas, fuga seculi, & vsus negotiorum. Hinc successiuè tot siue Scholarum siue Cœnobiorum ac Prouinciarum in eum confluxerant Præfecturæ , nam Regiæ Vniuersitatis Limanæ matutinus erat Cathedraticus Theologiæ, quam primus inuexit Regno, & in Peruano S. Inquisitionis tribunali censor quem vocant *Qualificatorem*; item Conuentus Limensis Prior , deinde Prouinciæ S. Ioannis Baptistæ Vicarius Generalis, tandẽ Prouincialis & Visitator, æquè in rebus tum Ecclesiæ tum Reip. versatissimus, omni hominum ordini, summis, medijs, infimis charus &

admirandus, ad quem velut ad commune vrbis oraculum ardua, quæq; negotia certatim adferebantur ex consilijs Antistitum, ex Regio *Audientiæ* (: vt vocant) Senatu , ex Consistorijs, Iudicijs, Dicasterijs , ex interno extimoq; foro, quia donum Consilij mirificè in tanto Viro eminere sentiebant omnes . Porrò quantus fuerit Lorenzana in ea quam iure *Scientiam Sanctorum* dixeris mystica Theosophia, quantus in sapore & experimento rerum cœlestium, quàm exercitatus in altissimæ contemplationis disciplina , quàm oculatus ac Lynceus in prudenti spirituum discretione , hoc vnum (: si reliqua deessent) indicio sufficeret , quòd Diuina prouidentia singulariter ipsi spiritum Rosæ commiserit gubernandum . Vnà hìc commemorandi forent laude non multùm impari P. Didacus Martinez Soc. Iesv, Patres Magistri F.Alphonsus Velasquez , F. Ludouicus de Bilbao, & F Ioannes Perez , at primorum duorum examen tot ac tanta complectitur , vt ex reliquis nil addi possit . Modò ad rem pressiùs . Assedêre primo examini honestatis gratia Rosæ Mater & D.Maria de Vsateguì.Coram his D. Castillus integro trium horarum spatio Virginem in domestico cellulæ horto velut indagine cinctam per varias quæstiones distinuit, animæq; venis diligentissimè pertentatis omnia sana ac salua inuênit. Primò interrogata , à quanto tempore cœlestes stimulos & tranquillũ orationis spiritum concepisset , respondit simplicissimè ; temporis quidem se non meminisse, eò quòd à prima pueritia se repererit fundendis precatiunculis apprimè deditam, ac tota mente ad serios meditandi conatûs erectam ; vt nihil occurrere sibi dulcius potuerit, quàm Deo loqui , Deum cogitare,inhiare supernis . Non puduit fateri ista coram Matre, quæ quàm vera diceret, nimis conscia erat. Interrogata de successiuis in hoc studio profectibus , an pari semper applicatione animi, facilitate, collectione, ac imperturbatæ mentis serenitate orauerit ? respondit , vsq;

ad

ad duodecimum circiter ætatis annum se varia inter orandum temperie, difficultatum subinde vicissitudines percepisse at breues & modicas, plerùmq; animo libero & quietissimo perrexisse in Deum, at interdum quoq; cum imbecillitate corpusculi, cum somnolentia, & distractionibus luctandum fuisse, verùm ab illo tempore in posterum expeditiùs se orare, eò quòd inter initia sentiret mirabiliter à Deo introrsum attrahi totam animam cum singulis potentijs, gustuq; indicibili intellectum, voluntatem, memoriam Diuinæ pulchritudini sic intus affigi, vt nec sponte se phantasmatum intercursu diuellere, nec occupationibus sensuum externorum distrahi possit à complexu & admiratione præsentis in anima dulcissimi Numinis. Instabat Doctor, an non suæ Imaginatiuæ vim aliquam adhiberet, dum reliquæ internæ potentiæ sic inhærebant sapori Dei, an & quo quantoue connixu, labore, fulcro in hac suspensione dulcissima se sustineret? negauit Rosa laborē, vim, connixum adesse à parte sua, vltro ad tractum quasi magneticum potentias sequi & suo centro obuerti cum suauitate, cuius vel vnica stilla infiniti Oceani amaritudinem corrigeret ac dulcoraret; Inde notabiliter in cor suum descendere calores & æstus periucundos, quos explicare non possit. Hinc radiare continuò in animæ suæ fundo præsentiam serenæ, amabilis, propitiæ Diuinitatis, hāc certò se illic deprehendere, nec alio oblectari se posse, quàm quòd experimentali hac certitudine sentiret intra se Deum. Quæsiuit Doctor, num fortè de mystica theoria libros lectitaret, qui aut methodum artemq; huius introuersionis docuissent, aut saltim illius naturam, signa, proprietates, effectus dissertando exponerent? Negauit inops Virgo talium librorum sibi adesse copiam aut vsum, in his solam experientiam & praxim sibi fuisse pro codice, ideoq; se intima animi sui sensa vti vellet appositè efferre non posse, ruditati suæ ne nomen quidem si quod proprium ex-

caret huius intuitiuæ orationis, innotuisse.

Tunc Castillus, vt erat in hac Schola versatissimus, aggressus est proprijs notionibus explicare Virgini secretam huius excelsæ illustrationis hieraticam, nempe asceticæ disciplinæ Magistris hoc genus contẽplandi *orationem unionis* dici, hìc intellectum formari specie non adquisita sed supernè infusa, neq; conuerti ad corporea phantasmata sed imaginibus vacuum spiritualis formæ luminosa puritate imprægnari: hìc Deum immediato intimoque illapsu implere sacrarium fidelis animæ, hìc partem affectiuam increati Amoris decidua flamma igniri & candescere, atq; in palato voluntatis felicem beatæ fruitionis prægustum inchoari. Plura addidit ex mysticæ Theologiæ aphorismis, de simplificatione cordis, de cynosura purificatæ intentionis, de nuditate affectuum, de indifferentia resignata, de arcanis introductionibus, de abysso luminis, de sopore omnis discursûs in intuitu cœlestium, de fonte vitæ, de alijs, quæ Rosæ talium capaci & placuere supra modum, & profuere deinceps vt suis Confessarijs ex hoc vocabulario se nosset clariùs atque significantiùs explicare.

Perrexit Doctor, & studiosè in viam purgatiuam resiliens quæsiuit, quàm diu, quibus industrijs, quanto sudore pugnandum sibi fuerit in prauas animi inclinationes, in vitiorum armata latibula, in morbos indomitarum effrœniumq; passionum? Respondit, vix se meminisse talium certaminum, ab infantia se magno Dei fauore sensisse faciles & summè connaturales propensiones in virtutem absq; vllo tumultu passionum, à prima Dei notitia repletam se fuisse timore & horrore peccati, & si quis motus indeliberatus aduersùs rationem nitebatur assurgere, repente ex apprehensione Diuinæ præsentiæ citra conflictum euanuisse. Interrogata, quid solatij captaret ex creaturis, si contingeret animum contemplandi labore fessum non-

nihil

nihil remittere, aut per eutrapeliam tantisper relaxare? Respondit, nulla re creata recreari se posse, in hoc solo & vnico omne suum oblectamentum consistere quòd tanta cum certitudine sentiebat in anima sua præsentem Deum, quem si vel ad momentum è conspectu perderet, id sibi acerbius omni iactura, dirius omni gehenna videri. Petijt Doctor, quandoquidem in eum gradum nonnisi per tribulos & spineta ascenditur, num saltim aliunde persecutiones & ærumnas passa fuerit? annuit Virgo, sed ob reuerentiam Matris illic præsentis ad singula non descendit, contenta dixisse generatim, se à domesticis ob vitæ singularitatem varias molestias, insultus, vexationes toleraſſe. Verùm ab ijs opportuna digressione incidit in horrendas illas visiones, figuras, pauores, de quibus Cap. superiori actum est, magnisq; precibus exorauit Doctorem, vt sibi illius desolationis ac supplicij naturam, originem, critiria, propriamq; interpretationem doctè elucidaret. Non recusauit Castillus edicere quæ sentiebat: quando (:inquit) in illa obtenebratione videbaris tibi exitum finemq; sperare posse, scito animarum in carcere Purgatorij lugentium dilationes pœnosissimas te delibasse; at quando nulla tibi affulgebat spes euadendi, & quidam æternitatis fumus peruadebat horroris caliginem, ipsissimus Inferni typus erat. His pœnis eruditur anima ad sui notitiam, dum in lucis ac tenebrarum vicissitudine discit experimento sui nihili, quid à seipsa, quid à Deo habeat, quidq; inter illa & ista interſit. Huius antibari molestissimo pondere tenetur spiritus in suo æquilibrio, ne extollatur in donis Altissimi. Eclipsis hæc docet æstimare Diuinæ familiaritatis præstantiã & dignationem purè gratuitam, sufflaminat Timoris donum. Hac fornace probatur aurum, nitescit charitas, loricatur mascula virtute robustus amor, assuescens diligere non tam delicias Dei quàm Deum. Memini (:inquit) de nonnullis præcipuis ac Sanctissimis Dei amicis

(:quo-

(:quorum nomina publicis Eccleſiæ tabulis adſcripta sũt) eadem legiſſe quæ de te commemoras; neq; defuere ex ijs qui rogarint Dominum, vt ab huius terroris atroci tormento ipſos demum immunes vellet, libenter ſe quoduis aliud pœnarum genus ſubituros. Deniq; huc reſpexiſſe Dauidem cum gemeret: *dicitur mihi quotidie, vbi eſt Deus tuus? anima mea ſicut paſſer ſolitarius in tecto; ad nihilum redactus ſum, & neſciui, &c.*

His curſim explicatis viciſſim rogauit Virginem Doctor, poſt illas inferni tenebras & horrores qualiter ſibi fuerit? Hìc Roſa exterrita, quaſi colubrum preſſiſſet pede reſiliuit, expalluit, obmutuit, probè conſcia ſi reſpondendum ſit, quanta & rerum copia & verborum inopia ſibi foret laborandum. Vrgebat interim Doctor, inſtabat bis, ter, at nihil elicuit. Tandem ſeueriùs attracto ſupercilio, aduertito (:inquit) ò Roſa hìc tergiuerſandi ac ſilendi locum non eſſe; tua res agitur: ſi quid diſſimulaueris ſi quid celaueris in examine, Dei beneficium negaſti; ni totum quod exquiro dixeris; nec ego te nec tu me quantum ſat eſt intelliges; & figurarũ quas partim explicui partim explicaturus ſum ænigmata ſenſumq; integrè non aſſequeris. Paruit humilis Roſa, cui metus & pudor totum verecundo rubore vultum accenderat, veniamq; præfata ſi quod paradoxum rudi, & incautæ excideret, ſic orſa eſt: dum in ima caliginoſæ derelictionis voragine abſorptam me puto & lugeo, en repente in ipſo priſtinæ vnionis meridie velut in Sponſi brachijs me deprehendo, reſtituor quaſi numquam excidiſſem, ſentio auidos liberrimi amoris impetus, vt cum rapidi amnes diſruptis obicibus non fluendo ſed ruendo ſeſe euoluunt per cataractam; aſpirat mox gratiarum placidus Auſter & fluunt aromata: immergitur anima Diuinæ bonitatis immenſo pelago, & metamorphôſi ineffabili à ſe deſciſcens transformatur in Dilectum, fitq; vnum cum illo. Iuſſa vlteriùs dicere, nouo pudore hæſit,

rubuit,

rubuit, titubauit, attamen ſubiecit: inter hos fauores arctiſſimæ Vnionis ſe ſibi videri immobiliter radicatam in Deo, ſecuram in eius amicitia, confirmatam in gratia, ſentire donum quoddam inexplicabile, fundamentale, ſolidũ, quo reputabat ſe impeccabilem, vt ille qui fidenter aiebat: *quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? certus ſum, quia neq; mors &c.* Verùm tamen hic proteſtabatur Virgo, numquã ſe vlli mortalium hoc dicere auſam, & ne nunc quidem id dicturam fuiſſe, niſi coegiſſet rigor præſentis examinis, & ſi fortè erraſſet in phraſi locutionis, quam neceſſitas omnia efferendi expreſſerat, cenſuram correctionis demiſsè flagitabat. Laudauit ſimplicem obedientis Roſæ candorem Doctor, præcepitq; ne trepidaret, nihil hactenus erratum eſſe, tantùm ad reliqua procederet. Proceſſit Roſa, dixitq; voce humili ac interciſa: plerùmq; poſt illas horrendas tenebras conſpicuè ſibi oſtendi Humanitatem Chriſti nunc virili nunc infantili aut puerili facie blandam, formoſam, affabilem; ſæpius & Virginem Matrem decoram, amabilem, dulciterq; familiarem. Interrogata de modo & qualitate viſionis, imaginaria ſit an intellectualis, diuturna an momentanea, facie ad faciem an obliquè per trãſparitiones? Reſpondit, propria illa differentium viſionum nomina ſibi quidem adhuc ignota eſſe, at glorioſam Chriſti humanitatem exhiberi ſibi in tranſitu quodam vicino & claro, ſicut cum fulgidum aliquod ſidus moroſo tractu procurrit in cœlo; nec totam illius videri ſtaturam ſed ſolo vultu, & pectore-tenus. Attamen maieſtatem Deiparæ paulò diutiùs obtutui ſuo ſolitam indulgeri. Vnde ſubintulit Caſtillus imaginarias eſſe viſiones, petijtq; vlteriùs qua igitur forma apprehenderet Diuinitatis præſentiam? Laborabat hic Roſa vt verba reperiret idonea, ſed tandem per ſolos terminos remotionis, eminentiæ, & cauſalitatis vtcumq; ſe explicuit, inſinuans lumen eſſe abſque figura, menſura, fine (: vnde patuit ex ea parte viſionem

purè

purè intellectualem esse) incomprehensum & omnia comprehendens, subtile, stabile, mundissimum, summè multiplex summèq; vnum, summè distans & summè propinquum, intimum & ambiens, nobile, excelsum & nulli prorsus creaturæ vel tenuiter comparabile, quodq; magis in vitalium quarumdam effluxionum mirandis & immediatis effectibus quàm in suamet substantia deprehendi possit ab anima. Sed quinam hi effectus? teneritudo (inquit) robusti gaudij super omne gaudium imaginabile, cognatio filiationis Diuinæ, interior renouatio vetustatis in ipsa animæ essentia, impletio sinuum voluntatis, vita & alacritas omnium affectuum, firma, sancta, lepida, & demum vndequaq; ineffabilis.

Videbat sibi Doctor satisfactum in eo quod maximè scrutabatur, haud ignarus, in materia Vnionis quò plura dicuntur minus dici. Vnde ad faciliora effatu prudenter digrediens inquisiuit de exercitijs mortificationis ac pœnitentiæ. Rosa, quòd putaret in hoc genere se pauca & admodum vulgaria præstare, obiter de suis ieiunijs, cilicijs, disciplinis, & reliquis austeritatibus nonnulla edixit absente Matre, quòdq; in his non suo sed Confessariorum arbitratu modum ac mensuram constituisset. Deniq; post multa vltro citroq, de sui diffidentia, de ardore fidei, de securitate spei, de stimulis superni amoris ventilata & sagacissimè explorata concluſit Doctor, sinceram ac tutam esse viam qua Virgo ambulabat, nullam hìc subesse vaferrimi dæmonis imposturam, tales affectus, effectus, lumina ab illusione aut principe tenebrarum nequaquam esse. Pluries deinde Virginem non tàm examinaturus quàm collaturus fidenter conuênit, noua semper inueniens quæ miraretur & approbaret.

Idem Patri Magistro de Lorenzana sensus fuit, postquã crebriori & per partes interciso examine spiritum Virginis diligentissimè exprorauit. Prolixum foret singula

mem-

membratim perſequi, vnum hoc ſuperioribus addidiſſe ſufficiat, quòd vbi Roſam in via illuminatiua probare cæpit, adſtupuit reſponſis puellæ ſimplicis atque illiteratæ, cum de arcano SS. Trinitatis myſterio, de hypoſtatica Verbi vnione, de Sacramento Altaris, de gloria Beatorum, de libro vitæ ac prædeſtinationis, de natura Gratiæ, alijſq; Fidei ac Theoſophiæ ſecretis interrogata promebat axiomata tam profunda ac ſolida, conceptus tam acutos ac ſublimes, ſententias tam perſpicuas, breues, fœcundas, ac ponderoſas, verba tam propria, appoſita, clara, ſuccincta, vt alijs examinator non dubitârit fateri ingenuè, numquam ſe in tam luminoſum & perſpicax ingenium incidiſſe, laudabatq; Patrem luminum; qui tanta ſapientibus ac prudentibus abſcõdita, humilibus, paruulis, indoctis reuelabat. Idem hoc deinceps admiratus eſt in methodo confitendi qua Roſa vtebatur, ea ſermonis tum perſpicuitate tum proprietate ac circumſpectione, vt ſibi videretur Lorenzana non fœminam audire ſed annoſum vtriuſq; Theologiæ profeſſorem, tanta erat verborum proportio, grauitas, ac menſura, ſine parergo, ſine circuitu, ſine confuſione ac ſuperfluitate. Hinc fuit, quòd vocatus ad excipiendam Virginis confeſſionem, dicente Subſacriſta, in templo ipſum expectari à *Roſula* ſeu *Roſella*, velut irreuerenter locutum increpuit, tibi (: inquit) Roſula videtur quæ coram Deo Roſa eſt ac grandis quidem ? veniet dies, qua vniuerſi intelligent, quàm ſit eximiè alta, quàm magna & ſpectabilis hæc Roſa.

Lorẽzanæ ſuppar Magiſter & primarius Cathedraticus F. Ludouicus de Bilbao notauit eadem in Roſa dum eius confeſſiones excipiebat: nempe vario & ipſe examine ſcrutabatur Virginis ſpiritum. Faſſus eſt poſtea, multoties inter arcana illius fori alloquia ſe obmutuiſſe ad profunditatem & eruditionem ſolidorum diſcurſuum, quibus Roſa promptè, facillimè, & ex ordine ſatisfaciebat quæſtioni-

bus præarduis & abſtruſis, ac ſubitò ſe agnouiſſe ſpiritum altiorem qui in Virgine loquebatur. Sanè apud omnes (quotquot tunc Limæ viuebant) multorum opinione ſanctimoniæ & perfectionis fama celebres ea ſenſim inualuerat conſtantiſſima opinio, Roſam ſpiritu Dei agere & agi, Dono ſapientiæ abundare, ſcientia cœlitus infuſa gubernari. Hinc Ludouica de Melgareyo fœmina ſanctiſſima tanti Roſam faciebat, vt ſicubi cum ea concurriſſet, nonniſi flexis humi genibus exciperet repugnantem honorari; & ſi quà tranſeuntem obſeruaſſet, geſtiebat animo illic os oculoſq; affricare vbi Roſa veſtigium fixerat; & ſi ad abſentem litterulæ ſibi formandæ erant, has nudo ſolo ingeniculata ſcribebat.

Præcipuè verò Caſtillus & Lorenzana de Roſæ vijs perfectiſſimis aliquoties mutua collatione inſtituta concordes mirabantur hæc duo ſingulariſſima: primum, quòd breuiſſimo compendio & quaſi tranſſultu gradum illuminatiuum mox & vnitiuum poſſederat abſq; eo quòd gradum purgatiuum vix obiter attigiſſet, quia nimirum ab infantia benedictionibus dulcedinis præuentam ij ſemper comitati erant puriſſimi affectus, in quibus nil terrenum ſorduerat operoſiùs depurgandum. Alterum, quòd in illo horrendo ſoliſq; inexpertis parùm formidabili obtenebrationum tormento ea fuerit Roſæ fortitudo, animoſitas, conſtantia, vt fragilis virgo non ſolùm ferendo eſſet, verùm etiam præmiſſa ſpontanea reſignatione quaſi cũ Deo certaret, triſtiùſne ille affligere an illa affligi vellet, dummodò per omnia Diuino beneplacito victoria ac triũphus remaneret. Cordatiſſima eſt, planèq; extrema hæc ſui abnegatio, ſed ſimul difficillima taliter amanti, cui felicius videtur non eſſe, quàm non amare. Immarceſſibilem fateri oportet Roſam, quam eiuſcemodi ſpineta non ſuffocant.

CAPVT

CAPVT XV.

Rosa cum Christo, Deipara, & B. Catarina Senensi familiariter, iucundè, assiduè deliciatur.

ANimo cui amarescunt terrena, dulcescunt cœlestia, seseq; vltro insinuant. Hoc Rosæ obtigit, cui tota conuersatio iu cœlis erat. Legebat quandoq; interdiu libellos spirituales, & seligebat studiosè capitula præsenti affectui temporiq; magis accommodata; immorabatur tãtisper lineolis vbicumq; prædulce IESV nomen occurrisset, nam è singulis horum characterum apicibus quasi igniculos & amorosos aculeos in corde sentiebat. Neq; hoc satis: ipsemet paruus IESVLVS digiti statura vix procerior sæpe apparebat amanti Rosæ in eadem pagellæ planitie: stabat pusillus ac nudus amor, mox inambulabat passu leuissimo, ac interim obtutu serenulo, tenero, suaui abblandiebatur Virgini, ingerebat se, vtpotè *Verbum* attenta Rosæ lectione digniſſimum, in quo omnes thesauri scientiæ & sapientiæ Dei. Familiarius est quod sequitur. Dum Rosa nendo occupabatur in telæ consutura, en iterum Dilectũ IESVVM nentis puluillo infantiliter & quietissimè insidẽtẽ, illic nutibus taciturnis loquebatur ad cor Dilectæ, huic arridebat, huic protendebat breues vlnas velut amplexum offerens, hanc ardentibus ocellis iugiter adurebat, omniq; gestu, motu, flexu proteſtabatur amorem. Quis porrò nostrici inter hæc solatia fuerit sensus lætitiæ, æstiment quibus vacat, plus miror, tunc Rosæ oculos superfuisse quibus filum, acum, telam videret. Et videbat tamen, quia sic mul-

cebant hi fauores, vt ab exteriore opere attentionem nec totam auocarent, nec partem exdiuiderent. Has cum IESVLO Sponſo delicias Virgini frequentes obtigiſſe, imò fortaſſe quotidianas argumento eſt, quòd ſi ille tardabat interdum nec ſolito more adeſſet, Roſa querulis at ſubmiſſis vocibus quaſi ſecum perplexè ſermocinans ita lamentabatur: *Hora eſt, & nondum approperat? duodecima ſonuit & nondum adeſt? me infelicem, quæ illo nunc careo! felicem animam quæ penes ſe illum nunc diſtinet!* cumque Amor poeſim doceat, Roſa pariter has querelas familiari metro illigârat, hoc ferè ſenſu:

Heu mihi! Dilectum quis detinet? Ecce, moratur:
Hora duodecima eſt, nec tamen ille venit.
Langueo, deficiunt oculi: præcordia frigent,
Implexas alibi dum trahit ille moras.

Accidit Roſam infirmari ex dolore gutturis, & en *totus* ille *Deſiderabilis*, cuius *guttur ſuauiſſimum* prædicatur Cant. 5. apparet Virgini, inuitat ad ludum, vtriinq; victoriæ fructus relinquitur victoris arbitrio. Confeſtim iacitur alea, fauet ſors Virgini, lucratur, vincit; nec mora, fructum exigit, memor fortaſſe ex Canticis quod ait Sponſa: *Fructus eius dulcis gutturi meo*. Quid multa? dolores ſui gutturis mitigari poſcit infirma, & impetrat. Verùm Diuinus colluſor quaſi iacturam non ferens redijt, ludum inſtaurauit, iactuq; feliciori victor euaſit. Victoriæ præmium fuit Roſæ patientia, adauctis repente doloribus qui totam ei noctem fecêre inſomnem. At Virgini placuit ſecum diſquirere, primo an ſecundo luſu plus lucri feciſſet, cùm longè ardentiùs faueret Sponſo quàm ſibimet, vnde tam victam eſſe quàm viciſſe par gaudium fuit miranti Aeternam Sapientiam, quæ ludens in orbe terrarum proteſtatur delicias ſuas eſſe cum filijs hominum. Mater aduertens

Filiæ

Filiæ decumbenti priſtinos redijſſe dolores, & quidem cum auctario, ſuſpicata periculum extimuit. Sed cordata Filia vt metum eximeret, blandè modeſtèq; detexit ſecretum, nempe merum hunc Sponſi ludum eſſe; dumq; verbis humillimis enarrat ſucceſſum, viſa eſt (: vt quondam Stephanus) vultu prorſus Angelico aliquamdiu radiare.

Alia vice, cum diutiùs ac ferè ad mediam vſq; noctem in ſolitaria horti cellula ſubſtitiſſet Roſa, inuaſit fatigatam ſubitaneus languor ac virium defectio; ſperabat trãſitoriam fore debilitatem, ſed durabat vltra conſuetam periodum. Sentiebat ægra incerti mali certa incrementa, ſed ſera nox erat, qua nec Medicum aduocare nec domeſticorum vllum ad opem importunè lubebat accerſere: agnoſcebat electuario vel ſorbitiuncula ſe indigere qua vtcumq; ſtomacho ſuccurreret ac vires inſtauraret, at Sabbathum erat ac manè proximo ad S. Synaxim acceſſura cauebat ieiunio, ſi fortè medietas noctis iam præterierat. Quoquò ſe verteret, præuidebat aut virium defectu, aut ſumptione cuiuſcumq; fomenti impeditam iri ne poſtridie S. Communione frui liceret. Quid hìc remedij inter ſaxum & ſacrum? confugit Roſa familiari fiducia ad cęleſtem Sponſum *adiutorem in opportunitatibus*, huius pharmacopeiæ ſe commendat, medicinam corroboratiuam petit, impetrat, nec aliunde quàm ex illo pretioſo myrothecio vulnerati lateris vbi quondam S. Catarina Senenſis auidè ſuxerat. Hanc nectaream ſanguinis & aquæ mammillam non ori ſed cordi Virginis benignè applicuit, hìc illa debilitati ſuæ pharmacum, hìc vitalem ſuccum inuenit & traxit. Porrò viſionem neque caſſam aut inanem fuiſſe, nec purè imaginariam, probauit effectus, nam Roſa mox conualuit, redierunt corpuſculo vires, agilitas, robur, quo poſtridie Templum adijt, panem Angelorum manducauit, ſatur, vegeta, ſana domũ

repetijt, vtique experta, quàm sint Sponsi vbera meliora vino, quàm fragrantia vnguentis optimis. Magna profectò Rosæ dignitas, Matris ac Magistræ Senensis fuisse non modò Filiam ac discipulam sed & collactaneam. Verùm ad alia.

In domo cuiusdam illustris fœminæ Rosa de more post sancta colloquia veniam petijt secedendi tãtisper ad orationem. Matrona honoris gratia secedenti comitem adiunxit septennem puellam è mancipio domi suæ natam. Hæc vbi Rosam meditationi implicatam reliquerat, clam sese proripuit ad matrem suam in vicino conclaui laborantem: inde post horæ spatium erepsit visura num Rosa ab oratione surrexisset. Et ecce vidit iuxta Virginem puerulum IESVM amictu polymito cærulei purpureiq; coloris decentissimè tunicatum, quem vt conspexit fulgida claritate circumdatum ac radijs vndiq, coruscantem, non ausa conuersationem irrumpere, substitit eminus, contenta permissione dulcissimi spectaculi, cuius arcana pro ætate nondum capiebat, nec ante quàm Rosa migrasset è viuis rem detexit. Idem in ædibus D. Isabellæ Mexia cõtigisse quæ vidit retulit Filia Isabellæ; nimirum procul inter secretiores ædium porticus ambulabat Rosa, & cum ipsa IESVS in statura octennis pueri sed amictus iam lumine sicut vestimento. Spatiabãtur ambo pariter confertis manibus, gressu gestuq; tenerè amantium; miscebant secretissima inuicem colloquia, hærebant in mutuis vultibus tamquam rerum aliarum aut obliti aut incurij; sed paruuli incessus grauior erat quàm puerorum esse soleat, maiestas inerat, & quàcumq; fixisset pedem subitaneo lumine resplendebat pauimentum.

Zelus vt intensi amoris præco simul & explorator est, ita vel ipsummet Sponsum cœlestem curis solicitat, riualem non patitur, ne flosculum quidem. Rosa nomine florebat & opere, nam vt altaribus nulla anni parte deessent

flores

flores diligentissimè procurabat, discretis hunc in vsum areolis, quarum vni Basilicum (: plures Ozimum dicunt) implantarat. Hunc fortè colebat studiosiùs, quòd odore ac nomine Regius *Regi seculorum immortali & inuisibili* aptiùs conueniret in tributum. Respondebat planta cultricis industriæ, & quò prodibat lætior magis lætificabat. Verùm vt breue est à floribus gaudium, Rosa mane quodam inuênit Basilicum suum non modò siccum ac marcidum, sed radicitus euulsum ac mortuum. Cadaueri addgemuit Rosa & abijt, sed occurrit eunti visibilis Christus, blandèq; affatus Virginem, quid doles? inquit, an non ego *Flos campi* melior tibi sum omni Basilico totoq; floreto Paradisi? & vt scias me tuum esse Basilicum, ego alterum illum his manibus eradicaui, fregi, proieci. Flos es, ac florem amas? ecce me. Didicit Rosa vel ad zelotypiam vsque amari se à Sponso, & pro tantæ gratiæ crebriori experimẽto facile exposuisset in prædam quidquid florum sibi residuum erat. Vtiq; plenam hæc fidem faciunt illi religiosissimæ cuiusdam mulieris extaticæ visioni, cui in raptu protestatus est Christus, se Rosam gestare in intimo sui Diuini cordis penetrali, cum sciret, viciſſim in eius virgineo corculo se solum tranquillissimè habitare.

Porrò quàm affabili, serena, frequenti apparitione Rosam suam dignata fuerit Augustissima cœlorum Imperatrix, sat inde conijcere fas erit, quòd ab vndecimo suæ ætatis anno ad extremum vsq; non defuerit vmquam Virgini hoc pretiosum assiduæ familiaritatis solatium. In Rosariano Beatissimæ Virginis Sacello Rosa planè domestica euaserat, illic totos hærebat dies, illic Ordinis sui habitũ, illic IESVLVM Sponsum nacta diuelli à loco non poterat. Ibi altaris ornandi curam, ibi totius nitoris œconomiam sibi deuotè assumpserat, ibi quotidianum sibi cum Deipara ex sedulo ministerio commercium erat ac mutua conuersatio.

ſatio . At viciſſim Angelorum Regina famulam ſuam eo honore dignata eſt vt ferè officia Cubiculariæ ipſi exhibuerit, manè Virginem excitando à ſomno . Tanti fauoris occaſio hæc fuit: Roſam à multo tempore continuis integriſq; noctibus adeo deſtituerat neceſſarius ſomnus , vt valetudini ſuæ non parùm fuerit timendum ſi medelam reſpueret. Hinc opus fuit Confeſſariorum imperio , qui Virgini præcepêre veſpertinum lactucæ ac ſoporiferorum ſeminum vſum , deinde & temporis ſpatium quo dormiret, horam qua mane ſurgeret præſcripſerunt. Conabatur obedire infirma, ſed præualête ſerotinarũ vigiliarũ aſſuetudine nõ obediebat sõnus ſeu veniẽdũ ſeu abeũdũ eſſet. Præſertim manè dum inſtabat ſurgendi hora, incipiebant ſoporifera modicum operari , ſomnumq; lentiſſimum vi attrahebant in cerebrum . Cruciabatur ingenti ſcrupulo Roſa, quòd exactè ad præſcriptam horam euigilare non poterat vt ſummè cupiebat . Ergo luctam & afflictionem ſuam Deiparæ ceu veræ *Stellæ matutinæ* queſta eſt vt ſubueuiret. Subuênit illa, imò & venit: ſiquidem exinde, vbi imminuiſſet ſurgendi hora, en in puncto aderat conſpicua Dei Mater, & voce melliflua compellabat ſopitam Roſam: *Surge ad orationem Filia , ſurge , nam inſtat hora* . Sic placidè experrecta videbat cominus & (: vtì faſſa eſt) facie ad faciem illud gloriæ ſidus gratioſum, illam frontem decora maieſtate pleniſſimam , illum gloriæ & amænitatis paradiſum, agnoſcebat vocem , venerabatur præſentiam , tacitè ſecum diſquirens : *Vnde hoc mihi , vt Mater Domini mei veniat ad me* ? ô gratum ſurgendi tintinnabulum .

Semel euênit, quòd vẽniente Domina profundiùs dormiebat Roſa : primus hic ſomnus erat ac nonniſi paulò ante cœperat. Excitata Virgo reſpondit : ſurgo Domina, nunc ſurgo ; conſeditq; erecta in lectulo , ſed prægrauante ſomni pondere, oculiſq; caligantibus recidit miſera in

cerui-

ceruical. Acceſſit denuo Auguſtiſſima excitatrix,&(:quod ante non conſueuerat) protenſa niuea manu pulſauit latus dormientis, agitauit familiariſſimo attactu reſupinum corpuſculum, iterumque ait: *Surge Filiola, ne pigriteris, rogaſti me, & ecce ad ſolitas preces te voco; Surge inquam filiola mea, ſurge, iam hora ſonuit.* Longè ſuauius erat Roſæ filiolam ſe vocari à tali Matre quàm Roſam. Ceſſit huius compellationis dulcedini ſomnus, at ſimul diſceſſit ſuauiſſima excitatrix, nam vt Roſa diduxit graues palpebras, vt reſpexit, agnouit Deiparam ſed à tergo, iam enim ſuſpenſis veſtigijs abire cæperat, velut perfuncta amico officio. Heu tantilla ſoporis indulgentia quantam ſubinde iacturam infert! quàm doluit Roſa, pro illa vice Maternum ſibi vultum ereptum fuiſſe dum cunctabatur! empyrei fauores delicati ſunt, nî promptè ſtrinxeris, elabuntur.

Ex quo ſemel à Chriſto (:vt compertum poſtea) B. Catarina Senenſis cælitus Roſæ miſſa ac data fuit Magiſtra, frequenter hæc charam Diſcipulam viſibiliter conuênit in terris, præſertim dum occupabatur in perlegenda Seraphicæ Magiſtræ Regula, quam ſibi è Cuſco (: procurante Fr. Ioanne Miguel Ord. Prædicatorum Religioſo laico) tranſmitti demum impetrârat. Mutua harum Virginum conuerſatio tam amica et crebra fuit, vt ſicut Moyſi poſt longam cum Deo in Monte confabulationem remanſere in vultu luminum veſtigia, ita viderentur ex vultu B. Catarinæ in faciem Roſæ tranſijſſe lumina, quæ hãc illi per aliqua oris lineamenta propemodum aſſimilarint. Hinc apud Limenſes ſuos Roſa vulgariter altera Catarina Senenſis appellabatur, præcipuè ab obitu, quando in mortuali feretro Roſæ facies liberiùs videnda omnibus patuit. Ceterùm de miris delicijs, fauoribus, officijs quibus hæc Seraphica Magiſtra demulſit Roſam ſuam, crebrior & commodior infra redibit ſermo locis proprijs.

CAPVT XVI.

Rosa familiari tutelaris Angeli consuetudine fruitur. Variè luctatur cum Dæmone, semper victrix.

SAnctos Angelos esse ipsissimum cor Dei sensit Bernardus serm. 12. in Psal. *Qui habitat*: Vbi hæc verba, *apponis erga eum cor tuum*. Iob. 7. adaptat missioni Angelorum ad hominis custodiam. Rosa Angelum suum non modò custodem, sed & congerronem habuit amicissimum, imò Pararium, symmistam, dinomilum, vt etiam hinc aduerteret, quam dulciter Christus apposuerat erga eam cor suum. Inde Virgini cum suo Angelo tam domestica fiducia ac necessitudo, vt illo soleret vti veredario, quotiescumque ad horam consuetam sponsus non comparebat. Metrico sui idiomatis rythmo tunc familiarius affabatur Angelum, hoc ferè sensu:

Vola Ephebe cælice: dic nostro Creatori,
Me sine vita viuere, me præstolando mori.
Cur ille tardet, Rosa dum ardet
Velociter inquirito:
Roga, festinet: cælos inclinet,
Ad me descendat, vultum ostendat,
Quia amore langueo.

Nocte quadam occlusis horti ianuis Rosa de more vigilabat

gilabat in anguſta ſui Eremi cellula, ſenſitque ſe viribus repente deſtitui, adeo vt grauem timeret ſyncopen, vnde in domum ſeſe recipere ad Matrem conſtituit, collato priùs conſilio cum Angelo ſuo tutelari: Mater (: quæ horti clauem iugiter tenebat ſecum) vt notauit in vultu filiæ ſigna inſtantis deliquij, ſine mora promptis è marſupio duobus denarijs iuſſit ancillæ adire ſubitò vicinioris propolæ apothecam, emere ſaccharum, carbonem, & libum indicum quod *Chocolate* vocant indigenæ, iam & Europæis tam vſu quàm nomine ſat notum, quippe in aqua calida reſolutum cum triente ſacchari ſtomacho ſimul & cordi potenter ſuccurrit. Filia ne ſui cauſa is ſumptus fieret, obnixè rogauit Matrem, affirmans, ſibi non defuturam Chocolatam. Replicuit Mater, putasne in tota hac domo vel micam Chocolatæ reperiri? negauit Roſa, at ſubiecit, hanc breuì adfore ex domo Quæſtoris. Infremuit parens, & aut nugaris (inquit) aut ſomnias, quis enim intempeſta hac hora calentem Chocolatam ad te mittet? Vel vnde in Quæſtoris domo procul hinc diſſita innotuiſſe potuit, te ſubitanea debilitate languidam iſto medicamine indigere? tu in horto occluſa vtique non habuiſti quem illuc mitteres, neque ex hac domo vllus abijt qui tuam neceſſitatem Quæſtori indicaret; igitur vade ancilla, iuſſa exequere. Denuo ſupplex obſtitit Roſa, certò aſſeuerans Quæſtoris mancipium iam iam cum præparato medicamento adfuturum. Ità fuit; nam Matre adhuc diſceptante cum filia pulſatur ad fores, ſeruus erat Quæſtoris, intromitti petijt, adferre ſe à Quæſtoris conſorte quod Roſæ traderet. Vas erat argenteum calenti Chocolata plenum. Obſtupuit parens, at Roſa confeſtim ſeruum expediens heræ ſuæ renunciare iuſſit, opportunè beneficium veniſſe. Hìc Mater confuſa multiplici prodigio ſciſcitari, quid Gundiſalui vxorem mouerit vt tali profundæ noctis hora vernam ædibus emitteret,

quisnam aut Virginis languorem illi Dominæ, aut certum aduentum emissi mancipij nunciasset Rosæ. Tandem supremo obedientiæ præcepto adegit filiam, ediceret, vnde sciuerit, tali hora è domo Quæstoris sibi adferri Chocolatam. Respondit subridens filia: ne mireris dulcissima Mater, nam sæpe huiusmodi officijs me dignatur Angelus meus tutelaris. Mox vbi in mea cellula cæpi deficere, misi Angelum, qui D.Mariæ de Vsatiguì suggereret me illo quem vidisti succursu indigere. Perfecit ille, quod mandaueram, ac certa eram illum officio non defuturum, Hac fiducia cellulam relîqui, ad te huc veni, consedi, expectatura hìc seruum Quæstoris, & cum parente beneficium diuisura. Mirata est Mater præsentaneum & velox Angeli obsequium, at magis, vt vidit filiam non mirari, vtpote his vsu ac frequentia dudum assuetam.

Alia vice in eadem horti cellula vltra mediam noctem exspectabat, dum in ædes vocaretur pro more ad nocturnam quietem: solebat enim circa horam, quæ medium noctis antecedit, descendere Mater ad aperiendum horti ostium, vt filia inde abducta ad suum cubiculum sese reciperet. Verùm pro illa vice Mater, vel quòd crederet se filiam ab horto iam reduxisse, vel quòd alijs distracta, minùs applicuisset animum, oblita fuerat hortum ad horam consuetam exituræ Virgini aperire. Dum ergo se vidit frustra exspectare, dum hæsitat quid agendum, prospiciens per fenestellam vidit cominus vmbram candidam, motu decoro agilem, aspectuque non iniucundam, quæ Virginem vt se versùs domum sequeretur inuitabat. Facilè ex internis critirijs quæ à sancta Catarina Senensi didicerat, agnouit Rosa latentem sub vmbra tutelarem Angelum, itaque cum illo se fidenter in viam coniecit. Peruenere ambo ad horti ianuam quæ ad vmbræ tactum mox sponte patuit sine claui. Denique vmbraticus ille ductor

sequen-

ſequentem Roſam ante Genitricis cubiculum ſtitit & diſparuit. Fortè hanc petebat vmbram qui ambiebat à Domino cuſtodiri vt pupilla oculi, & ſub vmbra alarum eius protegi; ne miremur lucis Angelos vmbræ ſpeciem aſſumpſiſſe dum gerebant officium.

Occaſio Angelicæ cuſtodiæ exigit, ſequentem hiſtoriolam hìc ſubnecti, qua fortè patebit, non proprium dumtaxat, verùm & alienos tutelares Angelos ſibi ad nutum habuiſſe obſequioſos. Religioſus quidam per ardua, & prolixa itinera Prælatum Eccleſiaſticum aſſociaturus neceſſitatem ſuam Virgini aperuit, precum ſuffragia pro auertendis periculis flagitauit. Promiſit Roſa, vt erat ad ſubueniendum proximis mirè liberalis & prompta, hominemque proficiſcentem Deo & cuſtodi Angelo impensè commendauit. Perrexit ille ſecurus promiſſi, quòd non ignoraret quid Roſa valeret apud Deum, & Angelos. Nec ſpei euentus defuit, nam è *Lima* vſque *Potoſium* per varios caſus per mille rerum diſcrimina iter habuit tutiſſimum. At exinde ſenſit ſimul oratione Virginis, & Angelica tutela ſe repente deſtitui, nam Truxillum petens in eius conuallibus grauiſſima quæque paſſus eſt, & vix euaſit incolumis. Limam redux amarè queſtus eſt de Virgine, tandem & coram Virgine, quòd in medio viæ ipſum deſtituiſſet orationum ſuarum præſidio. Non negauit Roſa id verum eſſe, tantùm interrogauit vnde id noſſet: Reſpondit ille, ſe Lima Potoſium vſque vallante Angelica cuſtodia feliciter aut calcaſſe, aut declinaſſe obuia quæque pericula; Verùm Potoſio Truxillum eunti aduerſa fuiſſe omnia; ità vt aliud ſuſpicari nequiuerit, quàm Roſam ab oratione promiſſa, & Angelum ſuum à tutela commiſſa interea deſtitiſſe. Subiecit Roſa: non vanè coniectaſti; at ſcito illa tibi accidiſſe incommoda, quia non ille eras qui eſſe ſolebas. Deinde fidentiùs ad ſpecialia deſcendens monuit hominem de arcanis ipſi

ſoli

ſoli notis, quæque à tanta diſtantia non niſi diuinitus aut Angelo internuncio Virgini potuerant innotuiſſe.

Quantùm verò Angelicam hanc puellam amabant, ambiebant, mulcebant SS. Angeli, tantùmdem ei clam, palam, vi ac fraude nocere conabantur furiæ infernales. Torquebat Dæmonem illa hortenſis cellula tot Cæli delicijs plena, dolebat ſuperbus illic ſe non timeri ab imbelli iuuencula, imò ea ſolitudine vltro ad monomachiam ſe prouocari. Itaque Virginem per tenebras aggreſſus eſt tenebrio. Forma ingentis moloſſi erat, villoſa, tetra, picea: lucem qua videretur dabant ſolæ rubentes flammæ quas naribus, oculis, auribus affatim protrudebat. Hac ſpecie circuibat orantem Roſam latratu horriſono, rictu immani ferociterque dentato, lingua fœdiſſimè exſerta, odore ſulphureo, ſimulque pendulas aures, caudam, villos arrigebat quaſi impetum facturus; nec ſolùm terrere venerat, ſed & nocere ſi poſſet, nam vt vidit ab immota ſe deſpici, rabido morſu pertentabat virgineum illud corpuſculum,; aſſultu, dente, vngue ſæuiebat qua poterat, tandem auſu furibundo quam diſcerpere non poterat, raptabat per ſolum, trahebat, verſabat ceu lacerum aliquod peripſema: donec impauida, ſed temeritatis pertæſa Virgo exclamauit ad ſponſum, *ne tradas beſtijs animas confitentes tibi*. Nec alio fuſte ad abigendum hunc Cerberum opus fuit; nam continuò elumbis, victus, fractus reſilijt, fugit, euanuit, & Roſa prorſus illęſam indemnemque ſe admirata corde tranquillo ad orationem redijt.

Semel à domeſtico Gundiſalui Quæſtoris oratorio ad interius cubile ſe Virgo recipiebat: per viam adrepens ex inſidijs cacodæmon quanta vi potuit improuiſum ei colaphum impegit, maiori tamen ſonitu quàm nocumento, ſubriſit enim intrepida Virago, inſuper alteram maxillam dare parata, ſi hoſtem conſpicuum palàm habuiſſet. Alio

loco

loco & occasione in ædibus D. Isabellæ Mexiæ ignauus hostis Rosam à fronte, & cominus aggredi formidans, à tergo eminus rude saxum in eamlibrauit conniſu tam impetuoso ac valido vt euntem solotenus proſtrauerit. Rosa nec læsa, nec territa agilior surrexit quàm ceciderat, viliſſimoque diabolo pudendam imbecillitatem exprobrauit. Ille victricis animositate confusus, rabiem qua puellæ nocere non poterat in eiusdem libellos spirituales turpiſſimè effudit. In his Rosæ eximiè charus erat Ludouici Granatensis codex, quo ad meditationum digerendos articulos diligentiùs vtebatur. Hunc miser corripuit, laceraut,ac procul in spurcitiarum sentinam abiecit, rem magnam se præstitisse ratus, quòd tantæ Amazoni quidquam saltim armorum furto ignobili sublegisset. Nihilominùs Virgo & librum suum recuperauit, & pudefecit reduncum depeculatorem, quem non alio quàm improbæ felis aut *scabiosi* nomine dignabatur.

Alia vice, postquàm in eodem oratorio preces absoluerat, incumbente vespero secretius in altissima ædium parte cubiculum adijt, solitaria meditatione dulcedinem ruminatura quam in oratorio gustarat inter preces. Verùm illic populosiſſima glirium orcheſtra imò hippodromus erat, procurrebant decuriatim, saltitabant, pugnabant, sursum deorsum per muros, armaria, tegulas confuso venatu turbabant omnia, nec sperari quietiora poterant, cum fœdis ac lucifugis bestijs nox ipsa locique faueret conditio. Itaque Rosa mutato consilio in infimam domûs partem descendit profundioris silentij quæsitura latibulum. Cella erat penuaria, vbi tunc instrumenta vindemiæ, canistra, lebetes, & id genus vtensilia asseruabantur. Huc Rosa vt intrauit, arrectis horrore subito pilis agnouit, ibidem sese à *scabioso* ad pugnam exspectari. Nec pauori cedens mandauit transeunti illac ancillulæ candelam sibi adferri; qua allata dimisit ancillam, præ-

cipiens

cipiens ne cui domesticorum diceret vbinam Rosa lateret, nec se diutiùs solito ibi fortasse moraturam euocaret ad cœnam, donec vltro ipsa prodiret. Abierat ancilla, & Rosa vix ianuam clauserat, cum repente audiuit, simul à foris inducto pessulo sese à cacodęmone velut captiuam obserari. Mox intra penum occlusa animaduertit porriginosum hostem suum in prægrandi sporta, quam labri fundus occultabat, licentiùs tumultuari. Puduit generosam Virginem præsentis ibi luminis vti solatio, aut qualicumque præsidio, candelam igitur vltro extinxit ipsa, statimque latentem inimicum è sporta in arenam prouocans, *heus tu* (inquit) *porce scabiose, adesdum, hic te exspecto: prodi si audes; experire si quid vales, age in hoc vile corpusculum quæ tibi Deus permiserit, certè in animam nil poteris, a cæleſti sponso hæc mihi securissima fiducia est. Congredere cornuta bellua, eya congredere.* Nec mora: prosiliit ferociſſimus hostis gigantea mole qua contremuit cella (nil tremente Rosa) Virginem per humeros corripuit, strinxit, contorsit, quasi in minutissimas partes membratim laceraturus obluctantem, vtque terrores duplicaret, fecit eam experiri contactu quàm pilosis, hispidis, ericinis lacertis esset, his inermem iactando, trudendo, premendo miserrimè concutiebat, vt iam singula Virgini ossa viderentur commolita, luxatæ scapulæ, nerui distracti; at sub fragili carne vigebat infractus animus, & corculum in Deo fixum ridebat, despuebat, laxabat furentem cyclopis insaniam. Pluribus horis durauit obscurissima lucta, ingenti probro aduersarij, qui victoriam desperans, vel vnicum saltim gemitum, aut metùs indicium extorquere tentabat, nec poterat. Interea Quæstoris vxor familiam de Rosa interrogans, ab ancillula didicit quo ipsam loco reliquerat cum candela, quòdq; disertè vetuerat euocari ad cœnam. Acceſſit, vidensque nulla ex parte promicare lumen, subduxit peſſulum, ta-

citè-

citèque abijt cunctationis exitum præstolatura. Tandem media nox dispescuit longum certamen, prodijt Virgo quàm lassitudine anhela, tam vultu hilaris, ac vltra morem lætissima, vt nemo dubitârit magnum aliquid inter illas tenebras gestum esse. Postridie Gundisalui vxor non destitit, donec enarrante Rosa vniuersam rei seriem prolicuisset, vbi inter alia & hoc notatum fuit, quòd huiuscemodi cõflictuum duri agones constantissimæ Virgini neque peregrini erant, aut minùs frequentes; nec vmquam formidinis sensum expresserant.

Aliquando in hortum oratura processerat, cum de vicinarum arborum opaco vidit obuium sibi antagonistam non iam terrificum sed blandum, candidum, ac penè in Angelum lucis transfiguratum: nam species illi humana erat, sed formosa, decens, vrbana. Doluit Virgo illic præter consuetudinem apparere hominem, vbi ipsa erat sine teste, sine comite. Interim cœpit eminus ille nutibus procum mox & procacem agere. Hìc Rosa mendacem laruam sonoris vocibus detestata lemuri dorsum obuertit, & quæ in ceteris conflictibus generosè steterat, in solo isto (quia de Castitate erat) à nobili fuga victoriam mendicauit, vt verò ad horti ianuã volando magis quàm currendo peruenerat, in propinqua porticu substitit, correptâque ferrea catena nudas sibi scapulas flagris acerbissimis cruentauit, inter fluentes tum sanguinis, tum lachrymarum riuos Sponso suo querula, quòd ipsam ad tempus destituerat, dum in eiuscemodi angustias incideret, nunquam enim sibi præsente ipso tam periculosam laruatæ impuritatis imaginem fuisse occursuram. Sed confestim Sponsus glorioſus Virgini se stitit conspicuum, dixitque: *Audi Rosa, ni tecum ego fuissem, tune victoriam reportasses?* Grande id fuit victrici solatiũ, grandis & eruditione pleniſſima lectio. Simillima hæc sunt, & planè germana ijs, quæ B. Catarinæ Senensi in certamine haud

quidquam diſpari contigerunt, quando videlicet huic reſpondit Chriſtus: *Dum pugnabas, dum vincebas, intus eram, in tuo corde ſpectator aderam & fidus adiutor.*

Eminebat in Roſa (Confeſſarijs atteſtantibus) mirabile donum internoſcendi ſinceras viſiones ab illuſionibus Sathanæ, & diſtinguendi ſanctas inſpirationes à verſutis ſuggeſtionibus antiqui Serpentis, quod Apoſtolus *diſcretionem ſpirituum vocat*. Quodque admirêre magis, à prima pueritia hoc inſigni munere dotata fuit, quo ſibi & alijs mirificè profuit, vt nulla vmquam Virgini occurrerit tam fallax aduerſarij tentatio, nulla tam fraudulenta ſeductoris vafricies quam non clarè ſtatimq; primo in limine deprehenderit, arguerit, exarmarit.

Mirum, quot quantaſque vno hoc telo victorias contra ſtygios dolos reportarit. Adhuc iuuencula examinanti Confeſſario eruditè recenſuit dignoſcendorum ſpirituum regulas ab effectibus, aiebat illuſtrationes verè Diuinas eſſe cum in anima relinquunt humilitatem, affectum reuerentiæ, agnitionem propriæ vilitatis, ordinem ac vnitatem cordis, gaudiumque in Deo. Ex aduerſo contrarias his impreſſiones, tumorem, confuſionem diuiſi cordis, complacentiam ſui, & inquietudinem erga Deum nonniſi picem improbi autoris redolere. Id porro erat, quod Chriſtus Beatam Catarinam Senenſem, hæc Roſam abſque alio Magiſtro edocuerat.

✠

CAPVT XVII.

Rosa persecutionibus, morbis, ærumnis pressa, strenuè sese ad patientiam exercet.

ROsis spinæ non tardè accedunt, sed connascuntur. Idem huic Virgini accidit, nondum primæ infantiæ cunas reliquerat, quando Rosarum speciem, nomen, spinas induit. Nonum ætatis mensem attigerat, cum lactanti Matri aruerunt vbera, lac defecit, & ne aliundè nutrix cõduceretur, obstabat res angusta domi, en primos infanti tribulos. Conabantur pulte liquidiori supplere lactis inopiam, sed perdifficilis ingestio os paruulum deductione cruciabat. Nec tamen plorabat Rosula, sed proprij pollicis inutili suctu famem tacita fraudabat, magis quàm solabatur. Adeo à teneris discebat pati priùs quàm vagire aut loqui.

Creuit ætas, sed pariter cum ætate afflictio, nam vix ambulare ac fari cœperat, cum quotidie ob muliebrem Auiæ, Matrisque de nomine Rosæ controuersiam innocens puella vtriusque persecutioni se vidit miserrimè implicitam. Siue enim inuocata sub Rosæ nomine accurrisset domesticis aut Matri, frendens Auia in paruulam virgis sæuiebat: siue ad Isabellæ nomen respondisset vocantibus, irata Mater expediebat virgidemiam, cædebat immeritam. Sic alternante fœminarum bile patiens Virguncula quoquo se verteret, incidebat in pœnam, & ob hoc ipsum quòd non peccarat luebat.

Quàm ſuauis erat indoles filiolæ, tam aſpera conditio Matris, vt penè videretur ſola patientiæ biga par illud diſſimillimum coniunxiſſe. Virginis modeſtia, ſobrietas, deuotio, ſeculi fuga, ſilentium, vigiliæ impatienti Matri mera delicta erant, quibus caſtigandis non clamores, ſcommata, conuitia, non demum pugni ſufficiebant, & calces, nodoſus ex malo cydonio baculus perſæpè ad manum fuit, hoc puellam iam grandiuſculam frequentiùs delumbare ſolebat, præſertim quando comperta fuit exemplo Sanctæ Catarinæ Senenſis rutilam ſibimet cæſariem præſcidiſſe. Nec mitiores in eam fuere domeſtici; poſtquàm nimirum innotuit eius vitæ ſingularitas, cæleſtium viſorum frequentia & commercium, ac præcipuè illa humanis viribus euidenter ſuperior abſtinentia, qua facilè arguebatur tam modico ac ferè nullo alimento iuuenculam naturaliter in vita ſuſtentari non poſſe, timuerũt germani fratres, ne fortè propèdiem ſoror magno familiæ ſuæ dedecore ad S. Inquiſitionis tribunal raperetur velut ſuſpecta de impoſturis ac fraudibus, aut ſacrilegi mendacij fictæq; ſanctimoniæ palam vel reaj, vel conuincenda. Hos itaque timores quotidie ingerebant cum iurgio, his minis exagitabant vndique derelictam. Nec verebatur vltro improuida Mater publicè coram ſuis & alienis confundere filiam proclamando vti hypocritam, ſallacem, ſimulatricem, omniſque ſinceræ virtutis inanem & vacuam. Acceſſit in perſecutionis cumulum incredula quorumdam Confeſſariorum ſeu oſcitantia, ſeu ruditas, dum initio quod ſibi perſuaſerant, nitebantur & Virgini perſuadere, videlicet ipſam itinere non recto aut ſaltim non tuto incedere, vertigine cerebri alijſque noxijs intemperijs laborare, friuolas illuſiones eſſe, quas ipſa ſupernas illuſtrationes credebat. Hæc & ſimilia, quamcumque aliam exanimaſſent, at minimè Roſam, cui intus patientia pro chalybe erat, eòque ampliùs, quòd

ex huiuſcemodi præduris afflictionum cautibus deprehé-debat manifeſtiùs, ſe per ipſiſſimas B.Catarinæ Senenſis vias deduci ad ſponſi vnionem. Hinc vice quadam ab illuſtri fœmina interrogata, cur non rogaret ſeraphicam Magiſtram ſuam, vt his ærumnis potenti illius ſuffragio eriperetur, heroicè reſpondit: *quid, putas, ad ea mihi regereret Seraphica Mater mea? quæſitura vtique, egone aliam mihi exoptem ſemitam præter illam quam ipſamet gloriosa calcauit? abſit a me tam ignaua deſidia.* Sciebant ambæ quidquid Roſa à B.Catarina peteret, continuò impetraturam, idque patebit infra, ſed generoſa Diſcipula pluris faciebat Magiſtræ doloroſa Stigmata quàm delicata ſolatia, pudebat Crucifixi ſponſam, vel per momentum extra Crucem ac paſſionem reperiri.

Et ſanè aut numquam aut rarò deerat grandi ei us patientiæ grandis materia, ſiquidem vacantem à Cruce externa grauior occupabat interna, ceſſantique foris perſecutioni agminatim corporis ægritudines ſuccedebant. In Canta ex dira neruorum attractione triennium lecto decubuit cruciatu immenſo, gemitu nullo, niſi quòd compaſſione acerbiùs quàm paſſione torquebatur ex illorum incommodò quorum miniſterijs carere non poterat; vnde in hac alijſque ſuis infirmitatibus ſolebat dicere: *ò quàm ſalubris, quàm iucunda & felix ſors foret crebriori ægritudine diuexari, dummodò proximorum abeſſet incommodum.* Sæpe Virginis guttur & fauces ex inferiorum muſculorum inflammatione acutiſſima inuadebat angina, cui interdum periculoſior ſuccreſcebat cynanche: ſæpius totis pulmonibus & bronchis decertandum fuit cum aſthmate: ſæpisſimè permoleſta iſchias vtrique coxendici grauiter incumbebat, non ſegniùs interim coſtas vellicante pleuritide. Stomachi, pericardij, inteſtinorum dolores ſine lege, ſine numero frequentes conuulſiones inuehebant; iſtique morbi, qui proſternendo cuiuis robuſtisſimo ſat erant ſinguli,

guli, plerùmque bini, terni, quaterni simul ex diuersis oppositisque causis in languidulam irruebant, mirantibus interdum Medicis, vbinam in exsucco, arido, exhausto-que corpusculo tam diuersi ardores incendium fomitem-que reperirent. Virgo sat peritè sentiebat, non tam à noxa vel intemperie humorum quàm à beneuola Sponsi manu hæc sibi agonalia festa prouenire.

Febres tum ephimeras, tum reliquas contumaciores ipsa assuetudo penè in iocum verterat, non item articulares illas manuum, pedumque fidiculas quibus notissima (: attamen pauenda) chiragræ, podagræ, arthritidis nomina insederunt. Hic morbus, quòd vitæ minùs putetur insidiari, pro quantitate miseriæ commiserationem, pro magnitudine doloris remedium nusquam inuenit aut leuamen, nec fortè alius est, qui diuturnam infirmi patientiam aut citiùs abigat, aut voraciùs absumat. Hunc tamen Rosa & hospitio frequenti æquanimiter excepit, & cum inuicta tolerantiæ virtute, pacificè vno communi lectulo coniacere fecit. Prodigiosum erat videre tenerrimam Virginem ardentibus iuncturis, tumentibus nodis, inflatis articulis, lancinantibus ex consensu musculis & ligaminibus inter extremos dolorum laniatus decumbere quietam, serenam, placidam, nec gemitu ac leui suspirio cruciatûs suos accusantem. Si rogabatur quì valeret, nonnisi benè sibi esse respondebat, vel comparatione suorum scelerum permodicum esse quod patiebatur. Alijs de morbi atrocitate sciscitantibus aiebat, suaue ac melleum esse quidquid à manu tam dulcis Sponsi veniebat; alijs de inferorum pœna cogitandum esse, hac vna meditatione acutissimos quosque huius temporis dolores obtundi. Sæpius conuersa ad Sponsum: *Domine*, inquit, *auge auge dolorem, dummodo augeas & amorem.*

De his aliquando familiariùs deuotæ cuidam personæ collocuta, vniuersam hanc morborum seriem inter pre-

tiosos

tioſos ac illuſtriores ſibi à Deo collatos fauores recenſuit, ſubiecitque, niſi hos ipſamet experta fuiſſet, numquam perſuadere ſibi potuiſſe, vnicum miſerabile corpus tantorum ac tam multiplicium dolorum capax fore, neq; putare ſe, vllum cuiuſcumque partis aut membri ſupereſſe cruciatum, quem ipſa non ſenſerit; nihilominùs ſemper è Cælo ſibi adfuiſſe præſidium & robur quo vniuerſos imperturbatè ſuſtineret, numquam ſibi obrepſiſſe impatientiæ motum quo vel latum pilum diſceſſerit à reſignata conformitate ac amuſſi Diuinæ voluntatis. Proinde ſe ſui pudere, quòd tantis Cæli beneficijs nondum vti par erat reſponderit, atque ex hoc capite ſe Creaturarum omnium quotquot per Orbem viuunt meritò ingratiſſimam eſſe reputandam, ex quo nimirum viderat eo ſe modo tractari à Domino, quo ipſe nonniſi amiciſſimos ſuos tractare ſolet, nec tamen ſe pro dignitate redamare, tam amabilem, & amantem Deum: & forſan hic ei ſenſus erat, quando cũ doloribus vnà augeri amorem flagitabat.

Huc planè referenda videtur celebris illa viſio, quam inter diuiniores Roſæ exceſſus tanti fecêre graues myſticæ Theologiæ profeſſores. Eam hìc, prout ipſamet Virgo paucis ante obitum diebus Doctori Caſtillo ex fide pacta narrauit, nudo ſimplicique adtexam filo: ſuſpenſa (inquit) in vnitiuo quietiſſimæ contemplationis lumine vidi fulgorem admirabilis excellentiæ, decoris, ac Maieſtatis, quem ſine termino quaquaversùs diffuderat omnipræſens ac ſubtilis immẽſitas. Huius amœni fulgoris centrum inſederat arcus multicolor, ſplendidus, ac multiplici luminum pictura gratiosè variegatus, ſupraque iſtum alius extendebatur arcus paris cum inferiori pulchritudinis, ac maieſtatis, & hunc in conuexi meditullio conſpicuè exornabat glorioſa Crux noſtri Saluatoris, purpurata, madida, lociſque clauorum perforata, & Crucifixi titulo triumphali inſignita.

Porro

Porro interiorem arcum impleuerat Humanitas Domini mei Iesv Christi radiosa, clara, prælucida, tanto Gloriæ amictu circumdata, quantum in ea numquam aliàs fueram conspicata, placuitque ipsius dulci Bonitati conferre mihi vires extraordinarias, ac mirè viuaces, quibus acie irretorta liberrimè & prolixè intuerer Magnificentissimum Regem meum in toto decore suo; non enim vti aliàs ex obliquo aut solo capite ac pectore tenus, sed integrum ac totum cerneb am à vertice ad plantas vsque, & ex directo facie ad faciem. Interrupit hic Virginem Doctor sciscitando, cuius coloris fuerint illi arcus? Respondit: multiplicis ac peregrini, adeò quod nulli prorsus colori in Mundo isto visibili possit vel tenuissimè aptari comparatio, nisi quòd arcuum venustas omnium possibilium colorum varietatem, ac gratiam in se collegisse videbatur cum infinita quadam excellentia & dignitate. Inde pergebat Rosa. Persensi ex vicina Christi humanitate suauiter in animæ meæ fundum defluere inexplicabiles flammas & gloriæ strictvras, adeo quòd existimarim à Mundo corruptibili me penitus iam solutam, & ad perpetuæ fruitionis beata gaudia translatam esse. Post hæc ille speciosus forma præ filijs hominum bilancem & nescio quæ pondera disposuit in propatulo; mox populosæ Angelorum phalanges festiuo ornatu, ac nitore illustres accessere, decora cum reuerentia sese inclinantes Domino Maiestatis: accessere item copioso numero felices Animæ, similiq; adorationis ritu Saluatorem reueritæ seorsim constiterũt. Angeli correpta bilance ac põderibus cœperunt onerare trutinã, afflictiones afflictionibus exaggerantes in cumulum, velut earum molestiam ad amussim exploraturi. At conantibus interceßit Christus, officiumque velut Angelico sublimius arbitrio sibimet assumens manibus proprijs stateram leuauit in æquilibria, & de cumulis impositis afflictiones distribuit præsentibus

ani-

animabus, inter quas & mihi portionem sepositit grauissimæ aduersitatis. Deinde ponderibus denuo impositis cumulabantur exaduerso gratiæ super gratias; cumque accedentes Angeli pararent libram attollere, rursum interceſſit Christus velut omnipotenti suo brachio dignam functionem accuratiùs peracturus, & ad proportionem distributarũ afflictionum pretiosos illos gratiarum aceruos inter præsentes animas attentissimè diuisit; neque me præterijt, siquidem & mihi ad pondus conceſſæ aduersitatis gazam inæstimabilem supereffluentium gratiarum admensus est. Notaui adstantes animas eodem gratiæ thesauro tam distentas & ad summum vsque refertas, vt ore & oculis exundaret arctata plenitudo. His peractis sonoram decentissimè extulit vocem Saluator: *Nouerint* (: inquit) *vniuersi, quòd tribulationem subsequitur gratia; sciant absque pondere afflictionum ad gratiæ cumulos non peruenirì: agnoscant iuxta ærumnarum incrementa augeri pariter charismatum mensuram. Nolint errare, vnica hæc & vera est scala Paradisi, nec præter Crucem alia superest qua in cœlum ascendatur.* His auditis (: pergebat Rosa) inuasit me validissimus impetus quem verbis effari nequeo, prosiliendi in medium fori, vt publicè fortissimisq; clamoribus vociferarer ad omnem hominum ætatem, sexum, statum: audite Populi, audite Gentes vniuersæ, ex ore Christi vobis denuncio, non adquiri gratiam sine præuia afflictione, ærumnis supra ærumnas concumulatis opus est, vt ad intimum Diuinæ naturæ participium ad gloriam filiorum Dei, ad perfectam animæ pulchritudinem pertingatur.

Idem me stimulus vrgebat impetuosissimè ad prædicandam Diuinæ gratiæ venustatem, angebar, sudabam, anhelabam, videbaturque anima corporeo carcere teneri iam non posse quin eo relicto sola agilior erumperet clamatura per Mundum: ô si nosſent mortales quid sit

Gratia, quàm formosa, nobilis, pretiosa, quantas in se complectatur diuitias, quas opes, iubilos, delicias, vtiq; ambirent omnes affligi & pati, vltro postularent cuncti molestias, persecutiones, ægritudines, tormenta pro solo Gratiæ opulentissimo lucro assequendo, hoc sanctæ patientiæ mercimonium est & vtile fœnus: nemo quereretur de cruce, si hanc tantorum thesaurorum agnoscerent legitimam stateram.

Interpellauit Doctor, cupiens explorare magis, sub quali specie aut figura Virgini apparuisset Gratia? promptè respondit Rosa, nil eam cum corporeis figuris habere commune, at longè minùs cum colore aut quauis creata pulchritudine, naturam ei omnino Diuinam esse, attamen bene se obseruasse quòd Gratia res sit alia à Deo tametsi Dei imaginem mirabiliter contineat, animamque constituat Deiformem. Tandem interrogauit Doctor, quo genere locutionis intellectuali an vocali Christus verba superiùs recitata protulerit? respondit Virgo, nescire se quo illa nomine apud talium rerum peritos appelletur, modum tamen locutionis hunc fuisse, quòd ab ore Christi promanabat clarus & purissimus sapientiæ conceptus, qui animæ fundum penetrans significabat intus quæcumque vellet intelligi.

Hæc illustris visio tempestiuè Rosam præparauit ad vltimos illos extremæ suæ paralysis dolores qui præmaturam ei mortem intulerunt, proinde cum de felici Virginis transitu agetur infra, opportunus de his redibit sermo: neque enim vnico Capitulo tota Rosæ patientia potuit explicari.

CAPVT

CAPVT XVIII.

Rosa varijs indicijs ardentem erga Sponsum amorem prodit.

QVanta in Rosæ pectore flagraret Diuini amoris Aetna, placuit Deo interdum visibilibus signis palam facere, dum ex vultu orantis iussit splendores & flammulas scintillare. Nocte quadam Rosæ dormiendum fuit in vno conclaui cum socia Virgine, hæc circa gallicinium euigilans vidit per tenebras frequentia micare lumina in cubiculo; mox pauidè circumspiciens aduertit non aliunde esse quàm à facie orantis in angulo Rosæ, hæc enim lectulo suo clam ad fundendas preces in pauimentum sese demiserat, & vbi maximè in obscuro se latêre credebat, prodebatur lucidis igniculis per os oculosque inter orandum euibratis, testante prodigio quantum incendium feruebat intus. Hoc-ipsum Rosæ insciæ pluries coram diuersis accidisse compertum est.

Nec minùs eiusdem ardoris indices ac fauillæ erant ignita illa suspiria, quibus veluti flabellis cor illud succensum & æstuans simul difflabat calores suos, simul eosdem validiùs succendebat. Crebrum hoc ei in ore erat: *Domine ecquis te non amaret? ego verò mi bone IESV, quando te dignè amare incipiam? heu me! quàm procul dissto à perfecta, intima, robustissima tui dilectione! necdum scio congruè te amare. quis pudor! ad quid mihi cor istud, si nondum id pro tuo amore totum diffluxit in cineres!* nimi-

rum propria hæc eſt ſuperno amori hydrops, vt ſolum id ſitiat quo magis abundat.

Hoc affectu caleſcens Roſa pro impetrando Diuino amore ex ipſa Diuini amoris ignita pharetra nonnullas iaculatorias collegit in formam precatiunculæ, quam lubet huc verbatim tranſcribere, quia cunctis ea placuit, multis vſu profuit, amandique tum ignis tum ſtimulis ſcatet. Hic ei tenor eſt: *Domine mi IESV Chriſte Deus & homo, vere conditor & Redemptor noſter, quòd vmquam te offenderim equidem mente diſcrucior, quia es qui es, & quia te amo ſuper omnia. Mi vere Deus & Sponſe animæ meæ, totâ lætitia cordis mei: ego ego amare te deſidero benigniſſime IESV, amore illo perfectiſſimo, amore efficaciſſimo, ſinceriſſimo, ineffabili, intenſiſſimo, incomparabili, incomprehenſibili, irrefragabili, inuictiſſimo, quo ſimul vniuerſi ciues empyrei te diligunt. Inſuper concupiſco amare te ò Deus cordis ac vitæ meæ, Deus delicium meum, amare te velim quantùm te amat Sanctiſſima Mater tua, Domina mea Virgo puriſſima; quinimo te ò ſalus ò gàudium animæ meæ, te inquam opto amare quantùm tu ipſe mi Deus te amas. Concremer ego, deficiam ego, conſumer ego igne tui Diuini amoris ò mi benigniſſime IESV.* Rudis iſta rhetorica eſt in auribus ſeculi, at ſchola Diuini amoris hìc ſuam agnoſcit reperitque phraſim.

Nouerat ingenioſa Virgo ceteras in ſe virtutes abſcondere, ſola Charitas (: quia flamma eſt) premi ac celari nequaquam poterat. Hinc Roſæ colloquia, ſalutationes, reſponſa iugiter amoris diuini mentione condiebantur. Si cum familiaribus, Matronis, Virginibus ſermocinandum, prima Roſæ vox erat: *amemus Deum noſtrum, amemus*. Si de quacumque perſona abſente proferendum encomium, rem totam Roſa hoc abſoluebat compendio: *Deum fortiter ac ſeriò amat*. Quotieſcumque ſacramentaliter confeſſura procubuerat ad Confeſſarij pedes; mu-

munita crucis signaculo erumpebat in hæc verba: *Dominus tecum mi Pater. Deus sit amor noster. O quis donet vt eum perfectè diligamus. Heu! qui eum non diligunt, bonitatem ignorant.* In omni conuersatione vnicum Rosæ oblectamentum erat ac solatium de amore Diuino aut audire aut loqui, inculcare supremam obligationem diligendi Numen quod tantopere nos dilexit & diligit, varios distinguere titulos, modos, stimulos huius dilectionis, denique omne aliud dissertationis argumentum quantùmuis diuersissimum comi dexteritate huc inflectere, vt amor & amabilitas Dei in thema reliquorum discursuum succederet, quo obtento mirabile erat audire Virginem aliàs taciturnam verbis aptissimis at vehementer ignitis ratiocinantem de debito charitatis, de affabili bonitate Dei dignantis amari, de pulchritudine Maiestatis tam dignæ amari; tantùm hìc Rosæ non deerant vocabula emphatica, hìc solùm abundabat fluida eius facundia, hìc ei inardescebat spiritus, acuebatur vox, fulgurabant oculi, succendebantur præcordia, nemoque præsentium dubitare poterat, ex abundantia cordis os loqui.

At verò cum sola erat in recessu tugurioli, aut cum putabat à nemine se obseruari, teneriùs simul atque liberiùs prosa, versu, sermone cantu ructabat solemnissima quæq; Seraphici amoris axiomata. Quæstor Gundisaluus vnà cum vxore & liberis aliquando domi suæ clam auscultabat Rosam loco solitario Diuinos amores pijs clamoribus feruidiùs celebrantem; summa contentæ vociferationis hæc erat, linuitabat per ordinem singulos creaturarum ordines ad amorem dulcissimi Creatoris, elementa, Cælos, Angelos, plantas, animalia compellabat, idemtidem replicando: *amemus Deum; Deum amemus, amor Deus, Deus amor.* Nec perfunctoriè hæc dicebat, duabus ac interdum tribus horis vno defixa loco cœlumque respiciens his vocibus immorabatur, eo calore & impetu, vt audientium

tium corda ad amorem & compunctionem ignara commouerit. Subinde non inueniens modum quo sibi inter hos feruores aut temperaret aut satisfaceret, citharam (: quàm pulsare nunquam didicerat) arripiebat de proximo pariete fortè pendulam, tactuque chordarum moderabatur impetum vocis, suauiter cantillando saucij querimonias amoris, vt omni ritu gestuque sese dilecto suo ostentaret amantem. Contigit aliquando citharæ omnes deesse chordas, nihilominùs Rosa citharizabat, intenta magis interiùs sonanti *decachordo psalterio cum cantico*. Videbatur sub his innocentissimis symphoniæ conatibus Rosa cum puello suo Amore repueraſcere, & oblita omnium dolorum indulgebat simplici teneritudini intimorum affectuum: bulliebat corde, & existimans nullos è vicino sibi imminere arbitros, tantilla euaporatione feruentem spiritum solabatur. Accidit tamen quòd abrepta dulcore intrantes & exeuntes domesticos non obseruârit. Vnde pluries de cantãtis ore auditi sunt versus isti numeris Hispanicis illigati, quos vtcumq; latinè reddiderim:

En; inter *flores* pulchreſcis, & inter *oliuas*
Ieſule, nec molli ſpernis adeſſe *Roſæ*.

Lepôres erant, quibus Virgo liberiùs adblandiebatur dignationi sui Dilecti, qui Rosam pauperem (: vtpote Matre *oliua* & Patre *de floribus* natam) minimè fastidierat, ex quo ab ea se permiserat tam tenerè amari. Multa de similibus amantis Rosæ vaporarijs, de anteroticis ad Spõsum aspirijs, & eclogis dicenda supereſſent fortè non indigna relatu, sed properandum ad solidiora.

Vehementissimæ dilectionis comes & testis est zelus, nec huius in se ardores Virgo celare poterat; hinc tantopere vrebatur, sicubi priuatim aut publicè quidquam commirteretur, quod Dei honorem vel in minimo violaret;

ret; certè nec leuissima dissimulabat. In primis otiosas in Ecclesia fabulas (: nobilitatis rusticum malum) adeo detestabatur, vt quamquam timida verborumque parcissima continere se non posset, quin loquaces ob loci reuerentiã debitæ vrbanitatis admoneret, ea tamen moderatione, humilitate, prudentia, vt obsecrare potiùs quàm corripere videretur. Domi quotquot de familia erant, cauebant ne quas coram Virgine proferrent ineptias, verebantur censorium Rosæ adhuc paruulæ supercilium, nouerãt puellam ad suas tam atroces & crebras iniurias patientissimam ea sola tolerare nequaquam posse quibus vel tenuiter Deum offendi existimaret. Hic illi à prima pueritia sensus fuit, nam vbi ceteræ proles pro garrulo rudis ætatis genio aut sordes loquebantur quas nondum intelligebant, aut cantilenas amatorias aliunde forsan auditas innoxiè repetebant, plorabat Rosa, fugiebat, puerile flagitium deferebat Matri, querebatur offendi Deum, quodque alia ratione castigare satis non poterat, in seipsa lachrymis amarissimis vindicabat. Mendacia, quæ puerorum assiduis iocis & loquacitati abesse vix vmquam solent, tam dirè execrebatur, vt proprium suum apophtegma esset: *nec pro cælo nec pro terra mentiendum, quia Deus veritas est*. Hinc si quidpiam falsum etiam bona fide narrabatur ab alijs, pro accurato veritatis zelo placidissimè corrigebat referentem, interloquendo comiter, non sic sed tali modo rem accidisse, non istud sed illud factum, aut dictum fuisse. Accidit vnâ circiter hora ante felicem Virginis ad meliora transitum, venire illuc Religiosum quemdam Sacerdotem, quem illa videre ante mortem desiderauerat, huic intranti vna ex adstantibus fœminis bona fide dixit: opportunè venis ô Pater, iam enim Rosa vocari te iusserat. Audijt moribunda, deque veritate scrupulosiùs solicita attenuatum spiritum collegit in vocem, *non* (: inquit) *erremus*; *te quidem videre ante meum*

obitum

obitum desideraui, idque solum dixi, nil vltra. Nimirum tanta ei inerat cura veritatis, quia Deus est veritas. Lachrymas quia vnicè ad Dei ærarium pertinere didicerat, non patiebatur aliò à quoquam inutiliter profundi, cupiens has soli Diuinæ Maiestati in tributum ab omnibus reseruari; vnde quadam occasione videns plorantem Matrem, quasi Diuinæ Quæsturæ correpta zelo, hem (inquit) ô Mater quid agis? gazam prodigis soli Numinis thesauro inferendam? quin tu potiùs memineris pretiosum hunc liquorem deberi soli Deo in ablutionem nostrorum peccatorum. Tantæ Virgini zeloti cura fuit, ne quid vel honori vel tributo cælestis Sponsi decederet.

Eiusdem amicissimi zeli genuina soboles erat immensum illud gaudium quo vernabat Rosa quotiescumq; Dei honorem & obsequium insigni aliquo successu videbat promoueri. Limense emporium fama impleuerat, quamdam mulierem Deo solemniter dicatam, fracto Religionis vinculo è Cantabria profugisse in Indias, ac sub virili habitu in ciuitate *Guamanga* diù errabundam, denique miro Dei beneficio redijsse ad cor, iamque in dicta ciuitate resumpto sacro schemate sub religiosa clausura inter Sanctimoniales degere. Hæc vt Rosæ innotuerunt vidisses flammigerum eius zelum tot succendi affectibus, quot rerum species in diuersa sensum abripiebant. Doluit primùm de sacrilega iniuria, qua Diuinus honor facinore tam fœdo ac publico fuerat violatus, at simul ei tripudiabat animus in victoria Diuinæ gratiæ: compatiebatur lapsæ peccatrici, simulque effusè lætabatur in ea miram Domini bonitatem ac Misericordiam publicè ab omnibus celebrari, huic triumphum, huic festum diem agebat Rosa, non sic lætatura si totius Americæ sceptrum sibi imperiumque forte vel dono obtigisset. Denique metuebat simul ac sperabat conuersæ peccatricis constantiæ ac stabilitati, verùm in solatij cumulum adfuit superna re-

uela-

uelatio, qua Rosam Christus ipse securam reddidit de seria reductæ Monialis pœnitudine, adiungens, eam non modò perseueraturam, sed insignem quoque sanctimoniæ gradum adepturam.

Nil erat quod satiaret Rosam amores suos Sponso testificari cupientem, vnde iugiter apud Confessarios lamentabatur, ingratã se esse tam suaui Numinis in se bonitati, nescire se modum aptè colendi tam excelsam amicitiam, dumque agebat omnia, nihil se egisse querebatur. Accidit, vnum ex suis Confessarijs grauiter infirmari, ac tempore quidem valde importuno, siquidem instabat propinquus dies, quo illi habendus erat solemnis ad populum sermo. Misit igitur qui Rosæ nunciarent, improuisa ægritudine se obrui, nec vires sibi futuras ad prædicandum, dolere se ob notabilem defectum qui festiuitatem ex parte obscuraturus erat, maximè cum ingens illustrium personarum multitudo ad concionem (: de qua fructus eximij sperabantur) fuisset inuitata. Rosa tristi nuncio exterrita post breuem deliberationem respondit: de Dei honore & obsequio hìc agitur. Eya itote, dicite infirmo, certissimè ipsum statuta die prædicaturum, tempestiuè aderunt vires vt possit, tametsi non sine conditione alteri onerosa. Conditio autem hæc erat, quòd Rosa interea, sui Confessarij febres in se reciperet, prout olim S. Catarinæ Senensi contigit. Nec dubitauit Virgo paciscì cum Deo sub tali onere, malebat enim alienis febribus torreri per omnes medullas, quàm quòd ex concionis defectu gloria Dei in mutila festiuitate detrimentum pateretur. Euênit vtì Virgo prædixerat, paucis ante concionem horis Prædicator conualuit, officioque præclarè functus est. Interea Rosam coquebat febris non sua. Nec tam en sermone abesse voluit, quia febrilem æstum facile superabat exæstuans Diuinæ gloriæ zelus.

Inquietissima vis amoris nihil non comminiscebatur

quo ſeruiret vnicè dilecto. Compererat dictante hiſtoria, S. Catarinam Senenſem aliquando latenti ſub forma pauperis Chriſto dediſſe veſtem, excogitauit ergo & amans Roſa methodum ac rationē qua Chriſtum indumento ſpiritualibus laciniis operosè contexto deuotiſſimè amiciret. Nuſquam is ſibi occurrebat pauperior quàm vbi in Bethlehem naſcebatur paruulus, nudus, cum inopi Matre extorris diuerſorio, algens in ſtabulo, panniculis obuolutus in vili præſepio. Huc igitur artes artuſque omnes intendebat Roſa, vt piorum operum ſingulari ac pretioſa conſutura dignos Amori infantulo veſtes præpararet. Lubet hìc ſimpliciùs ex ipſis Roſæ pugillaribus recitare formulam, qua ſibimet Virgo hoc opus præfiniebat, ac ne labente memoria quidquam præteriret, hoc ordine ſingula notarat in pagella. *IESVS. Anno 1616. fauente & auxiliante IESV Chriſto ſuaque benedicta Matre incipio parare veſtimentum dulciſſimo meo IESV naſcituro tremulo, nudo, egeno in Bethlehem. Induſiolum ſunto 50. Letaniæ, 9000. Roſaria, 5. dies inediæ in reuerentiam SS. Incarnationis. Panniculi conſtanto 9. ſtationibus ad SS. Euchariſtiam, nouem trientibus pſalterij Roſariani, & 9. diebus ieiunij, pro numero menſium quos in vtero puriſſimæ Matris exegit. Stragulis, 5. dies eſuriales, 5. ſtationes, totidemque integra Roſaria impenduntor pro honore ſui Natalis. Faſciam prabento quinque Coronæ Domini, 5. dies inediæ, totidem ſtationes in reuerentiam ſuæ Circumciſionis. Fimbrias ac limbos tam ſtraguli quàm faſciolarum ambiunto 33. SS. Communiones, 33. interuentùs Miſſarum, 33. horæ mentalis orationis, 33. orationes Dominicæ, Angelicæque ſalutationes, totidem vicibus recitatio ſymboli Apoſtolorum, cum Gloria Patri, & antiph. Salue Regina, item 33. trientes Roſarij Mariani, 33. dies ieiuniorum, & tria millia verberum in veneretionem ſuæ ætatis quam vixit in terris. Denique pro crepundijs puerulo offeram meas lachrymas, ſuſpiria, actùs*

amoris

amoris, cumque his animam meam & cor meum, vt nihil mihi remaneat, quia conuenit nihil me possidere.

Constat ex deuotæ Rosæ mystica officina pluries hoc vestimentorum genus prodijsse, nam subinde amicissimis personis eadem liberali dono cedebat offerenda, applicanda, circumponenda IESVLO nudo Amori suo. Et quid non egit vt is ab omnibus diligeretur? Placuit hic Rosæ ardor Saluatori, tantamque propagandi sui amoris solicitudinem ingenti miraculo obsignauit Deus, quod Capiti sequenti seorsim narrandum sepono.

CAPVT XIX.

Rosa, vt Christum omnibus amandum persuadeat, manifestum sudantis Imaginis miraculum impetrat.

IN domestico Gundisalui Quæstoris oratorio inter alias sacras Imagines tum venustate tum reuerentia, celebris eminebat illa quæ virilem Christi vultum scitissimis coloribus ac lineamentis exprimebat in tela. Huic Rosa peculiari deuotione erat addictissima, hanc effigiem quotiescumque diducto velo prostabat in altari, fixis obtutibus, auidissimis oculis hauriebat ac ferè sorbebat intensissima contemplatione, nimirum sentiens cor suum concalescere dum illius aspectui inhærebat.

Anno igitur MDCXVII. die xv. Aprilis (: qui Sabbathum erat) ad vesperam circa pulsum Angelicæ Salutationis

tionis Rosa cum vxore Gundisalui & filiabus in prædicto Oratorio de more insistebant orationi: detecta erat venerabilis illa Saluatoris effigies, cui ad vtrumque latus binæ ardebant candelæ in altari, ac tertia procul inde lucebat seorsim in mensula. Hìc Virgo vltra solitũ cœpit vehementiùs succuti amoris stimulis, vt nec voci temperare iam posset quin erecta in pedes feruidissimè ac sonorè afaretur sacram Imaginem, quasi sola in oratorio fuisset. Summa vaporantis alloquij hæc erat: Domine, ô quando te omnes diligent prout diligi mereris? quousque patieris hominum peccatis te irritari atque irreuerenter haberi? ô quis det, vt cuncti agnoscant, quali quantoque amore dignus sis? vt capiant, non pœnarum seruili formidine, non mera spe mercenaria prȩmiorum, sed propter te amandum te esse? eya fac Domine, fac te amari vt decet, excute pharetram, vibra quaquauersùm ignita, purissimi tui amoris iacula, erumpant vbique luculenta cordium incendia, tibi tibi famulentur vniuersi, tibi sese eneruet omne pectus præ violentia charitatis, tibi omnium affectuum sudent balsama, tibi inquam, tibi amabilissime Iesv, qui tanto humani generis amore bullis & æstuas. Inter has similesque voces Quæstoris vxor clam ex oratorio in vicinum atrium se proripuit cum filiabus, ne fortè loquenti Virgini interstreperent, aut liberiores hos impetus respectu importunæ præsentiæ impedirent. Vna tamen filiarum non abnuente Matrè irrepsit quasi cãdelas emunctorio in Altari purgatura: statimque velut subitaneo pauore Rosam interpellans, quid video? inquit, en vultum Saluatoris totum sudor operuit. Audiuit hæc foris Mater, & confestim ingressa vidit copiosas sudoris guttulas instar minutissimorum vnionum tota sacratissimæ Imaginis facie conspicuas lucere ac prominere: subnascebantur aliæ alijs, & mutuo attritu resoluebantur influxum, diuersisque lineis per pictos capillos & barbam stil-

ſtillatim decurrebant. Attonita ſpectaculo, nec auſa propiùs accedere, miſit qui maritum domo fortè abſentem citiſſimè aduocaret, is enim Secretarium Ioannem de Tineo tunc è portu Callaoenſi Limam reuerſum negotiorum cauſa conuenerat. Venerunt ambo, ignari quid rerum ageretur: vixque oratorium ingreſſi, vbi vxor cum Ioanne de Benauides & Petro Chiandro familiaribus taciti expectabant; viderunt non ſine ictu pietatis effigiem vndequaque velut roris antelucani guttulis confertim madidam & obductam, iamque ſtillæ ad ipſum vſq; marginem ligneum qui picturam includebat defluxerant, ac nouæ identidem guttæ à fronte, maxillis, oculis ſuccreſcebant.

Obeſt miraculorum fidei præceps credulitas, prodeſt circumſpecta dubitatio, vt ſeueritate examinis ceu polituræ defrictu ſimul exploretur ſoliditas & clareſcat veritas. Ita hìc euênit: nam Gundiſaluus in primis Angelinum Medorium Romanum qui imaginem pinxerat, in ædes ſuas aduocauit, vt ſudoris originem, ſi fortè à natura colorum eſſet inueſtigaret. Adfuit pictor, limpidiſſimi humoris claritatem miratus, digito guttas aliquot delibauit, fricuit, naribus admouit, cumque nihil aut oleidum aut oleaceum poſſet deprehendere, luſtratis diligenter omnibus edixit, ſupernaturale ſibi omnino videri quod in imagine gerebatur; coloris, odoris, tactus aliarumq; circumſtantiarum experimenta neutiquam fallere, naturæ artiſque induſtrias tali prodigio longè abeſſe. His minimè contentus Quæſtor fidum hominem Andream Lopez ablegat, iubetque è vicino Societatis Ieſu Collegio accerſiri nominatim Patres Didacum Martinez & Didacum de Peñaloſa, ſic tamen vt neutri ad quid ea hora vocarentur indicaret. Venit P. Peñaloſa cum ſocio Franciſco Lopez coadiutore, nam impeditus erat P. Martinez, & tertia noctis hora imminebat. Intrauit vterq; ac breui

ora-

oratione præmissa ad altare propior accessit, sudantem adhuc vultum diu attentèque contemplatus demum petito gossipio leniter humorem absterst. Verùm quò plus detergebatur plus noui sudoris erumpebat, rursus ergo Peñalosa gossipium quà siccum erat applicuit, rursum guttulis guttæ, riuis riuuli succesſere. Dehinc chartam adhibuit, visurus an fortè ex coloribus oleo temperatis vnctuosa aliqua pinguedo humori ineſſet; commaduit charta, sed paulò post siccabatur, vnde purè aqueum esse collegit. Quatuor continuis horis & vltra durauit pium ostentum, cunctis per gyrum admirantibus, quòd nullo colorum aut venustatis detrimento vultus ille sacerrimus post sudores pulchrior viuidiorque solito appareret. Nec adeo euanuit hic sudor quin sub barba vsque ad oram marginis vestigia reliquerit multis post annis & lustris palam conspicua.

Supererat publicæ autoritatis legale examen & disquisitio, vt euidentiùs innotesceret miraculi certitudo. Itaq; Limanus Archiepiscopus D. Bartolomæus *Lobo guerrera* capiendis legitimis informationibus Iudicem constituit Doctorem Ioannem *de la Rocca* Parochum & Archidiaconum Metropolitanum, qui coram Notario Iacobo Blãca Presbytero auditis omnium qui spectaculo interfuerant vnisonis testimonijs rei gestæ seriem ex ordine totam excepit, ac tabellioni ritè in protocollum referendam commisit. Interea Gundisaluum, vxorem, familiam grauissimus inuasit timor, ne fortè ob aliquod suum aut domesticorum occultum scelus hoc in suis ædibus portentum accidisset, aut impendentem aliquam Diuinæ vltionis cladem miseris comminaretur. Verùm his facilè Rosa totius arcani probè conscia occurrit, voce tranquilla & placida iubens ne timerent, nihil terrificum, nil sinistrum horridumue portendi, totum hoc quidquid fuerat miraculi eò dumtaxat spectare ac tendere, vt Saluator

quàm

quàm enixè cupiat amari ab omnibus, ipsomet sudorifero vultu æstuque præter ordinem luculentò manifestaret; proscænium istud solius fuisse Diuini amoris reciprocos hominum amores inuitantis: non vnico ore sed poris omnibus clamasse in imagine Redemptorem: *redamate amãtem vos*. Quis enim perciperet laxari in hunc clamorem poros nisi cum sudant? Nondum Rosa loqui desierat cum Gundisalui vxori in memoriam recurrerunt ignita alloquia quibus Virgo Imaginem affata fuerat ante sudorem, conferebat anteriora postremis, & mirè inuicem consonare deprehendit. Nec minùs apertè quotquot sudoris spectaculo coram fruiti erant, fatebantur, se sub illius intuitu nouos, acutos, insolitos sensisse Diuini amoris stimulos, idque erat quod Virgo tam ardenter & anxiè flagitârat. Non satiantur sic amantes orare iugiter: *flammescat igne charitas, accendat ardor proximos*.

Neq; hìc stetit miraculum quin partu noui miraculi & suã certitudinem assereret, & Rosæ brachium fidemq; liberaret. Paucis ante diebus (nempe feria 2. Paschatis) Rosa lapsu fortuito terræ allisa brachium grauiter offenderat; Chirurgi tumidis ac liuentibus indicijs territi iudicarunt aut Virginem deinceps mancam ea parte remansuram, aut saltim curationis laborem admodum prolixum incertumque fore, periculum longè minus fuisse interceſſurum, si ossa in partes diffracta crepuissent; Rosa patiendi assuetudine ac desiderio fortis hęc quasi de alieno brachio dicta tranquillè excipiebat: nihilominus die quadam familiariter cum Gundisalui vxore de prodigio sudãtis Imaginis conferens, repente se sensit excitari ad fiduciam recuperandæ sanitatis, modò gossipium quod prodigioso Imaginis sudore maduerat, contusis brachij sui neruis ac musculis applicaretur. Quæstoris vxor quasi de virginis ore verbum rapiens confestim gossipium attulit, fascias solui, floccos imponi iubet. Cunctabatur Virgo, metuens præ-

pro-

properè ſibi dolores eripi, quos pro Sponſi amore diutiùs tolerare optabat, cauſabatur ſe citra Confeſſarij permiſſionem nil præſumpturam. Ne tamen oblatam remedij gratiam videretur aſpernari, continuò ipſamet Confeſſarium adijt in Aede S. Dominici, candore quo ſolebat rem expoſuit, nutum expectauit. Confeſſarius nil differendum eſſe edixit, iret, properaret, goſſipium apponeret, ſeſeque Diuino fauori ſubmitteret. Factum vt ille imperauerat. Meridiei punctus erat, quando D. Maria Vſateguì proprijs manibus Roſæ domum reduci brachium nudauit, goſſipium circumduxit, alligaturam repoſuit. Mox Virgo in Oratorium ſe proripuit, ac inde poſt duas circiter horas egreſſa brachium vndequaque ſanum & flexile oſtentauit. Gauiſa Domina de modo ac mora curationis inquiſiuit; cui Roſa: vix (inquit) in Oratorio ad preces coram S. Imagine me compoſueram, quando attractu præualido ſenſi redire ad ſua loca diſtortos neruos, detumeſcere pulpos, diſtringi muſculos, nec tamen prodire ſtatim volui, donec cœleſti Medico grates ex debito perſoluiſſem; in his nõnihil me diſtinui; tolle iam goſſipium, tolle faſcias, quia in tuto ſunt omnia. Beneficium tam repentinum totas ædes exciuit in ſecuræ gratulationis lætitiam, mirabantur omnes, & præcipuè Chirurgi qui pridie metuerant oleum & operam perdi, ſiquidem intractabile viderant brachium & in omnem medelam contumax, vt non vererentur tamquam de incurabili ambiguè muſſitare.

Exinde grauior tempeſtas formidinis Gundiſaluo incubuit ſed nouo Roſæ ſolatio mox diſſipanda. Serpebat incertus per vrbem rumuſculus, ſacram Imaginem de priuato Oratorio auferendam iri, velut publico ac celebriori loco digniſſimam. Torquebat hæc fama Quæſtorem, conſortem, filias, quòd ægerrimè paterentur domeſticum hunc theſaurum quotidiano ſuo ac ſuorum conſpectui

deuo-

deuotioni, gaudio ſubduci, præſertim quia pluries à Roſa didicerant, gratioſam hanc Saluatoris effigiem toti domui ſalutarem eſſe, in ea Diuinam miſericordiam ſecretiùs operari ſua magnalia, frequenter ab illa benedictionem ſupernæ dulcedinis emanare. Sed animoſa Virgo, vt comperit anxium Gundiſaluum hac formidine cruciari, ne quidquam dubites, ait, mi Pater (: nam ipſum & vxorem parentum nomine honorare conſueuerat) ne inquam timueris, non enim huiuſcemodi oſtenta nobis indulſit benignus iſte Saluator tamquam propediem his ædibus abiturus; nobiſcum ille habitare dignabitur, certus eſto. Quòdſi ob gratiam nuperrimi miraculi pictura illa hinc auferenda eſt, totum ſimul oratorium cum reliquis eiuſdem ſanctis iconibus auferant neceſſe eſt, quia pleræque miris in nos beneficijs certant, ſcatentque arcanis prodigijs.

Ita eſſe pridem coniecerant ex affectu, deuotione, reuerentia, quam peculiariter modò huic modò illi ibidem Imagini Roſa impendebat, velut inde fauoris Diuini copioſior eam aura afflaſſet. Proſtabat in Altari Oratorij imago IESV paruuli venuſtis coloribus adumbrata; in hãc Virgo ſæpiſſimè iaciebat ardentes oculos, huic mittebat crebra ex imo pectore ſuſpiria, hanc deperibat, nec toto cautiſſimæ ſuæ modeſtiæ velo ſufficiebat intimos erga illam feruores abſcondere. Obſeruauit hæc tacitè Maria de Vſateguì, prudentique ſolertia demum à Virgine per ambages elicuit quid rerum illic lateret. Fatebatur ingenuè Roſa ad omnem illius picturæ intuitum nouo ſe perfundi calore & gaudio, ſubſultare præcordia, inflammari ſpiritum, eò quòd Diuinus ille puerulus videbatur ſibi nunc blando arriſu ſalutem dicere, nunc ſuaui radiorum effluxu animam transfigere, aliquando etiam curta brachiola foras protendere velut in amplexum Roſæ iamiam vltrò procurſurus. Hæc narrans inardeſcebat, nec

cohibere se poterat quin fortiùs vocẽ attolleret in paræneſim; eya, inquiebat, ô Mater, æſtimato hunc cœleſtem paruulum, famulare huic Domino, cole, venerare, ama hunc Regem gloriæ, qui ſine intermiſſione ex puſilla icone tam grandia in nos dona congerit, paratus maiora & plura effundere, modò velimus capere. Redibat inde protinus ad eam de qua ſupra virilem Seruatoris noſtri effigiem, aſſerebat hac ſe medullitus inſtaurari ac refici, nonnulloſque in anima & corpore effectus experiri ſimillimos ijs quos in ſumptione Sanctiſſimæ Euchariſtiæ percipiebat. Denique ingemiſcebat querula, tam raros & paucos eſſe qui Dominum tam ſuauem toto ac puro affectu redamarent, hunc ſibi dolorem videri prorſus intolerabilem, optabat ſibi obtigiſſe ſexum, facundiam, vires, quibus vniuerſo terrarum orbi ſolum Iesv Chriſti amorem perſuaderet; nempè idipſum olim Seraphica ſua Mater ac Magiſtra optauerat, & tandem inter hos ardores increpabat ſeipſam quòd non arderet ſatis.

CAPVT XX.

Roſam imago Deiparæ in SS. Roſarij Sacello creberrimè ſolatur, mulcet, inſtruit.

SVpra-dictis penè gemella ſunt quæ hìc narrabimus; at prælibanda ſunt ex multis paucula de ſingulari prærogatiua celeberrimæ huius Imaginis, quæ inde ab introductæ Chriſtianæ Fidei primis initijs prima toti Peruano

uano Regno per publica beneficia innotuit, & priuatim Roſæ noſtræ tam eximiè chara fuit atque propitia.

Statua eſt ex ignoto ligno ad humanæ ſtaturæ proceritatem affabrè ſculpta in formoſam effigiem Magnæ Deiparæ paruulum IESVM geſtantis in vlna, manuque altera Mundo Roſarium ſuum porrigentis. Hanc Chriſtiani conquirendarum Indiarum auſpicem ex Hiſpanijs ſecum aduectã inter prima Limanæ vrbis molimina primo ibidem veræ Religionis Templo (: cui à Sanctisſimo Roſario coæuum nomen eſt) ſolemni ritu collocarunt, adſtructoFratrum Prædicatorum inſigni cœnobio. Proſperrimum id propagandæ illic Fidei nomen & exordium fuit,nam ſimul in hoc Templo quod vnicum tunc extabat, ſub tutelari præſidio Diuæ Virginis ad titulum S.Roſarij conſtituta fuit Parochia, hìc primus inſtructis catechumenis patuit fons luſtralis quo infideles ad veri Numinis cultũ adducti cæpere per S.Baptiſmi ianuam intromitti ad caulam ouium Chriſti; hinc demum ad alias quæ paulatim fundabantur ſacras Aedes tota Sacramentorum adminiſtratio promanauit, ac velut ex vno Auguſtiſſimæ Cœlorum Reginæ parthenico Roſeto Ver naſcentis Fidei in omnem circuitum floridè ſe diffudit.

Anno 1535. iuxta *Caxaguanam* in Cuſco ac finitimis prouincijs gentilium Indorum pluſquàm 200000. ſub ſignis erant vtCatholicum exercitum ſexcentis nõ ampliùs capitibus numeroſum proculcarent potiùs quàm profligarent. Aderant Chriſtianæ phalangi aliquot Religioſi ex Prædicatorum Ordine, ac implorata in opem Regina Sanctiſſimi Roſarij, dum vtrimque concurrunt acies, viſa eſt vtrimque in aëre conſpicua Diua Virgo ſub ſuę Limenſis imaginis notiſſimo agalmate, virgam diſtringens in hoſtes, ac nî cederent internecionem comminitans. Perculſi ſuperno ſpectaculo idololatræ pacem armorum experimento prætulerunt, & obſtinatione vnà cum ferro ex-

cussa certatim iugo Fidei cum gaudio succollarunt. Exinde creuit S.Imagini popularis veneratio, cumque famâ tanti miraculi Regnum ac vniuersam regionem peruasit mirifica salutiferæ deuotionis propago.

Demum anno 1643. vj. Idus Maij Rex Catholicus Regnum suum Peruanum cœlesti Virginis Matris præsidio firmiùs contra impẽdentia pericula communiri exoptans mandauit hanc ab vniuersis incolis publico ritu eligi Protectricem, simulque ad aliquam huius sacram Imaginem (: quæcumque illa esset toti regioni celebrior ac de fama beneficiorum illustrior) publici refugij perẽnem tesseram communi voto collectam firmissimè stabiliri. Factum est: cum Archiepiscopo Prorex & vterque tum Ecclesiasticus tum secularis Regni Senatus inito consilio collatisque suffragijs Limanam D. Virginis Sanctissimo Rosario præstantis imaginem elegerunt, & quotannis feria secunda post Dominicam *Quasi modò geniti* instituta publica supplicatione (: cui tum ipsi, tum singulorum Ordinum Regulares & vniuersa tribunalium dicasteria interueniunt) eamdem in suo apud FF. Prædicatores Sacello inuisunt. Eadem vbi festiua Processione effertur in publicum, (: quod annuè fit in die octaua Sanctissimi Rosarij mense Octobri) à dispositis per forum chiliadibus crepera scloporum displosione salutatur, fulgente in singularum cohortium explicitis vexillis nomine, tessera, figura imaginis Rosarianæ. Nec reliquum anni tempus vacuum est à perpetuo concursu, præsertim quoties aut terræmotus, aut epidimiæ contagium, aliaue seu publica seu priuata necessitas admonet ciues præsentanei sui asyli. Hæc obiter de Rosea imagine, nunc ad Rosam.

A teneris hic Rosæ quamquam nil minùs quàm ferreæ magnes fuit ac siderites, adeo hac sacra Imago trahebat adeo firmabat virgunculam. Nonnulla attigimus supra: succedant alia. Quando in isto Rosarij sacello Rosa coram

ram Virgineo hoc ſimulachrò Dominicani Ordinis habitum ſuſcepit, adfuit publicæ functioni plorans Mater, viditque filiam blando fauore Deiparæ eleuari in cœlum, vnde perfuſa gaudio facilè compeſcuit lachrymas, cœpitque tacito applauſu felici puellæ gratulari. Sublime augurium & obſeruatu dignum, nam quæ tanto ſuffragio dignabatur nouitiam ſuam, *excelſa ſupra ſidera* hìc operabatur vt *felix cæli porta*. Quoties Roſa ſibi aut alijs grande aliquod ac peculiare è cælo ſubſidium poſtulare conſtituiſſet, ſupplex ad Aram Sanctiſſimi Roſarij procumbebat in preces, illic vultum charæ Imaginis ſpeculabatur attentiſſima, & non ſine ingenti fiducia poſt teneros affatus ab illius faciei pendebat oraculo. Sæpè Quæſtoris vxor notabat Roſam à Sacello reducem aliquid noui ſolatij ipſo premendi conatu prodere, plerùmque enim bulliebat lætitiæ feruor vt familiarem & piè curioſam obſeruatricem latere indicia aut fallere ex toto non poſſent; quare domeſtico neceſſitudinis iure audebat verecundam vltro compellare dicendo: *hodie ò Roſa vt video rurſum pluerunt fauores*; cui modeſta Virgo, leui ſubriſu aiebat: *continuò affabilis illa cæli Regina fauoribus cumulat miſerrimam hanc peccatricem*. Memor deinde, eamdem Gundiſalui vxorem aſſediſſe examini de quo ſupra Cap. XIV. atque ex eo plura & potiora reſciuiſſe de arcanis ſuis cum hac Imagine commercijs, viſionibus, alloquijs, paulò fidentiùs deinceps huic Matronæ faſſa eſt magnam eorum partem quæ Examinatori ſuo pridem aperuerat eo candore quo debebat.

Inter alia de modo, quo Deiparam in hac Imagine ſibi loquentem percipiebat, interrogata ſimpliciſſimè reſpõdit, mirabile hoc genus allocutionis ſine idiomate, ſonitu, motuque labiorum purè ſympatheticum eſſe, ac ſolum iconis vultum varia ſereniſſimæ frontis radiation, velut quibuſdam notis ac nutibus tam appoſitè, dextrè, &

per-

perſpicuè exprimere ſenſa & affectus pro re nata, vt nulla exquiſitiſſimorum verborum facundia meliùs præſtare id poſſit; eamdem vultui Diuini Filioli vim ineſſe, vtrimque velut in viuo ac animato libro ſe reſponſa diſtinctè legere multò ſignificantiùs, quàm ſi mutis characteribus deſcripta vel picta decerneret; his velut fiduciarijs intimorum conceptuum indicibus excitari in anima ſua quamdam attentionem luminoſam, qua ſine diſcurſu penetret limpidèque percipiat ſingula, denique in vtriuſque figuræ labijs, genis, oculis quoddam velut arcanæ affabilitatis horologium ineſſe ſignorumque congruam diuerſitatem nulla linguarum peritia explicabilem, humana tamen locutione longè certiorem. Fama erat, Roſam impetrare omnia, quæcumque apud ſacram Imaginem ab Auguſtiſſima Roſarij Regina ſeriò flagitaret. Hinc ſæpè rogata vt hoc illudue peteret, ſi videretur è re publicæ aut cuiuſquam priuatæ ſalutis eſſe, curam in ſe haud grauatè recipiebat, deinde à ſacra Imagine rediens bonos ſucceſſus tanta ſecuritate pollicebatur, quaſi conceſſæ gratiæ diploma recepiſſet.

Accidit permiſſu Dei, quòd inuidus ſathan cuidam regulari Communitati Limæ inſeuerat diſcordiarum zizania. Excreſcebat infelix lolium, quodque initio nonniſi opinionum prœlium fuerat, ipſa repugnandi dulcedine, paulatim degenerabat in amarulentiam voluntatum, non ſine ſciſſura pacis & offenſa Numinis, cui extra fines pacis habitare non lubet. Innotuit Virginis Confeſſario gliſcens malum, iſque Roſæ iniunxit, Sanctiſſimi Roſarij Sacellum adiret, ibiq; coram Deiparæ Imagine periclitantis illius Congregationis neceſſitatem Matri miſericordiæ fuſis precibus commendaret, nec curam dimitteret quoadvſq; gratiam & ſuccurſum impetraſſet. Paruit Virgo ad obſequia charitatis mirè procliuis, ſacellum adijt, preces fudit, ſed mœſta præter conſuetudinem ani-

moq; saucia domum redijt. Postridie reuersa ad pedes S. Imaginis diutiùs procubuit, feruentiùs orauit, lachrymas addidit, prolixæque moræ æquanimi patientia fauorem expectauit à solo Deiparæ vultu pendula, nec surrectura de loco, donec exauditam se intelligeret. Tandem repentina hilaritate perfusa in pedes se erexit, & gratijs Virgini Matri deuotissimè persolutis læta domum properauit. Quæstoris vxor vtraque vice frontem Virginis domum redeuntis tacitè obseruarat, ac diuersitatem mirata, quid nouæ rei gereretur interrogauit. Huic Virgo succinctè quantùm oportuit eam scire respondit. Verùm paulò post à Confessario solicitiùs examinata, nec ausa quidquam reticere, totam ingenuè seriem exposuit, vt pridiè inter supplices preces vtrumque tum Deiparæ, tum Filioli vultum inuenerat non modò chalybis instar prę durum, asperum, inexorabilem, sed & seuerè minacem, austerum ac manifesta indignatione caperatum: vt frustra conata fuerat Filium emollire per Matrem, vt tristissima domum redierat post insolitam hanc repulsam. Deinde vt postridiè multis demum lachrymis Dei Matrem flexerat ad intercessionem negante Filio placari se posse illi cœtui tam obstinatè discordi, vt tremuerat afflictum cor suum, percipiendo alternos Matris, Filijque affatus, quibus illa gratiam, hic iustitiam ac pœnas vrgebat, vt denique Matris suauissimæ præualidis gemitibus cesserat exarmata ira Filij, vt iste iam placatior benigno arriſu Matrem, deinde & Rosam indulgētissimè respexerit: exinde gratiam in tuto iam esse, ne dubitaret Confessarius, breui effectum manibus contrectandum. Ità eùênit: nam paulò post mirabiliter coaluerunt diuisi animi, euanuit pomum discordiæ, dissilijt sathanæ cuneus qui fissuras diduxerat. Notēt, quicumq; Religiosis communitatibus diuisionis machinas inuergunt, quàm abominabilē Deo, quàm gratam cacodæmoni, quàm pernicioſam proximis operam præstēt. Sed ad alia.

Non

Non abs re fuerit paucis subnectere, quæ Rosæ cum alia Deiparentis imagine non sculpta sed picta in Gundisalui oratorio contigerunt. Repræsentabatur coloribus in tela Genitrix Virgo dormientem paruulum IESVM complexa sinu. Rosæ videbantur in hac imagine omnia spirare, ac viuere, sæpiusque fatebatur hanc apud se peculialiter magno in pretio esse quòd inde suauissimis interdum solatijs fuerat delibuta, IESVLI somnum, & Mariæ vigilias ignem suis medullis inijcere, vt nec paruuli mansuetissimum soporem audeat interrumpere, nec tamen vigilem Matrem possit sine canoro succensi cordis alloquio præterire; at sub hoc affectuum duello animam suam liquefieri ex arcano Dilecti alloquio, quasi dicat: *Ego dormio, & cor meum vigilat*. Accidit, quòd in oratorio Maria de Vsateguì coram Rosa, & duabus familiaribus instituta de beneficijs Beatissimæ Virginis spirituali collatione incideret in magnalia, quæ ad Imaginem Deiparæ in *Atocha* vico Matritẽsibus vicino manus superna dignatur operari, Rosa in præsentem Imaginem defixis oculis auidè quæ dicebantur auscultabat: sed cum Matrona sensim ad alia diuerteret, insolita verborum emphasi interpellauit Rosa, perge (: inquiens) ò Mater, perge de hoc argumento plura quæ nosti differere. Matrona facilè animaduertit inter Imaginem & Rosam singulare quidpiam geri; vnde digressis alijs secretò extorsit à Virgine, cur interpellasset, vtique mysterium subesse, quod rescire sua intererat omnino se scire id velle. Rosa, vt prodigium quod viderat non suo, sed Matronæ merito tribueret, imò (: ait) mysterium suberat, nam interea dum tu miracula narrabas absentis Imaginis de *Atocha*, hæc præsens edebat signa inusitatæ lætitiæ, mouebat in nos colũbinos suos ocellos, attollebatur nouo corpulentiæ typo extra telæ superficiem velut inde ad nos exitura cum sopito Filiolo, spargebat arcanas dulcedines, renidebat, radiabat augustior,

nunc

nunc paruulo ſuo nunc nobis maternè adblandiens. Et nonne ſub tanta gratia dignum erat Reginæ noſtræ laudibus diutiùs immorari?

Sed redeundum tantiſper ad Sacellum Roſarij, cui Roſa toto anno per omne ſabbathum flores quos ipſa coluerat, faſciculatim aut mittebat aut deferebat. Mirati ſunt, quicumque Roſæ hortulum norant, eius areolis numquam deeſſe flores quos Altari dedicaret; ſiue enim hoc germen alibi ſuſtuliſſet conſueta variantis anni temperies, ſiue ardentior Sirius vbique torrida ſiccitate hoc terræ ſolatium corruperat, ſemper in modico Roſæ viridario intacti vernabant pulluli quos in proximum ſabbathum cœleſti Antophoræ conſecraret. Maluiſſet auro gemmiſque rigentem cycladem ſubinde offerre ſacræ Imagini florum loco, ſed obſtabat inopia. Verùmtamen & hanc ſuppleuit ingenioſæ deuotionis induſtria, nam vt quotannis Regina m Sanctiſſimi Roſarij bis ſpirituali veſte amiciret, materiam, artem, formam excogitauit lõgè pretioſiorem, ad modum quem ſupra Cap. XVIII. deſcripſimus. Vnius idea reperta fuit in Virginis pugillaribus, hoc tenore: *Memoria. Pro veſtimento quod ego Roſa de S. Maria indignum mancipium Reginæ Angelorum ordior contexere Virgini Dei Matri auxiliante Domino. Primò Tunicam interulã conficiunto 600. Salutationes Angelicæ, totidemque vicibus recitanda Antiphona Salue Regina, cum 15. diebus ieiuniorum, in reuerentiam puriſſimi gaudij ex nuncio Angelico, quòd in ſuis caſtiſſimis viſceribus humana carne induendum erat æternum Patris Verbum. 2. Pannum huius amictùs contexunto 600. Salut. Angel. totidem vicibus Salue Regina, 15. Roſaria, & 15. dies ieiunij, in reuerentiam lætiſſimi gaudij, dum viſitabat Cognatam ſuam Elizabeth. 3. Oras ac fimbrias huic veſtitui circumdanto 600. Salut. Angel. toties Salue &c.* (vti ſupra) *in reuerentiam altiſſimi gaudij, dum pariebat Filium ſuum Dominum meum IESVM Chriſtum. 4. Fibulas*

apponunto 600. *Salut.* vt ſupra, *in reuerentiam intimi gaudij dum benedictum Filiolum ſuum efferebat in Templo*, 5. *Collari impenduntor* 600. *Salut. Salue, ieiunia, vt ſupra, in reuerentiam felicissimi gaudij, dum amissum triduo Filium inuenit in Templo inter Doctores disputantem.* 6. *Ramusculum Virgineis ſuis manibus geſtandum componunto.* 33. *orationes Dominicæ, totidem Salutationes Angelicæ, cum verſu.* Gloria Patri, Salue Regina, *totidemque Roſarijs laudum Diuinarum, & rurſus totidem Roſarijs de laudibus Virginis, in reuerentiam.* 33. *annorum, quos Dominus meus* IESVS *vixit in terris.* Et paulò infra: *iam hoc veſtimentum confectum eſt; benedictus ſit Deus, eiuſque Mater Sanctiſſima prægrandi ſua pietate ſuppleat defectus meos, & auſui det veniam. Laus tibi Chriſte.* Simile at multò operoſiùs veſtimentum Diuæ Virgini conſuere cœpit prima die anni MDCXVI. in huius textura ſumptuoſa Dominicarum orationum, & Angelicarum Salutationum numerum Virgo non iam centurijs (: vt ſupra) ſed chiliadibus diffiniebat. Verùm ſingula quæque ſuæ devotionis exercitia minutim proſequi non vacat, præſertim cum ex innumeris innotuerint pauciora.

CAPVT

CAPVT XXI.

Roſæ in ſalutiferum Crucis ſignum religio. Imaginem S. Catarinæ exornans ab ea viciſsim honoratur.

SOlitariæ in horto cellulæ (: de qua ſupra) prima & ferè tota ſupellex Crux erat Virgine procerior altiorq; vt pleniùs tum Caluariæ ſupplicium meditanti ingereret, tum pijs nouæ Magdalenæ complexibus cõmodiùs ſtringi poſſet. Illam quot oſculis Roſa diſſuauiarit, quot lachrymis humectarit, quot ignitis ſuſpirijs aduſſerit, quàm tenacibus vlnis ad liuorem vſque ſibi interdiu noctuque adſtrinxerit, quàm crebra & ſupplici adoratione coluerit, non omnino domeſticos latuit, qui interdum per rimulas inſciam obſeruabant. Sicubi in Templis, ſacellis, ædibus frequens viuificæ Crucis ſimulachrum incurriſſet in oculos, ſingula mœſto obtutu & calente gemitu ſalutabat, in omni familiari conſeſſu, conuerſatione, ſocietate Crux (: ſi qua proſtabat) Roſæ ſol, ipſa Cruci heliotropium erat, ad huius aſpectum cor Virginis pulſu validiori, & concitato videbatur in horologium tranſmutari. Præcipuè in maiori Dominicæ Paſſionis hebdomada, à Cruce fidelium adorationi palam expoſita diuelli non poterat, huic aſſidebat immobilis, hanc dilapſo frequentiori populo cominus tenerrimis baſijs obterebat, in hanc eminus acclauabat oculos, nec alio vel ad momentum reſpicere

poterat. Quin vſqueadeo menti Virginis inſederat Sanctæ Crucis Religio, vt vbicumque à fortuita trabium cõmiſſura, in feneſtrarum clathris, in decuſsatis ſepium bacillis, in oſtiorum cardinibus, in vectibus, in ipſis demum feſtucis ac paleis, aut alio quouis reiectaneo figura Crucis occurriſſet, hanc ſine attenta ac tacita veneratione nuſquam præteriret.

Subinde Roſam ad ſacras ædes proceſſuram comitabatur honeſtatis cauſa germanus frater, doluitque toties ſibi cum ea ſubſiſtendum eſſe quoties Soror ibidem ad ſtipulas de terra ſubleuandas ſeſe inclinabat. Animaduertit fortuitas Crucis figuras eſſe quas in proiectis ſtipulis aura vel caſus effinxerat, has autem Roſa iacere humi, & commeantium pedibus neglectim proculcari nõ ferebat. Hinc Ferdinandus (: id fratri nomen erat) tot morarum impatiens, ac velut ſuperfluæ pietati ſororis admurmurans, putaſne (: inquit) decere Virginem, toties in publico ad leuandas paleas explicare faciei operimentum? quid cogitabunt, quid dicent obuij, hærere te in plateis, vt tranſuerſas vbique ſtipulas fatuo labore diuarices? Quòd ſi hac ratione Crucis figuræ proſpectum cupis, vtique ingentem tibi ſumpſiſti operam, imò ridiculam, cui à prætereuntium ſannis, ac ſarcaſmis totum ſit præmium.

At grauiter modeſtèque replicuit Virgo: ah frater nimio dolore crucior, dum video, contemptim iacere ſolo & calcaneis proteri qualemcumque rudiſſimum typum illius adorandæ Crucis in qua innocens Agnus Dei ſuæmet vitæ inæſtimabili pretio nos redemit. Scio hæc retrimenta ſine ſcrupulo aut culpa promiſcuè calcari ab alijs, horum incuriam nec damnare auſim, nec arguere præſumo, ſed neque illis diſplicere meritò queat meæ deuotionis ſimplicitas. Denique ſubſannent, rideant, cogitent de me, vt lubuerit, ego quoad potuero, non ceſſabo à cura, ne Crux Domini mei, vel in abiecta, viliſſimaque ſtipula

vſquam

vſquàm conculcetur. Addebat (: mirum dictu :) ad iſtud quod puerile, nimiſque fœmineum alijs videbatur Crucis honorandæ ſtudium ſe ſtimulis tam excelſis ac ſerijs excitari, vt repugnandi modus aut ratio numquam ſibi ad manum ſit; proinde & hoc inter alia complura condonandum eſſe ardori ſuorum affectuum, maximè ſi verum foret quod aliunde obſcura perſuaſione acceperat, ex ſacris Indulgentiarum theſauris aliquod repoſitum eſſe lucrum fidelibus, quicumq; hoc ſimplicitatis religioſo obſequio S.Cruci reuerentiam exhiberent.

Roſa in ſuo hortulo plantauerat libanotim, Roſmarinus vulgò dicitur, eiuſque tres arbuſculas diſtinctis ceſpitibus ità in Crucis formam coegerat, vt ſingulæ glebæ ſeorſim accuratam montis Caluariæ figuram vndequaque exprimerent. Gaudebat inter flores & odorifera plantaria pariter & Crucem oculis ſuis continuò obuerſari. Placuit multis nouum amœnitatis artificium, quod irrigante gratia ſub hortulanæ deuotione feliciter adoleuerat. Verùm operante Magiſtro P.F.Alphonſo Velaſquez Roſæ Confeſſario ex tribus vnica dumtaxat Roſæ hortulo manſit reſidua, ſiquidem is alteram popoſcit ſibi, alteram Proregina dono eiuſdem obtinuit, ſummaque cura penes ſe nutrire ſtuduit, ſed incaſſum; vix enim dies perpauci effluxerant, cum Crucifer ceſpes apud Proreginam funditus exaruit, manifeſto indicio, propriam ſibi defuiſſe Crucis & Caluariæ hortulanam. Narrauit Virgini Confeſſarius dolorem Proreginæ, at ſubriſit Virgo monuitq; huiuſcemodi Cruces inter ſeculares Aulæ pompas & aſſidua Mundi commercia virere non poſſe: vetuit tamen emarcidum arbuſculæ cadauer proijci, iuſſitque ad ſe remitti propediem reſuſcitandum. Vix in quartum diem exſucca plantula penes Roſam fuit, cum ſpecioſior quàm ante fuerat vndique reuiruit, nouis ramuſculorum comata pullulis, nouo radicularum ac medullarum ſucco rediui-

diuiua, plexilique virgularum obedientia in priſtinam Crucis figuram reformata; cui Roſa in ornamentum extractabili ficulneæ medulla compluſculos cœleſtes genios ordine aptiſſimo circumpoſuit, & Crucis baſi accubuam Sanctæ Mariæ Magdalenæ icunculam peritè adiecit, ſicq; renatam, ornatam, pampinatam remiſit Confeſſarius Proreginæ, miranti libanotim ſuam ſub Roſæ manibus tam celeriter, tam amœnè, tam plenè reuixiſſe. At Virgo id totum gloriæ Crucis tribuebat, quod & S. Catarinam Senenſem iugiter feciſſe meminerat.

Digrediendum nunc ad huius Seraphicæ Magiſtræ imaginem Crucis ac Stigmatum characteribus inſignitam, quacum Roſæ plurimùm fuit commercij, nec ſine prodigijs. Limæ ab annis centum & ampliùs floret ſub inuocatione B. Catarinæ Senenſis deuota ſecularium Confraternitas: huic ſolemne eſt quotannis ter in publici circuitus feſtiuam proceſſionem ſublimi geſtatorio efferre conſpicuam Sanctæ ſuæ Tutelaris ſtatuam coronis, floribus, multoque gemmarum fulgore ac pretio decenter adornatam. Porro quæ ſtatuæ ornamenta conquireret, tractaret, circumponeret, vna hac Roſa (: dum vixit) nulla reperiebatur aptior, dignior, peritior, quia prototypo nulla aut deuotior aut ſimilior. Ita cunctorum ſuffragio vni Roſæ delatum hoc religioſæ pietatis officium. Ipſa diligenter collectis vndequaque monilibus, velis, torquibus, floccis, lemniſcis, omnique pretioſa ſupellectile (: cuius nulla vmquam pars amiſſa fuit quin tota rediret ad Dominos) operi ſtrenuè incumbebat, aſſumptis fidiſſimis adiutricibus in laboris ac meriti participium. Sed dum circuibat charam Iconem, dum veſtiebat, dum plicas diſtinguebat, temperare ſibi à lachrymis, ab oſculis, ab alloquijs præ ardore non poterat; affabatur, venerabatur, diſſuauiabat ſacram Imaginem, ac ſi præſentem è cælis haberet Magiſtram ſuam. Quadam vice inter ſuſpiria, exciderunt Virgini

gini (: at perfunctoriè, & ſubmiſsè) hæc verba: noſti vtique Mater mea dulciſſima, quòd ſi 15. aut *16. pataconum* mihi facultas eſſet, veſtirem te pro genij mei dictamine, nouo candidiorique amictu. Et ecce poſt paululum ſociabus nil minus cogitãtibus adfuit illuſtris fœminæ *Hieronymæ de Gama* ancilla Aethiopiſſa, cumque pecunia litterulas attulit, quarum hic tenor: *Salue Roſa Soror. Conijcio te nunc in exornando glorioſæ Matris Senenſis ſimulachro occupari; en 16. patacones quos penes me reperi, his vtere ad Seraphicæ Imaginis ornatum, ſi opus eſt. Vale.* Suſpexit in Cœlum Roſa, & ô (inquit) ſuauiſſime IESV, quàm fidelis amicus es! Mox niuei candoris Attalicam emit, nouamque Iconi veſtem aptauit.

Dum Roſa oblongam trabeã (:ſcapulare dicimus) Iconi amiciendæ conſuit, mittit in Conclaue vbi hæc ſtabat, *Philippam de Montoya* conciuem ſuam vt inde ſerici fili glomerem ſibi apportaret. Iuit illa, viditque Imaginis vultum inſolito ſplendore fulgidiùs radiare. Expauit inſperato gaudio, remque trepida ad Roſam in proximo cubiculo nentem retulit. Verùm hæc minimè admirans reſpondit paucis: numquid vidiſti Soror, quàm ſereno indicio dignatur approbare Seraphica noſtra Mater quod agimus? placet ei, quòd ambæ in elaborando ipſius ſcapulari iucundè occupamur. Alio tempore optabat Roſa caryophylli copiam ad manũ eſſe, qua ſacram Imaginem condecoraret. Abnuebat præſens anni temperies, quæ in illis Regionibus menſe Maio id genus floſculorum ignorat. Quæſitum diu in Roſæ hortulo, ſi cubi fortè in caryophyllorum areola, vel noduli apparerent propediem erupturi in florem, at inuentum nihil. Iteratur bis ter fruſtrata perquiſitio, ſed eo veſpere nec ſpes reſidua fuit. Nihilominùs Roſa quod futurum erat ſpe bona præcipiens aiebat: potens eſt Dominus concedere quod optamus, quinimò hac ipſa nocte in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis vna

hæc

hæc virgula (: digito monſtrabat ſurculum nulla fœcunditatis nota tunc vſquam turgidum)tria nobis caryophylla protrudet. His dictis fœminas (: *Catarina & Franciſca de Montoya* vocabantur) dimiſit domum ridentes, quòd illo anni tempore ex languido, ſterilique frutice caryophylla expectaret, imò promitteret. Poſtridie ſummo manè (: ſiquidem is Proceſſioni decretus erat dies) properarunt ad Roſam, vt quod in ornanda Imagine reliquum erat, cum ea perficerent. Roſa tunc in oratione defixa venientibus innuit, hortum adirent, atque in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis tria inde caryophylla confeſtim ſibi adferrent ſacræ Iconi coaptanda. Replicuit Catarina: tu verò chariſſima non meminiſti, nos heri tecum inutili quæſtione floris totum aliquoties hortum permeaſſe, nec vſquam vel nodulum in ſtylis aut denticulum reperiſſe in ſcapis qui huic integro Menſi pubem vllius floſculi polliceatur? Verùm inſtitit Roſa efficaciori imperio: itote Sorores, trinum quem dixi florem maturrimum, decuſſatum, repandum ocyus adferte; quid hæſitatis? quid cunctamini? qui virgam Aaronis florere iuſſit, prouidit & nobis. Iuerunt, & vt Virgo dixerat inuenerunt, tria caryophylla de illomet quem pridie Roſa indicarat cauliculo trepidæ carpſerunt, apportarunt, ſuæque diffidentiæ veniam precatæ cum Roſa in gratiarum actionem Deo ſe proſtrauerunt, inſimul admirabundæ ac lætæ, quòd illa die ſacra Imago cum ornatu tam peregrino in publicum erat proditura. Quodque mirabilius eſt, ab eo tempore quoad Roſa ſuperuixit, eius hortulo nulla anni parte recentia caryophylla defuerunt.

Alia vice Roſa ad veſtiendam Sanctæ Catarinæ Iconem cum alijs adiutricibus vocarat Mariam Euphemiam de Parejas viduam. Huic periculosè infirmabatur ancilla domeſtica Franciſca nomine, quæ ſimul nutricis fungebatur officio, & tunc quidem Viduæ filiolum Ioſephum la-

lactabat, sed medicus vi crescentis morbi perterritus mandarat pridiè, ne infans ab ægra lac sugeret. Attamen Euphemia ægram suam domesticis anxiè commendans ad Rosam perrexit communi pietatis officio suam operam adiunctura. Finitis demum omnibus, ac Imagine decenter exornata Rosa fatigatis sociabus compatiens, ite (: inquit) respirate, lentaque deambulatione pariter vos reficite, nam lassæ estis. Respondit Euphemia: deambulare me iubes, cum non ignores quæ me domi meæ expectet afflictio? quin tu potiùs apud hanc Seraphicam Matrem qua polles & gratia, & fiducia, vitam ac valetudinem ancillæ meæ exora. Annuit Rosa, statimque ad præsentem Imaginem amica, qua solebat familiaritate conuersa dixit: heus tu glorioſa Mater, num acerbam huius fœminæ afflictionem non vides? succurre huic necessitati, nec distuleris solatium, nunc experiar quàm chara sint tibi Stigmata nostri Redemptoris; per illa te obtestor, periclitanti Franciscæ salutem impetra. Dixit, viduamque consolata bene sperare iussit, Sanctam Catarinam Senensem cui modò ipsa famulata erat, famulæ suæ discrimini minimè defuturam. Rectà domum festinauit Euphemia, illic Franciscam suam depulso periculo conualescentem inuenit, adeo vt postridiè iubente Medico rursus infanti nutritias vt antè præbuerit mammillas.

Aliquando eadem quæ supra *Francisca de Montoya* Rosam in exornanda S. Catarinæ Senensis Icone per totam noctem adiuuerat, completoque opere dum non nihil quietura discedebat, vt post aliquot horas festiuæ Processioni interueniret, Rosa digressam Beatæ Catarinæ impensiùs commendauit, rogans vt ipsam tueretur ab imminenti periculo. Nec sine fructu abijt solicita intercessio: nam dum gyrantem processionem hinc-inde pro magnifico applausu vario fragore excipiũt sulphurata missilium ignium crepitacula, vnum istorum rectà Franciscæ oculum petijt

inque ſupercilium impegit, nullo tamen Franciſcæ damno, non quòd deeſſent nocendi vires, nam idem à Franciſca impetu obliquo reſiliens aliam corripuit fœminam, eique cum togæ lacinijs intimam ſubuculam raptim ſuccendit. Franciſca ſat certa ſe incolumitatem ſuam Roſæ orationibus debere, Virgini euentum retulit, ac pro beneuola cura gratias egit. Cui Roſa: quidni curam tui peculiarem haberet Se raphica noſtra Mater per totum hunc diem, poſteaquam tu integram hanc noctem in eius obſequio mecum laborioſam exegiſti?

B.Catarina in reliquas Imaginis ſuæ veſtiarias & exultrices tam munifica vtique in ſuam Roſam illiberalis non fuit. Vnicum paradigma dabo, & finiam. Anno M.DC. XVI. menſe Auguſto Roſa Beatæ Catarinæ Iconem in præcipua S.P.Dominici ſolemnitate circumferendam de more veſtierat, eamdem tranſacto feſto deueſtiendam in domo Gundiſalui Quæſtoris exſpectabat. Allata eſt, ac oratorio domeſtico illata, vt ibi pretioſo ornatu quem cõmodatò à diuerſis Roſa acceperat exueretur. Verùm biduo vel triduo ante horrenda arthritis dexteram Virginis manum per omnes articulos importuniſſimo cruciatu inuaſerat, vt nõn modò operi vel tenuiter attingẽdo prorſus inutilem reddiderit, verùm etiã pro immunitate mõſtruoſæ inflationis Medicum terruerit grauioris mali atheromata ſuſpicantem. Intumuerat manus ad æqualitatem doliolorum quibus mella ſelectiſſima ex Hiſpanijs Limam deferuntur, vt iam neque digitorum vllus moueri, multò minùs forficem aut quiduis aliud tenere poſſet vel apprehendere. Dies erat Sancti Laurentij Martyris, quando ſub veſperam Medicus inſpecta manu purulentam meliceridem aut aliud quodcumque genus apoſtematis ſubeſſe ratus lenta cataplaſmata decreuit a pplicanda, iuſſitq; in diem poſterum diſtrahendo ſanguini venam in læuo brachio aperiri ſcalpello. Gundiſaluus, qui fortè cum

Medi-

Medico aderat, triſti manûs ſpectaculo ęger oratorio abſceſſit velut nimiæ compaſſioni impar. Sed magis dolebat Roſa, quòd illo die, qui ſibi anniuerſarius erat aſſumpti Dominicani habitus, prohibereturSeraphicæMatris ſuæ feſtiuum habitum ſolito Religionis miniſterio contrectare. Itaq; corã S.Imagine (: quæ adſtabat mẽſulæ impoſita) procubuit, breuiterq; orauit. Mox conſurgens hilariori voce popoſcit forfices ab vxore Gundiſalui, quæ illic cũ alijs ad opus ſubſtiterat. Hæc luſum aut iocũ arbitrata ſubriſit, inter rogans qu.. manu hos arripere velit, ſat ſciẽs in dextra ſic tumere digitos vt nullis forficum anſulis immitti queãt; ſicque velut per ludum anguſtiores quos reperire potuit forfices porrexit. Nec mora: hos Roſa digitis induit, opus arripuit, cœpitque ſedulitate liberrima gemmas, torques, monilia ſuo quo adhærebant ordine diſnectere, fila ligaminum aptè diſſuere, nodos incidere, ornatum per partes concinnè deponere, Imaginem nudare. Exclamauit denuò Matrona: quid agis Roſa? parce manui ad iſta iam inutili; noſter hic labor & cura eſto. Pergebat alacris Virgo, nec aliud replicuit, niſi quòd idem ille, qui ſibi manus dederat, quas veſtiendæ S.Imagini impenderet, nunc dextram ſanarat, qua eidem deueſtiendæ famularetur. Poſt horulam ſuperuênit Quæſtor, videnſque Roſam vtraque manu expeditiſſimè operantem adſtupuit, ac leniter interpellans, itane (inquit) dextra tua valet vt ad iſta ſufficiat? ceſſa, videamus manum. Vidit, illamque ſiniſtræ nihil abſimilem reperit, ſanam, valentem, agilem. Marcebat ſtupore lætiſſimo Quæſtor, ac tacitè in vxorem reſpiciens pẽdebat attonitus ab ore narrantis, vt Virgo ſe in preces ipſo abeũte proſtrauerat, vt breuiſſimo interuallo ſana in pedes ſe erexerat, vt ſtrenuè laborem forficibus poſtulatis fuerat auſpicata. Maluit deinde ab ipſo Virginis ore modum repentinæ curationis ediſcere; reſpondit illa: ſe breui illo quo coram Imagine orarat ſpatio ſenſiſſe re-

ducem in articulos vigorem, illoſque detumuiſſe ſtatim violento ſpiraculo, vt ſolet aëre plena veſica dum premitur, ſicque vnà cum tumore omnem pariter euanuiſſe dolorem.

Accerſitus poſtridie Medicus examinauit manum deinde Virginem, quæ quod pridie dixerat ſimpliciſſimè confirmauit totam rei geſtæ ſeriem grato animo in ſuæ Seraphicæ Magiſtræ fauorem, & gratiam refundens. Acceſſit beneficio, quòd exinde nunquam in poſterum arthritis manum illam inuaſit quoad Roſa ſuperuixit. Verùm præſtantius fuit alterum, quod intus Roſæ animam dulcorabat eodem illo momento quo foris conualeſcebat manus; faſſa eſt, modico illo tempore quo cum ſancta Catarina Senenſi de curanda ſua dextera ſupplex egerat, ſimul in intimos cordis ſui receſſus largum inſolitæ ſuauitatis rorem depluiſſe, qui etiam inde exundârit in corpus. Nec mirum ſi medicinæ cæleſtes à centro ad ſuperficiem ſoleant operari, ac priùs animam quàm corpus attingere. Sed mirum eſt hæc Roſæ nequaquam fuiſſe mira, vtpote cui à B. Catarina Senenſi ceu Matre penè quotidiana erant ex mutuis commercijs ſolatia.

CAPVT

CAPVT XXII.

Rosæ feruidus in SS. Eucharistiam affectus, cultus, deuotio. Pro ea ad agonem Martyrij se accingit:

SI talia acciderunt Rosæ Virginem Senensem vestienti ex aliena substantia, longè mirabiliora accepit ab illo mirabili Sacramento, in quo Christum vestiunt aliena accidentia. Hunc cibum *parauit in dulcedine sua pauperi Deus*, attamen recolendum, cui dixerit: *Cibus sum grandium, cresce & manducabis me*. Rosa nondum vltra pueriles annos creuerat, iamque hunc manducabat; sed ipsam Confessarij iam spiritu grandem repererant, quando tam tenellæ suæ ætati permiserunt accubitum in sacro Conuiuio quod *præbet delicias Regibus*. Quinimò de illorum consensu bis quot hebdomadis puella reficiebatur Diuino hoc pabulo; maluisset frequentiùs, at tunc nondum ei licebat sine Matre adire Ecclesiam. Quàm benè mellifluus Bernardus in suo exclamat Iubilo: *Qui te gustãt esuriunt*! nam Rosæ à frequenti Communione adeo increuit pascentis Sacramenti esuries, vt paulùm adultiori sacra synaxis ter in singulas hebdomadas fuerit permittenda. Neque id satis erat, nam si qua interueniebat aut festæ diei celebritas aut solemnis statio, etiam quater, imò quinquies intra septimanã diuino hoc edulio auidissimè fruebatur. Confessarij quò penitiùs animæ statum

nosse

noſſe cœperant, faciliùs hanc ei frequentiam indulgebant, vnanimiter atteſtantes in Proceſſu, tàm limpidam ſe inueniſſe in eius ſpiritu munditiem, tamque nitidam innocentiæ puritatem, tantam inſuper Euchariſtiæ famem, tam robuſtum deuotionis calorem, vt exinde numquam auſi fuerint à participatione tanti Myſterij Virginem diſtinere. Vnde facile obtinuit, vt tum in Paſchate, tum in ſolemnitate Corporis Chriſti quotidie per totas Octauas ſibi licuerit veſci hoc delicato Pane Angelorum. Qua in re vt humanum effugeret plauſum nec de ſingularitate notari poſſet, ſingulis his diebus ſtudioſiſſimè variabat horam, nunc maturiùs nunc ſeriùs ad S. Communionem accedendo, cœleſtis enim theſaurus (: monente Gregorio) abſconditur vt ſeruetur : & qui facit quod nemo, mirantur omnes.

Hìc verò notatu dignum eſt, quòd Virgo in tanta Communicandi frequentia, ſimulq, tanta immaculatæ ſuæ conſcientiæ ſerenitate nihilominùs quotieſcumque ad Diuinum epulum accedendum erat, toties ſacramentalem Confeſſionem præmittebat, nec perfunctoriè, ſed ea ſolicitudine examinis, eo contritionis ſtimulo, eo gemituum ac lachrymarum apparatu, ac ſi per hebdomadas & menſes vtroque Sacramento penitùs caruiſſet. Pridie ſacræ Communionis aſperiùs emacerabat corpuſculum flagellis & rigido ieiunio, vt famem animæ comitaretur eſuries corporis: venturo Sponſo adornabat ſecretum mentis thalamum affectibus reuerentiæ, humilitatis, ac deſiderij, accendebat piarum meditationum lumina præcipuè ex Ludouici Granatenſis libello qui de Oratione inſcribitur; vaporabat habitaculũ cordis ſui pretioſis odoribus ignitarum aſpirationum, totamque omnium ſuarum potentiarum ac virium familiam colligebat in obſequium chari hoſpitis poſtridie ad ipſam diuerſuri. His verò exercitationibus tantum inſumebat ſtudium & curam, ac ſi per

totam

totam vitam ſuam pro illa dumtaxat vnica vice communicandum ſibi fuiſſet.

Porro in ipſo ad tremenda illa myſteria acceſſu quis fuerit Virgini attentiſſimæ deuotionis ardor, quæ vultûs geſtuumque religioſa compoſitio, quod bullientis ſpiritus incendium, aliter deſcribi non poteſt, quàm ſi ipſammet quis Catarinam Senenſem Euchariſtico bolo excipiendo procubuam huc tranſcribendo delineet. Verùm Angelico ad hoc opus foret tum çalamo tum penicillo. Nec tamen omnino id latêre permiſit Altiſſimus, dum pluries in vultu Roſæ viſibiliter ſcintillare fecit interioris flammæ indices euibrationes atque ſtricturas, tunc cum anima ſumptione Diuinæ hoſtiæ ſuccendebatur.

Quadam feria ſecunda Pentecoſtes in ſacello Roſarij ſacris operante P.Fr.Antonio Rodriguez Prædicatore generali, Roſa cum alijs fidelibus adgeniculabat cancello Altaris Euchariſtiam receptura. Ad hanc vbi Sacerdos cum ſacratiſſima Hoſtia peruênit, faciem Virginis totam flammeam vidit & medullitus expauit, nondum gnarus quid indicaret mira hęc & improuiſa coruſcatio. At poſtea ex crebriori eiuſdem prodigij ſucceſſu didicit Roſam eſſe, cui ad ſacratiſſimę hoſtiæ cõtactum interior ſubitò micabat amoris rogus, tam viuidus ac potens vt vel exteriorem faciem mutaret in facem. Magiſter Fr.Ludouicus de Bilbao poſtMiſſam in eodem Sacello dum Virgini S.Synaxim porrigit, notauit ſæpius, vultum ipſius cœleſti ſplendore perfuſum, ita quòd præ fulgoris vehementia ſibi tremuerint oculi velut impares illi ſidereæ claritati, quam gratiæ venuſtas conſpicuè accenderat, & panis Angelorum in Angelicam (: vti aiebat) pulchritudinem mirificè tranſformarat. Magiſter Fr.Ioannes de Lorenzana ſimillimo oſtento feliciter perculſus occaſionem inde obtinuit penitiùs Roſam cognoſcendi, quam illactenus numquam de facie nouerat. Litarat & ipſe in Roſarij Sacello, & poſt

ſa-

ſacrificium promiſcuo populo ibidem communicaturo Sacramentum diſtribuebat. Ad Roſam vt venit, (quæ vt S.Hoſtiam ſumeret, illo momento vultum orâ pallij reducta detegebat) vidit ſpeciem humana formoſiorem, claram, niueam, fulgentem, ac cæleſti quadam pulchritudine obradiatam; Tranſiuit, certus eiuſcemodi coruſcum decorem à mortalitatis noſtræ regione non eſſe. Mox cogitabundus ait intra ſe: quæcumque eſt hæc Virgo, ſublimi apud Deum gratia polleat neceſſe eſt, vtinam animæ ſuæ tam lucidæ ac flagrantis intimum ſtatum noſſe liceat. Factus eſt deinde voti compos, dum minimè cogitabat, nam ſuperna prouidentia hunc poſtea Roſæ non modò Confeſſarium dedit ſed & Præceptorem, cui Virgo obedientiam vſque ad mortem velut regulari ſuo Superiori exhibuit. P.Fr.Bernardus Marques dum adhuc Nouitius ſacrificantibus in Sacello Roſarij ſubinde miniſtrabat, ac de more poſt Sacerdotem ablutionis ſcyphum communicantibus circumferebat, quotieſcumque coram Roſa cum ſcypho ſubſtitit, ſenſit à Virgine tamquam è clibano aut fornace vaporare ardores, vt interdum putârit ſibi manum cõmburi qua pateram ſeu porrigebat ſeu reſumebat. Verùm tunc myſterij ob ætatem ignarus, tacitèque mirari contentus præteribat, ſed poſt annos 15. ab obitu Virginis iam Sacerdos iudicioque maturior prodigium vti acciderat ſub fide iuramenti enarrauit, adijciens ex eiuſcemodi ſacris ardoribus ſibi iuuenculo rude cor nihilominùs concaluiſſe arcana veneratione præſentis Sacramenti, quod ſuſcipi tanta religione & æſtu viderat.

Voluit Deus per extima hæc & ſenſibilia vtcumq; manifeſtari foris, quanta deuotionis pyra flagrabat intus. At huic cum accedebat corporaliter is qui *ignem venit mittere in terram*, non aliter atque inter Seraphim videbatur ſibi Roſa ceu tota empyrea ambulare in medio lapidum ignitorum. Hinc in ipſius anima mirabiles illi effectus

tam-

tamque isti Sacramento connaturales ac proprij, quos nemo nouit, nisi qui accipit. Iubentibus Confessarijs obtemperans Virgo conabatur ex his nonnullos indicare, sed penè in singulis hærebat verbis, causata vocabulorum inopiam, nec aliter de ijs fari nouerat, quàm quòd ineffabiles dictitaret. Aiebat tamen, ex Virginea Dei carne in animam suam diffundi quamdam admirabilem mansuetudinem cœlestis Agni, simulque vegetari se inusitato robore ex nobilitate huius nutrimenti, instaurari ac refici vires per quamdam velut nouam transubstantiationem, sui spiritus in hoc Diuinum alimentum, suaue, succosum, potentissimum; interea clarescere in corde suo placidam altioris sphæræ serenitatem, pacem, temperiem nulla comparatione explicabilem.

Porro de immensitate gaudij ex arcta vnione cum Sponso amicissimo, de fruitionis altitudine, de spirituali sapore veræ dulcedinis vbi gustatur in suo proprio fonte, de fructuum præstantia, copia, sagina, deque similibus pigebat tentare quemcumque sterilis elocutionis modum, sat erat in his, aut planè elinguem fieri, aut compendio protestari, nil esse iucunditatis, lætitiæ, iubili in isthoc mundo inferiori, quod vel vmbra-tenus assimiletur gaudio istius pretiosi conuiuij, vbi infinita animæ fames incidit in pastum Deo dignum, in cibum filiorum, in mammillam Verbi Incarnati, quod solum *esurientes replet bonis.* Ex ore Virginis hæc audierat Confessarius P. M. de Lorenzana, qui adstans eidem iam moribundæ, dum pro extremo viatico sacram hostiam in extasi sensim deglutiebat, hæc pauca subiecit: Filia, nunc fruere Sponso tuo, ac sola cum solo deliciare, quia verè dulcissimus est, pete vt more suo ijsdem nunc bonis te repleat quibus solebat. Alius itidem Rosæ Confessarius meminerat dicere solitam, quòd in Sanctissima Communione sibi videbatur ipsummet è cœlo Solem in pectus recipere, nam quid-

quid Sol visibilis operatur in mundo, dum luce & calore omnia recreat, dum terram floribus & fructibus obornat, dum maria vnionibus, montium viscera gemmis ac pretiosis metallis ditat, dum auiculas cæli lætificat, plantas & animalia vegetat, omnesque vasti hemisphęrij angulos diffusa amœnitate collustrat, succendit, deaurat, id totum in nudis animæ suæ spatijs efficere Dominicæ carnis realem præsentiam. Et forsitan ob id Virgini datum fuit diuinitus, quòd plerumque species sacramentales in eius stomacho ad septem vel octo horas perdurarẽt, antequam ventriculi calore dissoluerentur, nempe vt interea sub hoc diuino Sole fortiùs incalesceret deuotum pectus, & viuifica Sacramenti coniunctione vegetiùs foueretur.

Ne isti Solares effectus omnino laterent abditi, prouidit Christus, dum ex ipsismet foras redundare fecit vsque in Rosæ corpusculum duo prodigia, robur & saturitatem. Robur ex S. Communione deprehendit in filia Mater, nam quotiescumque Rosa S. Synaxim receptura Templum adibat cum parente, ex pridianis ieiunijs, flagris, ac vigilijs tam fessa, attenuata ac debilis erat, vt sæpe per viam in angiportis hinc-inde fuerit vtrique subsistendum quoad lassa Virgo recuperaret anhelitum. Sed Diuinæ buccellæ refecta pabulo, cum à Templo redibat domum, præibat Matrem, & hortabatur sequi, velut si in fortitudine cibi illius vsque ad montem Horeb fuisset ambulandum. Corporalem verò ex Eucharistico pastu saturitatem ipsamet Rosa tum Confessarijs tum domesticis fassa est. Nam reuersa domum & vixdum euoluta palliolo rectà properabat ad secretum cubiculi, ibi in seram vsque noctem se recludens meditabatur susceptì beneficij magnitudinem, neque in vllius prodibat conspectum aut conuersationem. Rogata cibum sumere, maximè quòd pridiano exhausta ieiunio videretur refectione indigere, meminissetq; diem dominicum à lege ieiunij exsortem esse,

respon-

reſpondebat, præ ingenti ſatietate à menſa Domini alium ſe cibum admittere nondum poſſe, adeo vt citra extremam vim & cruciatum nec panis bolum glutire, nec aquæ guttulam ſorbillare ſe poſſe aduerteret. Vt ergo ita eſſe, reipſa comprobarunt, deſiere cibi mentionem importunè ingerere, ſicque Virgo cum ſua ſaturrima inedia vſque in veſperam, ſubinde in ſequentem vſque diem perſeuerabat. Accidit, quòd Roſa per integram quamdam Octauam permiſſu Confeſſarij dietim Altaris Sacramento paſceretur, & tunc quidem integrò illo octiduo ab omni abſtinuit corporali alimonia, eò quòd ſuperna illa ſaturitas non tãtùm reliqui edulij omnem abegerat appetitum, ſed planè cuiuſcumq; alterius alimenti reddiderat pro illo tempore incapacem. Simillima hæc ſunt ijs quæ de S. Catarina Senenſi prodit vitæ ſuæ hiſtoria, vt patêret euidentiùs, vno vtramque ſpiritu excelluiſſe.

Ceterùm quanta religione ſolita fuerit Roſa venerari hoc Sacramentum, ſicubi aut immolabatur in Miſſæ ſacrificio, aut proſtabat adorandum in Altari, vtcumque ſupra attigimus. Miſſas quidem auſcultabat omnes quotquot in Aede FF. Prædicatorum celebrabantur; his intererat vſque ad meridiem tanta quiete ac ſilentio, quanto nec lapis in ſuo defigitur centro. Et reuera proprium Roſæ centrum S. Hoſtia erat vbicumque eam poterat viſu aſſequi, huc toto ferebatur amoris pondere, adeo vt horis integris vix (: aut fortè ne vix quidem :) nictu vnico cilia demiſiſſe, multò minùs faciem vel ad momentum ab ara deflexiſſe notata ſit. Noti ignotique ponè tranſibant coram geniculata Virgine, ac ferè incurrebant in oculos, nec tamen ipſa quemquam tunc nôrat, nec vel leuiter mouebat palpebras, intentiſſima ijs quæ gerebantur in Altari, quorum intuitum forſitan alieni obiecti intercurſus nec obiter eclypſabat. Idem Virgini erat immotæ attentionis tenor, quando in hierotheca expoſitum vene-

rabile Sacramentum adorabatur à populo, vt fit in publicis 40. horarum ſupplicationibus : illic à manè vſque ad veſperam continuâ & prorſus immota geniculatione hærebat Roſa oblita prandij ; neque vel aquæ guttulam acceptabat in refrigerium contenta iubilo atq; delicijs quas percipiebat ex corporali Sponſi præſentia . Sic per totam quæ feſto SS. Corporis Chriſti appendet ſolemnem octauam integros illos dies tranſigebat coram patulo extantis Sacramenti tabernaculo , mirantibus præcipuè Confeſſarijs , vnde tam extenuato corpuſculo vires ſuppeterent ad genuflexiones tam prolixas, continuas, arduas cum dierũ inedia ſuſtinendas. Videbatur fortitudo lapidũ fortitudo eius,& caro eius ænea,id quod inuictiſſimus Iob ſibi deeſſe querebatur. Porro quatuor poſtremis vitę ſuæ annis in maiori (:quam vocamus) hebdomada,quàm diu ſacrũ Chriſti corpus adorabatur clauſum de more in monumento , nec noctu inde recedebat affixa tumulo Roſa,nec loco vbi feria v. genua fixerat ſurgebat,donec poſtera die Paraſceues Diuinus ille theſaurus (: cum quo ſemper erat cor ſuum) transferretur rîtu ſolito ad tabernaculum.

Interim eſuriei, ſitis , laſſitudinis immemor , tota occupabatur cum dilecto, ea quidem veneratione ac reuerentia , vt toto 24. horarum decurſu nec ſedere coram illo, nec muro contiguo tantiſper acclinari præſumeret.

Neque ſegnior erat ad cultum huius adorandi myſterij, etiam quando extra conſpectum erat. Quotieſcumque in colloquio ſeu proprio , ſeu alieno ore nominabatur ſanctiſſimum Altaris Sacramentum , Roſa capitis totiuſque corporis profunda inclinatione reuerentiam teſtabatur. Sicubi audiſſet eminus campanis ſignũ dari ad eius adorationem , vel *ſacris* eiuſdem *Solemnijs* tintinnabula præſonare , ſubitanea intimæ lætitiæ ſigna cohibere non poterat , quin cor & caro ſua exultarent in Deum viuum.

ſuccendebatur viuidior in facie color, & exultabat ſpiritus eius in Deo ſalutari ſuo. Auſcultandis verò de ineffabili hoc Myſterio ſolemnibus panegyricis nuſquam ſatiari poterat, illoſque ſemel auditos penè verbatim poſt annorum interſtitia recitabat mira felicitate memoriæ. Nullus ei manuum labor iucundior erat, quàm quo Altare, tabernaculum, aut in Maiori hebdomada S. Sepulchrum veniebat exornandum. Hinc tanto deuotionis ſtudio ſuebat lintea quæ *corporalia* dicimus; mappas & pallas altarium, operimenta calicum, vela bombycina, & quidquid textile ad ſacram hanc ſupellectilem ſpectare poterat, omni pietatis ingenio, arte, elegantia conficiebat. Inſuper viuis floribus neutiquam contenta pretioſiores è filis ſericis fingebat verſicolori artificio; addebat eiuſdem ſumptûs & operis ramuſculos praſinos, porraceos, herbidos, omnique viroris amœnitate variegatos. Non probabatur Matri ſumptuoſa Filiæ deuotio, ægrèque ferebat tantum temporis ſubduci alijs Roſæ laboribus qui parentes & inopem familiam ſuſtentabant. Itaque Virgo vt Matri ſatisfaceret, poſt diurni laboris penſum aliquam noctis partem conficiendis Altarium ornamentis ſeponebat. Verùm & hoc Patri ſpirituali (: forſitan ſuggerente & exaggerante Matre) viſum filiæ vires excedere, ſed huic grauiter reſpondit Roſa: nolim haberi tam delicata, vt pro Sponſi mei ornatu vnicæ noctis labor aut nimius mihi ſit aut moleſtus: quæ enim tam ſocors aut otioſa fuerit nupta, cui durum ſit noctem impendere ornamento & cultui quo maritus eget vt poſtridie decenter in publicum prodeat!

Denique erga Sanctiſſimæ Euchariſtiæ myſterium is Roſæ affectus erat, quo maluit pro illo ſanguinem vitamque expendere quàm flores. Nec longè abfuit præſentanea occaſio. Anno MDCXV. menſe Auguſto circa litora Peruana in Oceano *Pacifico* hoſtilis comparuit Batauo-

rum

uorum classis, oramque totam improuisa exterruit. Vbiq; conclamatum ad arma, & interim Clerus vterque (: vt fit in publicis periculis) Diuina imploraturus præsidia. Limæ per omnes Ecclesias SS. Corporis Dominici Sacramentum exposuerat palam ab imbelli multitudine adorandum. Tandem ipso Beatæ Mariæ Magdalenæ sacro pervigilio visa est formidabilis illa hæreticorum classis acie disposita in ipsum Limensis emporij portum (: *Callao* indigenis dicitur) rectà procurrere, velut in Vrbis excidium militares suas copias effusura in terram. Mox tota vrbe trepidatum est, iussique cum Ciuibus Ecclesiastici arma corripere, siquidem certum erat, Caluinianum hunc hostem non solis incolarum fortunis & iugulis, sed & sacrorum profanationi, Templorum spolijs, Religionis exterminio sæuissimè inhiare. Inter hæc Rosa, quæ cum honestis Matronis in Ecclesia sancti Dominici exitum horum tumultuum expectabat, soli metuebat prostanti in ara Diuinissimo Sacramento, cui vtique sacrilegæ manus perfidæ gentis parcituræ non erant, fortasse nec pedes, quin illud ausu horrendo protererent, humique proiectum rabie blasphema proculcarent. Tristius interea nuncium superuenit vsque ad Rosam, nempe inimicos Fidei ex alto nauium in lembos, inde in arenam prosultare manipulatim, & ad portas Ciuitatis globatim procedere. Inanem hunc rumorem ipsa publici timoris caligo pepererat, sed tamen sexum inermem qui cum Rosa in Templo substiterat, sic perculit vt propemodum exanimaret. Sola Rosa tantùm abfuit quòd sibi metueret fugamue aut latibulum circumspiceret, vt potiùs triumphanti similis ingentis lætitiæ signa cohibere nequiuerit, rata nimirum adesse feliciſſimam totque suspirijs optatam horam, qua posset pro honore prostantis ibidem Sanctissimi Sacramẽti vitam animamque profundere. Itaque socias obiter secum in D. Hieronymi sacellum traxit, illic exporrecto in

hila-

hilaritatem vultu pauidas hortari cœpit ad ſubeundum ſecum martyrium, occaſionem hanc nimis pretioſam eſſe ac fortunatam, videlicet non quomodocumque ſed ſub ipſo S. Hoſtię conſpectu hoſtiam cadere, coram & pro Diuina illa victima victimam cædi, pro expoſito Chriſti corpore animam exponere. His facie rutilante prolatis exemit vaginâ forfices, ſibique veſtem quà longior in terram defluebat, alacriter præcidit, manicisque in cubitum vſq; replicatis quod reliquum erat tunicæ intra cingulum vſq; ad talos attraxit, cothurnos ſubere ſubleuatos exuit. Interrogata quid ageret, quid ſibi vellet hac nouitate, ad agonem (inquit) me ſuccingo, nolo mihi impedimento ſint panni luctaturæ ac morituræ pro Sacramento: in breui hac veſte expeditior cõſcendam ſuperiorem Aræ crepidinem, illic pro Chriſti corpore corpus meum vulneribus obijciam, nec cedam donec impiorum bipennibus vndique perfoſſa cadam; quinimò precabor hoſtes ne vno ictu repente me conficiant, ſed lenta crudelitate articulatim corpuſculum hoc totum deartuent, inque modiciſſima fruſtula partes ſingulas comminuant, vt dum in me excarnificanda occupabuntur, differant ſaltim iniurias quas heu! poſtea irrogabunt præſenti Sponſo meo.

Hæc ita pronunciabat, vt ex oculorum ſcintillis, ex impauidi vultûs conſtantia, ex viuaci tono heroicæ vocis ceteroque geſtu animoſæ Viraginis facile conijceretur Roſam pro Euchariſtico Altaris Agno leænam induiſſe: nec circumſtantes fœminæ ſuiſmet credebant oculis, videntes Amazonem, quæ hactenus nonniſi viua manſuetudinis idæa fuerat. Mirabantur Virginem modeſtiſſimam in publico reuoluto circa humeros pallio, veſte curta, proiectis crepidis, liberrimis brachijs, alto præcinctu, ſoliſque Roſarij globulis precarijs ferociter obarmatam ſpe martyrij vltra laceſſere fatalem horam, ac morti pugnaciſſimè minitari. Interim ipſa velut moræ iam impatiens

nunc

nunc experiri inceſſum, nunc ad Aram ſacramque Hoſtiam, mox ad Eccleſiæ fores proſpectare, ſi quà venirent hoſtes quibus velocior ad Altare conuolaret, certa ibidem occumbere; iam venis arterijſque omnibus bulliebat Virgini ſanguis effundi auidus, verùm dum exſpectat, dum agoni ſe præparat, dum ſocias exemplo, geſtu, hortatu inuitat, nunciatur hoſtem longiùs abire à litore; & ita erat: nam Archithalaſſus morbo correptus receptui cecinerat, ac paulò poſt à ſuis in rupe portui oppoſita ſepultus eſt. Roſa diſploſo aliorum metu cœpit verecundari ipſa de breuitate tuncatarum veſtium, & vt decenter rediret domum, neceſſe fuit in prædicto ſacello noctem expectare cum dolore erepti martyrij, quamquam gratularetur patriæ liberatæ, ac præcipuè inuiolatæ Templorum religioni.

Defuit ergo non martyrio animus, ſed animo martyrium toties & ante & poſtea votis ardentiſſimis exoptatum; nam crebrò deflebat ſortem ſuam, quòd pro conditione ſexus infidelium regiones adire non poterat pro Chriſto millies mortem quæſitura: dolebat ſe non illis temporibus, lociſque natam vbi tyrannica perſecutio Chriſtianorum ſanguine orcheſtras, fora, amphitheatra purpurabat; inæſtimabilis ſibi videbatur illorum felicitas, quibus datũ fuerat vltima gutta ſanguinis obſignare fidei characterem, ſæpe cum gemitu dicebat familiari *D. Franciſcæ Vrtado de Buſtamante*: vtinam idonea ratio moduſue occurreret adornandi fugam ad barbarorum prouincias, vt illic ab idololatris pro IESV Chriſto immaniſſimè trucidemur. Deniq; cum aliud nõ poterat, oblectabat ſe imagine, ac meditatione ſuppliciorũ, quæ ſigillatim omnia pro Sponſi amore deſiderabat in ſe experiri. Ità cupiebat cum ſancto Martyre Ignatio mundus Chriſti panis inueniri pro illa charitate qua Chriſtus *Panis Angelicus fit panis hominum*.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Rosæ eximius pro periclitantium animarum salute zelus.

OVæ tam masculè ardebat circa Mysterium quo verum Christi corpus velatur, non poterat mystica eiusdem membra negligere, sicubi videbat hæc ancipiti perdendæ salutis discrimini patêre. Nouerat æstimare animas ex infinito pretio quo redemptæ sunt: hinc quoties ad interiora meridionalis Americæ montana flectebat oculos, cruciabatur medullitus, illachrymans perditioni tot barbarorum qui post illa niuosa altissimarum costarum iuga formicatim innumeras sed inaccessas conualles populabant, auitâ adhuc idolomania obcæcati. Deplorabat inconsolabiliter vicinum Chili regnum, vbi dietim per myriades peribant animæ; ex quo feroces incolæ excusso Regis & religionis iugo redierant ad pristinæ gentilitatis vomitum. Nec solis suis occiduis Indis condolebat, sed quidquid nationum vastissimi Chinarum tractus, aut Orientis Imperia continent; Rosæ quotidiana plangendi materies erant. Optabat viscératim discerpi ac retis instar obpandi latissimæ viæ qua tot miserabiles animæ ruebant ad infernum. Hic nimirum spiritus erat Seraphicæ suæ Magistræ, quæ & ipsa optauerat (: si fieri posset) suopto corpusculo obturari gehennæ fauces, ne tam populosæ animarum cateruæ illuc deinceps immigrarent, suæq; frustrarent lytrum redemptionis.

Accidit, vnum ex Rosæ Confessarijs tractare de sua missione ad annunciandum vicinis Barbaris Euangelium.

Hunc itaque ambire Virgo, hortari, ſtimulare vérbis ardentiſſimis, obſecrare ſeriò, nil metueret, maturaret iter, ſubueniret pereuntibus, Deo acceptius obſequiũ præſtari non poſſe, Apoſtolici pectoris & dignitatis id eſſe munus cui Diuina adſiſtentia deeſſe nequeat, denique in tanti ſudoris mercedem ac ſolatium fat fore, ſi vel vnicum apud infideles infantem per Baptiſmi ianuam ad ſuperos tranſmitteret. E contra ille experimentum quærens eius qui in Virgine loquebatur Chriſtus, velut ambigenti ſimilis extenuabat vires ſuas ceu tanto miniſterio parùm idoneas, exaggerabat difficultatem operis, famem, ſitim, ferarum pericula, æſtum, laſſitudines, exilia, demum & venena, quibus gens illa truculentiſſima minimèque hoſpitalis in exteros Fidei præcones ſæuire ſolebat. Verùm tamen ſubdebat, plurimũ ſe præſidij ac ſpei in Roſæ orationibus, ieiunijs, ceterorumque bonorum operum fido ſuffragio collocaſſe. Hìc Virgo, tametſi de ſuis pijs operibus humillimè ſentiret, nihilominùs vt iturienti quantacumque poterat calcaria figeret, concepta ingenti fiducia promiſit vniuerſo exercitiorum ſuorum merito ſe illi in ſancta expeditione ſuccurſuram, dummodo is viciſſim pro rata ipſam participem vellet totius ſpiritualis lucri quod ex infidelium conuerſione erat reportaturus. Annuit Confeſſarius, vtpote ſat conſcius quanta coram Domino ſpirituum ponderatore eſſet Virgo, cum qua de mutuo fœnore paciſcebatur. Sic tandem vtrimque ex pacto conuẽtum eſt, quòd Roſa huic Confeſſario medietatem cederet omnium fructuum quos interea ex toto bonorũ operum exercitio ſe cõcumulaturam ſperabat: ac viciſſim ille dimidium lucri tranſcriberet Virgini ex conuerſione animarum, quas ſua prædicatione in viam ſalutis erat attracturus.

Eodem feruore ſpiritus nitebatur pia Virgo Religioſos viros (: quotquot aptos nouerat :) ad gentilium conuer-

ſionem

sionem succendere: præsertim sui Ordinis Fratres rogabat, monebat, obtestabatur, huc huc suos in literis profectûs intentione tempestiua destinarent, hunc generosum, prælcarum, sublimem studijs suis finem scopumque præfigerent, vt residuis Americæ plagis quidquid idololatriæ vsquam supererat profligent, vt in horreum Domini copiosos Indorum manipulos comportent, vt millenas animarum chiliades ab æternæ damnationis voragine eripiant; non nimis hærendum esse in subtilitatum apicibus, non languendum circa inutiles vocularum controuersias, malè locari tot scholarum labores, tot noctes insomnes, tot disputationum clamorosas raucedines, si tantis parta sudoribus eruditio proximorum saluti Fideique propagationi non impendatur, si ad metam inertis otij, ad vanitatem plausumque inanis pompæ, vel in temporario laureatæ frontis honore prætumidè conquiescat, oscitet, desideat. Assueuerabat graui sensu & impetu, se nisi fœminam natura finxisset, hoc primum in votis fuisse habituram, vt decursa studiorum literariorum encyclopædia se totam missioni Euangelicæ deuoueret, cupida adire gentes ferociſſimas, belluinas, anthropophagas, dummodo suis Indis adhuc gentilismo implicitis opē ac remedium sua catechesi, sudore, sanguine impertiret. Nec sinebat Virginem tantæ commiserationis affectus quiescere, vnde rationem excogitauit, qua (: nisi morte præuenta fuisset) sperabat in Apostolicæ missionis negotio supplere per aliū quod per semetipsam præstare non poterat. Nimirum cōceperat animo adoptare sibi alicunde pupillum inopem & vndiq; desolatum, quem à primis vnguiculis ipsa materno studio ad virtutem & literas educaret ex pijs familiarium sibi Marronarum eleemosynis: huic puero mox à teneris proposuerat firmiter ac sensim implantare auida Euangelicæ missionis desideria cum parulo gradatim adultura, ac interim prouidere vt in pietate sacrisq; disci-

plinis accuratiſſimè formaretur, donec grandior factus ac Sacerdotio ritè initiatus iam cẽſeri poſſet idoneus operarius ad laborandum in conuerſione gentilium. Tunc verò ſtatuerat Virgo hoc vnicum ab alumno exigere diuturnæ alimoniæ maternæque ſolitudinis præmium, iret, properaret ad Gentes Chriſtianæ legis ignaras, trophæum ſalutis in medio barbararum nationum erigeret, & quotquot poſſet animas à reſtibus diaboli ſtrenuè explicaret. Hoc ſupplemento credebat Roſa vtcumque ſatisfactum iri generoſo ardori ſuo, quo vltra fœmineam menſuram ac modum auida ſitiebat ſalutem proximorum.

Nec tepidior ei zelus & cura fuit erga periclitantes Chriſtianos, ſi quos nouerat aut per culpam mortalem à ſtatu Diuinæ amicitiæ infeliciter excidiſſe, aut capitali aliquo vitio ad certum interitum illaqueari. Pro his verè miſeris quotidie cruenta ſibi infligebat verbera, gemebat, ſuſpirabat coram offenſo Numine, nullique parcebat lachrymarum ſumptui, vt talibus ſinceram ſcelerum pœnitentiam vitæque ſeriam emendationem à Deo exoraret. Aiebat, ſi quoquo modo ſibi licuiſſet Prædicatoris fungi officio, vtique ſe opertam horrido cilicio, nudipedem, ſqualidam interdiu noctuque per omnes Limenſium vicos, & compita circumlaturam crucifixi Redemptoris imaginem, & vbique per fora, per triuia, per angiportus idemtidem clamore lugubri vociferaturam: reſipiſcite, ô reſipiſcite peccatores, recedite à vijs peſſimis quibus pecudum inſtar ducimini ad macellum ſtygij Lanionis, fugite, declinate lubrica infeliciſſimæ æternitatis præcipitia qui vnico eoque incertiſſimo fugacis vitæ momento diſtatis à gehenna, agnoſcite periculum cui vos implicuiſtis, miſereamini veſtrarummet animarum oues perditæ, quas bonus Paſtor per ſpinas & tribulos, per ſudores ſanguineos, per vulnera & crucem requirit vt ſaluet; ô feſtinate reuerti ad hunc propitium Redemptorem quem ſi

nunc

nunc ſpernitis, nulla ſupererit in inferno redemptio. Hæc plerumque miſericors Virgo tam luculento efferebat pectoris incendio, tantoque inflammati cordis affectu, vt non rarò audientes compunxerit, neque iam Roſa priuatim inter familiares, ſed Ionas inter Niniuitas videretur reipſa ordiri pœnitentiæ concionem. Aderat fortè P.Fr.Antonius Rodriguez titulo, gradu, officio Prædicator generalis: ad hunc conuerſa Virgo pari tum feruore tum fiducia (: quam regebant modeſtia & charitas) ſic illum affata eſt: Aduerte ô Pater, quòd Diuina clementia te eſſe concionatorem voluit vt perditos ac obſtipos peccatores ad frugem reducas. Igitur caueto, ne tuæ facundiæ diues talentum in plauſibilibus acutorum conceptuum floſculis inutiliter conſumas; apage hos inanium argutiarum calamiſtros, faceſſant theatricæ oſtentationis cothurni & phaleræ, memineris à Domino te conſtitutum piſcatorem hominum, robuſtius tibi laxandum eſt rete in capturam peccatorum; hoc age obſecro, hoc vnicum ſtude & conare, vt quàmplurimas flagitioſas animas vorticibus eximas, vt ab ima vitiorum charybdi perituros euoces, & ad ſalutaris pœnitentiæ ſecurum litus educas.

Euênit, dum adhuc Matri cohabitabat Roſa, iuuenem genere quàm moribus nobiliorem *Vincentium Monteſium Venegas* in eadem platea haud procul à Roſæ ædibus ſortiri domicilium. Is miratus Virginis eximiam pulchritudinem, at vnà certus nuptias ſperari non poſſe, quærebat occaſionem qua ſaltim oculos liberiùs paſceret in Roſæ pudiciſſima venuſtate. Igitur Matrem adijt, prætexens aliquot ſibi ex tenui carbaſo pretioſis collaribus opus eſſe, hæc ſe velle à Roſa confici, quam conſtabat eo opificio victum parentibus lucrari. Sedebat labori manuum cum puellis intenta Roſa, cui Mater innuit, audiret Vincentium, deque pretio ex more & æquo coram ſe conuenirent. Iuuenis coram Virgine ſedere iuſſus comiter ex vr-

ba-

bano ritu ſciſcitari cœpit quì valeret, veniſse ſe pro demandando opere conficiendorum aliquot collarium: petijt in ſingula quot vlnæ melioris telæ forent neceſſariæ, quibus impendijs quo loco aptiùs emenda materies, intra quod tempus abſolui poſſit opus. At Virgo diuinitus edocta ſecretum quod corde premebat Vincentius, efflictim miſereri cœpit fœtentis animæ, in qua ſtagnabant lubricæ iuuentutis impura deſideria; oculiſque cum gemitu in cœlum eleuatis, ô (: inquit) bone Iesv! quàm longanimis eſt patientia tua! tu verò nobilis Vincenti ignoſce, & locum da veritati quam tibi dictura ſum: longè alias quàm de collaribus cogitationes verſat cor tuũ; vis ingenuè tibi dicam ad quid veneris? at parco rubori tuo; iuueniliter agis, & doleo vices tuas. Dole etiam tu, ac reſipiſce. Mendacium eſt quidquid ad Deum non ducit, animã interimit quidquid carni petulanti lenocinatur. Agnoſce Vincenti periculum tuum, corrige animum vanæ oblectationis nimio venatu diſtrictum, ſtude cautiùs ambulare in ſemitis mandatorum Dei ne pereas: en quidquid coneris tegere, non latuit Sponſum meum intentio tua. Hac improuiſa Virginis concione ictus Vincẽrius deiecit oculos, ſeſeq; introſpiciens aliquantiſper obmutuit. Denique iam mutatus ab illo qui paulò ante fuerat, ſic Virginem affatus eſt: ſentio in te loqui Chriſtum, qui ſolus me tibi ſic detegere potuit vt intima praui cordis mei penetrares; cedo igitur pio & ignito hortatui tuo, ſequar inuitantem ad meliora Deum, tu illum mihi propitiũ fac reddas, vt quod hodie in me cœpit perficiat. Addixit Virgo ſuarũ precũ fida ſubſidia, comiterq; dimiſit hominem, qui exinde iuuenilibus deſiderijs valefaciens grauem ac ſobriam viuendi rationem inſtituit, adeo vt ſingulis octiduis minimùm ſemel animam ſuam pœnitentiæ Sacramento expiare, ac Diuino epulo reficere adſueuerit, lætus incidiſſe in Roſam, quæ & cœlitus infelicis animæ ſuæ ſta-

tum

tum didicerat, & salubres aculeos seriæ compunctionis nouerat opportunè suffigere minùs exspectanti.

Prodigium erat si qua persona cuicumque vitio obnoxia Rosam accessisset nec ab ea melior discessisset. *Maria de Mesta* pictoris *Medori Angelini* coniux impatientiæ ac præcipitis iracundiæ pugnaci morbo iam penè sibimet ipsi facta erat intolerabilis: quauis re minima turbabatur ac turbabat, manu prompta, minax clamoribus, & sonora rixandi intemperie totarum ædium implacabilis tempestas. Detumescente animi procella dolebat interdum, ac damnabat ipsamet suæ ferocitatis effrenem impotentiam, at biliosa complexio & longa assuetudo callum vitio induxerant. Aliorum suasu an casu incertum, semel Rosam in hortensi cellula degentem inuisit. Confestim Virgo arrepta occasione grauem ac neruosum de tranquillitate animi sermonem instituit, breues ac salubres adquirendæ mansuetudinis aphorismos præscripsit, æquanimitatis ac patientiæ apta consilia ingessit, sicque instructam à se dimisit. Mira res: fœmina ab illo die sedatior ac mitior visa est induisse tractabile pacis ingenium, tolerabat corde quietissimo domesticos tribulos ac molestias, & si repẽtino aliquo flamine succendebatur bilis, hanc sola recordatione mansuetissimæ Virginis mira facilitate sopiebat, breuìque eò peruênit in patientiæ studio, vt iam vltro à Deo plùs ac plus aduersitatum postularet. Sanè Rosam verecundæ taciturnitatis amantissimam solus animarum zelus difertam fecerat, nec vnquam ei facundia defuit qua sequelam virtutis fugamque vitiorum efficaciter persuaderet.

Virum quendam professione Religiosum illa non minùs sordida quàm fatua ac monstruosa fumantis *Tabacci* ingluuies vsque ad præsentissimam corporis animæque perniciem deduxerat, ita vt de vtriusque remedio conclamatum ferè putaretur. Os homini intus omnino fuli-

gineum

gineum, camini ſpeciem referebat, olidæ nares mucebāt cremore fauillaceo, atra nebula vexatum cerebrum ſtillabat in pectus, & obſtructis pulmonibus raucum aſthma vocalem obſidebat arteriam, nec tamen ceſſabat miſer à noxio ſuctu accenſæ fiſtulæ. Proteſtabatur Medicus, diſsuadebant, rogabant amici, demum Prælati regulares ſeueriſſimis inhibitionibus addidere mulctas, præcepta, diraruṁ ac cenſurarum fulmina, ſed in caſſum, quia contumax vitium triginta & trium annorum poſſeſſione ac mora nimiùm inualuerat, nec videbatur aliud perenunti ſupereſſe remedium, niſi quòd Roſa poſt tot aliorum hortamenta, conſilia, inuectiuas, poſt tot Superiorum correptiones, minas, clamores, ſuam exſereret ardentioris facundiæ mirabilem ſuadam, hominique loqueretur ad cor, & eius ſaltim animæ ſalutem omnipotenti Numinis dexteræ cōmendaret. Facile annuit Virgo miſerta periclitantis, maximè quòd ſciret, ipſum non iam obſtinatione voluntaria, aut obedientiæ contemptu, ſed ſola infirmitate reſiſtendi violentò ac annoſo vitio ſic obbrutuiſſe in abſurditate intemperantiæ omniū vecordiſſimæ. Et ecce, à Virginis alloquio vix quinque dies effluxerant, quando Virum inuaſit omnimoda *Tabacci* nauſea, mox & horror, ac vehemens abominatio, ita vt deinceps non modò facillimè ſeſe abſtinuerit ſorbitione tubi cretacei, ſed neq; ampliùs ſufferre potuerit odorem huius infauſtæ fornaculæ, quam delicijs & cupedijs humanæ fatuitatis accenſere is ſolus potuit, qui Iob 41. ſic depingitur: *de naribus eius procedit fumus ſicut ollæ ſuccenſæ*; & denique hic etiam per Europam inuenit qui ſecum fumos helluentur. Roſa in vnico ſanauit hanc inſaniam, curatura plurimos vbi ritè fuerit implorata. Neque hìc ſtetit Virginis beneficium, ſimul cum vitio inueteratum aſthma pectoris, hæmorrhagiam, flatuumque tormina depulit, quibuſcum miſer illa per annos plus-minus xiv. fuerat colluctatus. Quin &

vſque

vſque ad animam tranſijt energia ſaluberrimæ correctionis : nam mens illa ad ſobrietatem mirabiliter reuocata cœpit tractare attentiùs æternæ ſalutis negotium , emundare conſcientiam, reformare ignauos mores , veternum excutere, gratulantibus cunctis qui vmquam antea in tabe illius vitij putreſcentem defleuerant. Nempe ſic Roſam exaudierat qui nouit totum hominem ſanum facere in Sabbatho.

Vnum addidero & finiam P. F. *Petrus de Loayſa* Dominicanus probè conſcius zeli & charitatis qua flagrabat miſericors Roſa in opem periclitantium proximorum, indicârat Virgini, decumbere in Cœnobio cumque mortis angoribus trepidè luctari N. eiuſdem inſtituti Religioſum à Medicis pridie derelictum; addebat torqueri ægrũ vrentibus ſcrupulis, affligi non certitudine vicinæ mortis, ſed incertitudine vitæ melioris, eò quòd meritis ſe vacuum agnoſceret, contremiſcere pauidum, ac ſudare ad continuam ſeueri Iudicis , quem aditurus erat memoriam, denique ſubuerendum eſſe , ne nimia formido grauiori periculo implicet deſolatum. Intimè hæc ſauciabant cor Virginis prompto compaſſionis affectui tam flexile ac morigerum : vnde actutum iniunxit Petro , infirmum adiret, ſuoque ex nomine iuberet fidentiùs ſperare de immenſa optimi , & benigniſſimi Numinis miſericordia: ſe quidem precaturam pro felici ipſius tranſitu, at ſimul ex nunc offerre ſe de ſuorum piorum exercitiorum qualicumque cenſu quidquid moribundo ad ſupplendam meritorum vacuitatem opus ſit, imò totum is ſibi vendicet, & ſi quod bonum opus à Roſa vmquã per totam illius vitã hactenus prodierat, integrè à ſe in ægrum dono liberrimo tranſlatum velle , hoc ipſe velut ſuum Iudici exhibeat , deſinatque interim abiectè & humiliter ſentire de magnifica liberalitate Altiſſimi. His ad plenitudinem ſolatij adiecit, velle ſe (: modò Deus permi-

ſerit) ab obitu conueniri à defuncti anima, vt ſi fortè vlterioribus ſuffragiis eguerit, ſtatim adiuuetur. Fideliter vniuerſa ad infirmum retulit Petrus, & confeſtim immodicus ille pauor gaudio lætioris ſpei locum ceſſit, acceptauit æger munificam Roſæ largitatem, haud ignarus quantum opulentiæ in dono tot meritorum latêret, ſicque munitus demum ſalutaribus Sacramentis conceptaque ingenti ſalutis fiducia tranquillum, placidum, ſerenum ſpiritum reddidit Creatori, pactus ante cum Petro, quòd tam ipſum, quàm Roſam à morte inuiſeret, ſi eam ſibi facultatem Dominus indulgeret. Verùm poſt fratris deceſſum non leuis cura momordit Petrum, quid eſſet, quòd iuxta condictum defuncti anima non comparebat. Sed exemit ſolicitudinem Petro ſecura Roſa, dixitque cum defuncti anima feliciter ac bene agi, iam illam regioni lucis adſcriptam frui perenni refrigerio, vt ei nequaquam opus fuerit redire ad alterutrum, pro ſtipe ſuffragiorum emendicanda. Nimirum tanto viatico illam hinc abeuntem ditârat profuſa miſericordis Roſæ liberalitas, cui nil tam pretioſum aut charum eſſe potuit, quod animarum ſaluti non impenderet.

CAPVT

CAPVT XXIV.

Rosa pro modulo facultatum coporalibus misericordiæ operibus proximos iuuare satagit.

MIrabitur, quisquis legerit, Rosæ pauperrimæ funus publicis mendicorum Limensium eiulatibus, thrænis, lachrymis fuisse celebratum, vociferante egenorum turba, veram pauperum Nutricem ac Matrem fato acerbissimo & præmaturo sibi ereptam fuisse. Quid enim tenuium parentum inops filia partiri alijs indigentibus potuit vix sibi alendisque genitoribus sufficiens? & tamen sibimet necessaria subtrahens dispersit, dedit pauperibus, ac memor cœlestis Lapicidæ qui (: vt relatum supra Cap. XI. inter dotalia pacta solicitudinem alendorum parentum à Rosa in se transtulerat, ipsa de consensu Matris manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem, cum his diuidendo eleemosynas, quas insperatò receperat.

Semel cuiusdam occulta seu arcta necessitas ad Virginem relata fuit, sed cum aliud vnde subueniret ad manum non esset, octo dierum alimoniam (: contenta interim solo pane & aqua :) sibi detraxit pro egentis subsidio. Alia vice Gaspar flores Virginis Pater sat grande volumen candidioris telæ (: donatum an emptum nescio :) domum attulit, vt inde coniux Maria de Oliua sibi

gregique tot filiorum de omnibus quæ ad munditiem ſpectant copioſiùs prouideret. Illa ſciens filiam Roſam ro ægritudinum frequentia ac munditiei ſtudio pluribus ex eodem lino indigere, ſeorſim huic notabilem illius telæ partem (xxxvi. vlnæ erant) attribuit, vt ipſamet ſibi pro arbitratu ad vſus proprios ſudaria, pepla, faſcias, gremialia, vela, mantilia, tegmina, vittas, ceruicalia, mappas, omnemque neceſſariam candidi nitoris ſuppellectilem formaret ac ſueret, Roſa, vel admirata munus tam copioſum & affluens, vel vt humiliùs parenti gratias ageret, mihine (: inquit) omnem hanc lini portionem donas Mater? reſpondit illa: Tibi filia, vtere prout lubet, fac inde quæ vis. Arripuit Virgo poſtrema hæc verba, ſtatimque nec palmo illius telæ retento ſibi, totam donauit ſecretò duabus Virginibus tam genere quam virtute nobilibus, at pauperrimis, quaſque nouerat clam domi ingentem rerum omnium penuriam pati. Mater vt vidit filiam nil minùs quàm de conficiendis ſibi linteis cogitare, ſuſpicata quod erat, cauſam quæſiuit, cur traditam ſibi telam candidam, ſubtilem, bonam tardaret ſuis aptare vſibus; reſpondit filia: iam aptata eſt vt aptari meliùs non poſſit, quinimò nunc primùm illa decorè canduit, ex quo in eleemoſynam conuerſa eſt. Replicuit Mater, at ego tuis impendi vſibus præceperam, ſolicita ne quid deſit quando infirmaberis. Subriſit Virgo, & nonne (ait) poteſtatem mihi diſertè feciſti vtendi vt vellem? vſa ſum, nec mihi deincps vbi decubuero ex morbo, quidquam defuturum puta, Dominus abundè prouidebit. Ita planè accidit, nam paulò poſt à maternis ædibus translata in Dominæ Mariæ Vſetaguì contubernium pietate Matronę linea ſupellectile adeò non eguit, vt etiam abundarit. De hac Virginis in diuinam prouidentiam admiranda fiducia ſeorſim Cap. ſeq.

Poſſidebat Roſæ Mater in ſuo mundo muliebri duas

pallas

pallas, ſeu oblonga & à vertice in terram vſque demiſſa pallia, fœmineum ac decens tegumentum quotieſcumq; proceditur in publicum. Horum alterum domi fortè in ſedili à Matre depoſitum conſpicata Roſa liberè corripuit & inopi cuidam Virgini donum fecit. Mater vbi fruſtra totis ædibus ſuum requiſiuit pallium, ſuſpicionibus indulſit, pene vſque ad temerarium iudicium, quòd vicinorum aliquis clam irrepſiſſet domui, pallamque neglectim à ſede pendulam ſublegiſſet. Filia ne quos innocentes oneraret furti imputatio, lepidè affata Matrem, quid (: inquit) iacturam tuam incertumque autorem dubitabunda incuſas? ecce me pallij tui furem domeſticam ſed innoxiam, quia plus tibi proderit amiſſa palla, quàm ſi intactam poſſideres. Hanc interim ego donaui Montoyæ pauperrimæ, quæ quòd huiuſcemodi veſte careat, Eccleſiam decenter adire, miſſiſque & concionibus adſiſtere non poteſt. Tibi ô Mater alterum ſupereſt pallium nouum adhuc ferè intactum, quod priuſquàm vel modicùm veteraſcat, Diuina bonitas non vno ſed pluribus te pallijs ditabit. Euênit quod Virgo prædixerat, nam exigui temporis interlapſu vir illis in ædibus numquam antea viſus nec aliunde cuiquam illic domeſticorum notus intrauit, Roſæ Matrem popoſcit, eidem xl. libras argenteas pro nouo pallio coemendo porrexit, abijt. Similiter ijſdem ferè diebus *D. Maria de Sala* vltro per famulum miſit ſerici ſubtegminis aptam materiam quanta conficiendæ nouæ pallæ ſat erat. Denique eiuſdem materiæ totidem vlnas quæ pallio muliebri ſufficerent, deuota perſona obtulerat Limano Fratrum Prædicatorum Conuentui, hic Roſæ Matrem ea donauit: ſic intra pauculos dies Maria de Oliua pro vnico ſuo pallio quod Roſa egenæ Montoyę dederat, tria recepit noua ac meliora, didicitque animoſiùs fidere tum vaticinio filiæ tum prouidi Numinis largitati.

Extra

Extra mœnia in extremis Limanæ vrbis pomærijs habitabat *Ioanna de Bobadilla & Azeuedo*, Virgo illustris parentelæ, sed orphana, ac virtute quàm censu ditior, nam amissis parentibus in arcto res erant, miseramque sat premebat occulta frugalis œconomiæ angustia. Accesserat in afflictionis cumulum vorax & purulentus sub mammilla cancer, qui liuidis ac tabificis incrementis vergebat in carcinoma, & tardante remedio exitium minabatur. Ioanna tàm inops consilij, quàm periculo & calamitati impar non inueniebat rationem qua discrimini occurreret citra peius discrimen: nam vt eò vbi habitabat vltra amnem, quotidie accerseret ex vrbe Medicum, obstabat viæ longinquitas, nec enim tunc (: vti hodie :) Limæ amplitudo vsque ad illa vlteriora trans fluuium spatia procreuerat; siue ad lentam curam migraret tantisper in Ciuitatem, deerant peregrinæ & inopi sumptus quibus semestre hospitium conduceret. Fuit qui gratis offerret ædes suas, at honesta & timida virgo se ignotam ignotis credere noluit. Demum oranti in templo sancti Dominici Rosæ innotuere omnia, sibique hanc desolatam & perplexam reseruari mox intelligens, modum quo subueniret promptè inuenit. Ioannam secretò adijt, metum anxietatemque ponere iussit, vacare in maternis ædibus locandum pretio conclaue idoneũ & vsui peropportunum, eò concederet, ac de menstruo locationis sumptu pacisceretur cum Matre, sibi deinde curam procurandæ solutionis totam relinqueret. Paruit Ioanna, & insperatum beneficium verecunda hilaritate acceptauit. Hilarior tamen fuit Rosa, qòud talem nacta esset cui tam occultè & piè viscera suæ misericordiæ impertiret; sicque fidens Diuinæ prouidentiæ reperit quod in singulos menses clam Ioannæ adferret in exactam solutionem hospitij, pacta dumtaxat silentij fidem. Post menses quatuor aut quinq; Ioanna integrè conualuit, suumque foris habitaculum

sana

fam repetijt, hoc vnum dolens, quòd hoſpitæ palam referre grates minimè liceret. Verùm poſt Roſæ obitum ſoluta promiſſæ taciturnitatis vinculo beneficium liberrimè omnibus prædicauit.

Roſæ quoad Matri conuixit, nil iucundius accidere poterat, quàm ſi permitteretur cuiuſcumque ſortis aut conditionis pauperes perſonas morbis afflictas paternis inferre ædibus, vt illic ſuiſmet manibus aſſiduè miniſtraret languentibus, nec ſolius tecti, cubilis, ſtrati, ſed & medicamentorum, ciborumque ſolatio egentes affatim reficere conabatur. Sicubi in vicinia aut nota domo reſciuiſſet quodcumq; vile mancipium ex ægritudine decumbere ac negligentiùs haberi, ſibi confeſtim illius depoſcebat curam, multiſque precibus exorabat Matrem, annueret languentem in ſuas ædes deportari ad curam ſolicitiorem. Recuſabat interdum auſtera parens, quòd exiſtimaret filiam rarò ſanam ac iugiter valetudinariã priuſquàm in aliorum curam ſe intromitteret, debere charitatis ordinem à ſemetipſa auſpicari, ſuæque magis quàm alienæ valetudini proſpicere. Subinde tamen ne miſericordem immiſericorditer contriſtaret, ei indulſit pro domeſtica ſua tenuitate operari quæ poſſet, non quanta vellet. Mox illa primò obuium mendicabulum inuitabat ad lares proprios, huic abſtergebat, vngebat, alligabat purulenta vlcera, huius mundabat veſtes, reficiebat laceros pluderones, repurgabat ſubnatas plicatim ſordes, lauabat pedes & impetiginoſum verticem, nulliq; miniſterio deerat quo illius fami, ſiti, preſſuræ leuamen adferret. Nec (: quod ferè illi regioni præter morem eſt :) vllum Virgini diſcrimen erat originis aut nationis, quin ex æquo & indifferenter egentibus Hiſpanis & Indis, Aethiopibus, candidis, mixtiſque (: quas *Mulatas* vocant) prompta charitate ſuccurreret. Pari commiſeratione vernaculas, peregrinas, ſeruiles, ingenuas, notas, ignotas, agreſtes, & indigenas

pro-

prosequebatur, solo euidentioris indigentiæ respectu habito. Inter has verò mendicas ac miserabiles nulla tam pannosa aut sordida, nulla tam deformis aut vlcerosa, nulla tam aspectu horribilis aut intolerabilis fœtore, quã Rosa vel dedignari posset, vel præ nausea auersari. Nulla ægritudo tam putrida ac fœda, nullum vlcus tam tetrum aut sanioſum, nulla scabies tam crustosa aut fluida, cui Rosa medelam, famulatum, curam offerre, cui virgineas admouere manus, dimouere spurcitiem, applicare, mundare, mutare emplastra defugeret. Hac ambitione pia Virgo obibat mulierum valetudinaria quotiescumq; honestæ comitiuæ aderat occasio, quærebat per ambulacra infirmas præ ceteris horridas magisque porriginosas, his mira alacritate componebat lectulum, eluebat vasa, parabat edulia, neque tam vile, tetricum, abiectum obsequium commodari infirmis poterat quod non ipsa vltro prensaret.

Accidit die quadam, ab infirmæ mulieris cura Virginem tantisper ad maternas ædes diuertere: sensit curiosa Mater in veste filiæ insolitam mucidi putoris graueolẽtiam; inde coniecto in illius togam attentiori oculo notauit hinc inde, respersim aliquid purulentarum sordium fortuitò adhæsisse pannis ex aliena sanie, quam Virgo indetersione vlcerosæ mulieris inscia contraxerat. Indignata parens substomachabatur filiæ, quorsum (inquit) hæc tuæmet incuria? non quidem ad hoc tibi religiosus iste candicat amictus vt eum alienis spurcitijs deuenustes, neque Te Rosam appellauimus vt sic oleres, quãdo te murinis ac suaueolentibus chirothecis vti iubebam, repugnasti paruula, at nunc adulta si musco fragrare non vis, muco saltim ne fœteas alieno. Subrisit Virgo, blandèque subintulit: Christi bonus odor sumus dum ministramus infirmis; charitas delicata non est, nec proximum fastidit, memor nos omnes ex eodem esse luto ac cœno; mor-

talitate hæreditaria cũcti putreſcimus, nec eſt qui ſuæ corruptionis non circumferat ſentinam: itaque Mater parum putato, quòd tunicam obiter maculaui improuida, longè fœdiùs ipſum Redemptoris vultum rheumata, ſputa, ſaliuæ turpium carnificum pro noſtris ſceleribus deformarunt.

Aliud in hoc genere vix imitabile præſtitit Roſa quod ſilendum non eſt. Decumbebat in ædibus viduæ *D. Iſabellæ de Mexia* quædam ex domeſticis famulabus putri humore febriumque æſtu prætumida; huius miniſterium & curam vtpote in familiari domo permiſſu Matris ſibi Roſa aſſumpſerat. Contigit ex medicinæ conſilio ægrotanti phlebotomiam adhiberi, extractumque venâ ſanguinem in angulo ſeponi dum Medicus ad eum inſpiciendũ rediret. Tardauit is vltra biduum, atque interea ſanguis ab ipſa ſcaturigine iam notatus de putredine horridiùs obputruit, ſeroſo virore, flauis nigriſque maculis ac ramoſa ſanie vndequaque pinguis & decolor. Tandem adfuit Medicus, obiterque examinato ſanguine ac notatis in eo periculoſi morbi critirijs fœtentem maſſam de more proijci imperauit. Roſa pro compaſſionis affectu diligentiùs peluim qua coagulus ſanguis aſportabatur intuita, ſenſit ab imo fundo ſibi euerti ſtomachum, alterari in faucibus ſaliuam, totiſque ſe viſceribus in vomitum propendere. Diſſimulauit vt potuit, famulumque properè cum pelui abeuntem rogauit hanc ſibi ferendam tradi, ſe non tantùm vacuaturam quod inerat, ſed inſuper vas ipſum nitidè mundaturam. Facile conſenſit homo tali ſe putore exonerari: at Virgo ſibimet indignata quòd horruiſſet, cũ pelui clam ſeceſſit in angulum foras, ibique ſemetipſam durè obiurgans: itane (: inquit) ſtrenuè ac feriò ſtuduiſti dilectioni proximi, vt nauſeæ tibi ſit miſerabilium infirmitas? hoccine te docuit Seraphica tua Magiſtra! ſic nondùm didiciſti omni hac putredine te viliorem eſſe ac pu-

tridiorem ? veni delicata, veni tenellula, experire meliùs, diſce pleniùs num te deceat ſic faſtidire miſeram & coæqualem tuam, in qua non minùs quàm in te ipſa ſplendet imago tui Creatoris. His cum fremitu in ſe prolatis (: obſtrue nares lector:) peluim ori appoſuit, totumque illum ſanioſum cruorem (: dicam, an cruentam ſaniem) auſu heroico ſenſim epotauit; mox panno, ne quid in labijs reſiduum notari poſſet, os abſterſit, ac peluim elutam, defricatam, nitidam reportauit. Latuit eius Matrem generoſum facinus, at Iſabellæ (: Deo mirabiliter diſponente) innotuit, quæ & pannum quo Virgo labia deterſerat, fortuitò demum inuentum ſtudioſiùs in facti memoriam aſſeruauit. Deinceps nemo (: opinor) dubitabit, Roſam B. Catarinæ Senenſis fuiſſe germanam Diſcipulam.

Hinc ſanè credibiliora fiunt, quæ ſequuntur. Quæſtori Gundiſaluo tum communione officij tum pari virtutis & amicitiæ ſtudio neceſſarius intimèque familiaris erat *Ioannes de Tinco Almanza* Regiæ (: quam vocant) Cameræ Chartophylax & Quitenſis Tribunalis ſupremus Circitor, vir pietate ac religione ſpectabilis. Hic vt erat in Quæſtoris ædibus frequens ac penè domeſticus, ibidem ex negotiorum occaſione Roſam perſæpe viderat, ſæpiùs de illius ſanctimonia vitæque ſingularitate mira audierat, ita de Virgine ſublimiter, vt dignum erat, ſentiebat, præſertim quòd ſciret, Gundiſaluum Roſæ precibus meritiſque pluries grauiſſimis infirmitatibus fuiſſe liberatum. Contigit Ioannem ex cruciatibus ſtomachi periculosè ægrotare, ita vt accito Confeſſario tamquàm vitæ incertus animam per exomologeſim duxerit expiandam. Interea memor viſcerum charitatis quibus erga ægrotos nôrat Virginem abundare, ſummis precibus egit per Quæſtoris coniugem, vt Roſam adduceret in tanto ſibi periculo bene precaturam. Euicit tandem illa accedente Confeſſarij nutu, vt Virgo Quæſtoris vxori ſe comitem fore promitteret ituræ ad

ægrum

ægrum inuisendum. Obstabat, quòd Rosæ pro pudore virgineo durum & insolitum erat viri quamquam familiarissimi & infirmi subire conspectum, at superabat tum pia commiseratio quæ negare iusta solatia ægris nesciebat, tum humilis obedientia, quam Rosa *Mariæ de Vsateguì* velut secundæ matri deberi agnoscebat. Itaque his tuta præsidijs cum honestissima Matrona & pedissequis in viam se coniecit, priùs tamen ad Aedem Sancti Dominici Missæ sacrificio interesse voluit, ac interim præmisit qui nunciaret ægro, se, vti petierat, à templo mox ei cum Matrona adfuturam. Sensit infirmus illomet puncto temporis quo nuncium acceperat, dolores suos mitigari. Intrauit deniq; Rosa iacentis cubiculum, salutauit ægrum sed ea cõpassionis ac misericordiæ dulci affluentia, vt nec circumstantibus sanis ambiguum fuerit loqui in modestissima Virgine Deum totius consolationis Verùm Ioannes vultu Rosæ obseruato notauit in eodem maiestatem Angelicam, tesseram pacis, & viuam spem incolumitatis. Nec mora; confestim omnis dolor euanuit, infirmum somnus qui omnino diffugerat, blandè corripuit, mox altùm obdormiscens (: Virgine interim cum comitibus domum reuersa) integrè sanus euigilauit. Compendium id fuit, quo Rosa celeri adiuta miraculo nec deesset operi misericordiæ, nec in alienis ædibus præter Virginum morem diutiùs hæreret. Nec minor ipsi cura fuit citissimè abeundi, vt plausum effugeret quem meritò timebat.

Plura huiuscemodi curationum miracula in alium tantisper locum tempusque differo, hìc vbi de sola Rosæ misericordia agitur, vnum adijcere fas esto, sed lepidum, nam vsque ad bruta animantia clemens Rosæ suauitas & tenera extendebatur commiseratio, siquidem teste Salomone Prou. 12. *Nouit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia*. Erat *Mariæ de Oliua* in suo domestico gallinario miræ pulchritudinis pullus gal-

linaceus, ludebat in eius tergore, & alis verſicolor & amœna ſtriatarum plumarum varietas, collum quædam velut purpura decorè incinxerat, poſtrema corporis pro pennarum arcuata venuſtate in iridem videbantur deſinere, denique toti domui vna hæc ſpecioſa beſtiola in delicijs erat, gaudebantque omnes hanc à Matrefamilias nutriri, & aſſeruari in ſpem ſobolis quando creuiſſet, nam ſperabatur illi ſimillimos fore pullos, quos procrearet. Creuit pullus, ſed ea inerat ventricoſo pigritia, vt iugiter cubarit humi, & vix vmquam viſus ſit vltro in pedes attolli, numquam auditus cucurire. Pertæſa Mater, quòd crederet fruſtra ab ignauo progeniem exſpectari, in menſa coram marito, & filijs conſtituit illo veſpere pullum, ceterà inutilem iugulare, ac poſtridie comedendum apponere. Hìc adſtans Iuuencula Roſa miſerta eſt beſtiæ, & innocenti ſimplicitate conuerſa pueriliter ad auem, *Canta* (: inquit) *mi pulle, canta ne moriaris*. Vix puella verbum protulerat, cum ſub oculis omnium pullus repente aſſurrexit in pedes, aliſque fortiter excuſſis canorè & hilariter cucurriuit. Mox altis ac prætumidis paſſibus totum conclaue perambulans ad Roſæ nutum pluries toto diſtento pectuſculo alacriter cantauit. Riſere quotquot aderant, reuocata ſubitò mortis ſententia, plaudebat cantu repetito pullus cum plaudentibus, ſpatiabatur velut altè præcinctus, colloque arrecto ſtridulus idemtidem renouabat domeſticorum acclamantium cachinnos. Exinde ſæpius per diem ſonoris cantibus impleuit viciniam, numerabat vices familia & nonnumquàm quindecies cantaſſe breui horarij quadrantis ſpatio deprehendit. Neque ſpem Matrisfamilias fefellit, cui nimirùm paulò poſt à pulcherrimo hoc gallo pulcherrimi fuere pulli. Tantùm vel in bruti animalis ſalutem valuit vnica vox miſerentis Roſæ. Profectò & hìc quæri poſſet, *quis dedit gallo intelligentiam*, qua obediret ſanctæ puellæ

læ iubenti iugulum dare cantui, ne daret cultro? sed ad grauiora.

CAPVT XXV.

Roſæ magna in Deum fiducia, crebrò in ſuis ſuorumque neceſsitatibus explorata.

A prima pueritia Roſam ſuam præuenerat Chriſtus in benedictionibus dulcedinis, edocens confidere in adiutorio Altiſſimi, vnde per totam deinceps vitam ſecuriſſima erat, ſe iugiter in protectione Dei Cœli commorari. Hinc tantopere afficiebatur initio Pſalm. 69. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina.* Hunc verſum iugiter ferebat in ore, hunc inter labores manuum ſubmiſſa vocula ſuauiter cantillabat, hunc ſedens, ſtans, ambulans deuotiſſimè iterabat, nec ſatiabatur frequenti illius repetitione, præſertim cum aliunde reſciuit poſtea, eumdem verſum Beatæ Catarinæ Senenſi perpetim in vſu, ac delicijs fuiſſe. Rogabat interdum Latinam horum verborum emphaſim doctiùs ac profundiùs ſibi enucleari, ſed numquam in talem incidit interpretem qui meliùs ipsâ intimam faui huius dulcedinem aut experimento noſſet, aut aptis indicijs explicaret. Interrogata, cur ex tot millibus vnicè hunc verſiculum amaſſet præ ceteris, reſpondebat, Seraphicæ Matris ſuæ totum illo ſolatium contineri, ſingulas huius ſyllabas turgere quodam arcano ſucco familiaris in Deum confidentiæ, nec ſuo palato aliud his tam proprijs verbis ſapidius poſſe occurrere.

Tria

Tria potiſſima erant, de quorum aſſecutione Virginem dubitare non ſinebat cœlitus conceſſa fiduciæ certitudo. Primum æterna ſua Beatitudo, alterum perpetua & numquam interpolanda Dei amicitia, poſtremum infallibilis ex alto ſuccurſus in quibusuis tum neceſſitatibus tum repentinis periculis. Tranſeundum per ſingula.

Quærebat Sponſi pietas occaſionem, qua charam Virginem priuilegio ſingulari ſecuram redderet æternæ felicitatis, quapropter ſemel eam permiſit nonnihil concuti pauida formidine circa prædeſtinationis ſuæ arcanum omni animæ tremendum. Angebatur innocens Roſa conſiderans perire ſe poſſe, caligabat trepida recogitans iudiciorum Dei abyſſum multam; ſed non tardauit feſtinus ad adiuuandum Dominus, quin cor illud contritum & humiliatum opportunè recrearet, blando affatu ſic eam alloquens: *Filia, ego neminem condemno, niſi volentem condemnari; igitur ex nunc tranquillo animo eſto.* Dici non poteſt quàm ſublimem, inuictam, ſolidam fiduciam hæc paucula cordi Virginis impreſſerint, plus enim ipſo proferendi modo quàm verbis ſibi ſignificari intellexit, nec deinceps eam permiſit Sponſus in æternæ ſalutis anchora fixam vllo incertitudinis fluctu turbari.

Doctor Ioannes Caſtillus aliquando inter alia ſciſcitabatur ex Virgine, an Prædeſtinationis ſuæ certam notitiam cœlitus reuelatam accepiſſet? rudis iuuencula hæſit ad *prædeſtinationis* ſcholaſticum vocabulum, cuius propriam vim, ac etymon haud ſatis aſſequebatur, nec de illo aliud audierat, quàm ſignificari myſterium impenetrabile, nec temerè vlli mortalium perſcrutandum. Itaq; ſimplex ac timida negauit tandem, quidpiam ſibi innotuiſſe de Prædeſtinationis ſubtiliſſima notione. Verùm vbi prudens examinator per idoneas periphraſes dilucidiùs quid ſciſcitaretur explicuit, Roſa diffiteri ampliùs nec debuit nec potuit, ſuperna illuſtratione admodùm tem-

pe-

peſtiuè ſe didiciſſe, quòd ab æterno electa erat ad cœleſtem gloriam, idque miro Dei beneficio ſe tanta certitudine tenere, vt limpidiorem huius reuelationem nequeat deſiderare. Manifeſtiùs hæc patuere in vltimo Roſæ moribundæ decubitu, ſiquidem feliciſſimi ſui tranſitûs ad beatam requiem adeo certa erat, vt etiam præſcierit ab omni purgatorij mora immunem ſe fore. Cumque nonnemo præſentium dixiſſet, prægrandem & omnino rariſſimam eſſe hanc gratiam, ſat proſperè agi cum animabus hinc migrantibus dum pro reſidua mortalis vitæ ſcoria detergenda ad purgatrices flammas mittuntur, ſe ſibi id optare animitus: ſtatim Virgo præ ingentis fiduciæ alacritate ſe ipſa robuſtior animosè reſpondit: ego verò Spõſum habeo qui prægrandia & rara dare poteſt, neque puſilla aut mediocria dumtaxat per diffidentiam ab illo ſperanda ſunt. Hinc vicinam mortem non aliter ac certam Paradiſi ianitricem læta aſpexit, nam vt primùm Roſæ denunciarunt medici naturam ſuccubuiſſe morbo, nec aliud reſtare præter decretorium diem, impauida nihilùmque turbata reſpondit, oppidò ſe lætari tam grato nuncio, ſolùm mirari ſe, cur metuerint citiùs exſpectanti indicare.

Memorabilius eſt quod Roſam dum hortenſem ſuam cellulam incolebat, ſalutis æternæ ſecuram reddidit. Orabat Virgo, & in mentis exceſſu vidit circa ſe vndique ſolum conſperſum roſis. Admiranti vnde vertam repentinum adfloruiſſet, en conſpicuus adfuit paruulus Iesvs puriſſimæ Genitricis innixus vlnis, ac Roſam blandè compellans iuſſit extemplò ſparſas roſas in repandam ſinuoſæ veſtis laciniam colligere. Collegit illa quas potuit, ſinuque pleno ſe ſtitit Diuino puerulo; Is ex omnibus vnicam ſibi in donum popoſcit, qua gratanter accepta ſubintulit: *hæc Roſa tu es, huius prouidam curam mihi aſſumo, tu de reliquis vt magis volueris diſponito.* Intellexit

Virgo

Virgo ſapiens quorſum delicati Sponſuli verba tam ſeria ac pretioſa tenderent, gaudebat ſe teneri in dextera Saluatoris velut Roſam electam; meminerat de quibus ille promiſerat, Ioan. 10. *Non rapiet eas quiſquam de manu mea, ego vitam æternam do eis*. Porro præ magnitudine gaudij, quòd ſe videbat Roſam acceptabilem tutò vernare in pugillo Paruuli, neſciebat nec anxiè quærebat, quid de reliquis ipſa Roſis ageret, niſi quòd breui conſilio ſubitaneum inde ſertum confecit, ac cœleſti Infanti reuerenter impoſuit, qui Virgini ſuauiſſimè arridens data benedictione diſparuit. Suſpicata eſt poſtmodum, roſis ceteris quas per terram ſparſas viderat, ſignificari pientiſſimas Virgines per Limam ſparſas, quas tandem aliquando colligi oportebat in nouellum ſanctæ Catarinæ Senenſis Monaſterium, vt illic religioſæ profeſſionis nexu votiuo colligatæ Sponſum Virginum caſto famulatu coronent, viciſſim ab illo gloria, & honore coronandæ. Ità accidit, verùm nonniſi poſt Roſæ obitum. Qua de re infra loco prio Cap. XXVI.

Pari imperturbabilis certitudinis fruebatur ſolatio felix Roſa in ſecuritate gratiæ, Diuinæque amicitiæ: nam præterquàm quòd poſt quindecennales illas horrẽdarum obtenebrationum eclypſes (: de quibus ſupra Cap. XIII.) quotidie in ſuo ad diuinam vnionem reditu noua illuſtratione comperiebat ſeſe in Sponſi fauore confirmatam, alijs quoque vicibus Roſæ promiſſum fuit à Domino nũquam ſe permiſſurum quòd vel ad momentum dulci amicitiæ ſuæ fœdere excideret. Quidam ex Virginis Confeſſarijs dono tam inæſtimabili tacitus adſtupuit. Is erat P. Fr. Petrus de Loayſa Ordinis Prædicatorum, qui cupiens euidentiùs experiri, quàm firmiter in tantæ promiſſionis fide ſibimet conſtaret Virgo, in quadam eius Confeſſione rem puerilem ac minimam cœpit attollere tamquam dubiam, ac ſolicitiori dignam examine, viſurus quid impro-

prouiſus nec fortè inutilis hic terror operaretur in Virgine, quam tanta (: vt nouerat) Diuinæ gratiæ ſecuritas poſſidebat. Mirabatur cordata Roſa inuſitatum rigidi cenſoris amphibolon, permiſitque illum ad ſatietatem loqui. At demum certa ſe Dei amicitiam non violaſſe, anîmaduertit quo tenderet illa ambiguæ explorationis occulta induſtria: vndè præfata veniam modeſtè replicuit: iuſtè moneor cum metu & tremore ſalutem meã operari; atq; vtinam sìc operer vti debeo; peccatrix ſum, equidẽ fateor, & vt fatear hìc prouoluor. Verùm ſi quę Sponſi mei ſumma eſt benignitas intra me ſentio tam infallibiles ſuæ erga me non interruptæ hactenus dignationis ſyngraphas, vt faciliùs mihi perſuaſerit quiuis me ſaxum eſſe aut paleã, quàm quòd dulce Numen à me auerſum ſit. Mi Pater, neque ſi vaſtos cælorum orbes quis huîc telluri complicuerit, in eam me ſententiam flectet qua credere poſſim, Dei permiſſu me noxam mortalem commiſiſſe; ſcio quid ille mihi tametſi indignæ pollicitus ſit. Ego in Domino confido, non quòd ità præſeruari merear, ſed quia ille *fidelis eſt in omnibus verbis ſuis*: Adquieuit conſcius veritatis Confeſſarius, breuiter excuſans, quòd ſola probandi ſpiritûs gratia cenſoriam hanc diſceptationem excitarat.

Eadem vis confidentiæ in Deum à prima ætate Roſam aduersùs quaslibet mortalis vitæ difficultates, pauores, incommoda præualidè obarmarat. Maria de Oliua Roſæ Mater ſingulari complexionis indole tenebras & ſpectra metuebat, nec facile aut noctu prodibat ad ſecretiora domûs, aut ad veſperam ſine comite ſeſe vel proprio fidebat horto. Idem pauoris genius Roſam filiam ex materna craſi velut hęreditarius inſederat, nec tamen ideo puella orationi dedita ſolitudinem ac loca obſcuriora deuitabat. Accidit quodam veſpere in noctem procliui & magis vmbroſo, quòd Roſa adhuc tenera diutiùs moraretur in

horto, quò se ad meditandum receperat. Mater filiam quæsitura venit, sed comite marito, quia vt dictum est ad nocturnos terrores timidissima erat. Rosa vt vidit eminus vtrumque parentem ad se venire, processit obuia, sed euntem occupauit cælitus immissa cogitatio quæ deinceps omnem exarmauit formidinem, docuit fiduciam, infudit securitatem: en (: aiebat intra se) venit per hortum Mater nec more suo trepidat, hoc solo iam impauida quòd maritum suum ad latus præsentem habeat, & ego quæ iugiter & vbique Sponsi mei præsentiâ munior, ego quæ tam fidelem, solicitum, fortem comitem non ad latus sed in corde circumfero, timebo in posterum *à timore nocturno*? confidit illa in homine mortali, didicitque ad illius fragilem adsistentiam tantisper solitos metus ponere, & non confirmabit me pariter confidentia *in Deo salutari mei*, vt nil vmbrosum deinceps expauescam? tam profundè animo iuuenculę insedit robusta hæc cogitatio, tam fūditus euacuauit congenitam formidandi procliuitatem, vt ex eo momento seipsam mirata sit Rosa, quòd noctu, interdiu, domi, foris, ad nullius periculi, monstri, belluæ pauebat occursum, vnico præsentis Sponsi præsidio animosa.

Nec defuit occasio qua manifestaretur illa heroica virginei pectoris soliditas inter discrimina ardua ac repentina. Degebat in quodam Indorum pago cum parentibus duodennis filiola, vbi die quadam cum Matre ac fratribus domum rediens in patenti area obuium vidit Taurum ferociſſimum, qui elapsus stabulo vinculisque partim ruptis partim raptatis cursu præcipiti illuc ruebat vnde veniebat cum comitibus Rosa. Exanimis subito pauore Mater cum filijs circumspiciebat fugam. Sola Rosa impauido gradu fixa perstitit, Matremque ne fuga periculum iam nimis propinquum irritaret hortata est, vnà promittens, immanem belluam innoxiè transituram. Nondum Rosa

(: fixis

(: fixis interim in cœlum oculis .) verba finierat, cum ferox ac torosum animal terrifico mugitu instar turbinis præterue&tum procul in alias personas impetum fecit, velut si Rosam eiusue imbellem comitatum ne vidisset quidem. Palpitabant ceteris anhela præcordia etiam post periculum, at Rosa nec mutato leuiter colore monuit sperandum firmiùs in adiutorio Altissimi, & maximè tunc, quando periculi vicinitas omne effugium intercluſit. Alia vice Limæ cum Matre ac honestissimis Matronis in quadriga reuertebatur à festiua celebris Ecclesiæ statione. Transeundum erat per amplissimum vrbis forum, vbi tunc metu dilapsa clamosi populi multitudo ferocienti Tauro spatium fecerat, confusaque vociferatione & lapidum iacta furiosam bestiam pro voluptate spectaculi sæuiùs irritabat. Prosultu cursuque flexuoso dextrorsum læuorsum properabat minax animal, cauda rigidè arrecta, spumante ore, boatu horrisono, naribus ira fumantibus, arenas calcibus iactabat in aëra, & sicubi in truncum, pannum, aut studiosè obie&tum pileolum offenderat, atroci & crebra impactorum cornium vi infodiebat solo. Denique iam satis omnia terroribus impleuerat Taurus, quãdo venientem eminus rhedam conspicatus rectà in illam librauit cursum. Expalluerunt quotquot cum Rosa erant fœminæ, prosiliere foras quæ citiùs poterant, spemque salutis in fuga collocabant, ipse auriga circumspectabat trepidus qua parte tutiùs in terram descenderet seseque in pedes conijceret. Sola iterum Rosa oculis in cælum iactis & illicò reductis exemit trepidis metum, stitit fugam, velut minimè necessariam, affirmans Taurum vsque ad rhedam neutiquam procursurum, sed via qua veniebat retrocessurum. Dixerat & respondit euentus, stupentibus vniuersis non magis Tauri velocem absque nocumento reditum, quàm Virginis animum quouis metu superiorem. At ipsa in summis periculis summè secura oc-

cinebat cœlesti Sponso : *non timebo mala quoniam tu mecum es.*

Cui tanta inerat Diuinę protectionis fiducia in vitæ periculis, vtiq; in necessarijs vitæ sperandis subsidijs minor esse non potuit. Die quadam in paternis ædibus defecit numerosæ familiæ panis, neq; vel tẽpus coquẽdi supererat vel nummi ad manũ erant vt aliunde procuraretur. Nunciatum fuit Rosæ vacua esse penuaria, neq; vel crustam reliquam esse ab vltima pistura. Mirabatur Virgo tam celeriter absumi potuisse annonam quam pridie reposuerãt, vtique in biduum suffecturam. At iam certior facta penuriæ, nihilque territa breui labiorum motu visa est rem Deo commendare. Mox ingenti fiducia panariam arcam aperuit, plenamque reperit panibus vltra domûs illius morem candidis, azymis, ac saporosis, testante eorumdem figura illic inusitata ac peregrina, hos nequaquam à domestico panificio prodijsse. Alio tempore in eadem domo perneceſsarium illis regionibus condimentum mel defuit, eiusque cupa fundo-tenus exhausta arescebat. Maria de Oliua seu ignara seu immemor penuriæ bis ter in caueam misit qui de vase omnibus noto mel adferrent; renunciarunt singuli, nonnisi vacuam sese ollam reperisse. Compatiebatur Rosa communi tot capitum necessitati, & secretissimo instinctu iussa sperare optimè de Dei prouidentia dixit matri: si mandas, descendam ego in nomine Domini, visura num quid residui mellis inueniam. Descendit, ipsamque cupam inuênit vsque ad supremum labrum recenti melle plenam. Hæsit in spectaculo verè mellifluo tota domus attonita, eòque magis, quòd nouo prodigio mel cœlitus datum integris octo mensibus toti familię sat fuit in vsum quotidianum. Ecquis vidit vmquam, à Rosis suppleri apum officia?

Gasparem Flores patrem Virginis premebat molesta ægritudo corporis, simul marcebat afflictus mœrore animus

mus ob 50. librarum debitum cui præ inopia soluendo non erat. Tristabatur perplexa mater, hinc importunitate creditoris inde necessitatibus domûs, & cumprimis ægri mariti sensim impar. Vtriusque angorem vt resciuit filia, claue qua solebat cordialis in Deum confidentiæ tentauit opulentum æterni Prouisoris gazophylacium, vixq; in Templo preces fuderat, cũ inde domum redeunti adstitit vir planè ignotus at vultu modestè decorus ac voce comis; hic Virginem obiter salutans, simul inuolutum strophiolo argentum porrexit, iubens illo præsentem necessitatem parentum subleuari; nec aliud moratus illicò abscessit. Videbatur ex pondere & permodico inuolucri tumore parum metalli inesse sudariolo, at vbi Rosa id domi explicuit, ipsam argentearum librarum quinquagenam quam Pater debebat reperit; ægrique lectulum cum nummis adiens idemtidem repetebat, plurimùm Diuinæ bonitati fidendum esse, hanc modò succurrisse medio peropportuno, quantùm sufficiat ad amoliendam duri creditoris molestiam. Videbantur Gaspari narrari insomnia, donec filia explicato linteolo 50. libras vtì acceperat promptè adnumerauit.

Eiuscemodi peregrinis ac inexspectatis subsidijs pluries egena domus recreata fuit, ne sanctæ filiæ constans ac robusta in Deum confidentia fraudaretur. Hoc nimirum suæ quondam nouellæ Sponsæ inter paraphernalia & antidôra pollicitus erat cœlestis Lapicida, de quo supra Cap. XI., adeo quòd Gundisalui Quæstoris vxor, quæ Virginis arcana præ alijs nouerat, rem in familiare adagium conuerterit, dicere solita: *numquid iterum empyreus Lapicida tuo monitu excussit loculos?* Quinimò erga locupletissimum hunc Sponsum ea erat Rosæ fiducia, vt ausu liberali Virgo pauperrima frequenter & palam in se receperit prouidere de toto sumptu ad excitandum à fundamentis nouum sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium,

dum-

dummodo in diebus ſuis appelleret quod ſolũ tunc decrat Regiæ permiſſionis diploma. Verùm ex quo in huius mentionem incidimus, ſeorſim Cap. ſeq. narranda ſunt, quæ circa fundandum illud Monaſterium Virgini cœlitus & promiſſa & oſtenſa fuerunt: hìc breuiter quod præſenti capiti ſufficit ſupereſtque in coronidem, ſubnecto & finio. Domi Roſa cum deuotis virginibus mira ac ſeria fiducia ſermocinabatur de fundatione prætacti Monaſterij; at Mater faſtidio impar filiam quaſi manifeſtè inſomnijs rerum impoſſibilium delirantem obiurgauit coram omnibus, deſine (inquit:) ineptire fatua, memento non eſſe plebeiæ ſortis, aut patrimonij vulgaris negotium Cœnobia fundare; tu verò eâ præſidentiâ loqueris, ac ſi in tantæ fabricæ ſumptuoſa impendia tibi in promptu iam eſſent bis centies mille libræ argenti. Humiliter replicuit modeſta filia: vtique ſi ad mortalem opem, ſi ad hominum manus reſpicerem, faterer vltro impoſſibilia eſſe quæ tracto, at ſcito Mater, me altiùs collocaſſe fiduciam meam; illum- ipſum *in quo omnes theſauri*, fideiuſſorem habeo, huius liberalitati diffidere mihi iam non licet. Succeſſum videbunt hi oculi tui, lætaberis, imò tuopte experimento probabis quod dico.

✝

CAPVT

CAPVT XXVI.

Roſæ diuinitus reuelatur efflori-turum in vrbe Limana S. Cata-rinæ Senenſis Cœnobiuin, tempus occulitur.

INLuſtrioribus Limenſis emporijornamentis demum ac-ceſſit nobile, ſpatioſum, elegans Beatæ Catarinæ Se-nenſis Monaſterium, numeroſo ſacrarum Virginum col-legio dicatum ſub regulari S.P. Dominici inſtituto. Anno ſalutis MDCXXII. (:hoc eſt quinquennio poſt Roſæ bea-tum ad ſuperos abitum:)fundatrice illuſtri & opulenta vi-dua D. *Lucia Guerra de la Daga* loco ſituq; commodiſſimo ſtetit in Lima celebre hoc Cœnobium, & introducto can-didi velaminis nouitio Gynæceo cœpere Diuina celebra-ri. Creuit ſubitis ac prodigioſis augmentis recens Par-thenon, ita quòd hodie vltra ducentas numeret Sancti-moniales Sponſo Deo ſub inuiolabilis clauſuræ religioſa cuſtodia militantes. Viget in hoc caſto pietatis Sacrario diurnus & nocturnus Dei cultus, deuota feſtorum pompa, canonicus officiorum ordo, iugis virginei chori pſalmo-dia, ſacræ ſupellectilis & Eccleſiæ accuratus nitor, appa-ratuum magnificentia copioſa. Nec ab extimo decore quidquam diſſidet interior exactæ obſeruantiæ pulchritu-do, orationum, mortificationum, exercitiorum aſſiduitas, perfectionis ſtudium, vniformis morum puritas & ſancti-monia, diſciplinæ rigidus tenor, perque omnes angulos

viua

viua & prorſus angelica virtutum omnium exemplaria. Porro celeberrimo tot illuſtrium heroinarum contubernio dignè aptèque reſpondet auguſta nobiliſſimæ fabricæ amplitudo, fontes, horti, vireta, porticus, dormitoria, periſtylia, officinæ, item poſſeſſiones, latifundia, ſeruitia, prouentus annui & inſtructiſſima totius abundantiæ œconomia, ſic quòd inclytum hoc Monaſterium intra primam annorum quadragenam tot cœli benedictionibus perpetim irrigatum exemplo, fama, ſplendore in eum profecerit gradum, quo poſſit grandioribus præcipuiſque totius Europæ Monaſterijs æquiparari.

Denique iſtud eſt, quod integro ferè ante fundationem decennio toties Roſæ nunc per ſymbola & figuras, nunc manifeſtè in propria forma ac typo fuit diuinitus præmonſtratum. Iſtud eſt, quod Virgo tam ſecurè, ac fidenter, tam crebrò & palam, tam libenter ac liberè dulci ſuæ patriæ vaticinando promittebat, ea quidem aſſeuerationis firmitate atque conſtantia, quaſi illud iam conſtructum ante oculos habuiſſet. Sola temporis & anni quo conſtruendum erat circumſtantia ob altiores Diuinæ Sapientiæ fines Virginem diu latuit, ſeròque didicit ſe illud corporeis oculis non viſuram: ceterà complures qui viſuri eſſent digito monſtrauit, perſonas quæ illic Deo famulaturæ eſſent (:ac inter has Matrem propriam) deſignauit, numerum diffiniuit, locum prædixit, futuræ ibidem fabricæ plantam ac ſyſtema in tabella delineauit, primum incruenti ſacrificij myſtam nominatim expreſſit, quid multa? primam futurarum Monialium Præfectam (:*Prioriſſam* dicimus) ex vultu agnouit, ſpiritu ſuo imbuit, oſculo pacis quodammodo initiauit. At preſſiùs & ſeriatim currendum per ſingula.

Dudum expertus prophèta monuit, *intelligentia opus eſſe in viſionibus*. Dan. 10. Hanc verò in negotio de quo agimus Roſæ non defuiſſe ad aſſequendum in ſymbolicis

præuisionibus genuinũ ostenti sensum, patebit ex sequẽtibus. Consederat solitaria in horto domestico colligendis floribus intenta Virgo, iamque effrondibus rosis gremium impleuerat, cum arrectis in cœlum oculis, & arcano intus dictante spiritu cœpit non sine deuotis suspirijs iactare in altum singulas rosas, velut superno eas hortulano commendans. Superuênit germanus virginis frater, ac sororem innocenti ludo se oblectare nec serium quidquam subesse autumans accessit familiariter, quidque ageret interrogauit. Illa mysterium celans, hoc (: inquit) quod vides me agere; perrexitque vt ante iactare in sublime rosas. Germanus nil vltra simplicem iocum & animi oblectamentum suspicans replicuit: spargam & ego rosas in aëra, & fortè quàm tu iaciam altiùs. Atticuit Virgo, sed loqui cœpere prodigia, nam ecce quas frater sursum proiecerat leuissimo delapsu mox reuoluebantur in terram, ex altera parte quas Rosa in sublime sparserat, hærebant in aëre, ibidem in conspicuam sanctæ Crucis figuram aptissimè coibant, eidemque cruci à succedentibus rosis decorus per circuitum formabatur limbus. Mysterij *intelligentia* hìc fratri defuit, non item Rosæ, quæ postea à conscijs prodigij interrogata, quidnam putarit hoc aerio rosarum suppendiculo portendi, respondit candore impauido; his præsignificari futurum apud Limenses suos insigne Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium, in hoc quàmplurimas præstantis sanctimoniæ rosas certatim commigraturas, vt in cruciformem arctioris vitæ regulam coaptatæ è sublimi perfectionis gradu terram despiciant, ipsisque hic mundus crucifixus sit, & ipsæ mundo.

Alia vice oranti Rosæ diuinitus ostensum fuit miræ amœnitatis pratum, vndique liliorum candore ac rosarum purpura (: tametsi sparsim, & sine ordine) variegatum. Placebat Virgini bicolor tot vernantium plantula-

rum venuſtas & gratia, maximè vbi deintus reſponſum accepit, omnes & ſingulas vni *Dilecto candido ac rubicundo* ſeruari in coronam. At diſplicuit patêre ſpatioſum ac nobile pratum cuilibet Viatori, imò communem, & publicum illic tam iumentorum quàm hominum quaquauersùs commeantium frequentari tranſitum: proinde ſeriò metuebat floſculos tam decoros, tam eximias terræ gemmulas prætereuntium veſtigijs improuidè conculcari. Sed ſimul timorem exemit ſuperna irradiatio, Roſam erudiens, tempus fore, quo ſelectum illud germen floridæ propaginis colligatur in vnum Sanctæ Catarinæ Senenſis *hortum concluſum*, ſeptoque proprio ſegregetur à profani ſeculi commercio, roſis porrò lilijſque ſignificari puras ac Deo dilectas Limenſium Virginum animas, quæ quidem hinc inde per Vrbem ſine ordine ſparſim habitabant, & ſuo tempore in cœtum clauſtralem fore congregandas, vbi tutiſſimæ ſint ab omni ſecularis calcanei protritu, ſolique æterno Numini fragrent odorem ſuauitatis, donec inde translatæ in Sponſi paradiſum eidem nectantur in immarceſcibilem gloriæ coronam. Dum his cœleſtium decretorum arcanis auidiſſimè inhiat auſcultatque Roſa, videbatur interim ſuis manibus floridum hoc ſertum paulatim connectere, Sponſoque imponere, qui viciſſim oſtendit illud ſibi gratiſſimum, & intimè charum eſſe. Roſam ingenti ſolatio perfudit hæc viſio, quòd obliquè per eam intelligeret, ſuo præcipuè labori ac merito hoc donari à Deo, quòd Lima tali aliquãdo ſacrarum Virginum aſceterio velut monili pretioſo erat condecoranda. Et quotieſcumque hoc ſuaue oſtentum ſuis referebat, vnà teſtabatur florituras in illo Monaſterio præclaras Dei famulas, quæ virtutum odore ac ſanctitatis fama gloriosè excellant.

P. Magiſter Fr. Ludouicus de Bilbao Virginis Confeſſarius tametſi reliquis eius dictis plurimùm deferret, huic

tamen

tamen eiusdem vaticinio scrupulosiùs addubitabat, eò quòd ad humana respiciens ne quidem è longinquo videre poterat vel minimam verisimilitudinis structuram, quæ tanti moliminis vllum aliquando successum promitteret. Quin potiùs omnis vndequaque tum ratio tum regiminis potestas videbatur inexorabiliter obstitura, præsertim cum pro conditione temporis abundè sat Monasteriorum esset in Ciuitate nouella, cuius tunc ætas primam annorum centuriam nondum expleuerat, plurimùmque adhuc distabat ab ea qua hodie tumet amplitudinis vastitate. Animaduertit Rosa Patrem incredulum de euentu ambigere, ac grandi fiducia sic eumdem affata est: quid hæsitas mi Pater! te viuo ac vidente stabit in Vrbe hac illud quod sæpe dixi B. Catarinæ Senensis Monasterium. Pone, suppone vt volueris, obstitura vetantium imperia, adde his in obnixum vniuersam hanc nostram Americam, imò totum potiùs terrarum orbem, adiunge per hypothesim totius orci vires, artes, potentiam, denique finge animo quidquid obstaculorum potes concipere, attamen te superstite, te viuo & oculato teste Monasterium quod dixi exstruetur, habitabitur, florebit. Locum tibi designaui, illic erit. Et te quidem æterno suo decreto selegit Deus, qui primus ibidem Sacrosanctam litabis hostiam in solemnitate, qua primus illic fabricandæ Ecclesiæ lapis ritu celeberrimo collocabitur in fundamentis. Tunc memineris hæc modò fuisse tibi prædicta à vili muliercula. Totum euênit prout Virgo prædixerat, nam anno 1622. accedens ad eam functionem Ludouicus inter solemnia sub missa recordatus est vaticinij, peractoq; sacrificio palam adstãtibus enarrauit, quàm asseueranter, clarè, disertè ante complures annos Rosa superstes quod illa die locoq; gesserat, prænunciarit.

Aliquando coram domesticis inter familiaria colloquia, dum Beatæ Catarinæ Senensis tractabantur glorio-

ſæ prærogatiuæ, & iuſta encomia, ſenſim ad futurum ſub eius tutelari nomine Monaſterium deuolutus eſt ſermo. Hic Virgo primùm ingenuè faſſa ac proteſtata eſt, ſe quidem illud mortalibus oculis minimè conſpecturam, attamen quotquot illic adſtabant reliqui certiſſimè illius intuitu, præſentia, ſolatio fruituros. Res cum riſu excepta ab omnibus, nec deerant quibus Roſa videretur præ nimio in Seraphicam Matrem ſtudio inſanire; maximè poſtquàm is qui in ſe receperat exorare Matriti facultates Regias nouæ fundationi neceſſarias, Limam vacuus redijt, ne ſpem quidem permiſſionis vmquam obtinendæ ſecum apportans. Terruiſſent hæc quamcumque aliam, aut ſaltim eripuiſſent loquēdi fiduciam, ſed Roſam nec terreri, nec timidiuſculè ſilere permittebat ipſa ſupernæ reuelationis firmiſſima certitudo, adeo vt quod verbis idoneis adſtruere ſatis non poterat, expreſſis in aſſula notis architectonicis conaretur euidētiùs adumbrare. Vnde arrepta coram incredulis tabella & cera, futuri Monaſterij extēporaneum formauit archetypon, ea tum peritia tum ſecuritate, vt ſpectantes rapuerit in ſtuporem. Deſcribebat breui linearum ductu murorum ambitum, qui ſub prima futuri Cœnobij exordia minus ſpatij complexurus erat, notabat angulos, flexas, confines, quo loco templum, quo ſitu porta, officinæ, porticus, dormitoria forent diſponenda, nec aliud dolebat quàm quòd ceteri non æquè vt ipſa totam Monaſterij imaginem in viuo radio præſentem habebant.

Indignabatur præ ceteris Roſæ Mater, nec æquo ferebat animo tam crebram, & ſeriam domi foriſque mentionem fieri nouelli Cœnobij, quod filia tam aſſertè & imperterritè notis atque ignotis præfigurabat. Nullus apparebat negotij tam ardui procurator, nemo fundator, nemo fautor aut ſuaſor, nullibi auſpex vel patronus; abhorrere omnes tanquàm rem humanitùs impoſſibilem, taxare Virginem

nem tamquàm aut chymæris deluſam aut affectui pertinaciter indulgentem. Ipſemet Doctor Ioannes de Caſtillo (: quem Roſa ob notam viri ſanctimoniam tanti faciebat) conabatur Virginem ab hac perſuaſione diuertere, quòd opinaretur difficultates planè inſuperabiles fore. Idem Quæſtoris Gundiſalui, idem Confeſſariorum erat iudicium. Hinc Mater anxia, ſibique & familiæ probrum metuens arguebat filiam, quòd contra tot prudentum arbitria plus ſola ipſa ſapere velit quàm oporteat, concordi omnium peritorum ſententiæ obſtinatè refragandum non eſſe, Roſam ceu vanam prophetidem cum dedecore propediem vulgi fabulam fore, denique rationi non contumaciæ in his parendum eſſe, promiſſum Monaſterium citiùs in Vtopia aut ſpatijs imaginarijs quàm Limæ conſtiturum. At Roſa tot contradictionibus alacrior voce humili ſed læta replicuit: eya Mater dulciſſima, hìc demum ceſſent verborum pugnæ, tu magno tuo emolumento experieris quàm durum ſit contra ſtimulum calcitrare, in Sanctæ Catarinæ Limenſi Monaſterio quod prædîco tu-ipſa inter primas candidum Sanctimonialium indues habitum, illic tu velaberis, ibi ſolemniter profiteberis, ibi Religioſa vitæ reliquum conſummabis. His auditis adeo exarſit Mater irritari ſe putans, vt filiam à cõſpectu ſuo abegerit, altùm vociferans, egone Monialis ero! ego ad quam regularis vitæ ac ſtatûs nulla vmquam cogitatio aditum inuênit, ego neceſſariæ dotis inops, cãtandi ac pſallendi ignara, curis ſecularibus innutrita, ſpiritu vacua, clauſuræ impatiens, onuſta prolibus, ego in clauſtrum me abdam? hac ætate velabor, profitebor religionem ſeueram, arctam, difficilem? apage, ſat nugarum eſt, ad Calendas græcas hæc impleta videbimus. Initium anni MDC. XXIX. non vidit Calendas græcas, vidit tamen Mariam de Oliua Sanctimonialem in nouello Sanctę Catarinæ Senenſis Monaſterio, vbi poſt mariti obitum

ſexa-

sexagenaria religiosis S. P. Dominici filiabus deuotissimè aggregata, cum sacra Ordinis veste nomen Sororis *Mariæ de S. Maria* assumpsit, exactoque probationis anno solemnia vota emisit, ac plena dierum sancto fine quieuit. Carebat inops vidua dote legitima, quæ quater mille libris argenti in singulas ibidem velandas erat diffinita. Verùm ne Mariæ obstaret egestas prouiderat omniscia cura Numinis, inspirans Fundatrici, vt in ipso fundationis programmate reseruarentur loca nonnulla gratuitæ receptionis dignorum sed inopum personarum, eoq; priuilegio gauisa est Rosæ mater.

Supereſt de ipsamet Cœnobij Fundatrice ac primaciusdem Præfecta memorabile ac luculentum Rosæ vaticinium. Illustri Matronæ *Isabellæ de Mexia* domi famula erat *Mariana* nomine, cui grauiter ęgrotāti Rosa (:vtpote illis in ædibus pene domestica) more suo ex charitate ministrabat. Ea occasione honestæ fœminæ tum Isabellam tum ægram inuisuræ frequētes accedebant. Die quadam inter alias adfuit prænobilis nec virtute minùs quàm parentela & opibus clara D. *Lucia Guerra de la Daga*. Hæc Rosam (: de qua memoranda audierat) illic infirmæ Marianæ seruitio piè districtam conspicata, eidem cœpit deuotiùs affici, & captata affandi occasione, post mutuos vltro citroque vrbanæ comitatis ritûs impensè Virginem rogauit, sui meminisse vt velit in quotidianis ad Deum precibus sanctisque exercitijs. Rosa iam intus moneri se sentiens, affectu reciproco Matronam vinxit, offerendo modicum id quod posset, illaque fortiùs instante promisit, se in singulas hebdomadas peculialiter certum diem seleaturam, quo ipsam Deo commendaret. Lucia hoc solatio dives ac domum reuersa quiescere non potuit, dum Rosam planè iam suam denuo couueniret. Venit cum prætextu commendandi maritum & filiolam, nam Virginis apud Deum suffragio tunc forsitan magis indigebant.

Rosa,

Rosa, velut si Luciæ cor penitiùs inspexisset, eamdem familiariùs quàm pridie cõplexa, nil de marito nil de filiola filijsue tunc respondit, Matronam verò nouo sibi beneficio implicuit, ipsamque tandem nõ in lucrum vnicæ per quot-hebdomades diei, sed plenè in omnium suorum exercitiorum amicam communionem & participium arcano Dei impulsu stimulata admisit. Necdum sat capiebat ipsamet, vnde aut cur ita ageret, donec præter morem oculis à terra in vultum Luciæ attentissimè coniectis cœpit exultare spiritu, suffundi colore inusitatæ lætitiæ, palpitare calidis præcordijs, ac demum hilaritate modestissima Luciam deosculans, *Euge* inquit, *Mater, ingenti sue operi te Deus reseruauit*. Idque crebriùs liquenti gaudio replicans simul decenti osculo attonitam minimèque repugnantem dissuauiabat.

Dici non potest ex Virginis spiritu quu os quantosque mox spiritûs hauserit felix Matrona: dirriguit, sensitque Rosæ tum affatu tum afflatu mutari se medullitus, serpebant dulciter per omnes animæ suæ venas ignotæ flammulæ, cor in varias deliberationes repente dilatatum erigebatur totum ad cœlestia, quasi pulsu citatiori vociferans: *Domine quid me vis facere?* Sic affecta domum redijt, per viam sic Deum alloquens: Domine, si ex tuo æterno placito tuique nominis gloria est, quòd ego à seculari isthoc ad Religiosum aliquando statum transeam, perge operari in me qnod mirabiliter cœpisti, en toto cordis affectu meipsam tibi offero, vnà cum prolibus & vniuersa mea substantia; tuum erit dimouere obstacula, quibus me tam ineluctabiliter nosti implicitam. Exinde in mulieris animum velut connexo agmine immigrarunt simul Religiosi statûs efficax desiderium, simul spes viuacissima, simul indubia certitudo pertingendi ad hanc metam, euadendi retinacula, perrumpendi innumeros obices quos sola Diuina manus poterat dimouere. Nondum

tunc

tunc Lucia trigesimum ætatis annum excesserat, superstes erat maritus in plurimos (: vtì videbatur) annos victurus, circumstabat matrem soboles numerosa, quatuor nempe filij & vna filiola, premebat magnarum opum vasta œconomia, nec tamen hæc religiosæ vocationis certitudinem in animo Luciæ seu conuellere potuerunt seu delibare, adeo quòd de sanctioris propositi executione cum suis tam secura tractare solebat, ac si dispositis omnibus de proximo velum sibi imponendum exspectaret.

Accidit interea, R.P. *Ioannem de Villalobos*, qui tunc Societatis Iesu Nouitiatui Limensi Rector præerat, ad ædes D. *Isabellæ de Mexia* diuertere, vbi in Rosæ colloquium incidens, postquàm de certitudine fururi Monasterij Beatæ Catarinæ Senensis varius vtrimque alternârat sermo, didicit à Virgine, se illic pridie locutam esse cum *Lucia de la Daga* annis quidem iuuene, at maturitate indolis graui; de ea nūc plura se nolle dicere. Intellexit vir religiosus ac prudens quorsum Rosa tū loquendo tum reliqua subticendo alluderet, tacuit tamen, donec post Rosæ obitum Lucia pro more Sacramentali confessione, animam expiatura accederet. Hìc Matrona Confessario detexit, se magni ac perardui moliminis opus animo versare, fundationem noui Monasterij sub Sanctæ Catarinæ Senensis tutela ac nomine, huc se impelli diuinis stimulis, quibus omnino parendum sit; huc se vires, opes, cogitationes omnes conuersuram. Vicissim Confessarius illo temporis puncto memor verborum quæ pridem à Rosa audierat, Luciam edocuit, illud-ipsum esse, quod Virgo Matronæ promiserat, quando eidem prædicebat, magno cuidam operi ipsam à Deo reseruari. Proinde non diffideret vaticinio tantæ Virginis: rem tam arduam validissimis obstaculis, remoris, ac difficultatibus haud cassituram, verum-tamen in ipso tempestatum summo furore

rore ac motu tranquillissimè sperandum fore in superno auxilio quod Rosa iam Sponso immortali conregnans facillimè sit exoratura.

Ita fuit: nam Luciæ maritum, paulò post & proles omnes ex ordine Deus ab hac luce euocauit, obstacula nouæ fundationis vndequaque innumera, & potentissima sustulit, duros repugnantium animos ad fauorem pij operis flexit: supererat Luciæ nobilissima parentela, quæ viduam generis, ætatis, opumque intuitu ad secundas nuptias ita vrgebat, vt penè adigeret. Verùm ipsa Roseæ prædictionis memor, & consilij tenax restitit, vicit, triumphauit, rebusque ex voto imò supra votum feliciter compositis nouo Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio auspicando, struendo, dotando ampliſſimas suas facultates, denique & se ipsam dedit, & cum sacro velo nomen *Sororis Luciæ de Sanctissima Trinitate* assumens prima nouelli sui Asceterij Præfecturam gessit, ac Religionis spiritum, quem ab osculo Rosæ pridem conceperat, hortatu, cura, exemplo mirificè in subditas Moniales propagauit, ac demum sanctimoniæ fama celebris ibidem extremum clausit diem. Hunc successum habuit Rosæ prædictio, vnde factum est, quòd Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium Limæ ex euentu apud consciam plebem sæpissimè Rosæ Monasterium (: hoc est diu ante vaticinio Rosæ prænunciatum :) promiscuè amet appellari.

CAPVT XXVII.

Rosæ alia complura Deo reuelante arcana patefiunt.

IDem (: de quo paulò ante) R.P. *Villalobos* Societatis Iesu iurata fide testatus est, suo se experimento spiritum prophetícum deprehendisse in Virgine. Petierat à Rosa precum suffragium pro felici exitu occulti negotij, sed arduí, quodque vt sileretur à ceteris primus silebat ipse. At Rosa (: quod numquam solita erat) in loquentis vultum oculis paulisper defixis, velut si illic tamquam in aperto codice legisset arcanum, verecundè subrisit, ac taliter respondit Patri, quòd is haud obscurè collegerit, illo momento cœlitus innotuisse Virgini totam secretissimi negotij seriem; vnde stupore attonitus ad P. *Antonium de la Vega Loaisa* eiusdem Societatis Virum integerrimum rem detulit, qui R.P. Philippo de Tapia Callaoensis Collegij Rectori simillimum cum Virgine accidisse palam asseuerauit.

Filia Quæstoris Gundisalui *Michaela de la Massa* secretam quamdam cogitationem versabat animo, quam nulli mortalium communicarat, neque communicare decreuerat. Huic Rosa familiariter se applicuit, totamque illam cogitationem velut ex pugillaribus accuratè recitauit, ac saluberrimi documenti aphorismos miranti præscripsit.

Maria de Mesta Pictoris *Medori Angelini* coniux cum solo marito nemine conscio tractârat de vtriusque profectione in Hispanias, deque necessaria pecuniarum quan-

titate

titate ad vitam illic honestè & commodè sustentandam. Inde Rosam adijt collocutura de alijs, quæ sibi tunc pressiùs instabant. Virgo sermone obiter deflexo etiam ad id, quod latere putabatur, ita respondit, ac si de eo pariter fuisset interrogata; nempe approbauit proficiscendi consilium, commemorauit summam pecuniariam, quam fœmina cum marito in reliquæ vitæ sustentaculum pari arbitratu constituerant, dixitque hanc ambobus (:eò quòd prole carerent) sat fore; Mirata est mulier, fassa plus à Virgine dici non potuisse, si ipsa amborum secreto consilio tertia adsedisset. Longè mirabilius videbatur F. Ioāni Miguel Ordinis Sancti Dominici Religioso, cum è lōginqua peregrinatione Limam reuersus, atque in D. Hieronymi Sacello Virgini seorsim colloquens, ab ea seriatim, & exactè sibi narrari audiuit quæ Fratri procul in aliena regione acciderant, nec humanitus inde potuerant in Rosæ notitiam peruenire; quin & abditissimas suæmet conscientiæ latebras Virgini patuisse euidenter agnouit.

In templo sancti Dominici Rosa cum Matre honestisq; fœminis substiterat, Deo precibus commendatura extremum agonem *Mariæ de Vera*, quæ in ædibus *Didaci de Requena* Argentarij decumbens vltimam vitæ horam expectabat. Superuênit triste nuncium infirmam expirasse. Territæ mulieres dolenter respexere in Rosam, hæc in Cœlum; at subitò ad circumstantes reductis oculis, non plangamus (inquit) nam amica nostra mortua non est, viuit *Maria de Vera*, tantùm oremus Deum, vt conualescat. Vixit, conualuit, sed alio Rosæ miraculo, de quo in Mantissa.

Cuidam Religioso Societatis Iesu, viro planè Apostolico summisq; virtutibus obornato insederat (: nescitur vnde) firma, tenax, & immobilis persuasio, illo se anno (; qui erat 1615.) certissimè ex hac vita migraturum; cupiebat sanè dissolui, & esse cum Christo, vnde captata occasio-

ne dum ſemel Quæſtoris coniũgi loquebatur adſtante Roſa, vtriuſque orationibus humiliter & enixè commendabat ſuum ab hac vita tranſitum, velut ante proximi anni Calendas indubiè futurum; exhorruit Gundiſalui vxor, at Roſa leniter ſubridens, nequaquam (: ait :) mi Pater hic annus te nobis eripiet, ita tibi ſecura ſpondeo. Ille ex aduerſo contendebat rem fore certiſſimam, nec aliud ſibi accidere poſſe felicius, quàm ſi paulò poſt celebratum Miſſæ ſacrificium iuberetur ſpiritum ſuo reddere Creatori, id vnum ſe ardenter optare, imò & ſperare. Inualuit ſenſim apud optimum Patrem inſtantis ſui termini concepta opinio, vt à Collegio ad Nouitiatum, ſeu Tyronum domicilium migrans non ſocijs tantùm, ſed ipſis quoque arboribus, muris, tectis valedixerit, velut domũ priorem numquam reuiſurus. Cruciabant hæc piã Gundiſalui coniugem, quæ tantum ſuæ conſcientiæ moderatorem dolebat præmaturè amittere, proinde in Roſam quotidie anxia reſpiciens quærebat millies, verane ſint quæ illa prædixerat de Confeſſario ſuo diutiùs ſuperuicturo. Viciſſim millies replicuit Virgo, & Matronam iuſſit ſecuram eſſe. Nihilominus hæc trepidabat, quoties Miſſæ ſui Confeſſarij intererat, metuens ne ille ſui deſiderij compos illâmet hora peracto ſacrificio abiret è viuis. Denique in ſacratiſſimo Diuini Natalis peruigilio dum Matrona confeſſura Patrem adibat, per ipſam Roſa eidẽ ſignificari iuſſit, deponeret iam tandem inaniſſimam vicini ſui obitus perſuaſionem, ſciretque ſe grandioribus Dei obſequijs reſeruari non moriturum priùs quàm foris cõplures animas operoſa conuerſione in viam ſalutis adduxerit, interque illas peculiariter eminere quinque præcipuas ſuo Apoſtolatu dignas, & verò Numini adquirendas. Hoc Roſa centies timidæ Quæſtoris coniugi ad ſolatium occantârat, hoc ipſe demum euentus plenè comprobauit, nam & Pater poſt Roſam annis nouem ſuperuixit,

uixit, & in conuerſione perditorum hominum, fructus quos illa prædixerat admirabiles reportauit, vtpote qui ex viris ſui inſtituti primus adijt montana, quibus hodie nomen *Sancta Crux* de la Sierra, vbi plurimas Dæmoni animas eripuit, ac demum Limæ anno MDCXXVI. ſancto fine quieuit.

P. Fr. *Bartholomæus Martinez* Ordinis Prædicatorum Limenſis Cœnobij ſanctæ Mariæ Magdalenæ Prior, & Roſæ Confeſſarius euentu ambiguo luctabatur cum morbo grauiſſimo, & extremè periculoſo, iamque corporis cura ferè depoſita Medicis ſuadentibus accelerabantur vltima migrantis animæ remedia. Inuiſit ægrum P. M. Fr. *Ioannes de Lorenzana*, conceptoque repentinæ fiduciæ inſtinctu iuſſit infirmum bene ſperare, eò quòd illo momento in Eccleſia viderat coram S. Hoſtiæ tabernaculo pro ſalute ægri luculentum ardere cereum, Roſam intelligens, qam illic ardentiſſimas fundere preces eminus obſeruârat. Vix verba finierat, cum ſuperueniens Sacriſta F. *Ioannes Fernandez* ait, à Roſa in Templo coram Sanctiſſimo Sacramento geniculatâ illuc ſe miſſum, vt Bartholomæũ certum faceret, ex illa ægritudine quantùmcumque iam cõplorata neutiquam ſibi mortem imminere, bono proinde animo eſſet, valetudinem citiùs quàm ſperari poterat redituram, eò quòd priùs ipſum oporteat Diuinæ gloriæ in quodam ſingulari miniſterio ſtrenuè famulari. Bartholomæus, cui Virginis anima intimè perſpecta erat, nil hæſitans fidem dictis adhibuit, eadem hora metum, & morbum abiecit.

Magiſter Fr. *Ludouicus de Bilbao* itidem per annos 14. Virginis Confeſſarius ſopitis quas extinctas crediderat febribus timere ſibi deſierat, cum velut ex inſidijs morbus redijt multò quàm ante violentior, ac recidiuum ad extrema reduxit pericula. Iam perplexi hærebant Medici, & pharmaca adhibere deſtiterant, iam æger (: cui natura

tura vocem dederat ſonoram, & liquidam) præ anguſtia obſtructi pectoris, viriumque languore vix quæ intelligerentur proferre poterat, nihilominùs qua licuit vocis tenuitate ac nutibus mandauit indicari Roſæ diſcrimen ſuum, quidque ipſa de morbi huius ſucceſſu, & exitu ſentiret, ſibi liberrimè renunciare iuſſit, vt ſi moriendum ſit continuò præparare ſe poſſit ad momentum, à quo pendet æternitas. Ceterà Virginem obſecrabat, ne in hoc ancipiti ſe deſtitueret, aut quidquam ſaluti ſuæ congruum diſſimularet, hoc ſi vllum aliud dicendæ veritatis tempus eſſe, nunc vel maximè ab ea ſe filialis beneuolentiæ ſancta obſequia exſpectare. Virgo tametſi ſpiritualis ſui Patris angoribus condolebat, nihil tamen periculi commemoratione exterrita paucis at vultu alacri reſpondit: ad ſerium illud vltimæ reſpirationis momẽtum omni anniſu, cura, ſolicitudine ſe parare numquam intempeſtiuum, ſemper laudabile eſt ac ſalutare. Verùm tamen infirmitas iſta non eſt ad mortem, conualeſcet infirmus, & in proximo Sanctiſſimi Roſarij triumphali feſto coram vniuerſo populo diſertè è ſuggeſtu perorabit. Interim mittam illi medicum meum, hunc ad lectuli caput iugiter ſub oculis habeat, nec de recuperanda valetudine diffidat. Miſit deinde Patri quam vnicè habebat in delicijs breuem parũuli Iesv iconem decenter veſtitam, ſuum (:vti aiebat) medicum, quem deinde à conualeſcente repetijt, nuncians abſq; hoc ſibi nimiùm ſe ſolitariam videri. Credidit Roſę vaticinio Ludouicus, Medicum deuotè coluit, vires omnium admiratione integerrimè recuperauit. Vnicum ſupererat in quo plurimùm hæſitabat, nimirum haud videns quomodo ſibi obuenire iam poſſet cõcionandi munus in propinqua Sanctiſſimi Roſarij ſolemnitate, quandoquidem pro illo anno hæ vices non ſuæ erant, ſed ſui Prouincialis M.Fr. *Gabrielis de Zarate*, nam huic per ſortem (: vt ibi moris eſt) vno menſe ante hoc ſermocinandi

di

di onus obtigerat. Nihilominùs & hoc in Ludouico impleri debuit, ſiquidem Prouincialis paulò ante feſtum ægritudine correptus prædicare non potuit, ignaruſque vaticinij ſermonem habendum Ludouico demandauit.

Limæ in ſancti Dominici Cœnobio *Ioannes de Soto* Religionis habitum impetrarat, ſed morbum comitialem cui obnoxius erat, ſilentio preſſerat. In probationis anno fraus deprehenſa *Alphonſum Velaſquez* cœnobiarcham permouit, vt de Patrum cõſilio clam ſtatuerit inutilem Nouitium honeſtè ad ſeculum remittere. Iam decreta erat executioni dies, & Nouitiorum Magiſtro *Petro de Loayſa* iniuncta dimiſſio, neq; humanitus quidquam horum Roſæ innotuiſſe poterat. Adfuit tamen pia Virgo primo diluculo, & per Fr. *Blaſium Martinez* Sacriſtam rogauit vnà cum Priore Magiſtrum Nouitiorum ad ſe in Templum deſcendere, priùſquam opus conceptum exſequeretur. Venère ambo, mirati quid Virgo hora tam inſolita ac præmatura ſibi vellet. Reſpondit illa, ſe occurriſſe ſupplicaturam pro Nouitio iamiam exuendo, ſimulque rogauit decretum expulſionis reſcindi. Subſtomachans ad hæc Patrum vnus replicuit: neſcis Roſa quàm malè hoc interceſſionis beneficium colloces, at ſcito iuuenem pro quo rogas, emittendæ profeſſioni prorſus in idoneum eſſe. Aequanimiter hanc repulſæ aſperitatem tulit mitiſſima Roſa, attamen ſubiunxit: Videbitur decretum Altiſſimi diuerſum eſſe, veſtroque fortius; nam Nouitius ille ad ſolemnem Profeſſionem ritè pertinget, & Ordinem Pietatis ac Religionis exemplo inſigniter illuſtrabit. Totum euênit vti Virgo prædixerat.

Tres germanæ ſorores, *Philippa*, *Catarina*, & *Franciſca de Montoya* Roſæ conuerſatione & exemplo erudiebantur ad pietatem. Ex his *Philippa* & Catarina deſiderabant ſpreto ſeculo Religioſum ſancti Dominici habitum ac tertij Ordinis amplecti inſtitutum. Sola *Franciſca*

ciſca paulò tenaciùs adhæreſcebat mundo; totiſque præcordijs abhorrebat à ſeculi diuortio : diſplicebat religioſa veſtis pannoſa ſimplicitas, oblectabat nitidioris cultûs fimbriata oſtentatio, tenebat venuſti capillitij fœmineus amor. Coarguebat interdum Roſa nimium Franciſcæ incriſpanda cæſarie ſtudium, ac dicebat : hos tuos, quos tãto nunc affectu colis capillos ego reciſos aliquando viſura ſum, ne dubites. Demum prædixit apertiùs, Franciſcam (& ſi tunc repugnantem) vnà cum germana ſorore Caterina tertij Ordinis ſancti Dominici Monialem fore, at Philippam quæ tunc eiuſdem inſtituti flagrabat deſiderio in oblatas tandem honeſtas nuptias conſenſuram. Reſpondit ſucceſſus vaticinio, nam Philippæ ardens Religioſi ſtatus deſiderium cunctis adſtupentibus migrauit in Franciſcam, illa maritum, hæc ſancti Dominici habitum vnà cum Caterina Sorore obtinuit, capillos, pompam, ſeculum feruore ac lætitia inenarrabili eiurauit.

Aliud nobile par Virginum, *Maria & Ioanna Vrtado de Buſtamante*, quamquam intima ac familiari Roſæ amicitia gauderent, nil minùs quàm de amplectendo Religionis ſtatu cogitabant. Attamen cum his die quadam in domeſtico horto coambulans Roſa impetu ſuperno ac repentino ſic vtramque affata eſt : ſcitote bonæ Sorores, vos ambas vnà cum Auia veſtra *Ludouica* Sanctimoniales fore in Monaſterio quod dicimus SS. *Trinitatis*, & ego diem illum victura, ac viſura ſum. His tertia ſupererat germana Soror *Franciſca* nomine quàm è contra tantum accenderat deſiderium ſubeundi tertium Ordinem ſancti Dominici, vt vix aliud cogitare libuerit, aut loqui. Communicato demum cum Roſa conſilio reſponſum ab ea, retulit, quod poſtmodum euentus comprobauit, nimirum ipſam nec ſancti Dominici nec alterius Ordinis Monialem ſed legitimi mariti coniugem fore: Ità accidit; nam anno MDCXV. nempe biennio ante Roſæ obitum binæ

Soro-

Sorores Maria & Ioanna vnà cum Auia in Sanctiſſimæ Trinitatis Monaſterio velatæ ſunt, ac prior *Mariæ de la O*, altera *Ioannę à Ieſu*, vltima *Ludouicæ à Cruce* nomen aſſumpſit. Franciſca nupſit *Hieronymo de Villalobos.*

Ioanni de la Raya & Mariæ Euphemiæ de Parejas vnicus adoleſcebat filius *Rodericus*, quem ipſi à teneris deſtinârant ſacræ militiæ Societatis Ieſu tempore ſuo adſcribendum. Creuit puer, at nullo religioſæ inclinationis indicio. Applicatus ſcholis manifeſtiùs tam Eccleſiaſticum ſtatum quàm litteraria quæuis exercitia abhorrere viſus eſt quidquid ex aduerſo vterque parens ſeu palam cuperet, ſeu operoſiùs ſuaderet. Afflicta mater deliteſcentem in hortenſi cellula Roſam adijt, dolorem expoſuit, precum ſubſidia enixè flagitauit. Roſa, vt erat accelerandis mœſtorum ſolatijs promptiſſima, ſtatim quidquid ſuæ apud Deum orationes valerent Euphemiæ addixit. Mox aliquàntulùm cœlos intuens, poſtque breuem morulam in ſe reflexa, nil (: inquit) ambigito, Rodericus tuus poſt menſes admodum paucos Religioſam induet togam, ſed non illam quam tu vnicè volebas Societatis Ieſu. Sanciarunt poſtrema hæc verba Euphemiam, vnde replicuit: ah quàm medullitus mecum triſtabitur maritus meus, vt audierit filium noſtrum illi Societati non fore aggregandum. Reſpondit blandè commiſerans Virgo: quin tu potiùs adora Diuinam prouidentiam quæ tibi hæc tempeſtiuè conſtare voluit, vt ſenſim maritum ad iuſtam æquanimitatem diſponas, ne fruſtra abſtrigillet ſpiritui vbi vult ſpiraturo. Sinite in Roderico operari Diuinam potiùs voluntatem quàm veſtram; & quàm primum filius tuus regulare inſtitutum amplexus fuerit, vide me moneas, & vt Altiſſimo grates referam, pro beneficio quo nos affecit. Tres circiter abiere menſes quando Rodericus inflammari ſe ſenſit impetuoſo ac ſubito Religioſæ vitæ deſiderio, iamque vltro parentes,

quandoquidem ita ipsis collibitum erat, incunctanter seriòque agerent cum Patribus de sua in inclytam eorum Societatem admissione. Resciuit hoc Rosa, iterumque dixit Euphemiæ: certo certiùs Religiosum videbis filium tuum, at æquè certum est, ipsum Societati Iesu adscriptum non iri, rudior Seraphici Francisci tunica illum expectat. Nil minùs tunc aut cogitabat Rodericus, aut optabat cum marito Euphemia. Quin potiùs cum primoribus Societatis iam pertractata, concluſa, parata erant omnia, solæ consensuri P. Prouincialis expectabātur litteræ, sed (: Numine sic disponente) tardarunt illæ, atque interea Rodericus clam parentibus Cœnobium Sancti Francisci adijt habitum petijt, admissionem obtinuit, monitisque & demum flexis ad consensum parentibus octiduo post solemni ritu in pauperem Fratrum Minorum Ordinem adlectus est. Mater de Nouitij constantia mœstè anxiè que subdubitans, quod delicatum puerū tantis metuebat austeritatibus vix parem fore, denuò Rosam adijt, solicita, pusillanimis, inquieta, præsertim ex quo resciuerat filium inter Quadragesimales rigores nōnihil infirmari. Sed Virgo diffidentiam mulieris leniter perstringens, tam modicam (ait) fidem habes in auxilio Riginæ Sanctissimi Rosarij, cui nouitium Rodericum commendaui? scito illum in Ordine suo perseueraturum, & suppone te illum iam videre professum. Quid multa? Rodericus mox vt lineam subuculam cum lanea commutauit, conualuit, exacto probationis anno solemnia vota emisit, diuque in Seraphica Religione pius & ex emplaris Sacerdos superuixit.

Nobilis Hispani Leonardi de Roya mancipium Maria Perez cum hero clam viuebat in statu damnabili. Compuncta demum, suæque animæ salubriùs prospectura, cum modum non videret quo aut periculoso contubernio se explicaret, aut seruili conditione pressa ingenui

viri

viri legitimas assequeretur nuptias, Rosæ calamitatem suam fidenter aperuit. Compassa Virgo ancillam bene de Dei misericordia sperare iussit, fore quòd Leonardus ritè ipsam vxorem duceret. Credidit afflicta mulier in spem contra spem, felicique experimento comperit, Rosam non ex vano prompsisse solatium.

Mariæ de Mesta Medori Angelini Pictoris coniugi duæ simul ancillæ Aethyopissæ domo aufugerant, earumque altera Antonia nomine etiam claues heræ tunc perneces sarias asportarat. Quęsta est Virgini iacturam suam, quòdque domum redieus aut arcam vestiariam cuius clauis subducta erat vi effringere, aut in diem posterum aliunde necessariam vestem mutuò petere cogebatur. At subitò respondit Rosa: neutrum facies, nam reuersa ad limen tui domicilij priusquàm de sella prodeas, occurret tibi in ostio, qui Antoniam à fuga sponte in ædes redijsse nũciabit; alteram fugitiuam scito-cras ad te reducendam. Abijt *Mesta*, & in domûs suæ limine, antequam gestatoria sella exscenderet maritum in valuis obuium habuit nunciantem redijsse cum clauibus Antoniam. Vicissim marito reposuit *Mesta*: & crastinus dies alteram nobis restituet profugam. Vtrumque contextu Rosa prædixerat, vtrumque *Mesta* postridie impletum vidit.

Decreuerat Peruani Regni Excellentissimus Prorex Gundisaluum de la Massa Quæstorem implicare procul à Lima functioni honorificæ at perarduæ, quæque virum exigebat summæ tum experientiæ tum fidei ac integritatis. Misit igitur qui Gundisalui consensum elicerent Regiæ (: quam vocant) *Audientiæ* Senatorem, & Fisci procuratorem, quibus honoris & auctoritatis gratia proprium suum adiunxit Confessarium. Quæstor legationis dignitate perculsus, simulque tum seriam Proregis mentem tum negotij difficultatem probè intelligens, spatium quasi deliberaturus petijt, maximè quòd tunc ob classem

propediem inde Hiſpanias petituram expediẽdis infinitis litteris ſuiq, officij ratiocinijs diſtringebatur ne domo, vel ad vnum diem abeſſe poſſet: reuera autem hæc prætexebat, vt per longioris moræ inducias effugeret ipſum periculoſæ plenum opus aleæ. Profecta claſſe tres ſupradicti non iunctim ſed ſinguli ad Gundiſaluum rediere, ac pluries quidem, premebat enim negotij grauitas & Regis obſequium. Tandem 15. Aprilis quaſi peremptoriè monitus, poſtridie hora præfixa ſeſe à Prorege ad colloquium in palatio exſpectari, facile agnouit iam nullum ſupereſſe exoſæ profectionis effugium, vnde illomet veſpere poſt cœnam cogitabũdus ac triſtis angorem ſui animi ſolis coniugi Roſæque aperuit. Vxor metu diſpalluit, ſed neutiquam Roſa, quæ die poſtero ab Oratorio veniẽs, Quæſtorem iam-iam domo exiturum ac Proregi ſeſe ſiturum vultu alacri affata eſt: vade inquit, nec formides, lætior ad nos redibis è palatio, quàm hinc exieris; & ne ſuperfluis te morer, ſecurus eſto, arduum illud negotium quod ſubuereris, in alium transferetur, tu planè immunis eris. Dubitanti Quæſtoris coniugi idem bis ter conſtantiſſimè inculcauit, adijciens: nec ſi videris vtrumque mariti pedem immiſſum ſtapedi, aut plateæ iam adequitantem, credideris profecturum. Manebit is tecum Limæ, nec emittetur foras ad moleſtiſſimæ functionis periculum. Mira res: Quæſtor ſubitò intromiſſus ad arcanum Proregis colloquium, ab eodem varijs ſermonibus detentus per horam & dimidiam, illo momento temporis quo iam adamantini decreti inſinuationem pauidus exſpectabat, comiter dimiſſus eſt, nec Prorex toto ſeriæ cõfabulationis ſpatio odioſam illam commiſſionem verbulo attigit, tametſi quatuor integris menſibus ſtuduiſſet hanc per ſupramemoratos Quæſtori inuito efficaciſſimè perſuadere. Eadem longo poſt tempore ſic alteri iniuncta fuit, ac ſi de illa numquam tractatum fuiſſet cum Gundiſaluo.

Fer-

Ferdinandus Flores de Herrerà germanus Roſæ frater Patris exemplo militiam ſecutus vſque in *Chilæ* Regnum penetrarat, vbi & vexilliferi honore in ſua centuria functus eſt. Huic leucis plus-minus quingentis *Limæ* diſtãti Roſa ſoror epiſtolam ſcripſit, (: nam diuinitus didicerat, illum in *Chile* honeſto matrimonij iugo ſuccollaſſe). Hac ſolicitè hortabatur fratrem, quandoquidem hunc ſtatum amplexus erat, Chriſtiani patrisfamilias obligationi inter militares ſtrepitûs accuratè ſatisfacere haud negligeret, domum ſuam ad Dei timorem ac pietatis obſeruantiam ſtudiosè formaret, liberos quos illi ſuperna benedictio datura erat, optimis moribus imbuere, ſanctèque educare ſatageret, ac primum quidem matrimonij ſui fructum filiolam fore, à Deo peculiariter ſignatam in facie qnam videlicet purpureus conſpicuę roſæ character eſſet ornaturus. Hanc itaque mox ab ortu parens dicaret offerretque Auguſtiſſimæ Deiparæ, ſiquidem hæc filiola puritate & innocentia vitæ multùm placitura erat Altiſſimo. Ita euênit: nam poſt biennium circiter nata eſt Ferdinando prima hæc ſoboles, ſecumque ab vtero matris attulit roſæ typum in vultu tam bellè & accuratè effigiatum vt nec penicillo venuſtius depingi potuiſſet. Adoleuit cum hoc ſigno paruula, mirantibus quotquot Roſæ litteras pridem viderãt. *Didacus Gonzales Montero*, *Chriſtophorus de Aranda Valdiuia*, alijque centuriones ac Chilenſis militiæ Præfecti certatim adibant *Ferdinandi* ædes, deuotò hoc ſpectaculo coram fruituri, nam & puella (: iuxta Roſæ vaticinium) mirè à teneris propendebat in religionis ac pietatis exercitia. Tandem præmaturè vtroque parente orbata remanſit ſub tutela pupillari, donec *Franciſcus Laſſo de la Vega* Chilenſis Regni Gubernator & præſes ob Roſæ tunc defunctæ piam & vſque in Chile celebrem memoriam in ſe officium curamque ſuſcepit vltro, vt orphanam ſuo ſumptu è Chile Limam tranſmitteret,

teret, vbi Auiæ *Mariæ de Oliua* (: iam tunc Moniali) in S Catarinæ Senensis Monasterio sanctissimè conuixit, ac singulari virtutum exemplo mirabiliter coruscauit.

Isabellæ de Mexia nobili Matronæ ancilla erat Aetyopissa, *Speranza* nomine, quod vltro sibi (: ac si Christiana esset) imposuerat. Hęc à promontorio Africæ Hesperium olim, nunc *Caput virride* appellatur, ab interiori Lybia per mare Atlanticum abuecta in Indias, primùm quidem in Isthmo *Panamæ* seruierat, exinde Limam deducta iam à sexennio ancillabatur Isabellæ. Accidit eã grauiter infirmari, quapropter supplex Rosa tum Isabellam tum suam Matrem exorauit, concedi sibi Speranzam in maternis ædibus suo ministerio cõmodiùs procurandam. Vt allata fuit, repente Virgo perplexum quid secum musitans, demum apertè dixit Matri: sentio, Speranzam non esse baptizatam. Aegra ex aduerso malum pudorem obstinatione peiori obarmans contendebat peruicaciter, in *Panama* se sacro Baptismo tinctam fuisse, & vt fidem conciliaret mendacio, fingebat nomina plurium quos interfuisse iactabat, comminiscebatur Patrinos numquam natos, locum, annum, ritum, omnia, præter veritatem. Perfacile ipsi fuit tum Dominæ suæ tum Mariæ de Oliua ceterisq; imponere, adeo vt Rosam velut importunè molestã arguerent. Verùm ingemiscebat Virgo idemtidem suspirans ac palam deplorans infirmam non baptizatam. Superuênit prouidente Numine post dies vndecim Gundisalui Quæstoris mancipium Franciscus qui Speranzæ ex Africa Panamam, inde Limam iugiter comes fuerat: is interrogatus respondit simpliciter, se semper credidisse, quòd vtique intra hoc sexennium Speranza Limæ baptizata sit, nam quòd in Panamà Baptismus ei non obtigerit, habere se compertissimum. Hîc tandem conuicta mendacij, sed admirans vnde id Rosa potuerit diuinare sic coram omnibus orsa est loqui: dum ex Panamà huc

in

in ædes Iſabellæ veni, reliquæ ibidem Aetyopiſſæ me per ludibrium *equam* appellitabant quòd baptizata nondum eſſem; at ego conuicij impatiens replicui audacter, æquè vt illas Chriſtianam me eſſe. Abinde ne pudefierem, mendacium meum pertinacia tueri conata ſum vſque in hodiernum diem. At nunc à Roſa (:neſcio quo modo) deprehenſam me fateor, & Baptiſmum flagito. Confeſtim Virgo acciuit vicinum Sancti Sebaſtiani Parochum Licentiatum *Quixanum*, huic rei ſeriem infirmâ annuente, expoſuit; baptizatur Speranza, morituque poſtridie.

Nemo audebat interrogare lætam hoc ſucceſſu Roſam, vnde arcanum Speranzæ ſtatum didiciſſet, nam, hunc ei non potuiſſe humanitus Limæ innoteſcere, apud omnes in confeſſo erat, ex altera parte Virginis cœlitus infundi abſtruſas notitias pridem conſtabat Matri, quæ inter alia legendi ſcribendique ſcientiam non acquiſitione ſed Diuina infuſione irroraſſe minorenni filiæ grato experimento compererat. Res demum ita patuit. Docuerat Mater filiolam Roſam vtcumque ſingulas noſſe alphabeti literas, iamque in eo erat, vt de ijſdem in ſyllabas combinandis puellam inſtrueret, ſimulque in pagella rude exemplar dederat, vt inde calamo characteres formare diſceret. Malebat Roſa totum hoc tempus orationi dare, ſed Mater ſuſpicans filiolam puerili more diſcendi tædium ac laborem defugere, induxit Confeſſarium vt coram ſe iuuenculam de neglectu redargueret. Fecit ille bona fide quod iuſſus fuerat, ſed Roſa poſtridie oratione prę miſſa Matrem adiit, librum oblatum expeditiſſimè legit; inſuper programma exhibuit ſuæ manu eleganter conſcriptum; nempe meliùs docuerat Vnctio quàm *Oliua*, & idem qui Sanctæ Catarinæ Senenſi artem legendi ſcribendique ſupernè infuderat, dignatus eſt & Roſam pari infuſionis compendio diuinitus erudire. Porro ne his minutioribus immoremur, tandem hoc

Ma-

Magiſtro ſuæ mortis diem, locum, horam edocta nemini dulciùs quàm ſibi ſuoq; funeri felix vates præcinuit. Verùm id commodiùs proximo Capitulo ſeruatum eſto.

CAPVT XXVIII.

Roſa mortis ſuæ præſcia grauem vltimæ ægritudinis luctam fortiter excipit, inuictè ſuſtinet.

DVriùſne premat certitudo mortis, an horæ ac diei incertitudo, problema ſit, illic decretum hìc ſecretum affligit mortales, niſi quod ſolis Dei amicis mori ſit lucrum, & inſuper nonnullis horum eximio fauore Numinis ſecretum diei & horæ reueletur. Hinc & Roſa quotannis feſtum Diui Bartolomæi (: quo ſe morituram præſciebat) tam pretioſum & charum fuit; hoc ſtudio ſingulari colebat deuotiùs, nec ſuo contenta ieiunio, aliquot innocentes puerulos induxit, vt ſecum in huius feſti peruigilio ieiunarent, hi verò etiam poſt Roſæ obitum perrexerunt eiuſdem Apoſtoli recurrentes Vigilias ſpontaneo celebrare ieiunio, nec aliam norant piæ conſuetudinis rationem dare, quàm quòd ſic à Roſa fuerant inſtituti. Mirabatur curioſa Mater, quid filiæ tam peculiare cum Sancto Bartolomæo verteretur, donec tandem audiuit à Virgine, hunc ſibi diem aliquando fore nuptialem, quo ad Sponſi thalamum eſſet euocanda.

Adhuc

Adhuc mortalitati Virginis supererat circiter triennium, quando ex graui morbo decubua videbatur omnibus iam vitæ marginem extremum attigisse; nemo dubitabat intra pauculos dies è viuis abituram: domestici velut iam mortuam plangebant, cum subinde num adhuc spiraret ambigerent. Adstitit inter alios Confessarius P. Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao*, cœpitque voce lachrymosa affari Virginem ijs formulis quibus ad postremum agonem solicitiùs animari solent moribundi. Audiebat quietè & auidè Patris spiritualis vltima solatia gemens Rosa, illiusque hortatui promptè se accomodans nunc contritionis actûs feruentissimos, nunc humillimæ resignationis tranquilla suspiria, nunc anhela supernæ Patriæ desideria facili conatu frequentabat. Verùm vt vidit cicumstantes velut re perdita liberiùs singultire, ipsumq; Confessarium lachrymas tenere non posse, cohibere nec ipsa potuit roseum commiserationis affectum, vtque cõsolaretur ceteros, ita allocuta est Patrem: depone metum, abige intempestiuum mœrorem, ac certus esto, me nequaquam ex hac licet tuo omniumque iudicio complorata ægritudine morituram. Heu! longiùs abest meta ad quam propero, attingam demum, sed non modò. Quòd si nunc morerer, bis mihi moriendum foret, nam qui vltimò lethum mihi allaturus est dies, procul distat, nec opinandum, hanc Sponsi voluntatem esse, vt bis moriar. Mirabatur Confessarius hæc tanta cum securitate ac fiducia proferri à Virgine, quam sciebat nec temerè loqui solitam, nec in re tam abdita quidquam asseueraturam, nisi diem sui transitûs diuina reuelatione compertum habuisset.

Annum denique suæ ætatis trigesimum-primum Rosa attigit, quem minimè se finituram dudum prænouerat. Vnde quatuor ante obitum mensibus valens ac sana Gũdisalui vxorem sic allocuta est: scito Mater, me quarto

ab hinc menſe viam vniuerſæ carnis certò ingreſſuram. Vltimę infirmitatis meæ dolores qui me conficient atrociſſimi erunt, ſed omnium erit immaniſſimum tormentum ſitis, cui vt tunc ſubuenias, ex nunc obnixè & anxiè te precor. Memento ne mihi torridis faucibus aridiſque viſceribus tua materna viſcera imploraturæ lympham deneges qua indigebo. Pollicere hodie Mater, quòd in illo mortifero extremæ ſitis incēdio me non deſtitues, quin poſcenti aquam præbeas. Attonita his dictis Matrona, & Virginem attentè intuita, vt vidit tam ſeriò cernuèq; ſupplicem, promiſit fide bona, ſe poſcenti daturam quoties & quantùm aquæ foret petitura. Interim dolebat tam prope imminere decretorium Roſæ diem.

Porro & locum (: ſed integro anno ante) eidem Matronæ prædixerat: nam quodam veſpere inter ſpiritualia colloquia ſubitò præter morem interpellans Roſa vultu amœniſſimo modeſtiſque lætitiæ ſignis diducto in hæc verba erupit: ſcito Mater, me non alibi quàm hìc in domo tua & hoc loco naturæ debitum ſoluturam, & ſi videris me in parentum meorum ædibus vltima ægritudine corripi, non ambigas, hìc non illic ſoluar mortalitatis nodo. Nunc ergo per omnia noſtræ amicitiæ iura te obteſtor, ne quando hìc exſpirauero corpuſculum meum alijs fœminis committas veſtiendum feretroque aptandum, ſoli tibi ac genitrici meæ hanc curam pro amore Dei aſſumito, vobis ſolis vltimum hoc pietatis in me officium ſupplex commendo.

In celebri arcuum viſione (:de qua ſupra Cap. XVII.) pius Saluator tempeſtiuè corā fulgido innumerabilium Angelorum exercitu reuelauit Virgini totam ſeriem immanium dolorum quibus vltimò lancinanda ac præparāda erat ad beatam immortalitatem; hos tam acutos, ſæuos, multiplices fore, vt ceteri quos illactenus pertulerat iſtis collati vix nomen doloris mereantur, ſingula

exha-

exhausti sui corpusculi membra proprium habitura equuleum, vt nullum alteri aut succurrere possit aut cruciatum naturali consensu partiri, sitim eamdem quæ in Cruce exanguem torsit Redemptorem arida Rosę viscera fauceſque occupaturam, intimas ossium medullas ardore intolerabili depascendas, nec vllum ex tot simul atrocibus morbis solitum naturæ ordinem, periodum, leges, aut interualla admissurum, eò quòd præternaturalis futura sit tot mortalium tormentorum exlex congeries. Rosa ne tantæ amaritudinis calicem expaueſceret in Sacello Rosarij velut in horto Gethsemani seſe tum voluntati Patris æterni, tum adiutorio Virginis Matris ardenter commẽdauit, quando annuente Deipara ibidem apertiùs didicit prope adesse diem, quo totum hoc mortiferi promulsidarij absynthium sibi strenuè sit epotandum. Superuenit fortuitò *Ioannes de Tineo Almansa* familiaris, qui Virginem obiter salutans eius se precibus commendabat. Vicissim Rosa flammante vultu (: quem serium istud Deiparæ colloquium vehementer accenderat) precum subsidia ab illo flagitauit perplexè aliqua interserens, quæ Ioanni sat erant, vt intelligeret, tunc Rosæ præcisum vicini obitus sui diem fuisse reuelatum.

Denique triduo ante fatalem postremæ ægritudinis syncopem Rosa vltimò adijt parentum ædes, fortè clam valedictura suæ ibidem hortensi cellulæ tot secum cælestium deliciarum conscię. Illic se Virgo solitariam ac sine arbitris putans cygnæos exorsa est modulos, suæque morti iam propinquæ dulciter præcantillauit. Obseruabat insciam è vicino angulo Mater, audijtque filiam arguto fluidorum rythmorum iubilo blandientem Sancto Patri suo *Dominico*, cui impensè cõmendabat Mariam de Oliua Matrem suam, crebrò inculcans ac repetens; hanc breuì (: se moriente) mansuram solam; proindè huic orbæ ac derelictæ suam è Cœlo impenderet tutelam, quam

tandem adoptaturus esset in filiam. Percelluit Matrem arcanus horror, & tunc quidem dissimulauit, fortè subdubitans non admodum seria esse, quæ metricè ac per cantilenam efferuntur non quia vera, sed quia obuia: donec tertius dies (: qui mensis Augusti primus erat) aperuit non poëticè sed propheticè cantatos fuisse migraturi oloris thrænos, nî mauelis dicere iubilos.

Calendis Augusti Rosa sub vesperam sana ac vegeta suo sese cubiculo incluserat, exspectatura illic promissos vltimi sui accubitûs dolores, quorum anteambulones ac strategos sentire iam cœperat. Et ecce sub noctis medium auditur miserrimè eiulare. Accurrit Quæstoris vxor cum filiabus & ancillis, inueniuntque ægram toto corpusculo extensam per solum; rigebant membra sine motu, sola pectoris anhela palpitatio & languidæ vocis querula raucedo Virgini scintillam vitæ inesse arguebant. Instabat anxia Matrona, interrogabat, vbi quid potissimùm doleret, quid demum haberet mali, sed Rosa præ tenuitate spiritus tunc respondere aliud non potuit, nisi quod verbis intercisis diceret: malum quidem se nullum habere, at ipsissimam mortem in intimis viscerum suorum penetralibus liberrimè dominari. Interrogata, velitne aduocari Medicum? *Cælestem* respondit, & obticuit. E terra interim sublata in lectulum nec mouere se poterat nec quiescere, frigidus sudor stagnabat in pallida fronte, luctabatur velut ingenti mole pressa spirandi facultas, discordes artericarũ temporumq; pulsûs certabant de palma vehementiæ, & incertis interuallis nũc tumor nunc tremor exangue corpusculũ oberrabant. Tantùm in hoc Virgini bene erat, cum subinde libero suspirio IESV nomen tenerrimè Pronunciabat. Manè facto acciti Confessarij infirmę adstiterunt, mirantes viuum illud ac taciturnum omnium dolorum simulachrum. Adfuere & Medici, statimque explorata vi pugnantium morborum hærebant in

mutuo intuitu marcidi, fatentes aceruum tot cruciatuum omni humana patientia ſuperiorem videri, neque dolores illos omnino naturales eſſe, altiores hìc ſæuire paroxyſmos quos artis ſuæ experientia nondum agnouerat. Nimirum hic ille calix erat quem Sponſus biberat, quem Sponſæ miſcuerat, ac tam diu ante præmonſtrarat.

Confeſſariorum vnus rogauit Virginem, ſaltim Medico exponeret quid ſentiret; cunctantem adegit imperio, credens ab humili modeſtia non à tormentorum exceſſu prouenire ſilentium. Audito præcepto mox obedientia doloribus robuſtior fuit, & quamquam Roſa creberrimis experimentis omnium penè morborum nomina didicerat, hunc tamen (: vtpote peregrinum) nonniſi per ſimilitudinum periphraſes explicare valens ita reſpondit: ſcio me commeruiſſe quæ patior, at neſciebam tantùm pœnarum in corpus humanum cadere ac per ſingulos artûs diſtribui poſſe; videtur candentis ferri globus mihi per tempora adigi, & à ſummo vertice vſq; ad infimam plantam dextri pedis ignitum veru tranſmitti, cuius me vehementia quodammodo in altum attollit: ſimili ardore tranſuerſim à ſiniſtro latere per meditullium cordis ignitus pugio me peruadit, (: obſeruet lector in hoc duplici ac decuſſato ardoris tormentò Crucis formam exprimi) caput meum candenti galeæ videtur incluſum, illic ſine intermiſſione validis puncturis ceu malleorum ictibus vndique contunditur; oſſa mihi ſenſim reſoluuntur in puluerem, medullæ inſtar cinerum aruerunt, ſingulas iuncturas ſinguli obſident cruciatus quibus nec nomen, neq; tormentum cui eos comparem inuenio. His quidem ad extrema paulatim me deduci comperio, ſed quia dolorum meorum intenſioni acceſſura eſt certa in pluſculos dies extenſio, ſimul efflictim compatior labori ac moleſtiæ qua domum iſtam diutiùs quàm vellem oneratura ſum. Ceterà conſummet in me Dominus totum quod

col-

collibitum eſt ſacroſanctæ voluntati ſuæ, ego neq; mortem nec morte diriora ſupplicia hæc recuſabo.

Auxere hi ſermones vertiginem Medicorum, fluctuabant in mutuo aſpectu confuſi, perplexi, attoniti, nam hinc notiſſima Roſæ virtus & ſanctitas non ſinebat quemquam de dictorum ſuorum veritate ambigere, inde aberant indicia quæ lethalis morbi ſuſpicionem confirmarent, cum nec febrile quidquam pulſaret in venis, nec inſolita tot ſimul alterationum viciſſitudo vllum foras emitteret critirion alicuius morbi quem ſchola Aeſculapij noſſet. Ceterùm Virgo clam ſuo Confeſſario P. Magiſtro de Lorenzana aperuit, fruſtra Medicos in exploranda huius morbi ſpecie laborare, cum totus præter naturam eſſet, ac aforis immiſſus via multiplici vndequaq; à peripheria ad centrum tẽderet, mutuiſq; occurſibus alij alios paroxyſmi ſumma affectionum varietate interſecarent, proinde non alia hìc quàm immedicabilis Iobi patientia ſibi opus fore, vt quoquo modo ſingulos Crucifixi Sponſi ſui dolores membratim experiretur. Ergo rogauit obnixè Gundiſalui coniugem, ſibi permitterent ſaltim per aliquot dies ſic iacere abſque humano alloquio, fortè vt ſub ſolitario hoc ſilentio quietiùs intimos & inexplicabiles ſuos dolores intingeret vltimis doloribus crucifixi Amoris, cui ſe membratim confixam in Cruce ſentiebat. Verùm interrupit qualemcumque iſtam crucis quietem ſuperueniens Roſæ Mater, quæ intromiſſa ingenti ſuo terrore infirmiorem reperit filiam quàm ſibi fuerat nunciatum; itaque moleſtè & anxiè vrgebat ægram, diceret qua parte grauiùs doleret. Breuiter reſpondit filia, omni ex parte ſibi malè eſſe, hoc ſolo dempto quòd verè hi crucis dolores erant. Sed neutiquàm hoc reſponſo contenta Mater, ac fortè perſuaſa ex taciturnitate patientis filiæ retardari opem medicinæ, voluit exponi ſibi minutim ſingula, videnſque luctari infirmam, eò quòd neſciret

vnde

vnde incipiendum aut quæ nomina danda morbo tam anonymo ac præternaturali, imperiosiùs per virtutem sanctæ Obedientiæ adstrinxit filiam eloqui secreta quæ non nouerat. Rosa memor nullibi quàm in Cruce ampliorem obedientiæ patêre locum, ab ipsa mutuauit loquendi vires & spiritum, perque eadem similitudinum compendia (: siquidem aptiùs non poterat) explicuit Matri, se velut oblongo ignito iaculo à vertice vsque ad calcaneum transuerberari miris ardoribus, quibus totum sinistrum latus videbatur eleuari, simillimo torre sese transuersim penetrari à latere ad latus, hac vstulatione sibi ossa incinerari, (: nimirum Crucis holocaustum erat) medullas ac tendines frustillatim candenti forcipe euelli, passim per fibras oberrare acutissimum gelu, ipsâque tot flammularum antiperistasi sæuiùs irritari, mandibularum cardines tamquam filo chalybæo arctissimè strictos ad omnem oris motum luxari à iunctura, aures & tempora velut ingesto candenti orbiculo dispunctim torreri, os & fauces interiùs hiantibus plagis cruentè vlcerari, guttur cum tunsillis instar pumicũ emarcuisse prę aridita-te ac siti, (: & quidni in cruce audiatur *Sitio*?) craniũ velut incudem ictibus creberrimis ac lacertosis affatim contũdi, nec vllum ex omnibus his supplicijs vel ad momentum interquiescere. Hæc sunt (: inquit) Mater mea dulcissima, quæ tibi vtcumque adumbrare potui, vt obedirem, cetera ne ruditer quidem possum, nec si possem caperes. Fleuit turbata Mater, hoc maximè plorans quòd præter lachrymas non habebat quo filiæ dolores inungeret. Sed Virgo pietate saucia conabatur has inutiles afflictæ Matris lachrymas sistere, rogans cohiberi fletum, quasi Sponsi verbis diceret *Nolite flere super me*.

Illuxit interea sextus Augusti dies, Christi Transfigurationi sacer, at Rosam is non in Thabor sed in Caluariæ

riæ monte inuênit, fortiùſque defixit. Videbantur intim Virginis dolores aduocaſſe in ſuum adiutorium reliquam naturalium morborum cohortem, ne aut vllum pœnarum genus tantæ patientiæ deeſſet, aut vlteriùs ambigeretur infirmitatem Roſæ lethalem eſſe. Prima adhoc feſtum accita comparuit lateris ſiniſtri paralyſis, qua totius corporis læua pars à ſummo deorſum eneruata in lethalem ſtuporẽ diſtabuit, vt inde inciperet Roſa per partes emori. Sola lingua ſingulari Dei beneficio intacta ad pietatis vſum viguit vſque ad extremum halitum, reliqua ex eo latere membra ſic obtorpuere vt numquam ad officium redierint, quidquid demum vnguentorum, defrictionum, fomentorum magis ad cumulandam moleſtiam quàm ad conciliandum leuamen impenderetur. Ex ſolo pondere ſentiebat ægra, adhuc ſe brachium pedemque alterum habere, ceterà, ſiue erigenda tantiſper in lectulo, ſiue in alterum latus vertenda manibus egebat alienis, plus condolẽs aliorum incommodo quàm dolens ex proprio. Succeſſere aut potiùs acceſſere paralyſi varia minoris notæ ſymptomata, verùm 17. Auguſti inflammata vtrimque coſtarum membrana notabilem adiunxit pleuritidem, huic ſe paulatim adſociauit raucum anguſti pectoris aſthma, vt ardores qui intus velut in clibano aſſabant viſcerum reliquias, non ſine nouo cruciatu leuamen admitterent rari ſuſpirij. Pleuritidem auxit iſchiadum acerbus dolor, cholica, hypochondriarum dira conuulſio, accenſa in pede dextro nodoſa arthritis; denique continuæ febris cauſtica intemperies reliquorum morborum confudit diſtinctionem, tamque potenti, varia, & concumulata vredine opus fuit, vt vnica hæc Roſa fatali demum marcori ſuccumberet; mirum, non ſuccubuiſſe citiùs, at glorioſisſimum martyrij genus eſt lentè, imò articulatim mori.

Aceruatos tot dolorum ac morborum cumulos æſti-

mabat,

mabat, acceptabat resignato animo serena, & constans Rosa, velut manu Christi admensos sibi ex illa mirabili statera, quam in visione Arcuum attentissimè obseruarat, secura tantis afflictionibus succesſuros totidem cumulos gratiarum, nempe *æternum* illud *gloriæ pondus*, de quo Apostolus 2. Corin. 4. cui nomen *Gratia consummata*. Hinc illa inter acerbissimos cruciatus placida ac suauis animæ quies, hinc illud fiduciæ ac spei infractum robur, quod multos, ac præcipuè spirituales suos Patres abripuit in stuporem, hinc illa festiua & blanda cum Dilecto soliloquia, *Domine plus, plus: imple adorandum & sanctum beneplacitum iustissimæ voluntatis tuæ, imple trutinam, superaccumula doloribus dolores, at memento simul augere meam patientiam.* Suspirabat interdum, at sine gemitu: *Domine in adiutorium meum intende, nam sine illo nil possum.* Subinde cum laterum dolore vrgebatur ad sanguinis vomitum, familiari idiomatis sui rythmo alloquebatur Sponsum, *Domine, tantùm ne in ira corripias me, nec arguas in furore, dum vis quòd mea crimina detergam hoc cruore.* Audita est aliquando Crucifixum quem iugiter gestabat inter amplexûs, dulci teneritudine sic affari: *mi Iesu, quando à te poscebam dolores, credebam illos mihi mittendos quibus à prima iuuentute me exercuisti, at nunc aliter tibi visum est, benedicta sit abundantia tam copiosa misericordiæ tuæ.* Cuidam ob rigidos paralysis stupores sibi familiariter compatienti mira vultus animique serenitate respondit: aliquando se tractasse cum Deo, de adoptando mendico puerulo, quem ipsa educaret in spem Euangelij inter barbaros propagandi (:vt supra Cap. XXIII. narratum est) verùm nunc binos sibi datos esse, quorum vnum siniſtro genu, alterum læuo brachio exceperat portandum ac nutriendum. Hoc penè ioco indigitabat molem emortui genu & brachij, quibus grauiori ponderе sua paralysis insederat.

Paulatim ſubuerebatur (: nec ſine cauſa) Virgo ſapiens, ne tot ſimul morborum continua & atrox violentia ſibi rationis vſum eriperet, totamque cerebri temperiem diſſiparet; maximè vbi tot dies noctesque planè inſomnes, tot motuum viciſſitudines, tanta occipitis inflammatio, ac temporum inquietudo certam ferè caliginem ac iudicij eclypſim minabantur. Itaque humilis Roſa voce tremula flebilique ſupplex obſecrauit domeſticos, ſecum rogarent Deum, vt ex ea dumtaxat parte mitigaret vim morborum qua menti liberoque vſui rationis nocere poterant. Reſpexit humilitatem ancillulæ ſuæ Diuina pietas, illique integrum expediti iudicij & linguæ vigorem peculiari prodigio inter aſſidua exhauſti cerebri deliquia immunem ſeruauit vſque ad extremum halitum. Attamen ſæpè inter hos angores Virginem ab vſu exteriorum ſenſuum abduxit vel morbi vehemẽtia vel contẽplationum exceſſus, adeo vt ſomno leniter ſopita putaretur, vnde nonnullis etiam de infirmæ ſalute paulò meliùs ſperare collibuit, quòd eam crederent pauxillum dormiuiſſe. Præ ceteris ſolicita Mater laborabat perſuadere filiæ, hæc redituræ valetudinis ſigna eſſe. Verùm ſubridens, morique certa Virgo replicuit, nil minùs quàm ſoporem fuiſſe quod viderant, nec tales eſſe cruciatus ſuos, qui aut vnici momenti ſtarent inducijs, aut cum ſomno poſſint vel tantillam inire ſocietatem; proinde non dubitarent breui ſe conſummandam iri, at priùs amarum hunc paſſionis ſuæ calicem amore Sponſi ad imum vſque fundum ſibi exhauriendum fore.

Crucis archipincerna ſitis immaniſſimè Roſam torquebat imò torrebat in dies vehementiùs; itaque in Gundiſalui coniugem obtutu miſerabili, cernuo, lachrymoſo, frequenter, languidè, dolorosè reſpiciens orabat ſupplex, tantillum aquæ ad refrigerium ſibi porrigi, fel (: cui pridem aſſueuerat) cum aceto iam in delicijs reputatura, ſi

impetrari potuisset. Matrona quàmuis commiseratione efflictim saucia negabat id sibi per Medicos licere. Vrgebat Rosa, meminisset datæ fidei, qua quarto ab-hinc mense promiserat valenti ac sanæ, quantùm aquæ in vltima ægritudine flagitaret, se promptè daturam. At excusabat illa, se iam promissum implere non posse. Vnde Virgini cruciabiliter arescenti vnum id superfuit, cum moriente Sponso clamare: *Sitio*.

CAPVT XXIX.

Rosæ marcor extremus, suaue deliquium, & mors pretiosa.

ADfuit demum acceptabile tempus, quo Rosa non tam Sirij, quàm sitis ardoribus exsucca, dolorum spinas cum vita exueret in Sponsi Paradiso amœniùs renascitura. Lethalia decumbentis signa dissimulari iam non poterant, erantque Virgini acceptissima, quòd his quasi fideiussoribus liberior sibi concedebatur campus submota corporis curâ tractandi de sola anima. Igitur crebriùs accitis Confessarijs tenerrimam conscientiam exomologesi pluries iterata quàm-diligentissimè expiauit, semel quidem generaliter de tota vita sua, deinde frequentiùs at breuiùs, semper tamen cum sonoro pœnitudinis intimæ singultu & lachrymis se accusans, ita quòd procul auditi gemitus non paucos compunxerint, mirantes Virginem in summis corpusculi tormentis adeo ge-

mendi parcam nunc in leuiſſimis animi morbis enarrandis tam amarè altùmque ingemiſcere.

Poſthæc triduo ante felicem tranſitum complicatis in ſupplicandi ritum manibus, voce flebili Diuinum Viaticum, extremamque Vnctionem petijt. Vt audiuit, epulum Euchariſticum ſibi adferri, viuido colore ſuffuſa coruſcantis auroræ inſtar gratiosè rubuit, mox gaudio ſuo impar in altiſſimam extaſim diriguit, attonitis quotquot aderant, quòd nihilominùs aptè expeditèque reſponderet Sacerdoti qui de more Sacratiſſimam Hoſtiam manu tenens interrogabat quæ ſub illo articulo ſolent interrogari. Suſcepto Diuino Sacramento pallida & exanguis nullo vel minimo labiorum motu ſic fixa hæſit, vt diu inter adſtantes dubitatum fuerit, num Sacram Hoſtiam in ſtomachum tranſmiſiſſet: denique P. Magiſter *de Lorenzana*, metuens ne fortè Virgo tam aridis morboque adſtrictis faucibus glutire non poſſet, quæſiuit ſolicitè quo ſtatu res eſſet. Roſa ad Confeſſarij vocem repente ſibi reddita reſpondit, iam Hoſtiam ſacroſanctam per guttur ad intima deſcendiſſe. At ipſe memor admirabilium effectuum quos inſtar ſolis operari ſolebat in Virgine hoc viuificum Sacramentum, (: vt fatentem ipſam retulimus ſupra Cap. XXII.) breuiſſimè illam hortatus eſt, frueretur nunc Sole ſuo. Appoſitè; nam vno eodemque die in Zodiaco Sol menſis Auguſti ex *Leone* tranſibat in *Virginem*, & Sol Euchariſticus verè Auguſtus vltimò Virginem Roſam virgineo ſuo corpore adimplebat. Certè & hæc Virgo inter morbum & mortem velut inter *Leonem* & *Libram* media erat, nam ille *quaſi Leo ſic contriuerat omnia oſſa eius*, hæc æternum gloria pondus appendebat Virgini in ſtatera, de qua Cap. XVII: ſed ad alia.

Quàm immobilis riguit dum ſacrum Viaticum ſumebat in extaſi, tam alacri omnium ſenſuum officio Extremam Vnctionem moribunda excepit, verè *oleum lætitiæ*,

quo

quo ſeſe potiùs ad triumphum quàm ad agonis conflictum ſenſit animari, vtpote ſalutis adeo iam certa quòd inſuper noſſet abſque Purgatorij ignis contactu ſe recto itinere ad Sponſi nuptias profecturam. Sæpiùs coram adſtantibus voce quantùm potuit elata & clara orthodoxæ Fidei profeſſionem replicuit, non ſine iubilo ac pene addito cygnæo cantu proteſtans, ſe vti hactenus vixerat ita iam mori filiam Sanctæ Romanæ & vniuerſalis Eccleſiæ, ſe credidiſſe ſemper & credere quidquid credendum proponit ac docet Magiſtra fidelium Apoſtolica Sedes, numquam ſe (: dum ſui compos ſit) ab huius fidei ſolidisſima firmitate receſſuram. Proxima huic cura fuit, ſe palam ac deuotè S. P. ſui Dominici ſobolem profiteri, vnde candidum ſui Ordinis interſigne quod *Scapulare* dicimus, foris ſuper ſtragulas coram ſe continuò & patulè extenſum videre ac videri voluit, tamquam proprium religioſæ militiæ vexillum, ſub quo meruerat vſque ad extremum ſpiritum, eſtque hæc veſtis illa, qua Virgo-Mater naſcentem Fratrum Prædicatorum Ordinem ceu pannis infantiæ ſuiſmet manibus inuoluerat. Porrò gauiſa eſt Roſa, cum à P. Lorenzana ſuo Confeſſario quod nunquam ſciuerat tunc primùm didicit hunc perpetuum in Ordine morem eſſe, quòd moribundis Religioſis illo modo ſacrum Scapulare inſternatur. Hinc Roſa moritura teneriùs ſuum oſculabatur ſcapulare, quo quaſi *viam lacteam* ſibi ſignari ad ſedes empyreas ſentiebat.

Inuiſerat Roſam morti vicinam P. F. Bartolomæus Martinez Prior Limenſis Cœnobij ad Sanctæ Mariæ Magdalenæ, vir admodum religioſus & Dominicanæ ibidem Obſeruantiæ vigil zelotes, cui per quinquennium Virgo conſcientiæ ſuæ latebras ſolita fuerat aperire. Ab hoc ægra humillimis precibus flagitauit ſibi verbatim prælegi formulam exquiſitiſſimam ſummèque efficacem, quâ moribunda veniam à Deo exoraret pro omnibus, qui Ro-

ſam

ſam in totius vitæ ſuæ decurſu moleſtijs, damnis, vllouę genere iniuriarum affecerant. Annuit pius Pater, illiuſq; præeuntis verba ſequebatur Virgo Crucifixi iconem manu ſtringens, nec ſatiari poterat his verbis tenerrimis: *Pater ignoſce illis*. His illanguebat tota affectuum dulcedine, horum repetitione inardeſcebat medullitus, nec fatigabatur orationis prolixitate, modò in eadem verba ſæpius recurreret. Expleto hoc pietatis officio blandè ac ſuauiter Patri gratias egit, quòd in opere tam pretioſo ac ſerio aptam ſibi methodum viamque recitando præiuerat, qua vtcumque imitaretur Diuinum in Cruce Agnũ pro ſuis aduerſarijs extremè deprecantem. Hinc in ſe reflexa domeſticos Gundiſalui Quæſtoris acciri demiſs è petijt, & quamquam ex his neminem verbulo aut minimo vmquam nutu offendiſſet, à ſingulis & omnibus voce lachrymoſa ac ſupplici orauit ſibi condonari, ſi quą in re vlli nocuerat ſiue incõpoſito morum exemplo, ſiue tarditate obſequiorum, aut tetrica ſingularitatis moleſtia; dolebat ſe ipſis adhuc ferè per biduum oneri forę, rogabatque ne prope terminum amittere velint longanimitatis ſuæ fructum, ac patientiæ meritum, haud procul abeſſe horam quæ domũ Gundiſalui à fœtidæ Roſæ longo faſtidio inutilique pondere liberaret. Nemo aderat, cui tantæ humilitatis verba lachrymas non excuterent, nam vt tenerrimè Roſam ſuam diligerent, ſat fuerat ſingulis ipſam nouiſſe, eiuſque ſanctitatem, innocentiam, animi demiſſionem, candorem, & obſequendi affectum tantis experimentis comprobaſſe.

Sciebat Quæſtor, Virgini (: prout ſub Dominicani Ordinis habitu atque Obedientia vixerat) in votis eſſe, non alibi quàm ad Fratrum ſuorum pedes ſepeliri, at metuebat vir prudens, ne fortè poſt Roſæ obitum de condendo tanti funeris theſauro lites inter Parochiam & ſancti Dominici Conuentum exurgerent; nec tamen audebat hu-

humillimæ Virgini honorificum illud periculum aperire. Tandem ingenioso consilio suggessit Virgini, quòd legitimum obtinendæ apud FF. Prædicatores sepulturę desiderium potiùs mendicando quàm testando notificaret per scripturam in hunc vsum à Gundisaluo iam præparatam. Facile consensit ac subscripsit Rosa, existimans agi de solo humilitatis exercitio, eumque Ordinis sui morem esse. Aliàs de corporis sui aut cura aut loculo ne quidem cogitabat, intenta soli spiritui, adeo vt familiares Matronarum visitationes difficiliùs quàm noua dolorum auctaria admitteret, siquidem vt illas tanquam oneroſas ac superfluas honesta sæpius excusatione rogabat impediri, ita hæc magis magisque gaudebat cumulari. Hinc inter acutissimos ischiadum cruciatus vox illa frequens : *ure, preme, stringe Domine, ne parcas, quantùmcumque pungas aut vellices, pro meo demerito parum est.* Notarunt plerique in Virgine, ijsdem gradibus quibus debile corpusculum fatiscebat in mortem, attolli spiritum in vigorem & securam hilaritatem, adeo vt penè horaria lętitiæ incrementa nec voce nec vultu satis potuerit dissimulare, velut protestans cum Apostolo, *cum infirmor tunc fortior sum.* Quidam vir Religiosus diris eius torminibus compatiens hortabatur pati fortiter, terminum iam in prospectu esse, hoc æstu animam feliciter purgari à cruditate vt Sponsi palatum æternùm oblectet. Respondit Virgo: at hoc-ipsum est quod Sponsum rogo, ne cesset me exquisitis ardoribus excoquere, donec ei matureſcam in fructum qui rectà hinc mensæ ipsius inferri mereatur.

Sub vitæ finem crebriora Virgini fuere dulcissimorum raptuum interualla quibus paratæ cælestis gloriæ sapores iam summis labijs prælibabat. Paucis anteobitum horis ab eiusćemodi pręgustu in se rediens ac suis gaudijs impar P.Fr. *Francisco Niceto* cum alijs iuxta ibidem vigilanti ingenuè at secretò dixit: proh! Pater, si residuæ

vitæ

vitæ meæ breuitas id permitteret, quàm excelsa, quàm pretiosa, iucunda, eximia tibi de Dei suauitate, de læta ipsius Curia, de regione æternitatis narranda haberem! vado nunc cum tripudio ad perenniter contuendam pulcherrimam illam faciem, quam toto peregrinationis meę exilio quæsiui, toto desideriorum æstu concupiui. Aderat morienti filiæ afflicta mater, aberat Pater, quem lecto decubuum propria infirmitas continebat domi; attamen rogatu Virginis, quæ vltimam vtriusque parentis benedictionem exspectabat ad Gundisalui ædes portari se fecit: Hìc ad primum conspectum attenuatæ & exanguis filiæ itum in singultûs & lachrymas, nec vlli circumstantium ea fuit pectoris durities quam ista lugubris spectaculi teneritudo non emolliret in plorandi societatem. Interea fletuum nimbo vtcumque discusso Rosa placidè summaque reuerentia Parentis manum deosculata est, simul blãdè ac imperturbatè exposuit, sibi nunc modicissimam vitæ quam parens dederat partem supereſſe, in huius extrema linea sese amborum benedictionem supplici demissione præstolari Hanc vbi obtinuit, pari obseruantia in Gundisaluum eiusque vxorem respiciens, quandoquidem & hos vtì secundos parentes coluerat, pariter ipsorum benedictione voluit ad arduum illud iter communiri. Deinde propiùs accitis qui aderant duobus suis germanis fratribus seriam, grauem, ac sententiosam paræneſim dixit, ac inter alia solicitam parentum curam, honorem, obsequium efficacissimè commendauit; quasi ad Crucifixi Sponsi exemplum dixisset: *Ecce mater tua*. His expeditis aduocauit ambas Quæstoris filiolas quas ob innocentiam rectamq; indolem impensè amauerat, his energia mirabili inculcabat timorem Dei, virtutis studium, amorem parentum, quibus satagerent tranquillam & lætam conciliare senectutem. Nec minori emphasi reliquos per ordinem domesticos affata est, quemque decenter admo-

admonens officij & christianæ pietatis; videbatur non fœmina sed Apostolus prædicare.

Tantus in Rosa concionandi spiritus ac vigor P. Magistro de Lorenzana Confessario persuaserat, ipsam ea saltim nocte haud morituram. Nox erat, & sancti Bartolomæi peruigilium, vnde Confessarius solemni Matutinarum officio domi interfuturus parabat discedere ad cœnobium, postridie rediturus. At Virgo sciens non integras quatuor horas sibi tunc supereſſe, postremam ab eo benedictionem enixè flagitauit quasi paulò post ad Dominum migratura. Sed respondente illo commodiùs hanc differri posse in crastinum, tempus non defore, sat tempestiuè se postero manè adfuturum, Rosa grauiter modestèque arridens subiecit: scito mi Pater, hac nocte cum ineunte sancti Bartolomæi festo me abituram ad festa sempiterna, iam cœlitus inuitata sum ad splendidum illud ac solemne conuiuium, iam præfixa est hora, & non vis quòd vadam dum patent fores? Hæc vultu tam sereno ac gratioso, tranquillitate tam secura & hilari proferebat, quasi iam in Paradisi vestibulo expectaret cum lampade, dum *media nocte clamor fieret: ecce Sponsus venit*.

Et reuera vbi medium noctis adfuit, Rosa hoc sese clamore sensit accersiri, candelam benedictam placidissimo nutu petijt, crucis signaculo velut rem magnam aggressura, frontem, os, pectus communijt, germano fratri quid ageretur adhuc dubitanti innuit se migrare, iussitq; ceruical subtrahi, vt capite ad nudum lecticæ lignum acclinato sentiret in cruce se mori: denique sensibus planè integris, pleno iudicio, fixis in cœlum oculis, nullo vel minimo pauoris aut horroris signo in facie, dum postrema hæc verba pronunciabat: *Iesus, Iesus, Iesus mecum sit*, quietissimè expirauit. Nimirum vt Rosa infans ab his verbis auspicata fuerat primam orandi formulam, ita his-

ipſis immortua quaſi teſſeram ſuæ innocentiæ ac infantilis ſimplicitatis ad Limen ſupernæ patriæ inuariatam reportauit, anni ſui trigeſimi ſecundi quinto menſe vix inchoato.

Eodem feſtiuæ noctis diluculo *Aloyſia de Serrano* procul in ædibus parentum matutino ſomno implicita reſciuit depoſuiſſe tũc Roſam cum S. Bartolomæo mortalitatis exuuias. Inter vtramq; pactum fuerat, quòd quæ prima ex hac luce migraret, Deo permittente alteram ſui tranſitus admoneret. Stetit promiſſis Roſa, & illamet nocte in forma coruſci luminis Aloyſiã ſuauiter excitans ſeſe ad lucis regionem tunc perrexiſſe indicauit. Verùm de luminoſis Roſæ poſt obitum apparitionibus ſermo copioſior Mantiſſæ reſeruetur. Redeundum hìc ad virgineum Roſæ cadauer, quod reſpirare credebatur quando ſpirare deſierat. Viuidus faciei color, labella rubentia modicèque velut in ſuauem riſum diducta, oculi integri lucidaque amœnitate ſubfulgidi diu ambiguam reddidere præſentibus Roſæ mortem, donec adhibito ſpeculo nullum in ea ſupereſſe halitum innotuit. Apud Roſam vt vltimus ſic primus hic ſpeculi vſus fuit.

Dum veſtitur tractabile cadauer, dum aptatur in feretro, dum floribus inſperſum effertur in anterius conclaue ſpectante Matre, ingerebatur vniuerſis luctuoſa plangendi licentia, nec tamen vlli præſentium libuit planctibus indulgere, ſiquidem repentino prodigio ſic omnes peruaſit arcanus quidam lætitiæ ſenſus, vt tota domus inſperatâ metamorphôſi deuotis turgere ſolatijs, ac nuptiali propemodum gaudio innatare videretur. Matri quid acciderit, iam ſuperiùs in fine Cap. III. relatum eſt. Idem reliquæ Gundiſalui familiæ, idem extraneis quotquot aderant intimæ ac ſecretæ iucunditatis inhæſit ſtimulus. Vniuerſim decem & nouem perſonæ ingenuæ præter domeſtica promiſcui ſexûs mancipia Roſæ morientis lectu-

lum

lum mœsto silentio ambierant, & vbi Virgo spiritum reddidit, singulæ occulta quadam spiritûs suauitate à plãctu in plausum vltro se adigi compererunt. Vna præsentium vt viderat exspirantis Rosæ grabatum numerosa Angelorum corona circumdari, ita notauit iam circa defunctæ feretrum eosdem alternante concentu festiuissimè tripudiare. Eadem Quæstoris coniugi clam fassa est, aulam peramplam in qua prostabat expositum Rosæ cadauer, vndiq; totam micuisse luminoso illapsu cælestis gloriæ, item iuratò asseruit, religiosæ cuidam personæ triduo ante felicem Rosæ transitum à Christo fuisse reuelatum, Virginis mortem fore admirabilem & sepulturam glorioſam, insuper vetuisse ne Virginis funeri circumponantur panni atro colore lugubriter pullati, sed candidi, niuei, solemnes, quiq; non exequias indicent sed triumphum. Denique inualuit eòusque prodigiosa lætandi sympathia, quòd dum exspectabatur diei adradiantis diluculum, nõnullæ ibidem deuotæ fœminæ sacrorum hymnorum sonoro cantu per vices liberrimè se oblectarint, protestantes non lesso illic sed iubilo esse locum.

Illuxit demũ clarior dies, & ecce Quæstoris palatium subito hominũ concursu plenũ fuit nemine vocante. Mirabantur domestici, vnde aut quo modo nũcium defunctæ & calentis adhuc Rosæ tota Vrbe diffũdi potuerit horã tam intẽpestiua. Nec publici prẽcones, si vicatim emissi fora & compita stentoreis implessent clamoribus, primo mane tam densum collegissent populũ, quantus vltro ex omni platea ad Gundisalui ædes confluxit, nulla humana diligentia excitus. Adfuit inter primos vir grauissimus P. *de Lorenzana*, & in feretro similem dormiẽti Rosam conspicatus vocem tenere non potuit, quin palã exclamaret: benedicti genitores qui te procrearũt, benedicta hora quę te nascentem excepit, benedicta tu à Domino felicissima *Dominici* filia, quæ nunc frueris vultu beatifico tui Crea-

toris ; obijsti prout vixisti, baptismalem gratiam nulla vmquam lethali noxa interpunctam, immaculatam totius vitæ innocentiam, virginei candoris infantilem puritatem intulisti cœlo, sequere sequere nunc Agnum quòcumque ierit. Interea circumfusi promiscuè nobiles, ignobiles, aduenæ, ciues, Indi, Hispani certatim Rosaria sancto corpusculo applicuerunt, flosculos religiosæ iacentis vesti instratos carptim vndique diripuere, hic manum ille pedes raptim deosculari studebat, nec deerant qui pio furto hinc limbum tunicæ, inde veli extremitates paratis forficibus modò clam mox palam inuaderent, vt breui stipatoribus opus fuerit contra rapacem deuotionem. Qui remotiùs substiterant, defixi hærebant in niueo & gratioso Rosæ vultu, quem florida corona velique candor venustissimè commendabat. Tentarant pluries familiares Matronæ adductis palpebris oculos defunctæ Virginis obtegere, sed frustra, nam sensim eò redibant vnde attractæ fuerunt, solamque oculorum medietatem operiebant, quasi Limenses suos etiam post mortem Virgo pupillis columbinis amaret dulciter intueri.

Creuit accurrentium multitudo & cum multitudine importunitas, vt nec ostia domûs sat laxa paterent confertim irruentibus, nec abituri exitum in tanta pressura inuenirent. Omne atrium, ambulacra, angulos confusa turba impleuerat, vt Gundisaluo necesse fuerit, posticum suarum ædium aperire, quo per aliã viam sese euoluerent qui venturis locum cedebant. Aliquàmdiu remedium istud profuit, donec etiam illa ex parte ingressum tentare cœpit confluxus spectaculi auidissimus, qui neque insignioribus personis intromittẽdis aut emittendis spatium dabat. Igitur Peruani Regni Excellentissimus Prorex armatæ suæ custodiæ prætoriam cohortem eò celeriter destinauit, portisque ædium adstare iussit, ne indigesta tot agminum collisio exardesceret in tumultum. Mirata est

vni-

vniuerſa ciuitas, tantopere ſe totam ſponte commoueri ad cohoneſtandum funus pauperrimæ Virginis, obſcurorum parentum humilis filiæ, quæque dum vixit adeo ſeſe ab omnium oculis, notitia, plauſu occultarat; ſed impleri debuit, quod cælitus prædictum erat, fore ſepulturam illius glorioſam.

CAPVT XXX.

Roſæ funebris conductus, exſequiæ, tumulus.

TOti iam Limæ buccinante fama innotuerat, Roſæ cadauer ſub veſperam Quæſtoris domo efferendum eſſe ad ſepulchrum, & ecce plateas, fora, vicos quà tranſeundum, aliquot horis ante impleuerat effuſa populi multitudo. Viæ pro dignitate Vrbis ſpatioſæ & amplæ; à Quæſtoris domicilio vſque ad ſacram Aedem Prædicatorum mille circiter paſſuum iter erat, nec tamen ſat capiebant numeroſam plebem tempeſtiuè per omnia compita agglomeratam, quam nec præco, nec templorum excelſa tintinnabula, ſed ſola cuiuſque ſingularis deuotio inuitârat. Illuſtriſsimus Limæ Archiepiſcopus prodierat funebri pompæ honorem ſuæ præſentiæ impertiturus, ſed vſque ad Gundiſalui ædes per denſiſſimas ſpectatorum myriades eluctari diffidens, permeatu fruſtra tentato maluit ad D. Dominici Templum deflectere, ibique virgineum funus ſub valuis exſpectare. Interim non ſecus atque ad publicam ſupplicationem longis agminibus diuerſiſq; vijs ad ædes Quæſtoris confluxere pia variorum titulorum Sodalitia, nemine aut iubente aut rogante

gante, vel ſtipendium offerente; Proceſſerunt & Religioſorum Mendicãtium Ordines ſub diſtinctis Labaris; mox & Metropolitanum collegium vltro adfuit præter exſpectationem & morem, cum aliàs numquam (: niſi dum effertur proprius Archiepiſcopus,) ſoleat humãdis corporibus interuenire. Acceſſit demum ampliſſima Senatorum Curia ad obſequium, quod vix alteri præterquam ſuis Proregibus vita functis præſtare conſueuit. Cæterorum qui eadem ſpontanea deuotione confluxerant illuſtrium ex omni equeſtri ordine virorum ratio aut numerus in conferta multitudine iniri non potuit; cunctiſque vnum fuit ſtuporis argumentum, illic ſe videre congregatos quò nullus conuocarat. Eadem Matronarum, cæterique fœminei ſexûs ambitioſa pietas, ac viſendi ardor: quàcumq; funebris proceſſio ducenda erat, vtrimque palatiorum ac domuũ feneſtras, pergulas, arcûs occupârant numeroſæ proſpectantium facies, vndequaque ex porticibus, muris, tranſennis eminus venturo ſpectaculo inhiabant centeni milleni oculi, ipſa ædium tecta leniter accubua ſub imbelli ac populoſa omnis ætatis turba procul nigricabant. Tanti nimirum erat, obſcuri & vix noti militis pauperem filiam efferri ad ſepulturam. Certè numquam aliàs ſic viſa eſt vniuerſa Lima commoueri.

Prodijt denique ſub veſperum è Gundiſalui laxatis foribus mortuale pretioſi pignoris feretrum, cui ſpontaneos humeros primum ſuppoſuit Capitulum Metropolitanum, eo honoris obſequio quod ſolis Archiepiſcopis vitâ functis præſtare ſolet. Inde poſt emenſam graui tardoque inceſſu primam plateam ventum ad quadriuium, vbi feretro depoſito ſucceſſit in piæ ſarcinæ baiulatum Senatus Curiæ Secularis. Poſt hunc deuotiſſimè ſuccollarunt primores Ordinum religioſorum, partiendo vices per vicos & terminos compitorum. Muniebant

vtrin-

vtrimque portantium latera Excellentiſſimi Proregis armati ſtipatores, tum vt per denſam multitudinem vi & clamore laxarent vias, tum verò vt à deuota rapacitate populi reliquias poſcentis protegerent virgineum cadauer, nam vt ſinguli velut in tumultu Roſam acclamabant *Sanctam*, ita violentiores ac valentiores paſſim inhiabant ſandapilæ, auidi paratique inde decerpere quidquid poſſent, nî haſtatorum bipennes quaſi ſepem obieciſſent. Certè ſi cupidiſſimæ huic turbæ quod libuit licuiſſet, periculum erat ne ſacri corpuſculi pars modica aut nulla ad Templum perueniret. Nec tamen ſub tam vigili ferreaque cuſtodia caueri potuit, ne vbi ad Valuas Eccleſiæ ventum eſt, cadaueri partes veſtium, corona, & palma deeſſe notarentur, ibidemque pro ablatis alia fuerint reponenda.

Dum in Templi limine (; quod Roſa adhuc mortalis tam ſedulò triuerat) mortua ſiſtebatur, ad aſperſionem luſtralis aquę quibuſdam videbatur noua hilareſcere iucunditate virginea facies in niueo veli candore roſea, inque puriſſimi amictus nitida ſerenitate formoſior, collo totoque corpore flexilis, vt pene exclamaretur: *non eſt mortua puella, ſed dormit*. Illatam Sacello maiori excepit tumulus gradatim à pauimento eleuatus, at illuſtriori oſtento ibidem Virgo Deipara videbatur excepiſſe Roſam ſuam, nam ſub ijs ferè motibus in alio Sacello prodigioſæ Imaginis cui à Roſario nomen eſt, repente ſplendidus vultus micuit ſpectãtibus qui propiùs adſtiterant vniuerſis. Mox eò confluxit torrens ingentis populi, & pauori gaudioq; medius palam ſoluitur in lachrymas; inualeſcit ſupplicum clamor, vt non defuerint qui ſuſpicarentur Imaginem portentoſo inſuper ſudore commaduiſſe; ſed re diligentiùs explorata compertum fuit non niſi meros ſplendores eſſe, at inſolitos, feſtiuos, benignos, quibus Virgini ea ipſa Regina Virginum publicè

applau-

applaudebat. Sed redeundum ad Rosam in suo iam tumulo spectabiliorem,& reciproca accensi vultûs suauitate renidentem,huc enim totus populi refluxus incumbebat,sed opportunè tumulum circumsederant cœnobijPatres dignitate ac senio grauiores, tum ne thesaurus ille diriperetur, tum vt eidem decenti ordine admouerent debiles & mancos, qui spe (: haud inani) obtinendæ curationis accedebant. Verùm de his in Mantissa. Paulò remotiùs constiterat hastatum Proregis satellitiũ, vt confusam molem irruẽtis populi distineret si posset. Vix tamen potuit,nam prementium tanta vis fuit, vt Lessi mortualis cantoribus in altaris crepidinem eluctandum fuerit ad lugubre officium vtcumque solito cantu explendum.

Assistebant ritui funebrium Limanus Archiepiscopus, Regius Senatus quem *Audientiam* vocant, Collegia Metropolitanum & Curiale, Regularium Prælati, & equestris ordinis nobilitas conspicuè numerosa. Itaque dispositis omnibus, dum inchoandum erat officium sepulturæ quo Rosæ corpus è Templo efferretur ad fossam in Aula Capitulari præparatam, subitò per omnes latissimæ Ecclesiæ angulos tanta insonuit promiscuæ multitudinis vociferatio, tam inconditus ac flebilis deprecantium vlulatus, vt metu confusionis ac tumultûs supersedendũ, funebrique processione abstinendum fuerit, admonito populo, vsque in posterum diem charisimi illius pignoris sepulturam differri. Sub huius promisionis ac certæ spei solatio persuasum multis vt domum secederent postridie ad tumbæ spectaculum commodiùs redituri. Sic agminatim & sensim dilapsa plebeia frequentia proceribus aperiri cœpit liber aditus spatiumq; accedendi propiùs ad venerandum corpus famulæ Dei, manûsque innocentisimas deosculandas. Rursus interea succreuit curiosa multitudo, rursus etiam circa tumulum conglomerabantur impetuosæ turmæ, quas vt vidit Archiepisco-

piſcopus, geſtu, ſignis (: vox enim audiri præ ſonoro ſtrepitu non poterat) Patribus innuit, vt corpus Virginis in Sacriſtiam deportarent. Verùm nec ibi ſat tutum fuit ſequente ac premente turba. Igitur ad ſecuriores pluribuſque valuis diſcluſos receſſus intra Nouitiorum adyta comitante cum paucis Archipræſule tranſportãdum fuit; inſtabant ſequacium agmina, vim portis illatura, niſi Religioſorum cuneus locique reuerentia interceſſiſſent. Demum etiam inde vltimo ſimplicium Nouitiorum Oratorio illatum eſt, ibique ſub excubitoribus à Priore conſtitutis pernoctauit. Hìc tandem Archiepiſcopus ſolitudine pium feruorem acuente in genua procubuit, manui Virginis reuerenter apprehenſæ pluries deuota oſcula fixit, eamque non ſolùm in iunctura, ſed in ſingulis digitorum articulis ac ſi viueret, tractabilem ſenſit. Aderant nonnulli è Senatorio ordine, magnæque felicitatis loco habebant, poſſe illic de genu fimbriam virginei habitus oſculari, nec vlli horum ea fuit pectoris conſtantia quæ lachrymas temperaret.

Poſtridie adliuente matutino crepuſculo iuſſi cuſtodes venerabile pignus è Nouitiorum domicilio in maius Eccleſiæ Sacellum vbi pridie conſtiterat retulerunt, inque eiuſdem tumuli reclinatorium ſublimarunt. Deinde laxatis templi foribus admiſſus populus vndatim irruit, cancellos omnes, ſubſellia, pegmata, ſcamna confertim impleuit, felicem ſe quilibet arbitrabatur, ſicubi loco editiori potuiſſet ſtationem occupare. Verùm vbi æs campanum ſolito maturiùs funebri Miſſæ & ſolemni exſequiarum officio ſignum dedit, ſubitò reliqua templi capaciſſimi amplitudo ſuperuenientibus anguſta fuit, neque enim (: vti pridie) ſoli incolæ, ſed & remotiores accolæ à ſex & ampliùs leucis accurrerant, nemine inuitante. Circumſtetere denuo Proregis ſtipatores, at ij ſi pridie impetum plebis ſuſtinere vix potuerunt, hac die

ne vix quidem potuere. Certatim omnis ætas & sexus vrgebat aditum, hic calculos precarios, ille cerea Agnorum Dei amuleta, alius sudarium, numisma, coronulas & quidquid charum ad manus erat, contingendo sacro corpori eminus cominus suppliciter prætendebat. Hinc turba languentium aut mutili corporis vitio miserabilium penè cum iurgio flagitabat accessum, vt feretrum contrectando speratam apprehenderet sanitatem; inde infantes per obstantium capita sublimes mittebantur ad salutiferum contactum sacri cadaueris. Nec tanta militum ac religiosorum cautela, vigilia, custodia sat fuit ne pluries Rosæ defunctæ vela, capilli, vestes frustillatim a solertioribus diriperentur captandarum reliquiarum prætextu, adeo vt ante sepulturam de integro sexies fuerit reuestienda. Tota deinceps cura erat saluandi exanime illud corpusculũ ne ante sepulturam importunis vellicationibus discerperetur, iam enim notatum erat, vnum ei deesse digitum, ferro an morsu occultè detruncatum, non liquet.

Inter hos motus collectis in chorum cœnobitis proceditur ad solemne Missæ sacrificium, adsistente in Pontificalibus ornamentis Illustrissimo D. Petro de Valentia Guatimalæ Episcopo, qui aduenerat (: intromissus per Sacristiæ posticum; nam aditus per oppletum multitudine templum haud patebat) officium sepulturæ post Missam proprijs manibus peracturus. Resonabat vndequaque Ecclesia perpetuis vocibus Rosam *Sanctam* proclamantium, ita vt neque canentem Religiosorum Chorum foris audiret populus, neque ad chorum pertingeret vox Sacerdotis aut Ministrorum Altaris; pulsu ac tintinnabulis signum dabatur choro cum respondendum erat Sacerdoti, sed frustra fuere omnia prævalente secularium clamore: tandem necesse fuit cantores choro egressos ipsummet altare vbi litabatur circumdare, vt è propin-

quo,

quo viciſſim audirent & audirentur. Sic ægrè demum inter ſonoros templi ſtrepitus quaſi canoro quodam ſilẽtio ac rituum nutu conſummata fuere Diuina myſteria. Deinde Antiſtes è throno progreſſus ad feretrum, thuris & luſtralium aſperſionũ ceremonias inter conſuetos pſalmorum & Reſponſoriorum modulos obibat decenti põpa, velut mox ad vltimam efferendi humandique ſacri corpuſculi proceſſionem accingendus. At rurſus nouis ac validioribus ingemuit clamoribus ſtipata turba, rurſus denſato cuneo vndique irruebatur in ſuggeſtum tumuli, Roſam ſuam alij vltimò cõtrectare, alij extrema eius manibus (: ſi poſſent) aut veſtibus dare oſcula, alij ſaltim poſtremo eam intuitu eminus ſalutare importuniſſimè contendebant, iterum laborabatur ſub auido tot Roſariorum, crucum, numiſmatum affrictu, denuo Virginis habitus tentabatur forficibus. Ergo prudeus Antiſtes vlterioris violentiæ procliui metu conuerſus ad Priorem & grauiores Patres monuit diuertẽdum eſſe præſens periculum hac altera dilatione ſepulturæ, ſibi nequaquam id tempus videri idoneum, quo poſſit ſacrum illud cadauer per tot hominum globos ac manus integrum deduci in foſſam. Aſſenſere conſilio Patres, ſtatimque nutu, ſignis, vocibus perſuaſum vulgo, Roſæ ſepulturam ex placito Illuſtriſſimi Præſulis in horam commodiorem conſultò reſeruari. Gratiſſimis auribus hoc nuncium admiſit turba, maximè vt vidit Epiſcopum depoſitis omnino Pontificalibus ornamentis rhedam conſcendere, ac domum properare.

Fauebat confirmandæ populari credulitati publicum argumentũ ex conſtanti virginei cadaueris tum pulchritudine, tum ſuaueolentia miraculoſa, quæ duo veluti fide-iubebãt nullum fore ſeu deformitatis ſeu corruptelæ aut graueolentiæ periculum ſi vel in pluſculos dies ſepultura differretur. Omnium hactenus patebat oculis

uariata defunctæ Roſæ ſpecies qualis à primo exhalati ſpiritus momento fuerat, per triginta & ſex horas idem perſtiterat placidiſſimi oris decor, labiorum venuſtas, oculorum ſemipatentium viuax fulgor, & manuum candor; inter tot ſuffitus halitus & lumina, ſub aëre tam humido, calido & ex concurrentium refluxibus pulueruleto nulla Roſæ vultui inſederat fuligo, nulla genas tinxerat flauedo vel horridus pallor, in maxillis, in naribus, in palpebris nil flaccidum, decolor, triſte, aut emaciatum, perſeuerarat eadem flexilium membrorum tractabilitas, eadem niuei vultus gratia & amœnitas, deniq; videbatur adhuc non mortua ſed ſopita. Porro mirifica cæleſtis odoris, qui à ſacro corpuſculo ſpirabat, fragrantia ne quidem ceſſauit in ſepulchro, nam poſt decem & nouem menſes (: vt cap. ſeq. narrabitur) exhumata Roſa eumdem ſeruabat ac præſentibus adhalabat odorem, quem quidem in die ſepulturæ alij roſaceo ſimillimum, alij velut ex liliorum, roſarum, balſamorum totiuſq; florilegij mixtura compoſitum perceperunt; verùm cordatiores his altiorem, ſuauiorem, nobiſque Paradiſi exulibus peregrinum & incognitum iudicarunt.

Hinc populus dilationis iam ſecurus imminente meridie à templo diffluxit ad ædes proprias. Euacuata vtcumque Eccleſia de more adductæ peſſuliſque firmatæ ſunt fores, nec alia ſperari poterat tumulandæ Roſæ opportunior hora, quàm qua totus Religioſorum Conuentus regulariter pranſurus exiſtimabatur. Itaque vbi tantilla ab incurſibus libertas fuit, repente adornatur funebris proceſſio, ſilent campanæ, at cantu ſubmiſſo pſallũt Fratres, deportantur in ædem capitularem pretioſa Virginis Roſæ lipſana, illic in præparatam è cedro arcam reclinata ferreis vndique clauis occluduntur, denique foſſa obturatur, & cocti lateres tenaci calce reuincti inſternuntur. Sic tandem in tuto locatis Roſæ exuuijs, omnique

nique precum & hymnorum ritu ex rubrica Ordinis peracto itum ad refectionem. Verùm non diu ſtetit vnda populi, quin poſt meridiem velut ex inducijs ad templum copioſior affluueret. Aſt vbi illic quæſitum oculis charum pignus abeſſe conſpexit, turmatim in clauſtri periſtylium irruit, ædem capitularem impleuit, & Roſam liberrima vociferatione *Sanctam* inclamans, dum plus non poterat, puluerem ſepulchri terramque reliquiarum loco certatim aſportauit. Inde continuo rhedarum ordine & commeatu per menſem & ampliùs perſonæ illuſtriores proficiſcebantur ad paternam Roſæ domum, viſuræ ac veneraturæ hortẽſem cellulam quam Virgo ſolitudinis ſtudio inhabitarat; conquiſitum vndique apud Roſæ parentes, apud Quæſtorem Gundiſaluum, ſi quid ſuorum vtenſilium, pannorum, aut pauperrimæ ſupellectilis obtineri poſſet, grata memoria aſſeruandum.

Augebatur quotidianis incrementis deuota populi frequentia circa ſepulchrum, ob eximia quæ palam inde crebreſcebant beneficia curationum, nec videbatur tantæ Virgini debitis honoribus ſatisfactum, quoaduſque ſolemniores exequiæ (: quibus ipſe Prorex intereſſe poſcerat) nondum fuerant celebratæ. His igitur conſtipoſcerat) nondum fuerant celebratæ. His igitur conſtituta dies 27. Auguſti, velut quæ Proregi minùs videbatur negotijs ſuis impedita. Sed quia hæc Dominica erat, quæ (: niſi pro præſenti defuncto) lugubribus officijs interpolari facile non debet, hortatu Archiepiſcopi eligitur dies vicinior minùs impedita. Verùm hæc deinde non vacauit Proregi, ſicque pluries inter hunc & Archipræſulem variata die tandem ambo in quartam proximi Septembris ex abrupto conueniunt, quod vtrique poſtea tanto fuit iucundius, vbi intellexere hanc diem ex Romani Calendarij cenſu alterius S. Roſæ Viterbienſis anniuerſario honori eſſe dedicatam, neque in illam ſe humano conſilio ſed diuino impulſu concorditer incidiſſe.

Ad-

Adfuere igitur ambo dic præfixa, cum vniuerſo tum Eccleſiaſtico tum ſeculari Magiſtratu. Rurſum tota ſedibus emota ciuitas Sancti Dominici eccleſiam impleuit. Dictum illic pro concione de felicis Roſæ mirabili vita & encomijs, peractum pompa funebri Altaris miniſterium, temperauit ſonoras confuſi populi inquietudines dolorifica ſacri cadaueris abſentia, ſed nihilo ſegniùs itum in vota, & dum ad Aram Sacerdos pio Numini commendabat defunctam Roſam, voce non impari ſeſe populus commendabat Roſæ.

Quando hæc agebantur Limæ, celeberrima Roſæ fama rapido curſu totius penè Regni oppida, vicos, municipia permeauit, vbique feſtiuis applauſibus ac publicæ lætitiæ ſignis nouæ cælorum ciui acclamatum. *Potoſi* trecentis leucis à Lima diſſitum illactenus Roſam neque de nomine nouerat, verùm vbi beatum Virginis tranſitum percepit, totum repente impulſu altiori in communem gratulationis impetum efferbuit, ſonuere in turribus æra campana, micuere luminaria, increbuere voces & laudum acroamata. Sic paſſim regio Peruana (: etiam vbi Roſa dum vixit penitus ignorabatur) mortuam celebrauit vniuerſali iubilo, acclamatione, votis, quòd ſibi cuncti populariter ab ea ſolatium, tutelam, ſuffragium pollicerentur. Nec fefellit pia fiducia, vt in appendice Mantiſſa ſummatim recenſebitur.

†

CAPVT

CAP. XXXI.

Rosæ sepulchrum Ordinarij autoritate mutatum solemni corporis translatione.

VLtimis Exequijs tam magnificè splendidèque peractis credebatur, populum sensim à confluxu & importunitate destiturum, vt pleraque solent tractu temporis elanguescere: sed contra euenit; nam ipsa miraculorum celebritas & multitudo in dies ad inuisèdum Rosæ sepulchrum plures plurèsque accersebat. Quin vulgaris tota Vrbe fremebat querimonia, sacrum Virginis corpusculum loco nimis abdito situm esse, vbi ob clausuræ leges nec omnibus horis nec ab omni sexu visitari poterat. Idem paulatim cum querula plebe censuere nobiles ac primores, demum & Ecclesiarum Prælati, Præfecti Regularium, Senatores, alijque celsioris notæ priuatis suffragijs in eam conuenere sententiam, constantibus tam accolarum quàm incolarum votis condescendendũ aliquando fore, de pretiosi illius pignoris in locum celebriorem Translatione iam seriò tandem esse cogitãdum, *Rosam* communem Limensium thesaurum, piorum solatium, afflictorum remedium publico deberi. Sed exspectandum erat Limensis Archiepiscopi officiosum arbitrium. Is verò de statu rei ardentissimoque omnium studio admonitus confestim eadem die 27. Februarij 1619. Decretum expediri iussit huius tenoris: *Coram Illustrissimo Dom. Bartolomæo Lobo Guerrero Archiepiscopo Limano Regiæ*

Regiæ Maiestatis Consiliario &c. lecta & inspecta fuit petitio &c. Dixit, quòd attentis rationibus in ea relatis, universalique & publica acclamatione, qua in tota hac ciuitate & Regno Rosa de S Maria monialis tertij Ordinis S. Dominici proclamatur Sancta, *dabat facultatem, illius corpus è sepulchro quod nunc occupabat, transferendi in alium decentem locum intra S. Dominici Ecclesiam, vbi magis videbitur Patri Magistro Fr. Augustino de Vega dicti Ordinis Prouinciali. Signatum ab eodem D. Archiepiscopo coram me Doctore Ferdinando Vecerril. Gratis.*

Ergo Translationis actui designatur ipsum S. Patriarchæ Ioseph peruigilium, dies nimirum xviij. Martij; citiùs enim noui conditorij fabrica cum suo ornatu absolui non poterat. Vt obitus Virginis mortem Christi exspirantis in Cruce per complura symbola expresserat, ita & sepulchrum eius fore glorioſum diu ante fuerat reuelatum. Nunc verò etiam quædam Resurrectionis dominicæ reuiuiscebat imago, nam vt Christus parte feriæ vj. toto Sabbatho, & initio Dominicæ iacuerat in tumulo, sic Rosa parte anni MDCXVII. toto anno MDCVIII. & initio anni MDCXIX. quieuerat in sepulchro, in quo & datum ei fuerat nõ videre corruptionem, & corpus æquè odoriferum inde prodijt sicut intrarat. Solæ Virgineæ manus tot oſculis fideliũ millies obtritæ, (:forsan & auidorum ferro dentibusue vndique pertentatę) nonnihil de primo candore remiserant. Hæc notata fuere ab ijs qui ipso Translationis die summo mane effossum Rosæ cadauer è veteri tumba lignea transposuere in nouam itidem cedrinam at intus foriſque deauratam & duplici sera præmunitam. Igitur omnibus ritè ordinatis die quasupra domesticus Religioſorum cętus frequentissima vndique ceterorum Regularium caterua stiparus à Choro rectà proceſſit ad Aedem capitularem, præeunte Crucis vexillo cum acolythorum quaternione, binisque thuribulis,

bulis, subsequente Prouinciali in sacra diploide cum sacris Ministris itidem pretiosè tunicatis. Adfuit paulò post Archiepiscopus cum suis, comitante S.Officij Iudice ordinario D.Feliciano de Vega Canonico Metropolitano, & Archipræsulis Vicario Generali. Recitatis de more Orationibus, dataque aspersione & suffitu sex Sacerdotes linteati stolisque ac manipulis decori Arcam cedrinam subleuarunt in humeros, itum ad Ecclesiam conchiliatis peristromatis, holosericis aulæis, velis byssinis à summo deorsum obpalliatam. Premebat baiulantium vestigia Archiepiscopus, inde reliqui ex ordine proceres Virique illustres, vbi sub templi foribus tumba deaurata promiscuæ multitudini in conspectum venit, festiuus vndique clamor ad astra increpuit, confusæque vociferationes plaudentium, lachrymantium, implorantium omnem reliqui cantus ecclesiastici auditum surripuerũt Dum sarcophagus coram principe Ara in sublimem tumulum huic vsui sumptuosè adornatum attollitur, Archiepiscopus ad latus Euangelij consedit in throno; Prouincialis assumpta *casula* cum Ministris ad altare facturus accessit, Phonasci & cantores ex dispositis odeis symphoniæ modulos inchoarunt, verùm populus vni Virginis tũbæ iconibus ac Rosarijs contingendæ intentus circa tumulum laborabat. Huius circuitum faces cereæ xxx. occuparant, tumbæ verò gradatim circumstabant in xxiv. argenteis candelabris totidem bilibres candelæ; totum denique contabulationis systema cõtegebant phrygij operis peripetasmata, & stragula auro turgido latè fimbriata. Denique vniuersa hæc scena non tam funeris quàm triumphi videbatur.

Post decãtatum Euangelium in editiori suggestu comparuit facundus prædicator dicturus ad populum; iserat P.M.Fr.Ludouicus de Bilbao primarius Limanæ Vniuersitatis Cathedraticus, & in S. Officio Censor, qui vt plu-

ribus annis Rosæ confessiones exceperat, ita plùs ceteris illius spiritum, exercitia, arcana lumina, Sponsiq; fauores habebat exploratos. Vidisses mox omnes arrectis auribus diriguisse immobiles, & in multitudinis tam verbosæ frequentia repentinum silentium desertæ solitudinis quietem figurabat, solo ardentissimo studio auscultandi. Dictum ibi de Virginis baptismali innocentia nullo vmquam mortali piaculo violata, de illibato mundissimę pudicitiæ flore, de pœnalium exercitiorũ austera duritie, de miris illustrationibus, de seraphicis ardoribus, & quidquid intra horarij sermonis compendiũ substringi potuit. Rari erant, quos sub concione tum sacri cadaueris præsentia tum recens ac viua gestorum memoria non medullitus compungeret, multis etiam lachrymæ fluebant, ab omnibus reuerentiæ repetitum in suggestu Rosæ nomen patulo sed taciturno gestu excipiebatur.

Finita panegyri, & solemni sacrificio ad Aram consummato Archiepiscopus Pontificalem assumens habitum cum pedo & infula processit ad tumulũ, sacris Ministris & quatuor ex Metropolitano Collegio dignioribus mediis. Peracto ibidem reliquo precum, antiphonarum, psalmorumque ritu Prouincialis cum ceteris religiosorum Ordinum Prælatis (: Sacerdotali singulos amiciente stola) tumbam è tumulo demissam suscepit in humeros, sicque adstante Archiepiscopo, & circumstante diuersorum Tribunalium & ciuilis Curiæ Magistratu illata fuit propriæ cryptæ ad dextram summi altaris affabrè in hũc vsum elaboratæ, quæ tota intus oblita auro reddebat fulgores quos arcuato sinu recipiebat à luminibus. Eamdem foris muniebat ferrea crates itidem inaurata, & inclusi pignoris tam patula prospectui quàm raptui arcta & aduersa. Sanè deuoto populo nil hac translatione gratiùs potuisse accidere testatus est confluxus, qui exinde vt liberior sic quotidie numerosior fuit, adeo vt tandem

de alia translatione fuerit cogitandum, ne vicini ſummi Altaris miniſteria interturbarentur quotidie immodeſto concurſu populorum, quos partim veneratio partim miraculorum & gratiarum frequentia attrahebat.

De Altari ad Altare tantiſper ſe tranſire proteſtabatur S.Hieron. quando à ſuo Tractatu de altari thymiamatis tranſibat ad ſcribendam epiſt. 8. Virgini Demetriadi. Idem videbatur circa Virginem Roſam accurrentium ſenſus: nam ab ara maxima ſubitò conuertebantur ad propinquum Virginis ſepulchrum velut ad ſecundam aram, hìc perpetuus tumultus erat offerentium vota, ſuſpendentium anathemata, deponentium grallas & ſcipiones, deniq; aliter conſulendum fuit reuerentiæ ſacri Tabernaculi proſtantis in ara maiori, ne huic aſſiduè obuerterentur dorſa hærentium ad Virginis ſepulchrum quod & locum presbyterij incommodabat, ſiquidem hoc in Ordine Prædicatorum *ad cornu epiſtolæ* (:vt vocant) conſtrui ſolet. Ergo collocandis Roſæ exuuijs alius demum commodior electus eſt locus, ipſum videlicet B. Catarinæ Senenſis Sacellum ab ara maxima ad læuam ſat diſſitum; Videbatur tam ſimili filiæ deberi iſte ſinus Seraphicæ ſuæ Matris ad quietem, ſi tamen quies dicenda erat, cui tanti quotidie ſtrepitus & clamores deuotæ plebis circumſonabant, licet minori impedimento rituum Eccleſiaſticorum, quibus ſolis aræ maximæ ſpatium eſſe liberrimum oportebat.

Interea Limam peruenere litteræ Apoſtolicæ, quibus autorati Iudices commiſſarij nouum ibidem erexere tribunal ex formula à S. Rituum Congregatione præſcripta, ad effectum examinandi Teſtes de Vita & geſtis ancillæ Dei Sororis Roſæ à S.Maria. Itaque examini datum initium anno MDCXXX. die xvij.Maij, ſed ob multitudinem Teſtium (: CLXXXIII. fuere :) varioſque morarum obices vſque in Maium anni MDCXXXII. durauit

perquisitio: cui de more ad complementum supererat visitatio tumbæ & reliquiarum famulæ Dei. Igitur deputati inspectores Ioannes de Texeda & Ioannes de Vega Doctores Medici, Ioannes de Valenzuela & Bartolomæus de Tiuico Secretarij cum Aloysio de Molina chirurgo. Hi coram P. Magistro F. Gabriele de Zarate tunc Prouinciali aperta arca lignea repererunt Virgineum corpusculum expleto ferè post obitum anno quintodecimo consumptis vndequaque indumentis, & ossibus integris, & adhuc sicca hinc-inde carne obductis. Porro odorem exhalabant nõ qui cadauerum esse solet, sed quo fragrant siccatæ ad Solem rosæ; Iurauit tamen primus Medicorum, peculiarem simul interhalasse suaueolentiam, quæ præsentium non olfactum dumtaxat mirificè recrearit, sed & animos improuiso solatio perfuderit, atque arcano deuotionis sensu omnes demulserit. Hinc ijdem inspectores aulam Capituli adiere lustraturi primum Virginis sepulchrum, è quo fideles certatim hauriebant puluerem ad varia morborum genera depellenda. Illic singuli successiuè manu immissa explorarunt cauam modicæ scrobis profunditatem, ex qua nonnisi quatuor aut quinque pondo terræ videbantur eruta aut asportata. Cæterùm aliundè plurimis constabat testimonijs, complures pulueris modios ex illomet foramine (: quod vnicum patebat, vbi Virginis defunctæ caput iacuerat) fuisse illactenus effossos varièque per Regnum distributos. Vnde non leuis coniectura fuit, vt S. Raymundi ita & Rosæ veteri sepulchro hoc datum esse diuinitus, quòd in locum sublati pulueris alius continua scaturigine perpetim subnascatur.

Accidit demum anno MDCXL. quòd Ord. Præd. in Romana Curia Procurator generalis litteris priuatis Limam scriptis admonuerit Patres, habendam esse rationem exactissimam Apostolicæ Cõstitutionis Vrbani VIII.

anno

anno MDCXXXIV. die v. Iulij emanatæ, quæ incipit: *Cæleſtis Hieruſalem ciues* &c. Doluerunt Patres, integro ferè ſexennij ſpatio nullum penitus exemplar imò nec tenuiſſimam famam huiuſcemodi Conſtitutionis in illum vſque diem Limenſibus innotuiſſe: ſed quid mirum in tanta regionum diſtantia, perque tot hoſtium claſſes, piratarum inſidias, & naufragiorum crebra diſcrimina? Verùmtamen Patres ad primum ſaltim priu atę illius epiſtolæ conſpectum ſubitò parendum rati, ex norma dictæ Conſtitutionis, quidquid intempeſtiuum Venerabilis Roſæ cultum ſapere forſan videbatur, eadem nocte aboleuerunt. Repentina iſthæc mutatio poſtridie deuoto populo viſa eſt intolerabilis, quærebat loco ſolito Roſam, aſylum ac ſolatium ſuum, repoſcebat à Sancta Catarina Senenſi alteram hanc Limenſem Catarinam, impletur Sacellum queſtibus, & quæ vulgi ſub pietatis obtentu eſſe ſolet ſuſpicandi, iudicandique temeritas, ſpargitur, Roſæ veneranda lipſana aut furto inſcijs Patribus ſubleeta, aut his conſcijs clam in Hiſpaniam deſtinata eſſe. Inde credula & ignara multitudo denſatur concurſu, inualeſcit fremitus, nec leue imminuit periculum innoxiis Religioſis, dum rudis & impetuoſa plebs iam ad conuicia & minas ferociter progreſſa primo affatu aut non capiebat aut abnuebat capere facti rationem. Tardè demum, nec ſine labore perſuaſum eſt importunis, ſic conſulendum fuiſſe illuſtrioribus qui ab Apoſtolico throno ſperantur Roſæ honoribus, nullum in Romanorum decretorum obedientia detrimentum eſſe, inobedientiam ſanctæ Virgini placere non poſſe, huius pretioſas exuuias loco tutiſſimo ſub primi ſepulchri cuſtodia Limenſibus adſeruari, verùm circa illas (: Summi Paſtoris mente in ſimilibus iam percepta) nihil extra lineam SS. Rituum audendum fore vel permittendum. Aegerrimè adquieuit vis populi, hoc vno contenta, quòd acceperat, Roſæ ſuæ reliquias in tuto eſſe.

CAPVT

CAPVT XXXII.
Et vltimum.

Rosæ elogia ex pluribus notiora.

ANno quo Rosa mortalitatem exuit, Prouincia Peruana Ord. Prædic. Limæ in Comitijs suis congregata libello Actorum ibidem impresso apud Francum à Canto 1617. §. *Denunciationes.* hęc primo loco inseruit: *Denunciamus, admirabilem quamdam Sororem nostram obijsse,* &c. post pauca: *habitu tertij Ordinis nostri (: anno vigesimo ætatis suæ decurrente) recepto, ita vitæ monialis institutum in domo paterna manens, & Regulæ & S. P. N. Dominici constitutionibus inhærens obseruauit, vt omnibus alia Catarina Senensis (: quam ab ineunte ætate totis viribus imitari conabatur) in hoc terrarum orbe degens videretur. Orta fuit celebris hæc Virgo pijs parentibus Limæ anno Domini 1586. à quibus religiosè educata, & maximè à Diuino Sponso ita illuminata, vt quintum annum agens ad perfectionis culmen assiduis ieiunijs ac pœnitentiæ asperitate pertingere conaretur. Pertigit ergo mirabili abstinentia, pœnitentiaque insigni. Pro lectulo equuleo varijs testulis intertexto vtebatur, argenteam coronam ad modum spineæ coronæ capiti circumpositam habebat; ferrea catena vsque ad sanguinis effusionem corpus singulis noctibus crudeliter affligebat. Patientia fuit incredibili, humilitate rara; puritate tam animæ quàm corporis insignis. Diuinis reuelationibus admirabilis, Orationi ac contemplationi*

ita

ita semetipsam dedit, vt ad vitã vnitiuam summa cum animi tranquillitate & omnium admiratione peruenerit, ad cuius orationis exercitium eam per multum temporis sacra Deipara Virgo singulis noctibus excitauit. Prædita fuit spiritu prophetico, quo multa futura prædixit. Ac tandem cæteris virtutum generibus insignita, præclara sanctitatis suæ relinquens exempla, feliciter in eadem ciuitate obdormiuit in Domino, die 24. Augusti. Humata est in hoc nostro Conuentu eiusdem Limensis ciuitatis in Capitulo Fratrum. Adfuit Illustrissimus Archiepiscopus Limensis & Illustrissimus Episcopus de Guatimala; cætusque Cathedralis & Secularis proprijs humeris feretrum Sanctissimæ istius Virginis magna animi deuotione portantes: cuius purissimũ corpus præ multitudine gentis, languentiumque omnium incredibili & inaudito affectu illud tangere ac deosculari desiderantium biduo insepultum remansit &c. clarissimis miraculis illustratum.

Anno dein proximo, nempe MDCXVIII. Generalia eiusdem Ordinis Comitia Vlyssiponę celebrata in suis Actis Hispali apud Franciscum de Lyra 1619. impressis, §. *Fratres & Sorores qui gloriosè obierunt.* succinctè idem denunciant his verbis: *In prouincia S. Ioannis Baptistæ de Pirù obijt Soror Rosa de S. Maria tertij Ordinis, quæ in omnibus S. Catarinam Senensem ad viuum expressit.* Eadem ad verbum habet appendix Dominicano Martyrologio *Indiculus Beatorum &c.* pag. 103. §. *Soror Rosa de S. Maria* &c. Iisdem vtitur Illustrissimus F. Ioannes Lopez Episcopus Monopolitanus in sua Historia Ord. Præd. par. 5. lib. 3. cap. 31. Rosam appellans *viuum ectypon seu effigiem vitæ ac Sanctitatis B. Catarinæ Senensis.*

Venerabilis Conuentus Limensis religiosorum PP. S. Mariæ de Mercede captiuorum, litteris ad Vrbanum VIII. Pont. Max. prolixè at eleganter se diffundit in laudes huius Virginis: merebantur illæ (: cum alijs aliorum

haud

haud imparibus) totæ huc transcribi, sed ne in panegyrim videatur desinere Synopsis historica, sufficiet hic pauca excerpsisse. *Rosam* (: inquit) *auream* Sanctitatis Vestræ manibus immittit quarta *Dominica* Quadragesimæ, ijsdē hodie *D. Dominicus Rosam* pariter immittit *auream*, quæ vt auro cæleſti abundauit, *post aurum* terrestre *non abyt*, *fecitque mirabilia in vita sua*. Hanc suo *Rosario* implantauit Deipara, promouendo eam ad glorioſum habitum Prædicatorum, in quo admiranda suorum heroicorum operum *mysteria* ipsammet in *Rosetum* aptè transformarunt, & (: vt de Eugenio dixit Cassiodorus) *gerebat nomine quam possidebat meritis dignitatem*, sicq; (: vt in B. Agnete quondam mirabatur Ambrosius :) *eius ne nomen quidem vacuum est luce laudis*. Sic totus hic nouus orbis sentit de benedicta Virgine Rosa, cui (quod terra non potuit) cæli dedêre nomen *Rosa de S. Maria*, Crucem ipsius filo appenderunt rigores verberum, cilicia, claui, aculei, zona ferrea, obsonia fellea. Tota illius vita proteſtabatur cum Paulo: *absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri IESV Christi*, siquidem nil ei iucundum erat extra crucem, in hac vnica cum *doloroſis* versabat *mysteria* tum *Gaudioſa* tum *Glorioſa*. Mirum; huic Rosæ tam humili sese inclinasse procerarum arborum cacumina dum orabat in horto, sed mirabilius, quòd eadem *sicut Palma exaltata* (: vel iuxta aliam lectionem *maritata*) fuerit *in Cades*, quando pronuba Cœli Imperatrice *Rosam* sibi *in Sponsam cordis sui* subarrhauit Filius Dei. Hæc filia *Oliuæ* numquam oleo caruit, *neque extincta fuit in nocte lucerna eius*, nam gratiam in Baptismo semel accensam vsque ad obitum nulla ei obtenebratio interpolauit. Prophetici sui spiritus æternum monumentum est Limense S. Catatinæ Senensis Monasterium, in quo demum & Mater Virginis (: vtì hæc prædixerat) velum assumpsit, potita sacræ clausuræ *horto conclusi*, quem filia

opta-

optarat ſibi, dum quinquennis votum puritatis virginalis emiſit: at Sponſus maluit ipſam *ſpecioſam in campis*, vt plurimas adoleſcentulas odore ſecum traheret ad ſequelam. Lima Regũ ciuitas feliciſſimã ſe arbitratur, dum Sanctitati Veſtræ ſupplex hanc Virginẽ ſibi dari flagitat Tutelarem, ambit habere Matrem, quam genuit filiam, Ciuitas Regum Reginam florum, ita huic Roſæ inſcriptum nomen ciuitatis Regum lepidè ſoluet ænigma Menalcæ apud Virgilium: *Dic quibus in terris naſcantur nomina Regũ inſcripti flores?* huiuſcemodi floribus quidni ſperare liceat *fructus honoris & honeſtatis?* nec tuis Beatiſsime Pater *gentilitijs Apibus* quidquam ad mellificandum offerri poteſt aptius hac Roſa, quam iuſtis Eccleſiæ honoribus inſigniendo mira dulcedine fideles implebis vniuerſos. Hoc orant

Præſentatus Fr. Didacus de Boerques Commiſſarius Prouincialis.

Magiſter Fr. Gaſpar de la Torre.

Magiſter Fr. Ludouicus de Teca.

Anno MDCXXXI. literis prima Iunij Limæ exaratis Don Petrus de Bedoja & Gueuara ſuo & reliqui Limenſis Magiſtratus nomine ſic eundem Pontificem alloquitur: *Gratias immenſæ Dei potentiæ, cui in his remotis Occiduarum Indiarum partibus quondam idololatriæ ſpineto obſitis complacuit plantare Roſam tantæ virtutis odore celebrem, quæ ſub tertio Ordine Fratrum Prædicatorum, vſque adeo horum irrigatione profecit, vt ad perfectionem ſeculo noſtro rariſſimam pertigerit, fidem in dies magis magiſque faciente cælo, per noua prodigia quibus ſepulchri ſui terra coruſcat. Debet natalem ſuum huic Ciuitati Regum Angelus iſte incarnatus, & nos illius vrbani Gubernatores attenta tam ciuium noſtrorum quàm vniuerſi Regni communi acclamatione Sanctitati Veſtræ humiliter ſupplicamus &c.* Eodem tenore ac publico nomine iterum

Limensis Senatus anno MDCXXXII. xij. Iunij supplices ad Vrbanum VIII. litteras dedit.

Hoc pariter anno MDCXXXIII. die xx. Aprilis, Ordo B Ioannis Dei epistolam qua Rosæ apotheosim efflagitat, sic orditur: *Beatissime Pater, Venerabilis Rosa de S. Maria tertij Ordinis Sancti Dominici, nata in hac Peruana Metropoli, Virgo fuit tam admirabilis virtutis in vita, & post mortem tam miraculis illustris, vt ad omnes Limæ incolas quà seculares quà Regulares pertineat eius procurare honorem & exaltationem &c.*

Eodem anno, 1. Iunij ex nomine totius Societatis Iesu in Regno Peruano Nicolaus Mastrillus Duran Prouincialis Apostolico throno sic preces suas exposuit: *vt communibus Vrbis & Regni huius desiderijs mea meorumque adiungam, obligatione trahor, singularem cum ceteris fauorem ac spirituale solatium in eo recepturus, si Virgo à Deo huic regioni data in peculiarem omnigenæ virtutis ideam, postque felicem suum transitum dotata cælitus tot eximijs prodigijs per manus Sanctitatis Vestræ honorem Canonizationis ac titulum Limanæ Tutelaris adepta fuerit, quo vigor ac stimulus addetur eiusdem patriotis, vt maiori ardore imitentur fidem & virtutem Sanctæ Virginis, &c.*

Eodem anno ac die Prouincialis PP. Eremitarum Sancti Augustini, *hæc* (: scribit:) *fertilis Rosa primus est partus, quem cum notoriæ sanctitatis auctario hæc patria cœlo dedit, ceu fidei suæ primitias. Tametsi enim inter huius regionis vernaculos plurium & porro insignium Seruorum Dei veneremur memoriam, antecellit benedicta hæc Virgo in iure patriæ. Nata est in hac Peruana Metropoli, in eadem adoleuit & vixit approbante simul natura & gratia. Sanctitas in ea annorum prætergressa est terminos, ac moriendo in ætatis vere, demonstrauit eximijs miraculis quantùm cursus suarum virtutum temporis velocitatem*

ante-

anteuerterit. Ad eius ſepulchrum infirmi & ærumnoſi vitam & ſalutem inueniunt &c.

Quinta Iulij eiuſdem anni Miniſter Prouincialis PP. Minorum S. Franciſci ex nomine ſui Ordinis atq; Prouinciæ ſuis ad Vrbanum VIII. litteris hęc interſerit: *Canonizationi ancillæ Dei Roſæ de S. Maria tertij Ordinis Prædicatorum cauſas ſuggerunt vitâ eius tam inculpata, mors tam glorioſa, miracula tam numeroſa & eximia, denique ſumma & incomparabilis ædificatio huius Regni tam in Fide nouelli &c.*

Die xij. eiuſdem menſis & anni epiſtola nomine Eccleſiæ Metropolitanæ Limenſis eidem Chriſti Vicario inſcripta ſic orditur: *Iuſtum non eſt, vniuerſali horum Regnorum acclamationi vocem deeſſe huius Aedis Metropolitanæ, pro apotheoſi Venerabilis Virginis Roſæ de S. Maria conciuis noſtræ, cuius vita admirabilis & poſt obitum prodigioſa miracula tantum in omnibus his Regnis accenderunt deuotionis affectum, vt perſpicuè appareat, velle Chriſtum D.N. eandem pariter glorificare in terris, perq; liberaliſſimas manus Sanctitatis Veſtræ dare nobis Tutelarem & Aduocatam huius patriæ ſuæ, cuius ex hoc primo fructu præclarus honor velut à capite harum ampliſſimarum Regionum ad ſingulas pertingat, &c.*

Anno MDCLIII. Antonius de Leon Pinellus, in ſupremo Indiarum Regio Senatu Relator &c. Libro ſuo de Vita Serui Dei Turibij Alphonſi Mogrouecij Limenſis quondam Archiepiſcopi impreſſo Matriti ſic de Virgine noſtra commentatur: *Soror Roſa de S. Maria tertium Sancti Dominici Ordinem profeſſa monialis, Virgo pariſſima, Limæ patriæ ſuæ ſplendor, pœnitentia, oratione, exſtaſi, ſupernis illuſtrationibus admirabilis, cælo in eius vita ac morte grandia per ipſam prodigia operante. Obijt coronata virtutibus, opulenta meritis &c. Illius funebribus interfui, vbi is fuit concurſus & acclamatio, qualis Sanctorum*

corpora ſolet comitari &c. Refert ſe deinde ad Didacum de Corduba in Theatro Limenſis Eccleſiæ cap. 11. Bonauenturam de Salinas in memoriali Peruano cap. 5. & alios, qui huius Virginis cum laude meminerunt.

Denique huic tum Capiti tum Libro grauem ac decorum aptet epilogum honorifica Relatio facta per Eminentiſſimum ac Reuerendiſſimum D.Cardinalem Azzolinum in Congregatione Sac.Rituum habita coram S.D. N.die xv. Septembris,anni MDCLXIII. hoc tenore:*Serua Dei Roſa de S.Maria die* 20. *Aprilis anno* 1586. *Limæ orta catholicos, honeſtos, ac pios parentes habuit Gaſparem Flores & Mariam de Oliua. Nomen ei ex baptiſmate Iſabella: ſed propter roſeam vultus ſpeciem à Matre Roſa nuncupata, ex ſuo in Deiparam obſequio Roſa de S.Maria voluit appellari. Sexus ætatiſque ineuntis teneros adhuc ſenſus firmauit virtute robuſta, & parentum monita ſimul ac vota adulta probitate, & multiplici pietatis vſu præuenit puella, iuuenis exceſſit. Tantus enim eius amor in Deum, tantus in Deiparam cultus, tanta ſenſuum & carnis caſtigatio, morum & cogitationum munditia, vt argentea corona caput redimita, ad inſtar ſpineæ quam Chriſtus paſſus eſt, ferreaque catena Virgineum corpus ſingulis noctibus dilanians, ſicut lilium inter ſpinas virginitatem cuſtodierit, quam cum ſe totà & Deo vouit perpetuam & ſeruauit.*

Annum agens vigeſimum Sancti Dominici tertio Ordini nomen dedit, cuius inſtitutum in ædibus paternis miræ pietatis & virtutum omnium exemplo coluit. Oratio, rerum Diuinarum contemplatio, ieiunia, corporis afflictio, Mundi contemptus, proximorum bonum, Deo per charitatem prorſus heroicam adhæſio eius vita fuit, pro ſtatu viæ perfectiſſima. Ac proinde prophetico ſpiritu, exſtaſi, raptuque multiplici, ſignis, aliiſque ſupernaturalibus donis à Deo aucta, in hæreditatis ſuæ conſortium tandem euocata, poſt prolixi morbi conſtantem in Domino tolerantiam, Ec-

cleſiæ Sacramentis ritè pièque ſuſceptis obÿt die 24. Auguſti anno 1617. inſignem in ipſa morte ſuæ ſanctitatis famam relinquens, quæ & in eius vita & poſt obitum plurimis fuit ſignis à Deo cælitus confirmata.

De Sanctitate, Virtutum ac Miraculorum fama, Proceſſibus autoritate ordinaria confectis, & referente bo. mem. Cardinale Peretto in S. Rituum Congregatione examinatis decretum fuit die 22. Martÿ 1625. poſſe ſi Sanctiſſimo videretur ad ſpecialem inquiſitionem autoritate Apoſtolica deueniri. Precibus inde Regis Catholici, ciuitatis Limanæ, & Ordinis Prædicatorum prodÿt Commiſſio fel. rec. Vrbani VIII. & eius vigore datæ fuerunt litteræ Remiſſoriales & Compulſoriales ad Archiepiſcopum Limanum, eoque impedito vel abſente ad Epiſcopum Guamangæ cum duabus Dignitatibus. Confectus itidem coram Archiepiſcopo, Decano, & Archidiacono Eccleſiæ Limanæ Proceſſus in ſpecie anno 1632. die 12. Iulÿ, & 23. Iulÿ anni 1634. Sacræ Rituum Congregationi Romæ exhibitus, ſeruatis ſeruandis recognitus, apertus, & per interpretem à Cardinale de Torres (: Peretto defuncto) ſubrogato explicatus. Verùm ſuperuenientibus anno 1634. nouiſſimis eiuſdem Vrbani decretis deſitum hactenus in cauſa.

Cum autem fama ſanctitatis Seruæ Dei, deuota in eam populorum ſtudia, vnà cum diuina ſignorum confirmatione in dies augeantur, per Procuratorem ad id ſpecialiter conſtitutum humillimè petitur à Sanctitate Veſtra admitti & ſignari Commiſſionem, quæ proponitur pro reaſſumptione Cauſæ in ſtatu & terminis in quibus reperitur, ad formam nouiſſimorum Decretorum.

Et videtur eſſe locus gratiæ, cum omnia afferantur ex ÿſdem Decretis prærequiſita, nempe ſupplicationes

Nouem diuerſorum Ordinum, ac illuſtrium Virorum Limenſium.

Tres Regis Catholici,

Tres

Tres Reuerendiſſimi Cardinalis de Aragonia,
Binæ Magiſtri Generalis Ord. Prædic.
Fides decreti Capituli Generalis eiuſd. Ord. ad idem à Sanctitate Veſtra communi nomine petendum;
Mandatum Procuræ in perſonam F. Antonij Gonzalez ſpecialiter per ſolemne inſtrumentum conſtitutum, à Generali Ordinis confirmatum.

Demum perſeuerantia & augmentum famæ Sanctitatis, Venerationis, & Deuotionis populorum, & Miracula ſupra CXIX. *ex proceſſu Remiſſoriali in ſpecie autoritate Apoſtolica confecto, inter quæ habetur ſanatio à lepra, & plurimæ à paralyſi aliiſque grauiſſimis morbis.*

(L. S.) D. Cardinalis Azzolinus.
Bernardinus Caſalius Sac. Rit. Cong. Secr.

Clauſit Virginis Roſæ mortalem vitam annus ætatis ſuæ trigeſimus ſecundus, claudat pariter vitæ hiſtoriam Caput trigeſimum ſecundum. At liceat finire melliſluis Bernardi verbis, ſerm. de S. Malachia: O Roſa electa, *magna fuit ſuper Te Diuinæ diſpenſatio pietatis, quæ Te daruam fecit in oculis tuis, magnam in ſuis; quæ magna fecit per Te ſaluans patriam tuam, magna fecit Tibi introducens Te in gloram ſuam.*

FINIS.

MAN-

MANTISSA

Signorum, Gratiarum, Miraculorum, quibus Diuina Bonitas ROSAE Sponsæ suæ immortalem Gloriam dignata est mox ab illius obitu creberrimè manifestare.

Tempori tacendi tempus loquendi ponè subiungit Ecclesiastes cap. 3. Bonum factum. Ne de *Miraculis* Rosæ scriberem, huc-usque *tempus tacendi* attinuit calamum. Nunc Maiorum adnutu *tempus loquendi* successit. Ergo quod pollicebar in Prolepsi hic præsto, adiecta hac paucorum capitum Mantissa, quæ ex autenticis Processibus *Signorum*, *Gratiarum*, *Miraculorum* delectum, exhibeat: non plenum catalogum. Dabunt alij copiosiora.

CAPVT I.

Rosa post mortem & sæpissimè & multis apparet Gloriosa.

ALoysia de Serrano (:cuius memini supra Cap. XIX.) vt Rosæ adhuc mortali familiaris & chara fuerat, ita ab immortali meruit frequenti apparitione familiariùs

riùs honorari. Inter eas hæc illuſtrior fuit, qua vidit coram Diuino ſolio auguſtiſſimam cœli Reginam ſtantem, ac miri fulgoris coronam manu geſtantem, velut nouam hoſpitem expectaret ad illius ſolij limbum ſolemniter coronandam. Parte altera niueus candidarum Virginum chorus mediam complexus Roſam tunc recèns defunctam hilari & canoro agmine deducebat ad Deiparam. Singulis Virginibus ſingulæ erant in manibus palmæ, in verticibus coronæ, Roſa palmam deferebat vt ceteræ, at nondum coronam. Aloyſia gaudio ac ſtupori impar dum reliquo inhiat coronationis ſpectaculo, diſparuit viſio. At poſtridie tertia Roſæ apparitio gaudium cumulauit. Nimirum vidit tunc Aloyſia Roſam eodem quo pridie nuptiali ac feſtiuiſſimo Virginum agmine decorè circumdatam, nec ſola iam palma, ſed & immenſæ gloriæ corona inſignitam, cui ſeorſim applaudebant diſpoſitæ Angelorum phalãges, & beata plurimorum Sanctorum caterua iubilo publico ſuauiſſimè gratulabatur. Aloyſia ſibi reddita, at ſibi non fiſa, ſpiritualium ſuorum Patrum arcano examini vtramque viſionem expoſuit: hi verò ex effectibus concorditer decreuerunt, fuiſſe immiſſam diuinitus, omnique fallaciæ periculo caruiſſe.

Quæſtori Gundiſaluo de la Maſſa (: qui coram Apoſtolicis Iudicibus id verbo ſcriptoque teſtatum reliquit) ſecretò faſſus eſt vir illis diebus myſticæ Theologiæ peritia & contemplationis ſublimitate clarus, quòd intra tres hebdomadas ab obitu Roſæ proximas minimùm viginti & duabus vicibus conſpicua ſibi fuerit gloria huius Virginis intuitu nunc imaginario nunc intellectuali; at inter reliquas viſiones vnam excelluiſſe purè intellectualem, qua puritatis ſuæ virgineus candor cum ſua inæſtimabili dote & floridiſſima aureola oſtendebatur abſque omni figura corporea, perque ſimplicem irradiationem

tran-

tranquillæ notitiæ. Hunc reuelationis modum vt planè defæcatum ſenſuque ſuperiorem, ita ineffabilem fuiſſe, taliq; obiecto apprimè dignum exiſtimauit, & vt par erat æſtimauit.

Doctor Ioannes del Caſtillo Medicus, anno poſt felicem Virginis tranſitum quintodecimo iurauit coram Apoſtolico ſecundi examinis Tribunali, ſibi per viſionem imaginariam apparuiſſe Roſam in medio cuiuſdam fulgidiſſimi luminis quod ipſammet Diuinæ Maieſtatis claritudinem ac ſpeciem referebat. In huius amœniſſimo cẽtro comparebat Roſa amicta habitũ S.P. ſui Dominici mirabiliter candente ac radioſo, cuius incomparabilem decorem proteſtabatur ſe verbis aſſequi non poſſe. Facies Virginis gratia ac ſplendore micabat infinito, corpus eiuſdem vndique circumdederant roſæ candidæ atque purpureæ ſine numero; manum dexteram occupabat ramus index nitidiſſimæ virginitatis, nec minùs è ramo quàm de roſis continuò ſcintillabant denſa gloriæ fulgetra. Quin & pluries ſub eiuſcemodi viſione Roſa ſuauiter affata eſt ſpectatorem ſuum, multa ac ſublimia illi ediſſerens de felicitatis ſuæ excelſo faſtigio, quæ humanæ linguæ idiomate efferri non poſſunt. Quidam ex Virginis Confeſſarijs ab ore eiuſdem Doctoris accepit, plus quàm quinquagies glorioſam beatæ Roſæ apparitionem ſibi cœlitus illuxiſſe. Ipſemet vltro in poſtrema anni 1631. depoſitione coram ijſdem Iudicibus perſanctè aſſeuerat, integro ſex menſium ſpatio interdiu noctuque ſe diuinitus admiſſum ad tantæ Beatitatis ſpectaculum, ac toties, quoties mentem deſtinatis horis eleuabat in adyta contemplationis, oſtenſam ſibi fuiſſe Roſam inter agmina Beatorum. Vt paulatim ceſſauit hæc apparitionum gratioſa frequentia, non ceſſauit tamen ex lege vrbanitatis Roſa per aliquot exinde dies cœleſti ephæbo ſuas vices committere: Angelus erat tenera duodennis pueruli

ſpecie quotidie inuiſens Doctorem ex Roſæ nomine, deque huius ineffabili gloria ſemper nouum aliquid ediſſerens. Sicque his demum viſionibus comiter impoſitus eſt finis. Porro eamdem Roſam videre in Sponſi ſui paradiſo vernantibus roſis floridè circumſeptam, aureoque diademate redimitam pluribus à Deo conceſſum fuit, præſertim Viduæ cuidam fama virtutum tunc celeberrimæ, cui ſe Roſa ſæpius in cæleſti lumine ſtitit conſpicuam, non ſine officioſo Angelicarum myriadum comitatu; Semel hanc in imaginaria viſione ſic allocuta eſt virgo: *Laborandum eſt ò Mater, nam permagna res eſt cæleſte præmium. Mihi quidem hìc abundè retributum eſt pro eo quod laboraui*. Dixit facie in ſerenum riſum feſtiuè ducta, ac niueo Dominicani habitûs ſui nitore admodum ſpecioſa: Interdum huic viſa eſt Roſa in hortis empyreis iucundè ſpatiari cum Chriſto, qui pauculis paſſibus ante ſe Virginem præmittebat. Aliquando conſpiciebatur deliciari inter garyophyllos & lilia, velut cum ijs certans de floridæ amœnitatis immarceſcibili prærogatiua.

Conſideratione haud perfunctoria dignum puto, quod in his viſionibus de Roſæ erga patriam affectu ac ſolicitudine compertum lego. Vidua ſupradicta paucis à Virginis obitu diebus priuatim orabat in Eccleſia, ac Roſæ quam pluries in choro Beatorum conſpexerat, Limanam ciuitatem & Regnum Peruanum ſupplex commendabat: mox rapta, intellectuali viſione conſpicata eſt Roſam Diuina luce coruſcam; audijtque blandè reſpondentem ſibi: *Planè ſic fiet ò Soror, & quidquid conſentaneum fuerit gloriæ huius dulciſſimi Numinis quo fruor, me petente ſumma illa Bonitas concedet. Probè memini eorum quæ mihi vt peterem fuere commendata*. Concordat huic viſioni altera, quæ ex depoſitione iurata Sororis Caterinæ de S. Maria refertur in Proceſſu: nimirum, piæ cuidam per-

perſonæ ſæpius (: at per ſoporem) apparuerat felix Roſa, edocens quàm iucundo bonoque ſtatu res ſuæ erant. Bis tamen eidem ſolito clarior iiluſtriorque apparuit, primò quando venerat illius animum confortatura inter aduerſitates quas quidem tunc patiebatur grauiſſimas. Secundò, cum ſupra Virginis ſepulchrum manifeſtè eamdem vidit in aëre flexis poplitibus ritu ſupplicum intercedentem apud Deum pro Lima dilecta patria ſua. Nec mirum, duabus his vicibus Roſam ſolito fulſiſſe glorioſiorē, nam vbi in priori de patientia agebatur, oſtendenda fuit eodem quo Seraphica Mater ſua *patientiæ ſpeciali priuilegio decorata*, in poſteriori quæ patriam concernebat, debuit vtique ardentiſſimus erga conciues amor poſt mortem luculentiùs rutilare. Porro vt viſionis ſincera aſſereretur veritas, in muliere comperta fuerunt à peritis vera diuinæ reuelationis critiria, profundior humilitas, agnitio ſui nihili, alta mentis tranquillitas, gaudium ſpirituale nouis diuini amoris incendijs inflammatum.

Prodigioſius eſt, ac plurium ſignorum benefico concurſu fœtum quod referam. Decumbebat in Limano SS. Roſarij cœnobio, iamque extremis agonibus ſe præparabat P. Magiſter F. Auguſtinus de Vega Ord. Prad. tūc Prouincialis Peruanus. Conclamatum erat de vita hominis, ceſſatum à pharmacis, & ab omnibus Medicis deſertus infirmus, ſola Roſa ſui iam in paradiſo ſecura curam ægroti totam in ſe tranſtulit. Dormiebat procul ſuis in ædibus Chriſtophorus de Ortega homo ſecularis ac fortunæ infra mediocrē; huic Roſa nocte concubia ſe clarè viſibilem obijcit, mandat primo diluculo cœnobium adeat, Prouincialem moribundum conueniat, ei denunciet, ex hac quantùmuis complorata infirmitate nequaquam ipſum è viuis abiturum, priùs illi ſub Epiſcopali infula tantiſper ſudādum fore pro Dei gloria, antequam huius mortalis vitæ moleſtijs exuatur. His dictis glorio-

sa Virgo disparuit. At Christophorus tantæ præsentiæ mira dulcedine ac cœlesti gratiosæ dignationis affatu præproperè destitutus erupit in clamores : ah (: inquit) Sancta Virgo Rosa nunc nunc à me receſſit . Expergefactus hac vociferatione filius Thomas de Mesa qui propè dormiebat , à Patre totam rei gestæ seriem percepit, sed incredulus multis obtestatus est Patrem vanitati insomniorum temerè ne crederet. Replicuit Pater , se verò non per insomnia , sed expeditis liberrimisque sensibus & vidisse & audisse Rosam hæc sibi seriò præcipientem . Instabat filius , saltim interea quieti ac sopori se redderet . Negauit se posse Christophorus , ac visione ruminanda intentissimè occupatus vigili impatientia diem expectabat . Vt illuxit , monita à filio coniux omnia dixit egitque , ne maritus visionem relaturus domo abscederet , nunc obsecratione nunc iurgio Virum interpellans, ne ludibrium sibi ac familiæ ineptissima fallacis somnij narratione accerseret ; nil fore certius , quàm ipsum febrilis enthusiasmi aut delirij arguendum iri . Verùm Christophorus tam propositi sui tenax quàm de nocturni spectaculi veritate indubius hilari fiducia cœnobium adijt , infirmum salutauit , imperata exposuit , ea frontis constantia , animique securitate, vt breui vel sola dicentis alacritas omnem ambigentibus excusserit credendi formidinem . Mira res , non tardarunt manifesta experimenta conciliare dictis integram fidem, nam ab illo ipso momẽto quo Christophorus loqui desierat, cæpit æger Prouincialis morbi discessum lentis indicijs aduertere , deinde Virgini Rosæ se commendans totus conualuit , denique ad Episcopalem mitram assumptus in Paraguay satur vitę in Domino obdormiuit .

Doctor Balthasar de Padilla Metropolitanæ Limensis Canonicus & Pœnitentiarius de mandato sui Archiepiscopi domum viduæ cuiusdam adierat cum Notario ,

sub

ſub iuramenti fide excepturus quæ de Roſæ vita ac prodigijs afferrentur. Dum igitur examen peragitur, apparet viduæ fulgida Roſa, vultu hilari ac familiariter iucundo, geſtu verò ac nutu hortatorio, velut mulieri animum faciens ad dicenda quæ poſcebantur, & ſingula approbando ratificans quæ de ſuis encomijs in tabulas referebantur. Seorſim id poſtea anno 1630. Vidua Iudicibus Apoſtolicis aperuit, addens, Virginem tunc quidem ſibi fuiſſe conſpicuam eo veſtimentorum ſchemate quo viuens dignoſci ac tegi conſueuerat, facie tamen multò lętiori & exporrecta, quaſi quę pro obſequio gratiam ſpiraret.

Alteri perſonæ ſpiritualibus exercitijs gnauiter addictæ obtigit alibi conſpicari viſione imaginaria Beatam Roſam eo loco quem tunc deputati Iudices excipiendis teſtium de ea reſponſis ac depoſitionibus deſtinarāt. Videbatur ipſamet Virgo conclaue perambulare, cum cura omnia circumſpicere, ſuis candidis manibus ordinatè ſingula diſponere, polire, adornare, ſimulque indicabat iſta ſe agere, quòd illic iuſta honoris ac veritatis tributa à mortalibus eo die erat receptura. Simillimum eſt, quod refert D. Maria de Vſateguì Gundiſalui Quæſtoris vxor, hoc addens, glorioſam Virginem in ea functione viſam alacriter ipſa graphiaria inſtrumenta Notarijs diſponere, chartamque digerere, proteſtando gaudium, quo ex Diuinorum in ſe beneficiorum iuridica in terris comprobatione mulcebatur. Verùm an hæc viſio à ſuperiori diuerſa ſit an eadem, haud facile diſcreuerim.

Hìc verò ſubticendum non eſt, quod anno 1631. Mariæ de Buſtamante in Limenſi Sanctiſſimæ Trinitatis Monaſterio profeſſæ Moniali accidit, ipſa iuratò id referente. Bona fide hæc coram Apoſtolicis Iudicibus in cauſa Venerabilis Roſæ explicarat omnia quæ norat. Verùm vt ſexus iſte ad ſeueram publici iuramenti religionem facile

cile trepidat, ac velut inter fulmina censurarum suæ conscientiæ metuit, post examen anxiam Mariam graues inuasere scrupuli, ne fortè aut per imperitiam respondendi, aut per linguæ memorique cespitationem plus vel minus quã exacta veritas & rigor illius Tribunalis exegerant, dictitasset. Fluctuabat misera inter saxũ & sacrum; hinc vrgebat animi inquietudo ad nonnulla ex dictis seu moderanda seu retractanda, sed vnà cum reluctante summa verecundia obstabat, quòd determinatè quid in suis dictis corrigere teneretur nesciebat; inde dictabat animus nulla opus esse retractatione, at interim delicatæ conscientiæ deerat secura tranquillitas. Inter has angustias dum nocte quadam in sua cellula solitaria obdormierat, sensit alieno se motu & imperio (; at absque terriculamẽto) blandissimè à somno excitari. Excitata consedit in lectulo, totoque sopore facile discusso tacita & attenta mirabatur, ad quid, vnde, aut à quo illa hora fuisset in vigiliam reuocata; dumque sic omnia versans animo auscultat & hæsitat, ecce vox lenis ac dulcissima sedenti allabitur ita inquiens: *nihil dubites Maria, neque angaris, etenim Rosa verè sancta est*. Mirum dictu: eodem momẽto sensit Maria se scrupulo suo liberatam, euanuit inquietudo & timoris anxietas, redijt cordi suo tranquillissima malacia, ita vt noctis residuum potuerit sub placido lætę securitatis silentio transigere, certa tantam tamque repẽtinam animi quietem aliunde quàm desursum infundi sibi non potuisse; sciebat præterea, scrupuli sui morsus nemini præterquàm sibi ac cœlo notos fuisse, cumque maximè nocturnis horis soleret ad omnem peregrinum strepitum expauescere, sub voce præmemorata non tantùm nihil expauit, sed planè refecta est.

Plura huius generis supereſſent, at coronidem imponat Didacus Hyacinthus Pacecus Hispalensis, qui Limæ ex quotidiano hypographicæ artis lucello victitans à

Didaco

Didaco Morales in Causa Venerabilis Rosę Notario exę-
plandis transcribendisque Processuum seu Actorum vo-
luminibus adhibebatur. Itaque iussus fuit in Causa præ-
dicta bis mille folia intra certum temporis spatium scri-
bendo absoluere, eo quidem pacto ne illo cui semper as-
sueuerat charactere vteretur fluido, laxo, facilique, sed
alio morosiori, quadro, & adstricto, quem illic *nothum*
appellat amanuensium vulgus. Paruit scriptor, at primo
die quo laborem orsus est, præ difficultate insueti cha-
racteris desperauit se vmquam tot folijs exarandis parem
fore, siquidem (: vt disertè ipsemet coram Iudicibus A-
postolicis sub iurata fide deposuit) adeo sibi inter scribę-
dum lassabantur digiti, stupebat brachium, diuaricaban-
tur nerui, vt sæpius exclamarit, vereri se, ne ex tanta fa-
tigati pulsûs attractione citiùs ipse deficeret, vsumque
manus perderet, quàm iunctum opus absolueret. Igi-
tur die quadam, cum à primo diluculo vsque ad vespe-
ram scribendo laborasset, enormiter fessus, totoque bra-
chio dolens cubitum se recepit, dubius ne fortè postri-
die vlteriori scriptioni inutilis surgeret. Sub eo tædio
obdormiscens vidit felicem Rosam ad se intrantem gra-
du placido ac festiuo, vultu propitio ac læto qui terrere
nequaquam posset; & vt certiùs noscerętur quæ esset, il-
la effigie, habitu, ornatu apparuit, prout ipsam in tabu-
la scitè depictam aliquot diebus ante Scriba noster con-
spexerat. Tacuere ambo, sed Rosa leniter accedens
dextrum iacentis brachium inter cubitum ac pugnum
comiter arripuit, validè at successiuè strinxit, diuque
sic attinuit, nec nisi post moras admodum prolixas pla-
cidissimè dimisit, simulque disparuit. Euigilans Pace-
cus, ac mysterij ignarus voluebat animo quid sibi vo-
luerit hæc dulcis apparitio, quid brachij apprehensio,
quid illa diuturna & tenax constrictio? an fortè (: inquie-
bat) conscia meæ instabilitatis, & indolis, qua facile

ab

ab vna ciuitate in aliam, de Regno in Regnum tranſcurrere ſoleo, conſtantiæ me admonuit, firmitatem imperauit? Inter has cogitationum viciſſitudines ſeſe veſtiens ſenſit dextrum lacertum ſolito agiliorem, at necdum ſuſpicatus quid rei eſſet, proſequendæ ſcriptioni vtì pridie ſe denuo totum applicuit: Scripſit ab aurora vſque ad Salutationis Angelicæ pulſum veſpertinum nulla digitorum laſſitudine, nullo neruorum cruciatu, brachio leuiſſimo ac ſupra morem expedito. Agnouit ex tunc ſalutiferæ apparitionis opportunum beneficium, perrexit totos reliquos dies ſcriptioni laborioſæ citra laborem impendere, comperit infatigabile robur manui ſuæ inditum ex imaginariæ viſionis contactu virgineo, ſicque conſummauit opus bis mille foliorum, quæ amodò pauca ſibi videbantur præ admirabili ſcribendi facilitate. Finito volumine obſtupuere omnes quotquot Pacecum nouerant, eiuſque quadrum characterem feſtinè, fluidè, indefeſsè tot chartis illitum conſiderabant. Hinc ad grandiora miracula tranſeundum.

†

CAPVT

CAPVT II.

Rosa à morte in peccatorum subitis conuersionibus & obstinatione cordium emollienda mirabilis.

QVale quantumque Diuinæ omnipotentiæ molimen & opus sit Conuersio peccatoris, & quàm altè cœli terræque creationem excedat, item quando ipsa miraculosa censenda sit, legat qui voluerit apud S. Thomam 1.2.q.113.art.9. & 10. Ex his ad Rosam, celebrem Peccatorum apud Deum causidicam vt conuertantur & viuant.

Præsentatus P.F.Nicolaus de Aguero in sua encyclica ad totum Ord. Prædic. Prouinciam Peruanam (: cui tunc vti Vicarius generalis præsidebat) scripta die primo Septembris 1617. dum admirabilem Rosæ vitam, obitum, prodigia strictim suis denunciat, inter alia refert, ad solum Virginei corpusculi in feretro contactum quàmplurimos repentino compunctionis stimulo ita fuisse perculsos, vt statim ibidem coram vniuersa multitudine cœperint elatis vocibus detestari sua scelera, deplorare vitam ante actam, resolui in gemitus ac singultus, humiliari coram Altissimo in lachrymosam criminum confessionem, audiente, spectante, mirante innumera circumstantium turba. Nonnulli (: vt fit) liberioris vitæ, solo curiositatis spiritu adducti vt defunctam pulcherrimam Vir-

ginem propiùs cum alijs contuerentur in ſandapila, ad ictum primi intuitus exarſerunt in ſubitum intimumque dolorem peccatorum, rigarunt ora lachrymis, proteſtantes alio quàm venerant ſpiritu ſe iam recedere, poſthac emendationi vitæ ac emundationi morum ſe operam daturos efficacem. Forſitan idcirco prouiderat Deus pater miſericordiarum, quòd toto ferè biduo palam proſtaret in tumulo inhumatum Roſæ ſuæ corpuſculum, vt eius ſpinæ tam multis fierent in ſalutem, nam iuxta mellifluum Bernardum feliciùs numquam pungeris quàm vbi compungeris.

Mater Virginis Maria de Oliua anno MDCXVIII. xv. Februarij coram deputatis Iudicibus inter alia recenſuit, poſt exequias filiæ ſucceſſiuis interuallis ad ſe veniſſe complufculas etiam ex regularium Ordinum familijs deuotas perſonas, antea ſibi penitùs ignotas, quæ vt ſuam notoriam egeſtatem liberali aliquo ſubſidio ſubleuaturæ acceſſerant, ita ſingulæ profitebantur, hac ratione ſe mera gratitudinis tributa pendere Virgini Roſæ, cuius interceſſionibus vitæ ſuæ optimam ſe mutationē debere ſciebant, lætæ nunc alias ſe eſſe ab eo quod fuerant, eoque felicitatis nonniſi poſt imploratum Roſæ in cœleſti curia, interuentum ſe pertigiſſe aſſeuerabant. Certè operoſius & fortè rarius miraculum eſt languidum ac tepentem in Dei obſequio ſpiritum repente ad ſeria religioſæ perfectionis ſtudia erigi validèque ſuccendi, quàm criminoſum ab enormitate ſceleris ad qualemcumque frugem reuocari, ſiquidem hic plerùmq; nouit periculum ſuum, ille inertiæ ac ſecuritati altiùs indormiſcit.

Admiratione præ multis dignum eſt, quod de quodam inſigni peccatore ijſdem Iudicibus eodemq; menſe & anno ex certa ſua (vti proteſtatur) ſcientia aperuit P. F. Bartolomæus Martinez Roſę quondam Confeſſarius & Limę tunc cœnobio FF. Prædicatorum ad S. Mariæ Magdalenæ

Præfectus. Quidam profligatæ conſcientiæ vir aſſiduè quidem cum alijs viuificæ Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta frequentabat, ſed nonniſi in animæ ſuæ mortem & exitium, numquam enim toto ſacrilegæ vitæ ſuæ decurſu ritè integrèue confeſſus fuerat, ac longiſſima annorum ſerie in hoc luto computruerat. Accumulabantur ſceleribus ſcelera, at videbatur omnis occalluiſſe ſynteresis, imò in dies obbruteſcebat magis, & prolapſa vſque in profundum impietas contemnebat. Non defuit tamen aliena pietas, quæ miſerrimum Roſæ recèns tumulatæ commendaret. Mox ille quaſi ab annoſo lethargo euigilans cæpit ſentire intus ſibilum illius auræ tenuis at potentiſſimæ, qua Deus afflat corda obſtinatorum vt inſtar ceræ liqueſcant. Exhorruit infelix vbi ſe circumſpexit immerſum labyrintho tam cænoſo & ineluctabili, verùm Diuina bonitas vnà cum acutiſſimis pœnitentiæ ſtimulis miſericordiæ fiduciam ingerebat. Quid multa! generalem de totius vitæ ſuæ delictis exomologeſim amariſſimo doloris ſenſu perfecit, ex horrendis omnemque modum ac numerum ſupergreſſis flagitijs nullum ſubticuit, & conſcientiam quam callus obduxerat, timor Domini in eam emolliuit teneritudinem, vt deinceps minimos quoſque exceſſus tamquam prægrandes pauidiſſimè ſenſerit atque eluere feſtinarit.

Idem P. Martinez in eodem examine ſanctè aſſeruit, ſibi non tantùm proprio in excipiendis Confeſſionibus experimento, ſed & aliunde ex concordi plurimorum Confeſſariorum teſtimonio conſtare liquidò, poſt implo-ratum Roſæ in cœlis auxilium innumeros tum Limæ tum in vniuerſo Regno ex infima ſcelerum abyſſo emerſiſſe in portum veræ pœnitentiæ, ſinceraque confeſſione & lachrymis animam expiaſſe. Ixm ante (nimirum 11. Decembris anno 1617.) idipſum Iudicibus indicarat P. Antonius de la Vega Loayſa Societatis Ieſu, quondam San-

cti Officij Commissarius, diuersorumque Collegiorum successiuè Rector, qui & singulariter ponderandum esse monuit, hoc genus beneficij inter validiora & excellentiora solidæ sanctitatis argumenta ex communi SS Doctorum sententia meritò computari. Eidem relationi disertè in illo Tribunali subscripsere P. Fr Franciscus Nieto, & Magister Fr. Ioannes de Lorenzana, ambo Virginis olim Confessarij, de quibus supra. Consonat his per omnia P. Fr. Petrus de Loaysa, additq; duo notatu digna: primum est, paucis à Virginis obitu diebus tantam fuisse eiuscemodi conuersionum frequentiam, quòd Limæ in publicis officinis vbicumque tortilia disciplinarum flagella, setarum cingula, & variæ sortis cilicia vendebantur, subitò defecerint hæc mortificationis ac pœnitentiæ instrumenta, ob emptorum multitudinem. Alterum, quòd ipse ex plurimis ad seriam pœnitudinem tũc conuersis duas nouerat insignes peccatrices, quas probrosæ vitæ deuia nodosis inferni retibus tenacissimè implicuerant, sed ambæ ad odoriferam Rosæ famam compunctæ, eiusque validis coram Altissimi throno precibus commẽdatæ nodos impuritatis feliciter exuerunt, & in calle virtutis constantem fixere pedem. Non potuit, vti in miraculosis corporum, ita in his animarum curationibus annotandis procedi vsque ad singularia personarum nomina, imò nec decuit, sat esto Limenses alioque in vniuersa Peruana regione Sacramentalis pœnitentiæ administros communicatis generatim indicijs adstupuisse tantæ morum mutationi in populo, à die qua Rosa in Sponsi sui paradiso cæpit agere suorum ciuium aduocatam: vidisses certatim fœminas abiecto vestium luxu simplicioris modestiæ habitum domi foriſque ostentare, audiuisses in regularium peristylijs & claustris nocturno tempore per omnes angulos cruentis flagrorum ictibus pœnitentiam velut tympanistriam acediæ ac tepori bellum indi-

cere

cere, comperisses Confessariorum vbique sedilia planctu & gemitibus obsideri. Denique tam publicè notum tamque populariter crebrum fuit hoc prodigium, vt prænominatus Martinez vir grauissimus & religionis pietatisq; fama inter eximios clarus neutiquam in dicto Tribunali dubitarit iuratus asserere, videri sibi, quòd à tempore quo Peruuia nostris detecta patuit, nullus vmquam claruerit prædicator, qui tot ac tantis stimulis gentes illas ad virtutem impulerit, tamq; vniuersalem pœnitentiæ spiritum, tam luculentum deuotionis incendium excitârit. Mira res, tantùm valuisse vnius Rosæ salutiferos aculeos ad tantorum compunctionem.

Accidit (: referente apud Iudices coniuge Quæstoris Gundisalui) duas Matronas cosedere obiter ad confabulandum. Harum altera correpto qui fortè patulus adiacebat libello vidit succinctè in eo vitam, gesta, obitumq; Virginis Rosæ contineri. Cœpit ergo per otium lectitare auscultante altera; sed huic ferè euênit quod olim duobus aulicis vitam Sancti Antonij Abbatis fortuita curiositate legentibus: nam dum altera quasi fallendo tempori lectitabat, hæc velut subiectis cœlestium flammarum tædis succendebatur, sentiebat tam inusitatis at planè Diuinis ardoribus paulatim se imparem fieri, dissimulauit tamen, ne pretiosæ lectionis ignitam dulcedinem intempestiuè abrumperet. Succreuit interim flamma charitatis, nec celari vlteriùs potuit arcanum incendium, exclamauit mulier, haud assueta sic in Deo liquefieri & bullire. Mirantur ambæ, in roseis illis breuium pagellarum foliolis tantum latuisse ignitabulum, sed Rosam meritò dici *Lampadem amoris* non sat intellexit qui primus dixit Philostratus.

P. Ioannes de Villalobos è Societate Iesu, Rector Limani Tyrocinij seu Domus Nouitiorum vir in ascetica palæstra exercitatissimus de semetipso hæc recensuit eidem

dem Iudicum Tribunali: se Rosæ vltimos spiritus trahenti adfuisse prope mortem, eaque occasione clam petijsse à moribunda, confestim vbi ad Sponsi cœlestem thalamum pertigisset, satageret impetrare sibi à Numine gratuitum illud ac singulare donum quod ipse tunc mente voluebat. Spopondit intrepidè agonizans Virgo, ac paulò post quàm exspirasset comperi (:inquit) manifestis indicijs, spiritui meo donum illud ob Rosæ in cœlis interuentum fuisse mirabiliter impertitum. At Quæstor Gundisaluus sacramento affirmat, sibi fassos esse complures tum seculares tum Regulares quibus rogata Virgo idem in agone promiserat, statim ab eius felici transitu se ex superno Sancti Spiritus myrothecio sensisse arcanas cordis sui vnctiones, supernorum luminum strictaras insolitas, noui nominis calculos candidos, quos (: vt monemur Apocal. 2. v. 17.) nemo scit nisi qui accipit. Nimirū apophoreta hæc erant quæ Rosa promiserat, dum moriēs ad solemne conuiuium se dixerat euocari. Confirmat ista (: sed breuiter) laudatus supra P. Antonius de la Vega, Soc. Iesu, alijque. Sed ad emollitiones cordium obstinatorum Rosa mediatrice factas reuertamur.

Francisco & Alexandro de Coloma germanis fratribus matertera erat Maria de Xuara mulier prædiues & opulenta, sed animo in consobrinos implacabiliter auerso & obstinato. Alebat idē Franciscus suis impendijs Limæ sex cōsobrinas, & duos cōsobrinos, sed neq; illarū nec horum vlli afficiebatur pertinax fœmina, adeo vt neq; dignaretur alloquio: quinimo vbi testamentum suum condidit, perquàm studiosè cauit, ne quid vlli prædictorum (: tametsi posteriores octo notoriè indigerent) de suis facultatibus legaret, sed ne meminisset quidem. Accidit demum Francisco & Alexandro necessitas aliò tantisper proficiscendi relictis interim Limæ tot inopibus consobrinis. Hìc Franciscus suis orphanis acerbè condolens, & quò se

verteret ignorãs, Rosam vnicam suæ perplexitatis Ariadnam implorauit, inuenit; ipsa videlicet proxima ante discessum nocte Virgini (: cuius effigiem coram habebat) totam miserabilium ærumnam anxiè commendans obsecrabat, suo apud Omnipotentem cordium domitorem interuentu emolliret saxeam illius auersi cordis duritiem, sanguinis ac humanitatis sensum obstipæ materteræ inderet, innocentibus ac pauperiei lubricitate periclitaturis succurreret. Mira res: postridie summo manè Franciscum matertera accersit, quem toto xviij. annorum spatio videre noluerat, venienti exposuit noctem se duxisse inquietissimam, tristem, insomnem, iugiter sibi ante oculos obuersante suorum consobrinorum desolatione; quos considerarat omni humana ope tam indigos quàm destitutos: itaque domum quantocyus repeteret, totam horum calamitosorum cateruam in conspectum suum adduceret, velle se omnes amplecti ex ordine, domique suę honestè alere.

Insuper Francisco iniunxit, vnà publicum Notarium aduocaret, aliud se coram eo testamentum rescisso priori condituram. Franciscus tot simul gaudia non capiens, inque matertera matrem Rosam tacitè deuenerans paruit festinus & lubens, cateruam miserabilem adduxit, hic itũ in oscula, in dulces lachrymas, in teneros amplexus, recipiuntur in domesticum contubernium octo inopes, mutatur è vestigio inofficiosum testamentum, consobrinæ cum consobrinis totius opulentiæ scribuntur ex asse hæredes; ipsi denique Francisco (: nam ordine presbyter erat) Capellaniæ titulo 140. Patacones (: quos vocant) in annuum reditum assignantur certis ædibus trãscriptis in hypothecam. Rosis ad corda subigenda, mulcenda, concilianda vim philtri inesse obscurè innuit Dioscorides, clariùs ostendit Rosa nostra Limana.

Ludouica Barba nil minùs versabat animo quàm candi-

didum S.P. Dominici assumere habitum. Eius confessario Rosa dum vixit, aliquando prædixerat certòque asseuerarat, Ludouicam omnino illomet habitu fore amiciẽdam, imò hunc ardentissimè ambituram. Hoc vbi Ludouicę ex ore sui Confessarij innotuit, cœpit vaticinij euẽtũ anxia metuere, habitũ ipsum cordicitus abhorere: imò si qua eminus illius suscipiendi aut præteruolaret mentio aut illaberetur cogitatio, velut ad Medusæ conspectum obrigescebat pauida, repugnabat animo, cor obdurabat. Interim Rosa clausit extremum diem, & quasi mors vatis mors esset vaticinij, cœpit Ludouica euacuare inutilem metum, secura numquam suæ menti incidere posse huiuscemodi propositum, faciliùs Poëtarum fabulosas metamorphoses quám talem obfirmati sui cordis mutationem reipsa euenturam. At fefellit mulierem ipsa resistendi fiducia ac pertinaciæ certitudo: ecce enim subitò à morte Virginis elanguit illud contumacię robur, euanuit annosus horror, patuit vltro cordis ianua cælesti inspirationi. Exclamauit cum Paulo, *Domine quid me vis facere*? Inde Rosæ sepulchrum adijt, Virgini causam supplex commendauit, obtineret sibi à Sponso salubrem electionem illius status qui maximè ipsam aptaret Diuinis obsequijs, promoueret in via æternæ salutis. Nec mora, exaudiuit Ludouicam Rosa, Rosam Deus, ac repente illius cordi impluit ignitum at peregrinum desiderium sacri habitus Dominicani. Aestuauit repente mulier, bullijt, arsit illo affectu quem semper fugerat, & si vmquam timuerat de eo vel leuiter cogitare, grauiùs nunc timebat pij propositi exequendi opportunitatem sibi aut elabi aut retardari. Discruciabatur suspicioso angore, quasi non posset appropinquare felix hora, quæ ipsam voti cõpotem efficeret. Igitur Confessario suo eminus conspecto festina accurrit, cor effudit, multisque lachrymis obtinuit accelerari gratiam, qua confestim adhuc illamet

die

die in numerum Sororum Tertiariarum adlegeretur, assumpto nomine *Ludouica de S. Maria*. Porro vt primùm in candido S.P.sui Dominici habitu se circumspexit, solatijs ex alto copiosis tota permaduit, nec sufficiebat explicare animi sui contentissimam voluptatem, hoc vnum dolens, quòd tantæ felicitati diu obstiterat corde pauido & obstinato.

Ludouica de Mendoza coniux Alphonsi Gonzalez de Sancto Martino paulò post Sanctæ Virginis obitum videns eamdem populariter tot encomijs celebrari, incredula, seu pro fœminea resistendi dulcedine seu pij affectûs contumaci algore fidem sanctitatis eius concipere aut nequibat aut nolebat. Quantulum enim (:cogitabat) perfectionis gradum spatio vitæ tam exiguæ assequi potuit fragilis puella annum ætatis trigesimum primum vix nuper egressa? vnde Rosæ inter plebeios natæ & educatę, manuum suarum labore sustentatæ, in seculari domo domesticè moratæ ac mortuæ tantarum virtutum schola patuit, aut scala tam sublimium contemplationum in promptu fuit? clament miracula, at Ludouica dubitabat, acclament populi, magis ipsa obsurdescebat: ergo quæ ita cor suum ne crederet obloricarat, validiori pulsanda fuit ariete vt se dederet. Repentino angore correpta est vt manibus pedibusque se putarit demutilatam; neque id satis, grauiorem sensit in suo spiritu procellam, caligo, pauor, tempestas mentem obsederant, cor turbatum quodam velut terræ-motu succutiebatur. Hìc demum illa euidenter agnoscens ab vnica sua pertinaci incredulitate hos esse paroxysmos, subitò manus dedit, duritiem posuit, animoque trepidè in Deum eleuato supplex protestata est, se credere, se corde toto fateri, quòd Rosa verè Sancta sit. Et en repente conquieuit horrida commotio, siluit tempestas, redijt serena tranquillitas. Sic pro

Sponsæ honore zelabat ille Sponsus cui venti & mare obediunt. Verùm à spiritualibus ad corporalia Beneficia tandem hìc descendendum.

CAPVT III.

Rosæ defunctæ attactu, odore, veneratione, mors, morbi, pericula depelluntur.

TAmetsi P. Antonius de la Vega Loaysa Soc. Iesu in suis facundissimis Responsis diserte ac sæpius monuerit deputatos Iudices, totam Rosæ vitam à primis incunabulis vsque ad extremum halitum continui perpetuique *Miraculi* loco censendam atque habendam esse, attamen visum ipsis progredi ad specialiora, quæque micuere post eius vitam in beneficio alieno.

Primum in his meritò sibi deposcit locum resuscitatio mortuæ filiolæ semestris, Magdalenæ de Torres. Huic pater erat Gregorius de Torres agricola, mater Ioanna Michaela, ambo victitantes opere rustico in suburbanis Limæ ad viam *Melambò*. Hi dum anno 1627. mense Octobri prope Vrbem rusticabantur in prædio Balthasaris de la Cona, ibidem febris cum diarrhæa tenellam filiolam inuasit, demum & extinxit inter materna brachia. Nil profuerant adhibita pro illius ætatis captu remedia, nil

matris

matris ſolicitudo & lachrymæ, charæ prolis animulam mors delibauit in vlnis afflictæ genitricis. Iacuit ab illo veſpere vſque in claram poſteræ diei lucem exanime corpuſculum, ſine calore, ſine motu. Iam ad effodiendum tantillo cadaueri ſepulchrum paratus adſtabat ſarculus, comportabantur floſculi nectendi in modicam corollam. Sed mater ipſo noctis illius conticinio memor aliquid penes ſe eſſe reliquiarum quæ Roſam attigerant, inopiæ ſuæ ſcriniola excuſſit, particulam veſtis cum ramuſculo Gineſtæ (: cui Virgo olim indormierat) inuenit: cum his properauit ad algidum cadauer, cę pitque longis & anxijs precibus Roſam inuocare in auxilium, denique fide iam robuſtior ac velut Roſæ viuificos è reliquijs odores p rolicitura, patellæ carbones, his ramuſculum & alterius particulæ aliquot filamenta impoſuit, mox defunctam filiolam ſuffumigauit. Fumo viui occludunt oculos, mortua aperuit, nam ecce illo momento quo ſuffitus infantem attigit, hæc reuixit; & diductis ocellis quos dolens mater pridie occluſerat, lætam reſpexit. Interfuere ſpectaculo infantis pater, ſoror, aliuſque iuuenis, qui iunctim in genua prouoluti, ſuoque gaudio ac ſtupori impares ſublatis in cœlum vocibus laudarunt Dominum in ſua Roſa tam odorifera. Interim paruula Magdalena pauxillo aquæ, cui mater puluerem ſepulchri B Roſæ inſperſerat, auidè epoto ſana conſedit vbi ſupina iacuerat, nec præteritæ infirmitatis vllum in ea ſuperfuit veſtigium.

Anno 1631. Antonius Bran mancipium Dominæ Ioannæ Barrettæ decumbebat ex febribus & angore pectoris, iamque per tres menſes & ampliùs morbi contumacia variorum medicamentorum vim omnem eluſerat, ac parum ſpei reſiduum erat. Obſeruabatur ab vxore & conſobrino, qui dum noctu circa infirmum excubabant, repente notârunt ambo Antonium iacere ſine motu, ſine reſpiratione vlloque vel minimo ſigno vitali: inuocabant

ægrum ex nomine proprio, vellicabant, pulsabant, sed nonnisi responsa mortis extundebant à corpore iam gelido. Vxor horrore ac mœrore grauis cucurrit ad heram, & cum eiulatu breuissimè indicauit maritum suum efflasse animam. Exterrita Domina lecto exsilijt (: nam iustè media nox erat) cumque D. Ludouica Baretta sorore sua germana ad Antonij cubile properauit, illic Antonij cõsobrinus ad caput lectuli plangebat mortuum, & intrantibus fœminis mœsta voce occurrit: nolite (inquiẽs) vos incommodare, iam enim Antonius noster spiritum reddidit Creatori. Accedit propiùs Ioanna, explorat, tangit, occlamat; sed vt extensum, frigidum, rigidum inuênit, velut suæ iacturæ sat certa sorori dixit: *iam & hunc mihi seruum tam vtilem & necessarium Deus abstulit, sit nomen eius benedictum*. Inde conuersa ad caput lectuli vidit appensam Venerabilis Rosæ chartaceam imaginem ex ijs quæ Romæ superiorum permissu excusæ & in Indias delatæ fuerant. Hinc ingenti concepta fiducia cœpit inuocare Rosam sonoris vocibus, ac liberè flagitare resuscitationem sui mancipij. Mox correptam imaginem reuerenter pectori iacentis imposuit, cumque tribus reliquis ibidem tristi silentio euentum exspectauit. Sic horæ dimidium tacitis circa lectulum votis exactum est, cum ecce Antonius, qui integro duarum horarum spatio algidus, pallidus, immobilis iacuerat, alto cum suspirio (: quale admodum lassorum esse solet) oculos aperuit, circumspexit, ac miratus heram illo noctis incommodo tempore sibi adstantem, interrogauit quid rei ageretur? mox percepto quid acciderat, animatus consedit in lectulo, nec solùm incolumem, sed & sanum se vegetumque sensit, nec febris deinceps redijt: attamen vrgentibus quæ aderant fœminis medicinam ante præparatam tametsi iam superfluam sumpsit, quieuit, ac post biduum lecto doloris valedicens Rosæ sepulchrum adijt, totumque ibi

diem

diem in gratiarum actione transegit.

Elyzabeth Duran vidua Iacobi Carlos à multo tempore siccum & inutile brachium gestabat fascijs obuolutum, cuius non solo inerti pondere sed & iugi dolore vexabatur. Vt ergo audiuit, Rosæ virgineum corpusculum in Aede FF. Prædicatorum feretro impositum parari ad sepulturam, plena fide, ac duabus stipata filiabus eò properauit vt potuit, circumfusæ multitudini vltro se inuoluit, si quo modo ad tumulũ Virginis penetraret: peruênit, filiabus alijsque viam aperientibus, ijsdem auxilijs ægrè in tumuli gradus eluctata brachium vultui Rosæ bis terue applicuit, mox eodem temporis puncto exclamauit: *euge brachium meum sanatum est, reuixit brachium meum*. Vtque miraculo fidem faceret, lacertum tum quaquauersus iactauit expeditè, viuidè, & celeriter, spectante ac plaudente confertissimo populo. At præ omnibus vehementiùs obstupuit Melchior de Amusgo Medicus, qui in turba fortuitus aderat, multoque tempore diuersas sed frustraneas mulieris brachio medelas applicuerat, fassus illud humanitus curari non potuisse. Porro Elyzabeth successu læta exinde per complures annos palam visa est brachio suo vti ad quæuis officia, quasi numquam languisset. Miraculum istud inibi tot habuit testes quot Rosa tunc in suo feretro spectatores.

Licentiati Didaci Ayala seruus Aethiops (: nomen expressum nusquam reperi) dextri brachij manusque vsum ex plica & neruorum attractione dudum perdiderat; audita fama defunctæ Virginis ad Ecclesiam Sancti Dominici cum alijs contendit, Rosæ precibus se commendauit, statimque in signum obtentæ sanitatis brachium altè sublatum & exporrectum toto templo circumtulit reiectis vetustis pannorum inuolucris; spectabat vniuersus populus, & dum hinc vna vox omnium erumpit in publicas Dei laudes, dum inde mixti consurgunt gra-

tulan-

tulantium clamores, nonnulli qui ſeruum familiariùs nouerant, manum eius feſtiuè arreptam deoſculati ſunt coram turba, piaque curioſitate luſtrabant vetuſta ſigna, vbi attractio manum Aethiopis cum brachio in plicas tenaciſſimè quondam curuauerat.

Verùm à dextro ad brachium ſiniſtrum. Presbyter Georgius de Aranda Valdiuia ante Clericatum in bellis Chilenſibus contra Infideles complura ſiniſtro brachio exceperat vulnera, quæ deinde malè curata paulatim ſaniem, conuulſiones, tumores attraxerant, vt iam præ inflatione brachium neque extendi potuerit nec plicari. Vſque in digitos proſerpſerat moleſtiſſimus tumor, vt afflictiſſimus Sacerdos in Miſſa nec Diuinam hoſtiam commodè ſatis tractare, nec ſine alterius brachij ſuffulcimento alterum potuerit eleuare. Igitur ipſo die quo Roſa ſepulta fuit, ſub veſperam à Religioſo germano fratre adiutus irrepſit in ædem Capitularem, orauit ad ſepulchrum Virginis, implorauit opem, ſubitòque obtinuit: nam repente frigido ſudore madidus, dum ſucceſſiuè digitos, manum, brachium motu leniſſimo pertentat, omnia ſana, vegeta, flexilia reperit. Mox religione ac lætitia tremulus in Eccleſiam (: vbi tunc fortè P. F. Chriſtophorus de Azeuedo Prior Panamenſis cum plurimis ſecularibus ſubſtiterat) ſe proripuit, ibique coram Altari SS. Roſarij elatis vocibus in gratiarum actionem procubuit. Accurrunt ſpectaculo qui propiores aderant, atq; inter hos Bartolomæus de Toro Regius tabellio. Nec multùm rogari ſe paſſus Georgius, coram his (: & pleriſque notiſſimus pridem erat tum ipſe tum brachij ſui ſtupor) fideliter totam rei ſeriem expoſuit: ſimul rogati Notarius & teſtes, priuſquàm aliquid in tabulas referretur, miraculum penitiſſimè explorarunt, iuſſerunt Georgium in pedes ſe erigere, inſpexere brachium omni tumore liberum, quod presbyter ſurſum, deorſum, dextrorſum, læuorſum & in

omne

omne latus pari qua dextrum agilitate rotabat ſine dolore, manum aperiebat claudebatque promptiſſimè, digitos ſtringebat, diducebat, motitabat celerrimè, nec quoad vixit, in his vllum priſtini languoris veſtigium notauit.

Alphonſus Diaz mendicus toti Limæ tunc notiſſimus humili nixus fulcro, manumque & pedem ex attractione inutiles per ſolum trahens non gradiebatur ſed ſerpebat humi, ſtipem per domos flebiliter quærens. Hic ipſa die qua Roſam ſepulturæ foſſa operuerat, ad Aedem S. Dominici anhelus venit, in ea aliquãdiu amariſſimè lachrymatus ac de loco ſepulturæ ſciſcitans, demum vt potuit in aulam Capituli prorepſit, Roſę ſepulchro pronus incubuit, per horam ſic orauit, gemuit, fleuit, denique ſudauit, ignarus ſe iam curatum eſſe. Superuenit is cui cura erat Virginis ſepulchrum latere coctili obtegere: iubet Alphonſum loco abſcedere, negat iſte ſe poſſe, contendunt ambo, ſed prior ille integris viribus Alphonſo robuſtior hominem circumplectitur, & repugnantem abſtrahit, ſenſimque at molliter in pedes erigit. Hìc primùm ſenſit Alphonſus ſe curatum eſſe, nihilominùs ob longam ſtandi deſuetudinem proximo parieti acclinis breuiterque miratus ſeipſum erectum ac ſine fulcro, ſimul in clamores ſimul in lachrymas erupit, iubilans atq; vociferans: *Benedictus Deus, valeo, ſanus ſum, quod à quatuor annis circiter numquam potui nunc poſſum, meis inſiſto talis, plantas quæ terram noſſe deſueuerant, humi nunc figo; laudetur Dominus in Sanctis ſuis.* Interim toto corpore ſudabat adhuc, & quia ſub plantis pro callo mollior caro ſuccreuerat, terram paſſibus nonnihil ſuſpenſis calcabat: idque alij infirmitatem rati euntem ſubiectis brachijs iuuare nitebantur. Renuit ille, proteſtans, ſe iam ſibi abundè ſufficere. Fit concurſus, & inter plaudentium hymnos Alphonſus in Eccleſiam reducitur ſpectandus

ab

ab omnibus. Proceſſit grauiter, qui numquam aut feſtiuior aut ſpectabilior ambularat.

Dum Roſæ cadauer proſtabat in tumulo, adrepſit puer Aethiops duodēni maior, ac de attractorum pedum vitio quàm de nomine per vrbem notior; dumque ſub feretri tabulato orat, (: ſiquidem nec palmum à terra ſe erigere, nec ad ſacri corpuſculi attactum in gradus potuerat eluctari) repente prodijt alacer, erectus in pedes, quos ante nonniſi reptans miſerrimè per terram traxerat, dum nequidem grallis vti, ſed dimidio corpore dumtaxat ſolum verrere licebat. Exſilijt deinde ſanus, medijſque ſe turbis fidenter immiſcuit, Roſam identidem ſuam liberatricem altis vocibus inclamans. Inde per octiduum viſus eſt quotidie adire ſepulchrum Virginis, ad gratias palam & ex debito perſoluendas.

Huius exemplo alius puer itidē Aethiops ſimillimaq; pedum inualetudine calamitoſus (: niſi quòd grallis vtcumque ſe librabat à terra, non tamen à parietum ſubſidio) poſt humatum Roſæ funus acceſſit, iuxta foſſam in angulum Capitularis aulæ ſe proiecit, orauit, & vltra duarum horarum ſpatium ibidem ſupplex accubuit; tandem in conſpectu multitudinis quæ aderat, lentè ſe erexit, vociferans: *Sanus ſum, videor mihi poſſe incedere, ſentio tibias meas carere impedimēto, quinimò in curſum pruriunt*. Reſpondit quidam ex vicinibribus: ſi ita eſt ſurge in pedes, ambula, & obtentæ gratiæ fidem facito. Nec mora, neglectis grallis ſurrexit puer, ſtetit, ambulauit, neque præ lætitia ſeipſum capiens ſubſilijt, tripudiauit, denique turbam denſiſſimam rogauit, tantiſper in partem ſecederet, ſibique ſpatium currendi daret. Obtinuit, ac ſuſque deque per aulam ceu leuis caprea cucurrit. Vix ſuis credidere oculis qui puerum antè nouerant, attolluntur in ſublime voces laudantium Deum, accurrunt Religioſi, abducunt puerum in Eccleſiam, totoque

per-

personant templo canoræ gratiarum actiones.

Ioannæ de Castillo Viduæ filiolus erat bimus Franciscus Fernandez de Sigura, catalepticis palpitationibus ab anno integro frequenter ac periculosè diuexatus. Cassa & irrita fuere humana remedia, donec recursum fuit ad Rosam tunc recèns tumulatam. Huc igitur afflicta mater paruulum suum detulit, ad sepulchrum stitit, orauit. Filiolus interim vltro se sepulchro instrauit ore prono, ibidem mox hilarescere cępit, cumq; post sesquihoram interrogaretur à matre, num iacendo lassus erigi vellet ac abduci, petijt adhuc paulisper ibi relinqui. Demum surrexit sponte, sanitatis indicijs lætus, neque ex eo tempore vsque ad ætatis suæ annum 17. (: quo vnà cum Matre hæc apud Iudices Apostolicos testificatus est) hac aut alia quacumque infirmitate impetitus fuit.

Rufina Braua filiolum genuerat Petrum Tamayo: vix quintum-decimum à natiuitate dieminfans attigerat cum deprehensus est hernia miserabiliter laborare. Magis in dies laxabatur lacerum peritonęum, propendebant viscera, nec nisi magno labore atque periculo retrudebantur introrsum mox iterum proditura. Vagiebat continuò paruulus tanto dolori impar, ac sæpè toto triduo nauseabundus vbera nutricis omnino respuebat. Biennium ferè applicandis remedijs insumptum est magno impendio, profectu nullo. Denique biduo postquàm Rosam vita functam terra exceperat, ad illius sepulchrum delatus ferè per duas horas quietus insedit, dum Mater cum cognatis fœminis in Templo hæsit Deo & Virgini Rosæ sobolem commendans. Redditus Matri filiolus occluso reticulo visceribusque repositis inuentus est sine hernia, solùm in beneficij memoriam conspicua remanserat cicatrix, quæ tamen etiam firmabat reparati peritonęi integritatem ne ampliùs rumpi posset.

Petro de Vega grauiter à quatuor mensibus filiola

quinquennis decumbebat ex febribus, neque mitius deuenustabat paruulam asperrima quædam morosæ indolis conditio cum annis in vitium periculosè adultura. Hanc febrientem parentes anxij detulere ad tabulatum vt Rosæ nondum sepultæ virgineum cadauer attingeret: attigit, statimque pulso febrili paroxysmo coram omnibus conualuit, nec relata domum nouis morbi accessibus tentata fuit: quin & illa congenita indolis asperitas eodem simul correcta miraculo in summam transijt mansuetudinem & suauitatem.

Videbatur his prodigijs Rosa clamare de tumulo: *sinite paruulos venire ad me*. Veniebant vtique, ac certatim porrigebantur de manu in manum vt ad salutiferum Rosæ contactum infirma pertingeret pupulorum innocentia, cum salute ad suos reportanda. Inter hos Fraciscus Cardoso nouem mensium tenellus infans cõtinua febrium vicissitudine à tribus mẽsibus nunc rigẽs nũc æstuãs, subitò vt sacro cadaueri admotus fuit, planctũ simul & febrim posuit mirãte populo. Neq; id solùm, sed & postridie Aethiopissæ ancillæ vlnis implicitus infans nutu gestuq; indicauit velle se in terram deponi: vix plantulis humum attigerat, cum cœpit ambulare solus per atrium, neque ab illo die indiguit ope aut vlnis baiulæ. Nimirum tantas pridie vires adhalauerat Rosa puerulo tam diuturnis febribus cocto & medullitus exhausto. Certè ex ore infantium & lactentium perfecit sibi laudem. Ad adultos reuertamur.

Anno ante Rosæ obitum Petrus de Vega lapsu præcipiti ac graui luxarat iuncturam ossis in scapula, simulq; exinde vsum brachij ex ea parte amiserat, nec nisi ad dolorem & onus lacertum sibi superesse iugiter querebatur. Demum nocte quadam recordatus, sibi in domo esse Rosarium, quod paulò ante in feretro exanime Rosæ corpus attigerat, illud vbi acutior doloris sensus erat deuotè ap-

pli-

plicuit. Illico ceſſauit cruciatus, quietè obdormijt Petrus, ac manè euigilans aduertit inutili brachio redijſſe vires, quæ nullo alio adhibito remedio ſic creuere, vt intra dies pauciſſimos perfectè conualuerit, nullumque inter ſiniſtri ac dextri brachij agilitatem ſenſerit reſiduum diſcrimen. Eumdem Petrum alia vice inuaſerat iſchiadum atrox tormentum, ac ſimul dolorifica inflatione tumuerat altera tibiarum: Preſſus his malis nec cibum ſumere nec ſomnum capere infelix potuit. Tandem Roſæ & Roſarioli ſui memor loca dolorum offricuit, quieuit, poſteroq; diluculo expergiſcens vndequaque ſe ſanum inuenit, tibiæ verò moleſtus tumor ita deſederat, vt iuraſſes hanc numquam tumuiſſe.

Helenam Aethiopiſſam Ioannis Merini mancipium continua & copioſa ſubnaſcentium lumbricorum (: quos vocant *de Guinea*) ſcaturigo ſeptenni fluxu ita viribus, egeſto cruore, exeſis viſceribus exhauſerat, vt actum de illius vita omnino putaretur, maximè quatriduo ante Roſæ obitum, quando tot morbis ardentiſſima febris & (: mortale ſignum) inflatio talorum ac tibiarum acceſſerant. Toto ſeptennio omnifaria tentata fuere medicamina, ſed hæc morbum irritando noua in dies pernicie non ægram ſed ipſam ægritudinem adiuuuabant. Denique hera vtiliſſimi mancipij iacturam non ferens Helenæ ſuaſit ac perſuaſit, ad Roſæ biduùm ante ſepultæ monumentum *Nouenam* exigeret; ita nouendialem cum certis precibus ſtationem vulgò appellant. Infirma vitæ ac valetudinis percupida maiori animo quàm viribus aggreſſa eſt opus, at quarto mox die ſe perficiundo imparem proteſtata eſt: nam diuturno laſſata morbo, exanguis cruentis & crebris egeſtionibus, peruſta febri, deſtituta anhelitu, pedibus tumidis adire ſe poſſe reliquis diebus Roſæ ſepulchrum omnino diffiderat. Nihilominùs hinc ſpe inde hera animante reſumpſit ſpiritum, ac reſiduis diebus

acceſſum quamquam difficillimum continuauit modo quo potuit, nullo interim conualeſcentiæ ſigno vel eminus comparente, quin potiùs maiorem in dies lumbricorum vim effundebat cum ſanguine. Donec tandem vltima nonæ diei ſtatio ad Roſæ ſepulchrum in momento ſimul vniuerſam tot morborum cacochimiam fũditus abſterſit. Redijt domum Helena planè altera, nempe lumbricis ad vnum vacua, pedibus ſana, febrium ignara, ſanguine, vigore, corpulentia mirabiliter inſtaurata, nulliuſque deinceps ex his ſymptomatis conſcia valetudinem poſſedit integram ac diuturnam.

Nauigabat cum P.F.Dominico de Leon Ord.Præd. famulus & comes itineris Ioannes annorum 14. adoleſcẽs, oppreſſus quartana febri, quam ipſa deinde maritima iactatio periculoſiùs accenderat, vt die quadam paroxyſmi violentia animam puero extudiſſe crederetur: nam ſubito clamore Dominicus ex ſuperiori nauis tabulato deorſum vocatus vt moribundo ſuo famulo adſiſteret, dum in opertum nauigij ſinum deſcendit, obuium habuit virum coniugatum Franciſcum Flores, qui Ioannem iam exſpiraſſe aſſeuerabat. Perrexit tamen ſolicitus Pater, at famulum ſine loquela, colore, ſpiritu ſupinum & immobilem reperit, dubius num viueret, pluries vtramque iacentis auriculam validis clamoribus tentauit, at fruſtra ſe vitalia ſigna exſpectare videns ad Roſæ confugit præſidium, vitam puero ſupplex petijt, Nouenam promiſit: & ecce illo momento reſpirauit Ioannes, reſedit, cibum ſimpſit, attonitis qui ſpectaculo interuenere viris religioſis P.Agnello de Oliua Soc.Ieſu, P F.Laurentio de Texeda Ord.S.Franciſci, & ſecularibus vtriuſq; ſexûs non paucis. Stupuere quotquot in naui erant, præſertim vt viderunt paulò poſt comparentem in ſuperiori tabulato ſanum, incolumem ac ſine humano remedio integræ valetudini reſtitutum.

Beatrix Gaues continuò quadriennio vexabatur moleſtiſſimi humoris iugi ſtillicidio, idque remedijs peiùs irritatum ſpem curationis ſuſtulerat. Ergo inops conſilij penetrauit cum reliqua turba in ædes Quæſtoris Gundiſalui, vbi tunc Roſa proſtabat in feretro iam-iam efferenda; illic ſe Virgini toto cordis affectu commendauit, loculum tetigit, domum ſana redijt, nec vmquam deinceps ea de fluxione ſe ſenſit infeſtari.

Anno poſt Roſæ felicem tranſitum Fr. Ioannes Miguel Ord. Prædicatorum cauſa Oeconomiæ ac negotiorum obequitabat vallem *de Xauxa*, ſed tranſeuntem iuxta paſcua vaccarum circa locum *Veraſtiguì* improuisò erumpens Taurus ferociter inſecutus eſt. Extimuit, adactiſque calcaribus fugam inijt Ioannes magnis vocibus periculum ſuum Deo & B. Roſæ commendans; at Taurus velocior iam prope aderat, nec vltra quindecim paſsùs diſtabat ab homine. Perditus erat nî Roſam denuo & multò ardentiùs inuocaſſet. Mira res, ad Roſæ nomen immanis bellua ceu fulmine retroacta ſubſtitit, Ioannem laſſitudine ac pauore exanimem toruè intuens, nec loco ſe mouit, donec is procul abijſſet.

Eidem aliud ſed lepidius accidit in amne qui locum *Miſque* præterlabitur & piſcibus (: maximè autem Bocis ſeu candidioribus mœnis) abundat. Huc ille cum ſocio religioſo F. Hieronymo Iambrano alioque Indo piſcatum ierat. Iaciebant pariter ſua retia Hieronymus & Indus, atque hic prædam aliquam traxit, ille vacuo reti adfremuit. Hortabatur Ioannes vt iterum iaceret, & ad ſingulos iactûs elata voce *eya* inquiebat *in nomine benedictæ Roſæ cadat feliciter*. Parebat Hieronymus ſed non piſces, ſiquidem plus quàm duodecies iacto reti nullum prendidit. Hìc Ioannes id quod erat ſuſpicans, *obſecro* (: ait) *mi Hieronyme dic liberè, nonne cor tuum hæſitat incredulum circa ſanctitatem Virginis Roſæ?* affirmauit ille, ſubſtoma-

machans tot certos extare Cœlites quorum nomini vtiliùs dicari potuiſſent hi iactûs, nec ad incerta nomina fuiſſe confugiendum. At Ioannes replicuit: *Tu verò mi frater de ſanctitate Roſæ fidem indubiam fac concipias, ſicque in eius nomine iterũ at ſeriò rete immerge, & mira conſpicies*. Fecit, iecit, ac ſubitò Bocarum & *Armadillorum* tantam vim traxit, vt pondus impleti retis vix potuerit ſuſtinere.

Liceat hinc breuiſſimè diuertere ad piſcationem hominum. Anno 1630. intra Limenſe Sanctæ Claræ Monaſterium ancillabatur Chriſtina Angela, inuitum mancipium. Contigit, huic ad fugam patuiſſe fortuitò poſticum cœnobij, quo ceu elapſus naſsâ piſciculus tacitè ſe proripuit, & foris in Vrbe ſe occultauit. Raphaëla de Eſquiuel monialis tunc ianitricis munere fungebatur, quæ fugæ iſtius damnum, offendiculum, dedecus vnico ſimul confuſo metu complexa, cum poſt plurium dierum quæſtionem profuga nuſquam reperiretur, ad Roſę opem confugit, ſuamq; illi commendans anguſtiam, Monaſterio perditum mancipium reſtitui flagitauit. Porro eadem nocte Raphaëla per ſoporem vidit Roſam candido amictu facieque præfulgida glorioſam, dicentem ſibi: craſtino manè Chriſtina recuperabitur. Monialis à gaudio pulcherrimæ viſionis euigilans, iterum (: concepta iam ingenti ſpe) Virgini rem deuotè commendauit, rurſumque dormiuit. Manè facto ancilla circa horam quintam antę meridiem inuenta, reprehenſa, reducta eſt.

Non minori quamquam diſſimili Roſæ beneficio rem amiſſam germani fratres Alexander & Franciſcus de Coloma recuperarunt. Quingentorum coronatorum cenſum annuum Guamangenſi Sanctæ Claræ Monaſterio ritè perſoluerant, ac de more apocham ſolutionis teſtem ab Oeconomo receperant. Poſt interuallum temporis illudmet debitum rurſus exigitur, obtendunt ſolutionem

germani fratres, quæritur apocha, sed nusquam apparet. Certus erat Franciscus illã se reposuisse in tali loculamẽto sui scrinioli, extimuit ne forsan inde aliena fraude subtecta disparuerit; itum redîtum centies ad idem scriniolum, chartæ omnes sigillatim excussæ, protractæ, repositæ, aderant omnia præter apocham; Anxius itaque Franciscus breui oratione recurrit ad sibi notissima Rosæ præsidia, dehinc spe plenus Alexandrum rogat, noua vltimaque diligentia scriniolum oculis vndequaque peruadat: respondet iste, operam perdi. Instat alter; flagitans suo id saltim dari solatio vt iterum quærat. Quæsiuit obiter velut re desperata, & ecce in illomet loculamento vbi ambo toties quæsierant, supra reliquas scripturas in propatulo reperitur Apocha pulcherrimæ inscriptioni peregrinæ manûs decenter inuoluta, non secus ac si illo momento clam ad scrinium fuisset relata. Sed reuertendum ad valetudinaria.

P. Fr. Didacus de Arrasia Ord. Prædicatorum è Panamensi ad Limanum Conuentum in summo æstu proficiscens ex mutatione climatis duplicem tertianam contraxerat, quæ ipsum per compendia breui stitit in mortis vestibulo, iubente Medico accelerari Sacramenta, maximè quia & venter infirmi ex nimio aquarum hausta altùm extumuerat, & quidquid medelæ seu ventri seu febri adhibebatur, morbum augebat. Itaque ægrum extremi periculi admonuit P. Magister Fr. Gabriel de Zarate tunc Prouincialis. Verùm Didacus occultè supplices ad Rosam preces, ad Deum vota conceperat, iamq; altiùs spe salutis quã aquis tumebat. Tentãdum supererat vltimum subducendo ventri remedium sed violentum & acre, cui perferendo Didacus se parem fore idiffidens Rosam denuo ac instantissimè implorat. Et ecce omisso illo remedio detumuit venter, abscessit duorum mensium possessione

sione radicata febris,& cum stupore omnium Didacus ad vota sua implenda lætus exilijt.

Isidora de Montaluo ætate grauis insuper ab octo mensibus grauabatur febri continua & admodum violẽta. Negabant Medici, vetulam tot annis onustam ac viribus effœtam per methodica remedia morbo liberari posse. Ergo ab ijs derelicta ad Rosam pro vita ac valetudine appellauit,& illo temporis puncto integerrimè conualuit, diuque incolumis superuixit.

Iosepham de Torres torrebat toto corpore volaticus ignis ex putrido sanguine febribus inflammato: surgebant vndique lucentes bullæ, triumque hebdomadarum spatio infirmam eò adduxerant, vt coram domesticis sine loquela sine arteriarum pulsu iacens immobilis putaretur efflasse animam. Circumstantes exterriti Rosam pariter implorarunt, obtineret Iosephæ spatium quo saltim accito iam Sacerdoti possit sua peccata confiteri. Verùm plus Rosa præstitit quàm rogabatur: nam subitò ægra in se redijt, exomologesim ritè peregit, ac breui integram valetudinem recuperauit.

Mariam Indam puellam duodennem è Chilensi Regno oriundam, ac Limæ in Monasterio Incarnationis famulantem rigores, tormenta stomachi,demum & spasmi, gutturis angustiæ, conuulsiones eò redegerant, vt nec cibo potuue refici, nec minimum quid potuerit deglutire. Desperata à Medicis muniebatur vltimis morientium Sacramentis. Verùm sub ipsa extrema inunctione à presbytero & monialibus admonita fuit, Virgini Rosæ angorem fide ac affectu quo posset maximo commendaret. Paruit, ac sine alio quocumque humano remedio cœpit ex illo momento conualescere, intraque pauculos dies ad consueta sui famulatûs officia redijt.

Antonio de Vmbela operario annosa paralysis brachium

chium manumq; attraxerāt, vt nullis vmquam remedijs potuerint explicari. Auditis quæ ad Roſæ ſepulchrum quotidie coruſcabant prodigijs, eò demum ſe contulit, brachium ſepulchro impoſuit, breuiter orauit, ſtatimque manum diu clauſam ſuauiter aperuit, mox & brachium explicuit, ſuæque artis exercitia ſanus repetiuit.

Mariam Sanchez nouennem fortuitus in terram lapſus ita affixerat, vt exinde attractis tibijs, omniq; erepto pedū vſu nec ſtare nec ſedere vſquam potuerit, quin continuò iacendum fuit in lectulo. Totum triennium fruſtra datum remedijs. Demum vterque parens Nouenam ad Roſæ ſepulchrum promiſſa filiolam eò faciunt deportari ac virgineo monumento pronam inſterni. Adueniens nonus dies puellæ ſalutem parentibus gaudium attulit, nam vt ſepulchro de more incubuit, repentè ſana in pedes ſe erexit, ambulauit, cucurrit ad patrem, qui manu apprehenſam diu circumduxit per Clauſtrum, inde domum. Præcurrebat vltro filia, quaſi numquam pedibus languiſſet.

Maria Farfan triennis puella, dum anno 1617. indigeſtis cruditatibus periculosè oppilata curatur à Matre infuſione argenti viui, (: quod alia fœmina ſuggeſſerat) inflatis mox tibijs greſſum perdidit, adeo quòd ab vmbilico deorſum velut emortua ſolis manibus reptaret tractis per terram cruribus. Sex mēſes integros ſic dimidiata languit, donec in templo Sancti Dominici exaltato in ſandapila Roſæ corpuſculo illuc deportata fuit, vbi vt defunctæ Virginis faciem bis terue attigit, repentè inflatio detumuit, & paruula ſuis parentibus reddita poſt biduum per ædes ſana cucurrit, nulla interim alia medicina adhibita.

Agnes de Figueroa (: Roſæ, dum viuebat amiciſſima) immani cruciatu lancinabatur in coxendicibus, & ignara quid mali eſſet, iam eò deuenerat, vt toto triduo veſi-

cam exonerare non potuerit. Longa dolorum acerbitas pene mentem fœminæ euerterat, quando ſuggerente marito ſe ſe efflictim multiſque cum lachrymis cœpit charæ ſuæ Roſæ interceſſionibus commendare. Statimque, velut ſubſtratis prunis inſideret tota feruidiſſimè æſtuauit, ac ſubitò infra vnicæ Salutationis Angelicæ moram enixa, eſt calculum magnitudine nucis auellanæ punctim vndique cuſpidatum. Eodem momento ceſſauit dolor, conſopita quieuit Agnes, quæ diu neque dormire potuerat nec iacere. Chirurgi & Medici quotquot viderunt calculum teſtati ſunt, illum haudaliter quàm vel morte vel miraculo potuiſſe extrudi.

Ludouicus Rodriguez Mexicanus opificio ſartor in ædibus Viduæ Ioannæ de Vargas dolorifica neruorum attractione laborabat, ita vt nec incedere, nec pedem humi figere per duos menſes vmquam potuerit. Adducti Chirurgi poſtquàm viliora remedia ſine profectu applicuerant, proteſtati ſunt, hominem non aliter quàm vnctione magiſtrali (: quæ ſumptu nõ mediocri paranda fuiſſet) curari poſſe. Flebat amarè Ludouici Mater, conſcia tantis impendijs longè imparem fore ſuam filijque inopiam. Itaque vidua ſuggerente cernua ſurſum reſpexit in Roſam, promittens vnà cum filio Nouenam peragere ad ſepulchrum; quam vbi exorſa fuit poſtridie, domum rediens inuenit filium pedi attracto iam ſolidè inſiſtere, & aliquãtùm ambulare. Nondum vltimus nouenarij dies illuxerat, & Ludouicus iam perfectè ſanatus exibat domo, Virginisque ſepulchrum inuiſebat.

Simillimo beneficio & ipſa prænominata Vidua ex vtriuſque pedis dira inflatione & cruciatu repentè conualuit, mox vt Roſam auxiliatricem flebiliter inuocauit, promiſſo ſimili dierum ſeu ſtationum nouenario, quem & poſtridie votiuis onuſta donis eſt auſpicata, ſaniſque pedibus alacriter peregit.

Iſa-

Isabellæ Morales parienti (: iamque partum effuderat) secundæ remanserant in vtero. Expauit obstetrix, nullumque omisit remedium vt membranam eliceret. Tribus horis laboratum frustra, rebusque iam desperatis Isabella se mori sentiens ad lectum reportari petijt decētiùs illic moritura. Adfuit vocatus interea Confessarius, cumque omnia in peius vergerent, monetur Isabella ad Rosæ præsidium recurrere in discrimine tam complorato. Paruit, & illo temporis puncto omissis alijs remedijs vltro secundæ prodierunt, totumque subitò discussum est periculum.

Christophorus Perez Aulę criminalis Secretarius cum vxore & domesticis ad prædium suum in valle *Luriganchо* secesserat, hinc die quodam ad vicinos colles virore amœnissimos iter faciens, tellure ex pluuijs madente & lubrica cum equo in fossam xvi. palmos altam prolapsus est. Accurrit cum domesticis pauida coniux, viditq; marito equum incumbere. Secuta fuerat labentes mollior terra, & pene vtrumque operiebat. Dum equus (:vt erat generosus & iuuenis) terram nititur excutere, dum magnis conatibus tētat surgere, Christophorum grauiùs premit relapsu, & nonnumquam calcibus improuidè ferit. Per quadrantem horæ sic iacuit Perez, neque vt erat manibus pedibusque ex arthritide nodosus ac debilis, quidquam iuuare seipsum potuit.

Interim supra fossam eiulabant domestici, plangebat vxor, denique omnes Rosam in subsidium aduocarunt. Audijt Christophorus, cœpitque & ipse sub equi terræq; pondere Rosam inuocare. Et en cōfestim surrexit equus in pedes homine intacto, descendunt in fossam vernæ, extrahitur Perez incolumis, quem alij iam mortuum, alij intra horam moriturum liberè clamitabant. Ipse verò solius Rosæ beneficio tam se illæsum professus est, vt nec

phlebotomiam nec quidquam fomentorum ſibi adhiberi permiſerit.

Antonij de Terrabian grandæui mancipij vt lapſus miſerabilior, ita mirabilior fuit ſubleuatio. Huic in extremo ferè agone laboranti Maria de Oliua Roſæ mater concubia nocte aſſidebat ſola. Antonius dum conatur feſſum mutare latus, ex lectulo peranguſto in pauimentum decidit. Anxia mulier, quòd nec ſeruo moribundo nec ſibi vires eſſent quibus denuo in lectum ſubleuaretur, filiæ Roſæ validum è cælis implorauit auxilium, ſtatimque fide plena vtrumq; ponderoſæ ſarcinæ brachium ſuppoſuit, Antonium ſenem, corpulentum, ſemianimem, ac ſi trium menſium eſſet infantulus, è ſolo ſola ſuſtollit in lectum, accõmodat, operit, ac tum demum admirabunda ſuomet operi tota adtremuit, experta ſuam ſibi Roſam adfuiſſe.

Claudat hoc Capitulum Roſa veneni cœlica excantatrix. Limæ crudelis fœmina (:cuius nomen in Proceſſu vbique ſubticetur:) maritum ſuum extremè oderat, & vt ignarum è medio tolleret, clam ei toxicum in potu commiſcuit, ſed præualidum quod antequam poſſent remedia circumſpici breui mora hominem extingueret. Vix maritus peſtem hauſerat, cum intercepto anhelitu tympani inſtar extumuit, mox deliquio abreptus aluo in fluxum ſoluta ſudauit algidus, tremuit, diſtortiſque oculis nil niſi mortis vltimos ſpirabat angores. Verùm ſic per horæ quadrantem periclitanti opportunè incidit Roſæ memoria, & dum virus per viſcera cordi adſerpebat, extremo conatu ſe colligens erupit clamorosè in has voces: *Sancta Roſa ſuccurre, & Nouenam polliceor.* Expauit ad Roſæ implorationem vxor venefica, iamque veneni ſui effectum deſperans ſeipſam lethali vulnere ſauciauit. Maritus abſque alio alexipharmaco venenum elu-

ctatus

ctatus, postridie lectum deseruit, ac promissi memor ad Virginis sepulchrum properauit.

CAPVT IV:

Rosæ defunctæ cingulum, vela, particulæ vestium, ægris, parturientibus, debilibus medicinam distillant.

A Sanato morbo capitis Capitulum istud ordiamur. Eleonora Ruiz de Saudosa discruciabatur atroci cephalæa, sed ne iubilæi lucrum amitteret, à Rosę (:quę pridie sepulta fuerat) sarcophago rectà ad ædem Metropolitanam sibi eundum fuit. Iuit, sed priùs infirmo capiti particulam ex Rosæ vestimentis imposuerat, subq; huius galeæ fiducia iter ingressa postquàm in summa Aede nonnihil consederat, aduertit omni se capitis dolore penitùs liberatam.

Philippa de Vargas ex intolerabili æstu febrium simul toto sincipite diris velut aculeis incessanter dispungebatur: tandem ex Rosæ reliquijs particulam vertici applicuit & obdormiuit: euigilans non solis doloribus capitis sed & tota febrium vexa se reperit penitùs liberatam.

Luciam à SS. Trinitate Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio Præfectam à dextro tempore grauis torquebat cranij dolor, cum intemperie cerebri & guttosa defluxione:

ne: sed vbi modicam ex Rosæ habitu laciniam affectæ parti applicuit, illomet instanti distillationem stitit, dolorem fugauit. Eadem sub noctis conticinio quondam repentinis stomachi vulsionibus torta, ac penè exanimis, subitò vt dictam particulam pectori affricuit, tormina sedauit.

Marina de S. Ioseph Excalceata monialis improuiso in terram lapsu, oculorum neruos vtrimque grauiter offenderat, vt neque dextrorsum neque lęuorsum oculos potuerit conuertere, simulque in ijsdem continuus sæuiebat dolor. Tandem ex Rosæ reliquijs frustulum arripuit, & experiar (: inquit) num reuera ea sit sanctitas Rosæ quæ passim deprædicatur. Idem temporis momentum fuit, quo frustulum oculos attigit mobilesq; & sanos reliquit, neque vel stupor illis, vel dolor vmquam redijt.

Virgo Lucia de Montoya ab ineunte pueritia fœdo ac fluido marcore oculorum non sine excæcationis periculo lippiebat. Aciei infirmitas ac palpebrarum iugis dolor puellam nec in apricum diei prodire nec candelarum lumini propiùs accedere permittebant. Augebat morbum perpetua cephalæa; quibus incommodis dum solito molestiùs die quadam grauaretur, à Rosæ indumento remedium ingenti fide quęsiuit & reperit. Habebant domi inter pretiosiora cimelia particulam pallij quod Rosam adhuc mortalem amicierat; hanc Lucia capiti reuerenter admouit, eadem oculos defricuit, & illo temporis puncto simul cum lippitudine omnem capitis dolorem absterfit, inque miraculi fidem ipso adhuc suæ curationis die acum arripuit, & ante vesperam subtilioris telæ quatuor quadra consuendo absoluit: imò exinde oculos semper tam limpidos claroſque habuit, vt videretur numquam antea lippiuisse.

Apud Isabellam de Mendoza tenebrosiùs cæcutiebat triennis paruula Margarita nomine. Hæc altero oculo-

rum

rum (: cui nubecula insederat) omninò cæca, altero obscurè & vix modicùm nictitando videbat; collyris nil proficientibus credebatur paulatim omni videndi facultate caritura. Eius hera (: nam puella seruilis conditionis erat) sæpius protestabatur, Margaritulæ suæ mortem quàm vitam vtiliorem fore, siquidem ab anno & ampliùs claræ lucis impatiens clausis plerùmque oculis per ædes oberrabat. Quodam vespere cubitum ituram domesticæ fœminæ cœliti Rosæ commendarunt, & particulam virginei indumenti fascia inter oculos puellæ alligarunt, sicq; fasciatam composuere in lectulo. Manè facto, dum reducta fascia oculos Margaritæ inspiciunt, primò notant euanuisse nubeculam, deinde in altero oculo miratæ sunt claritatem: denique compererunt hinc cæcitatem inde visus debilitatem prorsus ablatam, paruula enim acie vtrimque firma & irretorta sudum exinde aërem lucemq; intuebatur cum voluptate.

Ioannæ de Velasco mordax è capite salsugo gingiuas impleuerat, inde acerbissimus dentium dolor miseram nec somnum capere, nec vllo patiebatur loco consistere. Dilatabatur crescens malum, angebatur languens Ioanna; donec recordata particulam ex Virginis Rosæ lineo velo se habere, eam ori applicuit, & subitò omnis abscessit dolor, successit somnus, & euigilans manè Ioanna se sanam demirata est.

Viduæ Ludouicæ Faxardo morbus caducus binas proles, masculam annorum xvij. fœmellam mensium x. extinxerat. Superfuit trimus filiolus nomine Franciscus de Contreras, quem idem morbus simili parabat exitio, nam puer interdum continuis xv. horis iacebat sine loquela & sensu, spumans ore, brachijs ac tibijs immane palpitans, interdum & occiput solo illidens. Anxia mater, iamque omni humano diffisa remedio ad cœlicam Rosæ pharmacopeiam vltimò recurrit. Particulam scapu-

laris

laris aliunde quæsitam obtinuit, arbitrata filio profuturum quidquid olebat *Rosam*. Et sanè profuit: nam vt particulam Franciſci tunc fædè ſpumantis tremulo pectori impoſuit, in ictu oculi conquieuit puer, in ſe redijt, conſedit in lectulo, hauſtum aquæ petijt, conualuit, nec deinceps vmquam hoc morbo tentatus fuit.

Septennio circiter poſt felicem Roſæ tranſitum cuoſuto Aloyſiam de Eſcobar Sanctæ Claræ monialem tormento inſtabili diſcruciabat ignis volaticus, nunc tempora, mox genas, inde oculos aliaſque partes non ſine periculo oberrans. Variè diuque ſudatum eſt in remedijs, at maiori ſemper damno, fructuque prorſus nullo. Denique Abbatiſſa ſeruatam ex Roſæ tunica particulam de ſcrinio protulit, ac vultui decumbentis præmiſſa oratione molliter illigauit, ſicque per eam noctem quieſcere iuſſit. Poſtridie faſciam ſoluens, totam Aloyſiæ faciem ardore ac tumore vndequaq; non ſecus ac manuum volas reperit liberam, nullo vel minimo veſtigio heſterni mali reſiduo. Eidem Aloyſiæ tertiana febris aliquando diros ac vehementiſſimos ſtomachi dolores inuexerat, adeo vt præ conuulſionum angore mortem ſibi crederet imminere: ſed confeſtim, vbi alio quocumque omiſſo medicamine ad Roſam confugit, dictamque particulam ſtomacho applicuit, ſimul cum dolore febris abſceſſit.

Eamdem priùs opem aduersùs eryſipelam ſenſerat Maria de Iesv Excalceata Carmelitana; huic facies tota, hoc inflammata morbo tumuerat, ſimul reliquum corpuſculum febres exurebant. Denique vt ægrotanti modica ex Roſæ indumento laciniola fuit applicata, deſedit tumor, tepuere infeſti calores, vt infirma mox ſomnum capere potuerit, è quo ſana extinctis cum eryſipela febribus euigilauit.

Anno quo Roſa in cœleſtem Sponſi paradiſum tranſplantata

plantata fuit, Ioannem Rodriguez Samanes pictorem asthma inueteratum pene stringendo suffocabat. A triennio ferox malũ pulmonibus & bronchis põderosè tenaciterq; insederat, nec nisi per tusses & raucos sibilos ægerrimam spirandi facultatem oppresso pectori indulgebat. Opportunè Maria de Mesta quasdam Rosæ reliquias (: à quibus ipsa pluries salutem hauserat) infirmo suo domestico obtulit, quando arctiùs laborabat. Has pectori deuota fide adhibuit iuuenis, dormiuit quietissimè thorace libero ac sine ronchis; expergefactus sensit laxata vndique pulmonum vincula, nec vllam deinceps grauioris anhelitus in se comperit molestiam aut pressuram.

Fr. Ioannes Garzia laicus Ord. Prædicatorum quarto post Rosæ obitum die superiorum iussu hortensem Virginis cellulam intrarat, asportaturus inde modicum scabellum, cui Rosa dum vixit insidere solitaria consueuerat. Verùm ostioli angustia videbatur scabello negare exitum, vnde laicus mucrone quem attulerat, assulatim cœpit obstantia ligna incidere, sed dum festinus instat operi, ferrum incautus sinistræ manui immersit, ea profunditate, vt vnà cum cute lacera caro penderet à iunctura. Exterruit circumstantes atrocitas vulneris, nam vbertim manabat cruor, & ex hiatu ambiguũ erat spectãtibus, num quid fortè neruorum aut venarum vnà truncatum fuisset. Solus non expauit saucius Ioannes, præsentis remedij conscius, &, habeo (: inquit) efficax certumque cataplasma, quod illicò mihi sanabit manum. Simulque è sinu protulit recisam ex lineo Rosæ velo particulam, qua sinistram extemplò obuolutam adstrinxit fascijs, ea fidei securitate & constantia, vt inde mox in cellulam redierit, reliquum operis perfecturus. Vix horulam illic exegerat, cum rursus ad exspectãtes prodiens vltro dissoluit fasciam, ostendit manum vndequaque sa-

nam, incolumem, nec iam alterius chirurgi ope indigentem.

Pictoris Angelini Medori coniugem Mariam de Mesta viginti circiter diebus exhauserat copiosi sãguinis fluxus admodum periculosus. Memor tandem, se ex Rosæ candidis indumentis reliquias possidere, has reuerẽter deosculans & Virginis interceſſioni etflictim se commendans periculum euasit, pristinis viribus actutùm restituta. Eidem aliàs fluida è capite distillatio scapulam immensis cruciatibus vellicabat, nec segniùs in occipite sæuiebat cephalea, sed eiusdem particulæ beneficio post imploratum Rosæ auxilium morbus vterq; fugatus est. Grauiùs aliquando fœminam afflixit inflati cruris acutus dolor, vt per quindenam & ampliùs nec interdiu vsquam potuerit consistere, nec somnum etiam breuissimum noctu libare; recursum ad solitum *Rosæ* virtutis emplastrum, & applicitis cruri Virgineis reliquijs cessit inquietudo & dolor, succeſſit cum placidissimo somno perfecta & stabilis valetudo.

In conuallibus Chinchæ Magdalena Chimasso Indaex Regulorum Chincensium (quos *Caciquos* vocant) nobili prosapia viro Hispano Francisco Morales matrimonio copulata triennium & ampliùs ab vmbilico deorsum adeo languebat attractione corporis, vt nonnisi lanato velleri potuerit insidere, nec aliter quàm cum eo huc-illuc raptanda fuerit, & ad necessaria corporis officia manibus domesticorum deportanda: numquam sine his mutare latus, numquam se sponte erigere visa est. Denique post ingẽtes sumptûs frustra in remedia erogatos è Chincha Limam in ædes Petri de Vega se fecit transportari, quòd illic speraret Medicos peritiores. Nec fefellit opinio: vix enim per mensem Limæ sic decubuerat, quando Rosæ tunc recèns sepultæ odor sanctimoniæ & publica-

mira-

miraculorum fama quotidie grandior ad ægram hanc penetrauit. Concepta exinde fiducia ſupplex nonnullas Roſæ ad ſe reliquias deferri petijt. Allatus fuit pertenuis ramuſculus ex palma quam Virgo in mortuali ſuo pegmate geſtarat exangui manu, item binæ candidi ſcapularis & veli particulæ. Hæc vnà cum ſepulchri modico puluere Magdalena fide ac deuotione qua decuit ſibi arctiſſimè circumligauit. Sic repentè ſopitis doloribus etiam ipſa placido ſopore totam noctem quietiſſimè præter morem exegit. Euigilans tametſi vegetas in rediuiuis partibus ſentiret vires, dimouere tamen reliquias noluit, velut ſalutiferi effectus plenitudini quietem reliquæ illius diei perlubenter indulgens. At poſtridie, quidquid repugnarent famuli, quidquid reclamarent domeſtici, lecto ſe robuſta proripuit, veſtes petijt, Roſæ beneficio ſe integerrimè ſanam conſtanter aſſeuerauit. Dum adſtantes horror ac frigidus ſtupor defigit immobiles, iam Magdalena ſuis inſiſtebat pedibus, mox nemine iuuante liberrimis paſſibus incedebat per conclaue. Demum vt veſtimenta (: quibus pene deſueuerat) impetrauit, domo cum honeſto comitatu exijt, rectâque ad Sancti Dominici Aedem ſolidis greſſibus properauit, vbi viſitato Roſæ ſepulchro domum, inde poſt menſem ad ſuos in patriam alia quàm exierat redijt.

Mariam de Morales viduam Marci Antonij non ſola neruorum attractio, ſed inſuper varij aliorum membrorum cruciatûs integro quinquennio acerbiſſimè diuexabant; nec hilum profuere remedia quæ plurima tanto temporis æriſque impendio conquiſierat. Tandem particulam ex Roſæ indumento ſibi reſiduam alacri fide manuque arripuit, hac ſubitò neruos attractionis vinculo exſoluit, inde per reliqua membra eamdem circumferens quo ſucceſſiuo ordine loca dolorum obibat contingendo, languor & cruciatus illico fugiebant, donec ad

extremum se vndique totam mirata est sanam.

Alphonsi Braui legitimæ coniugi Andreæ de la Massa tunsillas & guttur atrox angina, reliquum corpus ardentissimæ febres periculosè inflammabant: Accesserat vehemens prurigo, qua semper vnguis in vlcere, numquam somnus comparebat in oculis. Habebat domi villosam pelliculam quæ quondam Rosæ apoplecticum obuoluerat brachium. Hanc igitur fiducia reuerenti corripuit, molesto pruritui vbi fortiùs vrebat applicuit, toto hunc corpore successiuè depulit, eodemque simul affrictu tam febrium quàm anginæ suæ incendia re stinxit.

Vxor Basilij de Bargas Franciſca del Pulgar à partu repente marisscarum vlcerosis tuberculis grauissimè torquebatur. Nec malo inueniebatur remedium, nec à malo requies. Demum anulo osseo quem à Rosa acceperat, salutem debuit, hunc enim vt digito indidit, confestim morbus euanuit, nec in reliquis partubus (: nam sæpius deinde peperit) vlli marisscarum mordacitati subiacuit.

Didaco de Requena domi æger decumbebat filius, æstu febrium & continuo sincipitis dolore pene exanimatus, parenti ad manum erat Rosæ cingulum quo Virgo postremis vitæ annis tunicam adstrinxerat. Hoc filio præbuit sæuiente paroxysmo temporibus circumponendum. Paruit iste, caputque vbi acutiùs dispungebatur cinxit, & vnico hoc ceromate febrim simul cum cephalea abegit.

Andream Lopez à multo tempore permolesta quamquam occulta premebat infirmitas, nec morbi genus in Processu exprimitur, nisi quòd multùm diuque ægrum afflixerit. Verùm vt ad Rosæ opopanaceam confugit, eiusque calceamenti ligulam præuia oratione sibi applicuit, è vestigio morbus abscessit.

Prouinciæ de *Guailas* in Regno Peruano Gubernator

præ-

præerat D. Antonius de Contreras, eoque titulo vicum *Iungai* cum vxore Blanca de Zuniga incolebat. Hæc in octauum mensem grauida sensit manifestis indicijs fœtum in vtero suo immobilem desijsse viuere. Dum inter ea discrimina ac pauores Blanca in quintum vsque diem miserrimè distabescit, opportunè marito Gubernatori adferuntur è Lima nonnullæ ex Rosæ vestimentis reliquiæ, quas veteri amico Didacus de Cãtoral mox ab obitu Virginis dono miserat. Has subitò Antonius periclitanti coniugi apportans vt (: præmissa Rosæ deuota imploratione) ventri imponeret facile persuasit. Vix mulieris vterum reliquiæ attigerant, cum intra breue spatium quod recitandæ semel Angelicæ Salutationi sufficeret, enixa est intãtem mortuum ac putrido virore totum subliuidum. Paulò post effudit etiam secũdas, comite fœtore qui adstantes penè exanimabat. His sarcinis planè mortiferis exonerata Blanca respirauit, & quæ suscepto pœnitentiæ Sacramento iam sese morti certissimæ præpararat, intra pauculos dies abacta febri lectum deseruit, integræque valetudinis beneficio diu potita est. Eadem alia vice, cum partu infeliciori fœtum quadrimestrem abortiuisset, retentis in vtero secundis, per duos menses & quinque dies tantam vim corrupti sanguinis protrusit aluo, vt prope actum de sua vita existimarit. Memor itaq; opis quam aliàs Rosa præstiterat, rursus ad eam supplici deuotione respexit, nouenam ad eius sepulchrum Limæ peragere, & vtrumque miraculum publico euulgare testimonio pollicita. Et ecce, postridie cum ingenti fœtidi cruoris profluuio vnà prodiere secundæ iam putrefactæ, sensitque Blanca, iterum se morti ereptam, & Limam profecta votum exsoluit.

Feliciùs Rosæ obstetricantem sibi in partu experta est opem Bernarda de la Sierra, vxor Ioannis de Quixano Zeuallos. Hæc ad portum *Callao* marito cohabitans, ipsa

die

die exequiarum defunctæ Roſæ anno 1617. cœperat angi ſæuis puerperij doloribus, quorũ vi proles in vtero tranſuerſim acta, dum neque retineri neque emitti poteſt, ſe vnà cum matre præſentiſſimæ mortis laqueo implicabat. Iam foras prædierat inteſtinum (: euidens imminentis lethi indicium :) & adhuc detorta infantis obliquitas ſuæmet obſtabat geneſi, propiùſque exitium quàm exitum reperiebat. Fruſtra pauidæ obſtetrices vltimum ſuæ artis tentarant quò prolem aptarent ad egreſſum; iam Bernarda inter ſummos cruciatus tam ſibi quàm ſoboli illum diem ominabatur extremum, quando improuiſus Ioãnes de la Maſſa Bernardæ maritum domi conueniens dixit ſe Lima pauculas ex Roſæ veſtibus adferre particulas. Confeſtim tota domus in ſpem erigitur, parturientis germana ſoror Maria de la Sierra ſuſceptis reliquijs periculo aduolat, Bernardæ quid ferat raptim exponit; concipitur firma in Roſæ opem fiducia, funditur breuis precatio, imponuntur ventri periclitantis allatæ particulæ, & ſubitò nullis obſtetricum ſuppetijs dirigitur ſponte in vtero proles ad enixum, naſcitur facilitate proſperrima, vixit, valu it, adoleuit, pueroque in baptiſmate nomen fuit Petrus de Quixano. Nec ſilendum, quòd in dextra naſcentis palpebra conſpicuè apparuit roſa ad viuum effigiata, diuque velut beneficij indelebile ſigillum remanſit.

Mercator Baſilius de Vargas Hiſpalenſis dum negotiorum cauſa ab emporio Limenſi Potoſium tendit, per viã grauatur ex ſincipite iugibus ſtillicidijs, quorum acrimonia ſenſim naribus cancrenam minabatur, & iam quinque menſium ſpatio mordax humor eò vſque inualuerat, vt os naſi perfregerit, cœperitq; cartilaginem nõ ſine cruciatu depaſcere. Nec vllum voraci malo inueniebatur remedium, donec ad Roſæ pharmacopeiam anxia pulſaret deuotio. Habebat vxoris dono Baſilius modicum lanæ ex puluillo in quo Roſa nere aut flores acu pingere con-

ſue-

fueuerat. Hanc rudi papyro obuolutam vt fronti obligauit, fontem corrosiuæ defluxionis funditus exsiccauit, & plenè conualuit. Erat huic Basilio collybistes Didacus de Burguinas natione Cantaber, qui anno 1619. in eodem vico Potosij quadam ignoti defluxûs intemperie sensit sibi guttur intus adstringi & foris extumescere. Nullæ proderant vnctiones, nulli tenacissimum phlegma findebant gargarysmi, quin nocte quadam propemodum intercluso anhelitu suffocaretur. Ergo à Basilio pugillum lanæ (: de qua supra :) petijt, collo circumligauit, & inuocato Rosæ auxilio reliquũ noctis quieuit. Manè à contubernali suo repertus est iugulo catharris liberrimo, tumor omnis desederat, respirandi patula redierat facultas, statimque Basilio sua restituta est lana, de qua illud inter alia dignum est notatu, quòd cuius-nam aut villi aut velleris ea sit discerni haud possit, natiuo colore nec bombycem refert nec gossipium, sed sparsis auri fulgoribus filatim interlucet; denique creditur ex eo pulluillo esse, in quo nenti Virgini pusillus IESVLVS aliquando familiariter solebat assidere.

CAPVT

CAPVT V.

Rosæ sepulchro exemptus pulvis dysenteriam, synanchen phrenesim, cancrum, herniam, febres, papulas, aliaq; id genus cacosyntheta mirabiliter curat.

ALtiùs nonnihil hìc repetenda sunt aliqua. Limensis SS. Rosarij Conuentus vt Religiosorum abundat numero, (: plures trecentis plerùmque numerantur :) ita sepeliendis tot Fratrum successiuè decedentium cadaueribus nimis arctum foret vnicæ capitularis domûs spatium, nisi de industria talis aliunde terra illuc fuisset illata, quæ citissimè funera sepulta absumat, vt subsecuturis locum concedant. In hunc vsum procul ab agro Panamæ nauigijs aduecta gleba totum illius Capituli pauimentum profundè infarsit, terra mollicula, tenuis, soluta, & arenosa, sed innato calore subtiliter vorax; quo fit, quòd illata corpora mox depulpet ossiumque duritiem extemplò resoluat. Talis erat quæ ibidem virgineum Rosæ corpusculum excepit. Sed mirum dictu, vnico totoq; illo spatio vbi sacrum istud cadauer immissum fuit, gleba mutauit indolem, ac ferè pumicea soliditate in se coacta obduruit, vt solùm ibi digitis leuique manu teri aut fran-

gi

gi nequeat, quin ferro opus sit vt excauetur. Non sic reliqua illius cemeterij suburra, tritu facillima, tractabilis, fluida.

Porro in hoc Rosæ cenotaphio ad perenne humani generis beneficium viuam salutiferi pulueris latere scaturiginem, id argumento fuit, quòd anno 1632. post exportatos inde totoq; Regno distributos terrarum cophinos (: & quidem ab ea dumtaxat parte foueæ, vbi caput Virginis collocatum erat:) vix tria vel quatuor pondo cauo scrobiculo eruta videbantur: & cum P. F. Bernardus Marques pauculis ante diebus totũ immisisset brachium foramini, paulò post succrescente intus puluere vix manum immergere totam potuit. Nunc ad curationum historiam.

Decennem Aethiopissam, 50. argenteis Rosa emerat pro parentum domesticis seruitijs. Mater abhorrebat inutile mancipium, vtpote varijs languoribus ac præsertim crebræ dysenteriæ obnoxium. At Rosa bono esse animo iussit, adfore tempus, quo puella Diuino beneficio integrè conualesceret. Adfuit certè, verùm post Rosæ obitum, quando petitus de Rosæ cenotaphio puluis ancillulæ datus est cum frigida epotandus. Bibit, & continuò à morbis omnibus sanata est.

Sexenni virgini Iosephæ de Zarate musculos gutturales atrox vndique inflammarat synanche, vt nec cibum glutire nec os sine tormento potuerit aperire. Aduocatur chirurgus Ortega, qui vlcere inspecto cancrenam se plagæ insinuasse deprehendit, negauitq; puellam curari posse, nam erosæ carnes frustillatim vlceri excidebant, atque in dies serpebat malum. Anxia mater filiolæ salutem opidò comploratam Rosæ ardenter commendauit, inde pauxillum terræ quam de Virginis sepulchro in hunc vsum auia Iosephæ attulerat, in aqua dissoluit ægræque adhibito cochleari infudit. Puella vnico hausto facillimè tra-

iecto ſtatim liberrimo hiatu os diduxit: iamque bene ſibi eſſe àſſirmauit, ac cibum petijt. Mater vt cum auia patulas fauces diligentiùs inſpexit, cancrenam mortificatam reperit, plagæ magnitudinem demirata. Interim Ioſepha eſculentis (: quæ alacriter glutiebat) refecta ſine alterius medelæ adminiculo conualuit, promiſſamque Nouenam fideliter exſoluit.

In Limenſi Sanctæ Claræ Monaſterio Soror Grimaneca de Valuerde duplicis tertianæ ardoribus, & copioſo ſanguinis profluuio poſt inſomnem xv. dierum & noctiũ inquietudinem ſibimet erepta miſerrimè delirabat, ſolum exſpectabatur lucidum mentis interuallum vt extremis communiretur morientium ſacramentis, nam Medici vitæ horas nonniſi octo ei reſiduas eſſe conſtanter aſſeuerabant. Igitur Abbatiſſa Iſabella de la Fuente ad cœli prçſidia confugiendum rata in vnius Roſæ thaumaturgis fauoribus ſpem fixit, corraſos de Virginis ſepulchro puluere ingenti fide produxit, Confeſſori innuit, vt eos in puram lympham excuſſos infirmæ bibendos porrigat. Factum eſt, & en Grimaneca repentè ſibi reddita primò ſenſit aruiſſe penitus cruenta profluuia, inde & febres deferueſcere, ſicque nullo alio tentato remedio poſt placidum ſoporem poſtridie mente & corpore ſana fuit.

Ibidem Soror Raphaëla de Eſquiuel æſtu bilioſo torrida, & inſuper arctata faucium anguſtijs dũ nimijs phlebotomijs, & euacuationibus exhauritur, vnà iudicij mẽtiſque ſanitatem perdiderat. Deſperata à Medico iuſſa eſt è communi valetudinario in aliud conclaue deportari, vt à frequentiori alloquio libera vltimis Sacramentis percipiendis (: ſi fieri poſſet) quietiùs aptaretur. Illic pulueremè Roſæ ſepulchro dilutũ aqua bibendum porrexit ſolicita cuſtos, & ſubitò diſcuſſa phreneſi reſipuit Raphaëla, cibum petijt, liberiſque faucibus alacriter manducauit, ac ſine alio remedio integerrimè conualuit.

P.F.

P.F.Ferdinandus de Esquiuel Ord. Prædicatorum Limensis cœnobij ad S. Mariæ Magdalenæ Subprior ab vtroque peritonæi latere diram passus rupturam, hernia (: quam enterocelam vocant :) acerbissimè vexabatur, vt nec prædicare, nec iter agere potuerit, quantiscumque subligaculis ac fascijs conaretur dependula in scrotum viscera coarctare. Hoc ærumnoso tormento semilacerat non minùs fide alacer vespere quodam Rosæ tumbam adijt, deuotè orauit, terramque inde arreptam inguinibus applicuit, nec ab illo temporis momento pristini doloris vllum notare potuit vestigium; quin resumpto prędicationis officio ad laborem vegetior induruit, equitaturus à terra in sellam agilissimè se librauit, quatuor millia leucarum terra marique sine impedimento aut herniæ sensu robustè confecit, liber à ligaculis, vbi quotidianæ precis votiuo penso se illigarat.

Virginem Annam Cortes ex continua duorum mensium febri simul in costarum membrana pleuritis, totoq; sparsæ corpore liuentes papulæ (: quas dicunt enpinyctidas:) lethaliter dispungebant: omnem cibi potusque orexim grauis nausea peremerat; soporis & quietis spes aberat, laxis passibus ibatur ad mortem. Mater cum filiarum altera Laurentia Cortes humanis remedijs frustra tentatis respexere demum ad cœlestia: puluerem (: quem olim dum è sepulcro Rosæ collegerat, suauissimè fragrare notârat:) protraxit è scrinio, eamdemque tunc suaueolentiam denuo percipiens in spem obtinendi auxilij fortior assurrexit. Ante infirmæ lectulum procubuere ambæ in genua, & in honorem Rosæ orationem Dominicam cum Angelica Salutatione recitarunt. Inde mater infusos aquę puluerես languenti prębuit exhauriendos. Hausit, plus solito incaluit, quieuit, ac postridie discussa pleuritide, abacta febri, detersis papulis Anna incolumis surrexit.

Coſtam Stephano de Cabrera fortuitus lapſus perfregerat: tumebat infirmo quaſſatum latus, feruebat per incrementa ſomnumque adimebat horribilis dolor. Sed ſtatim vt Roſei ſepulchri terram offenſæ parti impoſuit, placidè conſopitus totam noctem quieti indulſit. Manè vt ſe doloribus liberum ſenſit, inſpecto ac palpato latere omnem pariter fugiſſe tumorem lætus deprehendit.

Catarinã de Sancta Maria Ordinis S. Dominici monialem Tertiariam diuerſa grauium morborum genera penè membratim à quadriennio occuparant. Coſtarum tormento accreuerant dolores iſchiadum, cor quotidie ſeptíes vel octies ſuis cruciatibus laborabat, ſtomachus bis per diem fiacceſcebat in deliquium, vt ſubitò ad auroram feſtinato ientaculo fuerit inſtaurandus, reliqua viſcera torrebat lentus calor, ac præcipuè caput crebris accendebatur ardoribus, denique ex profunda melancholia cõtumax & aduſta grauedo ſenſim vergebat in tabem. His malis preſſa Catarina tertio poſt Roſæ depoſitionem die acceſſit ad tumulum, preces fudit cum lachrymis, pulueres ſcypho intritos ebibit, primòque ſenſit depulſo melancholiæ tabifico pondere cor ſuum hilareſcere & confirmari, mox & capitis reſtingui ardores quos tunc patiebatur intenſiſſimos, demum eadem hora totum illud multiplicium morborum collegium ceſſit Roſeo pulueri, fœminamque reliquit valentem & perfectè ſanam.

Simillimam ab his pulueribus experta eſt opem Iſabella de Peralta in Limenſi SS. Incarnationis Monaſterio profeſſa monialis, quam ab annis xx. præter aſſiduos præcordiorum dolores apoplexia (:maximè brumali tẽpore) quotidiè exagitabat; ſed illico vt cordi palpitabundo modicum illius terræ applicuit, vtroq; morbo ſe explicitam deprehendit.

Ibidem Beatrix de Montoya Sanctimonialis ſtomachi dyſpepſiam annis xx. paſſa demum conuulſionum atro-

citate

citate ad extrema properabat, iamque vltimis sese munierat Sacramentis, certa mori, nisi traiecto in stomachum terræ illius hausto simul omnem inueterati doloris equuleum miraculo perfregisset.

Presbyter Mauritius Rodriquez dicti Monasterij Confessarius importuna vexabatur capitis vertigine ac cephalea, nullumque è pharmacopeia omisit remediorum genus: at tandem didicit morbo suo vnicum Rosæ sepulchrum pharmacopeiam esse. Inde igitur allatum puluerem non modò hausit, sed & vertici infricuit, vnàque & vertiginem & dolores fugauit.

Virgini Luciæ de Montoya hiabat profunda in vmbilico plaga magnitudine argentei philippei: at huic vbi Lucia modicum terræ è sepulchro Rosæ insperſit, tridui spatio plaga coaluit, relicta sola in beneficij memoriam cicatrice.

In Cusco P.Fr.Blasio Acosta Lusitano Prædicatori generali commissus fuerat sermo funebris ob felicem Rosæ transitum (:qui ibi tunc innotuerat) prædicandus. Huic, dum incautus thema concionis habendæ ruminat, inter prandendum transuersus in epiglottide bolus spiritum intercluserat. Accurrerunt periculo P.Fr. Ioannes de Aguero Præsentatus, & P.Fr.Thomas Marcos; cumque nec liquidorum infusione, nec valida succussione dorsi quidquam dimoueretur bolus, semianimem Refectorio extractum hortati sunt ad edenda pœnitentia signa vt sacramentalem absolutionem reciperet. Procubuit ille in genua conatus confiteri, interim Aguerus pauxillum huius salutiferæ terræ anhelo in aquæ vasculo obtulit, quo sumpto statim fatalem bolum exspuit, ac mortem cuius frigido sudore iam permaduerat, excreando euasit.

Catarinæ de Artiaga anno 1618. die 21. Martij in plurium matronarum præsẽtia riui sanguinis fluxu prodigio-

so

ſo ſcaturiebant è naribus, videbatur nonniſi cum vita finiendum profluuium, adeo latè pauimentum inceſſabilis cruor purpurarat. Denique vna fœminarum terræ illius pugillum fronti Catarinæ illigauit, & illo momento ad primum ſacri pulueris attactum ſtetit ſanguis, exaruit ſcatebra, nec deinceps hoc malum redijt. Adſtitere miraculo Notarius, vnuſq; ex Iudicibus ad examinanda Roſæ prodigia ab Archiepiſcopo deputatis.

Anno 1631. in SS. Incarnationis Monaſterio ancillabatur puella Aethiopiſſa annorum plus minus xxiv. Huius fauces angina accenderat, carnem totam operuerant liuentes papulæ, inſuper toto corpore vultuque inflata tympano quàm fœminæ ſimilior extumuerat, ore, naſo, oculis vbertim fœda ſanies profluebat, & ſi qua parte leuiuſculè attingebatur, decoriabatur, lacera pelle manum ſequente. Sic putreſcenti nulla ſpes vitæ ſupererat, vnde confeſſione expiata, ſacroque munita viatico & vncta oleo ſolam exſpectabat horam qua per tot vlcera emitteret animam.

At Confeſſarius in ſe beneficiorum Roſæ cõſcius hortabatur infirmam tantæ cœliti vt ſe commendaret, miſsurum ſe eius ſepulchri pulueres, ab his ope Virginis ſalutem ſperaret: miſſos ægra liquore ſuperfuſo deuotiſſimè hauſit, & in ipſo mortis veſtibulo conualuit.

Limæ puella innupta carnis voluptatem pudori malè prætulerat: inſtante partu vix vni Matri ſuæ delictum faſſa, dum caret obſtetricibus vt celaret crimen, diſcrimen vitæ ſubijt, nec parere valens nec retinere. Pauida Mater binos Religioſos illac fortè tranſeũtes rogauit, num quid pulueris ex Roſæ ſepulchro ſecum ferrent. Allatum puluerem filia dolorum ac moræ impatiens ſiccum abliguriuit lambendo, eodem temporis puncto ſobolem effudit; creditque diſcuſſum omnino vitæ periculum. Sed Mater ſecundas in parturientis vtero remanſiſſe aduerterat.

Ergo

Ergo recursum ad eosdem pulueres, & statim puella etiam secundas enixa est, sibi & infanti gratulata incolumitatem.

Ibidem (: at longo post tempore :) Aethiopissa olitrix multis horis euentu ancipiti ac pene complorato laborabat in partu: casu id resciuit Mauritius Rodriquez Presbyter per forum olitorium transiens, suasitque Eleonorę de Villa forti, vt periclitanti sociæ terram è Rosæ tumulo petitam celeriter apportaret. Factum est, statimque vt parientis ventrem terra imposita attigit, fœtus breui ac facillimo nixu erupit, matremque periculo simul & onere liberauit.

Anno 1631. FF. Antonius Montoya & Ioannes de Estrada sacris Ordinibus initiandi mittebātur *Guamangam*; per viam hospitij causa ad Præfectum loci *Guando* diuerterant. Et ecce quarta circiter post meridiem hora quidam ex incolis præcipiti cursu adfuit, ac sonoro eiulatu rogabat Fratres, (: quos credebat iam esse Sacerdotes :) citò accurrerent *Cacique* Indæ vicinis in ædibus animam agenti, vt moribundam saltim pœnitentiæ Sacramento expiarent, neq; enim alius tunc in oppido Sacerdos aderat. Doluerunt Religiosi, nondum se illo ordine insignitos esse cui absoluendi potestas annectitur, nihilominùs cum aliquot secularibus Hispanis Indum secuti sunt, vt saltim (: quando plus non poterant :) agonizanti mulieri adsisterent, Letanias, preces, commendationem animæ super migrantem recitarent, dæmonumq; insultus aqua lustrali abigerent. Ingressi domum repererunt Indam sine loquela aut motu supinam, obrigidam, sanguinea labiorum spumâ horribilem, ac mortuæ quàm viuæ similiorem. Frustra videbatur omne consilium, plangebant circumstantes Indæ, singultiebat maritus cum afflicta familia, sed Fr. Antonius memor penes se esse nonnihil pulueris ex Rosæ cenotaphio, præfatus ad astantes paucula

de

de Virginis apud Deum valore & gratia, de crebris eiusdem prodigijs, de concipienda præsentaneæ opis fiducia, demum arrepto cochleari dilutam terram decumbentis ori (quod ferro violentè aperiẽdum fuit:) operoso conatu infudit & abijt, suadens domesticis, Rosæ interea succursum ardentiùs implorarẽt. Post duas horas ad infirmæ habitaculum reuersus cum socijs, maritum cum tota familia reperit in iubilo: ingressus cubiculum vidit Caciquam hilariter insidentem lectulo, & auidè manducantem; fatebatur ipsa disertissimè, sibi insciæ Rosam saluti fuisse, huic se vitam debere, nec alius tam extraneorum qui cum Antonio accesserant, quàm inquilinorum sensus fuit.

Aliam in Panamensi emporio inflammata exulceratorum viscerum putredo cum sanguinis excretione propè ad extrema deduxerat: remedium aliunde nullum supererat; hausit eosdem pulueres, & in ictu oculi sese integerrimè sanatam vidit.

Didacus de Moreno Costilla Quitensis olim in bellis Chilensibus ab impacta ferrea claua immane vulnus capite exceperat, cui paulatim ex cura imperita spasmus, suppuratio, stupor innascebantur. Limam itaque veniens vt melioribus chirurgis se subderet, in S. Andreæ Nosocomio per sex mẽses frustra sub varijs vnctionibus & emplastris laborauit. Demum excitus fama prodigiorum, quæ ad Rosæ sepulchrum quotidie coruscabant, eò accessit, fusisque de genu deuotis precibus tegmen cum fasciis à capite resoluit, detracto malagmate terram ibidem excauatam vulneri insperfit, meliùsque ab eo momento se habere sentiens domum alacer properauit, ac post biduum solidè vulnus coaluisse, sanamque induisse cutem deprehendit.

Abbatissa Monasterij Sanctæ Claræ in ciuitate Truxillo ab annis circiter xx. miserrimè torquebatur ex inflatione

tione tibiæ, in qua ſparſim plus quàm xl. vlcerum hiabãt ora ciceris magnitudine, nec malo tam veteri idoneus reperiebatur Chiron, præſertim vbi cruris affectum reliqui ſanguinis ſecuta eſt intemperies cum moleſtiſſima febrilis rigoris atque ardoris viciſſitudine. Itaque ægra de creberrimis Roſæ edocta miraculis puluerem Lima ſibi allatum in lympha cum fide bibit & repente febrim tunc frigore per medullas ſæuientem funditus extinxit. Læta hoc ſucceſſu tibiam pariter eodem puluere defricuit, ſtatimque detumeſcere cœpit inflatio, coire chaſmata, relictis dumtaxat in beneficij memoriam nigricãtibus ſignis, quæ vt ab extima cute diluerentur, aquam huic vſui diſtillatam chirurgus Ioannes de Lezana ſuggeſſit. Verùm hac adhibita mox redijt cum doloribus inflatio, rurſum patuerunt hiulcæ fiſtulæ, expauit infirma, ſatiſque intelligens miraculi complementum non à chirurgo ſed à Roſa fuiſſe exſpectandum, denuo eoſdem pulueres recidiuæ inſperſit tibiæ, denuo hæc detumuit & vndequaque vlcera ſiccando concluſit. Prodigium hoc triplex Abbatiſſæ ſalutem, toti Monaſterio ſtuporem & gaudium, Truxilli ciuibus cum gratulandi affectu nouam deuotionem inſtillauit.

Miles quidam officio ac dignitate vexillifer ſuo Confeſſori P.Fr.Franciſco Nieto faſſus eſt, aliquando ſibi inſtar dolioli tumuiſſe tibiam, ſed auditis quæ ad Roſæ monumentum in dies crebreſcebant ſignis ac virtutibus, eò ſe perrexiſſe cum alijs, breuiterque precatum correpta ſepulchri terra perfricuiſſe obiter ſuram pedis immane turgidam, eodemque puncto temporis moleſtiſſimum tumorem planè deſediſſe.

Triennis puerulus Alphonſus Cortes adeo languebat pedibus, vt eos manibus reptans per ſolum traheret ceu pondus inutile. Hunc mater Franciſca de Leon plena fide ad Roſæ tumulum ſtitit, ſcrobi vnde eruebantur ſalu-

tiferi puluere s, alternos immittere fecit pedes; deinde etiam domi ſingulas eius corpuſculi iuncturas eodem puluere defricuit, ſicque Virginis interceſſioni commendatum in lectulo compoſuit. Manè paruulus exiliuit ſanus, ambulauit, expeditèq; percurrit domum, ac ſi numquam pedibus languiſſet.

Iſabellam de Peralta pluribus annis ex acri capitis ſtillicidio cruciabat immanis gingiuarum dolor, præcipuè è molaribus vnus cum crepuiſſet medius, nec chirurgis ad eum euellendum ars animuſque ſufficerent, interdiu noctuque vexabat miſeram vt nec dormire nec cibum maſticare potuerit. Monitu ſui Confeſſarij dictos puluere s denti, cum maximè furebat dolor, admouit, & illico dimouit omne tormentum, liberiſq; gingiuis ſolida quæq; eſculenta manducauit.

In Monaſterio SS. Incarnationis Nouitia Ioanna de Vlloa probationis anno prope expleto dolebat anxia, ſe ad ſolemnem profeſſionem pertingere nõ poſſe, eò quòd durus Pater (:qui procul degebat in *Potosì*:) cunctabatur circa filiæ dotem ſeſe reſoluere. Sæpè Ioanna per litteras monebat Genitorem, vrgebat, inſtabat lachrymans, ſed ille Marpeſia caute durior aut reſponſa denegabat, aut punctum cui reſpondẽdum fuerat obſcuris inanium verborum ambagibus ſolertiſſimè declinabat. Inops conſilij Ioãna poſtremò confugit ad Roſam, inde arrepto calamo cum vltimam Patri ſcripſiſſet epiſtolam, Roſei monumenti puluere s magna fide inſperſit paginæ, vt ſi paternum cor exarata illic argumenta non emollirent, præſtaret officium iniectus puluis. Mira res, ſubitò ex *Potosì* reſponſum quo ſuauius deſiderari non potuerat, adfuit, dotem & quidquid filia poſtulauerat, conceſſit emollitus Pater, longaq; dilatione feliciter abrupta monialis quòd ad ſolemnia vota emittenda pertigerat, modico puluer i ſe debere agnouit.

Porro

Porro febricitantes, quos eorumdem puluerum hauſtus à vitæ periculo interdum extremo reuocauit, hìc ſigillatim diſtinctis paragraphis recenſere prolixum foret, ſat eſt ſummatim & obiter nomina perſtringere. Ioſeph de Caſtro confeſtim vt bibit, noxias cruditates omnes euomuit & valuit. Petri de Vargas cognata Ioanna de Mendoza cum filiola hoc remedio febres abegerũt: eiuſdem ancilla dentiũ acutiſſimos dolores fugauit: P.F.Didacus de Palomino Ordinis Prędicatorum duplicem tertianam depulit; Maria Velaſquez vxor centurionis Didaci *Ruiz* de Campos febrim continuam vnàque ſanguinis fluxum mortiferum euaſit; Vrſula de terra *Feluppa* ancilla Marianæ de Sea febrim cum diarrhæa, Franciſca ancilla Angelæ de Aguirre tertianam cum inueterato aſthmate in termino peremptorio incunctanter proſcripſerunt. Ioannem de Palomares tertiana cum aſthmate morti deſtinabat, paulò poſt eiuſdem coniugem à ſeptem menſibus grauidam ideoque pharmacorum iuxta medicinæ canones incapacem idem corripuerat malum cum frequenti vomitu; denique vnico poſt partum menſe filiolum Hieronymum idem morbus ſtitit in vitæ limine, at ſucceſſiuè his ſingulis eorumdem puluerum hauſtus repentinam ſalutem reddidit. Eamdem opem puer Ioannes Aſcenſius, Virgo Beatrix de Zuniga, adultus Antonius de Vmbela effectu vniformi at locis diuerſis comprobarunt. Quindecenni puellæ Catarinæ Indæ febrilis æſtus omnem ademerat ſenſum, loquelam, & ſpem vitæ, inſuper conſtrictis mandibulis aditum cibo intercluſerat, ferro ad hiatum os diducendum fuit vt vltimum remedium puluis è Roſæ tumulo ſumptus infunderetur neſcienti quid fieret. Poſtridie ſummo manè reſpirans Catarina tot ſimul malis ſe' ereptam experta & faſſa eſt.

Denique vt multos globatim conſarcinando compendium & finem faciam, ſacramento coram Iudicibus firmauit

mauit Ioãnes Lobo Presbyter se diuersissimis locis Chuquisaquæ, Potosij, Oruræ, alibi flagitantibus promiscuè omnis ætatis, sexûs, conditionis infirmis præbuisse huius viuificæ terræ potum, vnicoque isthoc catapotio palam in omnium conspectu tot fuisse curata languorum genera, tot quotidie febrientes integram valetudinem reportasse domum, vt nimia horum multitudo omnem superarit annotandorum nominum diligentiam, cassumq; reddiderit catalogi laborem. Exclamet hìc præ stupore Rex citharœdus: *numquid confitebitur tibi puluis, aut annunciabit veritatem tuam?* aio, & pergo.

CAPVT VI.

& vltimum.

Rosæ imagines contactu lepram, apostemata, impetigines abstergunt, arthritidem, hydrocelam, anginam sanant, dentium, stomachi, cranij doloribus medentur.

PErfidis nostri seculi iconoclastis hoc Caput capitilauium esto. Fidelibus Peruanis commune studium fuit, in prodigiosæ virtutis memoriam passim per ædes

Roſæ effigiem habere, nec Limæ dumtaxat ſed toto Regno inualuit vſus non inutiliter; nam in primis Viduæ Aloyſij Nugnez Maria de Vera profluuio, febri, dolore ſtomachi, & lethali vomitu ad ipſum mortis deducta veſtibulum vltimis Sacramentis ad emigrandum ſe parauerat, iudicante Medico in diem poſterum minimè ſuperuicturam. Interea à vicina ſartoris coniuge Mariana Inda (: quæ cum Roſa à teneris educata fuerat) Virginis pictam in tela effigiem petijt, allatam vultui applicuit, oſculis deuotè libauit, demum in eius amplexu dulciter conſopita dum manè expergiſcitur, ſe vndequaque ſanam mirata refectionem petijt, lectoque exilijt, ac imaginem feſtiuiùs deueneratura arulæ ſtratæ decenter impoſuit accenſis luminaribus; nempe credebat hoc deberi tum priuato beneficio, tum communi lætitię illius diei, ſiquidem illo manè ſolemni totius Vrbis iubilo in ædę Metropolitana publicabantur litteræ Apoſtolicæ, quibus vndique Fideles ad teſtificandum de notis Roſę prodigijs *compellebantur*. Et ecce imago quæ pallentem Roſæ vultum ſemper retulerat, illo momento venuſtè in genis rubuit velut publico ciuitatis tripudio ſerenè congaudens. Accerſitur vnà cum Apollonia coniuge Didacus de Requena, tamque conſpicuo miraculo diu adſtupuit.

Simillimum in portu *Callao* eadem die circa aliam Roſæ imaginem accidit: hanc Virgo Petronilla de Quiſano in ædibus centurionis Aluari de Lugares circumpoſitis lemniſcis ac floribus exornarat, vtpote illa die comparituram in principis Eccleſiæ pulpito dum ſupradictæ litteræ *Compulſoriales* collectæ multitudini prælegerentur. Vſque in illam horam vultus imaginis is erat, qui Roſæ in ſuo mortuali feretro pallentis fuerat, ſed repentè exãguis pallor in viuidum colorem ſub oculis ſpectantium tranſijt, omniumq, animos hilaritatis ſuæ blando fulgore accendit. Pulchriùs tamen eadem tot ægrorum beneficio vbiq; immicuit.

Anno

Anno 1631. menſe Decembri nouenni puellæ Mariæ de los Reyes anno prope integro ſanioſa ac fœda porrigo totum vndequaque verticem occruſtarat; remedijs diu in caſſum tentatis demum in Aedem Sancti Dominici adducitur, illic coram lignea Roſæ icone procumbens lineam calanticam ſuo detractam capiti admouit ſuppliciter Virgineo ſimulachro, ac rurſum capiti impoſuit. Poſt biduum domi Melchiora de los Reyes caput filiolæ detegens nullum in eo reperit impetiginis obduratæ veſtigium, nitebat ſana vndique cuticula, denſum fulgebat capillitium, videbatur puella non tam carere porrigine quàm ſemper caruiſſe.

Eiuſdem anni menſe Nouembri aliam Mariam decem mẽſium infantem orphanam Hieronymus de Soto Aluarado in ſuis alebat ædibus deformi lepra toto corpuſculo horridè maculoſam; in ea curanda omnis ars medica deſperarat; ſed ancilla domeſtica Bernarda in thaumaturgo Roſæ myrothecio efficax infanti malagma inuenit; in æde S. Dominici ſiccarum roſarum foliola per ligneam *Roſæ* iconem ſparſa collegerat, his domum allatis clam ſingula leproſæ paruulæ operuit vlcera, ſicque diligenter faſciatam in lectulo compoſuit ad ſoporem. Manè Hieronymum Bernarda admonuit puellam ab omni lepra mundatam eſſe. Aduolauit attonitus, nec ſuis credens oculis teneram Mariam Apoſtolicis Iudicibus coram exhibuit intuendam, ipſamque in perenne beneficij monumentum deinceps *Mariam de Roſa* appellari iuſſit.

Michaëlę de la Maſſa cum dirum ſub brachio ſuccreuiſſet apoſtema, chirurgi cantharides intriuerunt; mulier quamquam mordaciſſimo dolori impar horis non minus xxiv. tormento ſubiacuit: verùm vbi poſtridie ad eoſdem cruciatus redeundum fuit, arrepta chartacea Roſæ imagine (:ex ijs quæ Roma in Peruuiam allatæ fuerãt:) dolenti plagæ appoſuit, & exinde quidquid acrimoniæ inſperge-

batur, omni doloris ſenſu caruit, tametſi pluribus adhuc diebus curæ illius acerbitas fuerit continuanda.

Marianam de Requena opprimebat intolerabilis præcordiorum dolor, cui perpetuus erat fomes ab inordinata quadam mœſtitia, ſanguiniſque melãcholici ponderoſa grauedine, quam ſequebatur & ſuſpiriorum violenta frequentia, & reſpirandi pœnoſa difficultas. Irritum cadebat quidquid ſubleuandæ moleſtiæ ingeſſerat medicina. Donec correptam Roſę imaginem deuotis oſculis diſſuauiatam, eãdem arcto complexu adſtrinxit cordi. Exinde ſenſit alijs ſibi remedijs opus non eſſe, nam vnica Roſæ effigies & detergebat inueteratam mœſtitiam, & dimouebat cardiagliæ cruciatum.

In Limano S. Catarinæ Senenſis Monaſterio Soror Angela de Haro continuis tribus mẽſibus lancinabatur cardiogmo ſeu conuulſione ſtomachi, ſed cum deſperato omni alio medicamine appreſſit pectori eamdem imaginem, abſceſſit dolor.

Seruilis conditionis fœmina Franciſca eodem correpta morbo, & inſuper febrium onuſta auctario rugiebat noctibus, impar tormento: dumque ipſo conticinio noctis grauiùs torquebatur, ſurgens hera detractam parieti Imaginem languenti attulit, ſtomacho ſuperponi iuſſit, ac Roſæ opem implorauit. Franciſca poſt imaginis amplexum ſomno obruta cũ horis duabus quietiſſimè dormiuiſſet, ſana euigilauit, nec deinceps hoc malo infeſtata eſt.

Sebaſtiana de Vega aliquando cum marito Doctore Cypriano de Medina Regij tribunalis Aduocato peregrè *Succacaram* profectura dum ſtapedi inſiſtens ſellam nititur conſcendere, mula recedente varicauit, ac oſſe circa inguinem luxato intolerabiles dolores paſſa eſt, vt neque in lecto mutare latus, neque robuſtiori cuiquam operi manum adhibere potuerit. Nocte quadam, acriùs ſæuiente oſſis cruciatu papyracea Roſæ

ima-

imaginem Romæ Superiorum permiſſu excuſam ac inde multiplicatis exemplaribus Peruuiæ importatam ſibi ocyus adferri petijt: hanc dum affectu religioſo circũplectitur, obdormiſcit inter preces, & manè experrecta miraculum ſubito clamore teſtata eſt, marito indicãs perfectè ſe doloribus liberatam eſſe.

Ancilla Elyzabeth Biafora prægna ac vicina partui diſpungebatur immani coſtarum pleuritide, ardebat febribus, cruorem & ſaniem vomebat ore, & demum à Medicis derelicta ac munita Sacramẽtis properabat ad mortem cum extremo fœtûs maturi periculo. Tandem vt è S. Catarinæ Senenſis Monaſterio chartaceam Roſæ obtinuit imaginem, tota nocte dolenti lateri obpanſam tenuit. Manè redeuntes Medici, vt deſperata Matre ſaltim naſcituræ proli quoquo modo ſi poſſent conſulerent, ancillam reperiunt ſanam, valentem, ciboſque ſibi afferri poſtulantem. Inde vbi vegeta lecto ſe proripuit, tertio poſt die feliciter infantem enixa eſt incolumem.

Anno 1632. Angela de Albildo coniux Franciſci de las Cuentas grauida portabat vtero gemellas, at vbi ventum eſt ad partum die Dominica 16. Maij duabus horis ante meridiem, altera prolium erupit ſola, remanentibus intra puerperam fecũdis vnà cum fœtu reſiduo. Hoc parturienti mortale eſſe muſſitabant circumſtantes fœminæ, iamque maritus vltimum vale dicturus chariſſimæ coniugi petebat aditum, ſed impeditus planxit foris. Sub hac perplexitate calamitoſa infertur Romanum Roſę ectypon ſed in tela, ſiſtiturque ex aduerſo periclitantis infirmæ, vt commodè ab ea videretur. Vix Angela conceptis mente ſupplicibus precatiunculis imaginem deuotè reſpexerat, cum ſubitò nouis preſſa doloribus partu celerrimo reſiduam ſobolem cum ſecundis effudit in lectum quo iacebat, deficiente ſpatio temporis quo obſtetricem nutu accerſeret. Gemellæ erant filiolæ, ſanæ, formoſæ, corpu-

len-

lentulæ, ac in Baptiſmo Mariæ & Franciſcæ de Roſa nomen ſortitæ ſunt in beneficij memoriam.

Anna Maria filia Viduæ Mariæ Morales onuſtum fœtu mortuo geſtabat vterum, ac priùs ſepultum quàm natum anxia circumferebat. Irruerunt dolores partûs, at proles ſine motu exanimis, frigida, ponderoſa obſtabat naturæ conatibus, matremque vltimo vitæ diſcrimini pariter implicabat. Sic miſera per biduum ſuis colluctabatur angoribus, lentèque ſe mori ſentiens animam pœnitentiæ ſacramento expiarat. Iam vultu pallida diſtabeſcebat lethalibus deliquijs, omnis arteriarum pulſus interquieuerat, ſpes vitæ exciderat, quando afflicta Mater promptam è ſcriniolo chartam Roſæ effigie ruditer lineatam attulit moribundæ filiæ. Itum deinde in preces & lachrymas, & ecce in momento Anna mortuum puerulum, denique & ſecundas effudit, illicoque diſcuſſo periculo reſpirauit. Fœtus corpore grandiuſculus, cranio molli, pectuſculo flaccido, nigris pedibus iam cœperat membris extremis putreſcere, ac fœtorem exhalabat intolerabilem, extincturus indubiè matrem nî Roſæ imago ſubueniſſet.

Puellam Aethiopiſſam Mariam nomine in ædibus Didaci de Requena impetuoſiſſimus apoplexiæ defluxus totam à ſummo deorſum peruaſerat, neruis ſtupentibus brachia & crura immaniter palpitabant, iam à quatriduo loquela exciderat, ſenſus aberat, ac opinione medicorum vitæ vltima imminebat hora. Sed materfamilias paginam itidem chartaceam cui Roſæ imago inerat produxit, hac faciem infirmæ operuit, ſimulque Roſæ imploratauit auxilium. Et en ſubitò conquieuit pedum manuũque diſtorta agitatio, ſurrexit reddita ſibi puella, comedit, totamque morbi vim euanuiſſe indicauit. Hanc ſacræ Imaginis virtutem admirans Didacus eiuſdem in ſe experimentum fecit. Sub dextro poplite dolorificus ipſi obduruerat humor, quo multùm impediebatur gradiendi

facultas: igitur illammet Rosæ imaginem dolori leniter impoſuit, & ad primum attactum è veſtigio ſe liberum ſenſit. Didaci coniux Apollonia non alio quàm iſthoc ſimpliciſſimæ Imaginis cataplaſmate ſtitit mordaciſſimum capitis ſtillicidium, quod ſibi dentium ferè radices vtrimque eroſerat. Eadem moniali Annæ Mariæ à Iesv aduersùs diuturnos & acutiſſimos dentium dolores medicina fuit.

In Autumno anni 1630. Franciſcus Gutierez Magan Hiſpalenſis presbyter graui coxendicum dolore preſſus, dum calidis emplaſtris nimiùm fidit, irritatum humorem deſcendere in dextrum pedem coëgit, vbi arthriticum, quo laborabat cruciatum vehementiſſimè ſuccendit; turgebant venæ, rubebat, ardebat tumida & dirè inflammata tibia, vt nec ſtragulum, nec lodicis tenue operimentum valuerit ſuſtinere: & quia inſimul cruenta dyſenteria exhauriebat miſerum, extrema Sacramenta petijt Medico annuente, nam actum eſſe de vita vterque perſuaſum habebat. Flagitauit æger vltimo ſuo ſolatio apportari ex S. Catarinæ Senenſis Monaſterio (:cui erat á ſacris confeſſionibus:) pictam in tela Roſæ imaginem, alllatam iuſſit appendi intra lectuli ſui conopeum, & attractis cortinis ita in præſenti effigie abſentem Roſam affatus eſt: Virgo ſancta & glorioſa, quæ tantum vales apud Altiſſimum quo beatè frueris, reſpice in me, qui ſi aliud de te numquam merui, ſaltim Genitricis tuæ ſum Confeſſarius, illi vt in Monaſterio ad ſacrum habitum ſuſciperetur opportunus adiutor fui, illius ſolemnem Profeſſionem nigri veli benedictione autoraui. Tu ergo Sponſum tuum exora, vt mearum immemor culparũ me valetudini qua ipſi queã famulari reſtituat. His dictis magna vi at robuſtiori fide vtramq; ſuppoſuit manum tumenti tibiæ, & veniam præfatus vſque ad picturæ marginem ſubleuauit ægerrimum pondus; poſtque breuiſſimi contactus morulam demiſit

lentè

lentè in culcitram, & (: quod dudum non potuerat) placido ſopore per dimidiam horam quieuit. Euigilans hilari vociferatione accitis domeſticis pedem faſcijs euolutum oſtendit podagra, tumore, rubore vacuum, ſiniſtroque pedi nihil diſſimilem. Valetudo redierat integra, neque in poſterum ſæua arthritis Franciſco vt antea ſcipionis vſum imperauit.

Idem Franciſcus patrinus erat Ludouici Cortes filioli Marianæ de Sea. Hunc menſe Auguſto anni 1631. quinquennem puerum excoquebant febres, exanimabat pleuritis. Adhibitæ vnctiones, phlebotomiæ, cucurbitulæ, clyſteres, potiones magis puero obfuerũt, nam inde ſpuebat ore ſanguinẽ, dolebat coſtis, auribus, ſtomacho, iecinore. Intrauit Medicus Frãciſcus Ximenes, primoq; aſpectu indiſſimulãter paruulũ habuit pro deplorato. Superuenit Franciſcus Gutierez, allataq; Roſæ imagine præiuit ægro Ludouico verba quibus ſe Virgini efflictim commẽdaret. His quanto potuit conatu pronunciatis infirmum dulcis corripuit ſomnus hora circiter dimidia, quo diſcuſſo petijt admoueri ſibi propiùs ſacram Imaginem, quòd oſculo eam cuperet reuereri. Admotam innocenti baſio deuotè ſalutans illico recepit vires, ceſſauit pleuritis, euanuere febres, ac breui temporis ſpatio nulla alterius medicinæ ope perfectam recuperauit ſanitatem.

Catarina de Vera continuis viginti diebus atrociſſimos cerebri temporumque ſuſtinebat aculeos vt nec cibum nec ſomnum valens admittere breui putaretur mortis faucibus immigratura. Hoc Proregis Archiater, aliuſque Medicus Rocca ſentiebant. Itaq; peracta ſacra exomologeſi Franciſcum de Coloma presbyterum obnixè rogauit Catarina, tantiſper ſibi afferret quam domi ſuæ habebat Roſæ effigiem. Attulit, intraque lecti cortinas prope infirmam collocauit. Mox illa vt potuit reuerenter picturam deoſculans, dum ei ſucceſſiuè ceruicem,

tempora, vultum admouet, somnum (: quo 111. ferè dierum hebdomadibus caruerat) cumque somno dolorum inducias, denique perfectam valetudinem attraxit à sacra Imagine.

Anna Maria de Torres non secus ac si torrem aut sudem ignitam cranio operiret, affligebatur acutis in capite doloribus: obtenebrabatur oculorum acies, pulsabant accensa tempora, videbatur ardere cœlum, neque mulier sat sui compos remanebat. Nihilominùs premente necessitate ceu conscia periculi hoc sapuit, vt omni alio medicamine omisso in sola Rosæ imagine medelam quæreret. Inuenit, ac præsentaneam quidem, nam vbi ectypon amplexa est capitique applicuit, repentè liberata est.

Anna de Herrera quantùm olim incredulitate obstinata pugnarat aduersùs Rosæ miracula, tantumdem postea explorato in semetipsa beneficio eorumdem tuba & buccinatrix fuit. Diu assueuerat gratias ac quotidiana prodigia quæ ad Virginis monumentum crebrescebant, aut contradicendo eludere, aut spernendo exsufflare. Sed correxit pertinacem nocturna in somnis visio: putabat horrisono terræmotu totam ab imis fundamentis euerti Limam, interque hos pauores vel inuita se Rosæ commẽdabat præsidio, ac tanta quidem contentione vocis, vt de solo vociferandi conatu fuerit expergefacta. Tum verò patentibus oculis vidit Rosam (: quam ex visis hinc-inde imaginibus nouerat) in genua procubuam orare pro Vrbis suæ incolumitate. Dehinc Anna in Virginem animæquior, pristinumque errorem deprecata illius se protectioni religiosiùs commisit. Nec diu capillata occasio defuit. A sinistro tempore diuexabat Annam vehemens ac dolorosa defluxio quæ sensim adeo caput obtudit, vt per triduum somni expers de statu mentis se prolapsuram aduerteret, ni Rosa succurrere festinaret. Igitur huius arreptam Imaginem sinistro tempori bis terue induxit, mox

in

in ceruical recidens obdormiuit, ac media nocte euigilans omnem fugisse dolorem comperit.

De febribus id compertum est, ad Sacræ Imaginis tactum, imò conspectum citiùs abscessisse, quàm fluat cera à facie ignis. Doctori medico N. de Rocca duodennis erat filiola Maria nomine: huic febres & papulæ denunciabant præmaturam mortis sententiam, at eamdem rescidit apportata Rosæ effigies, mox vt sub ægræ conspectum venerat. In *Panamà* P.Fr.Ioannes de Figueroa Ord. Prædicatorum ex indigestis stomachi putredinibus lethali correptus febri, totius vrbis Medicis desperantibus extrema migrantium Sacramenta piè susceperat, iamque morituri lectulo circumfusi Religiosi signum vltimi agonis vigiles exspectabant, vt secundùm Ordinis ritum Deo & Cœlitibus abeũtem animam commendarent. Vno horum suggerente affertur Imago Rosæ ex Prioris cubiculo, quam vt æger aspexit, vt impacto osculo deuotè salutauit verticique reuerenter imposuit, actutum sensit corroborari neruos, redire vires. Mox & sepulchri mirificos pulueres vt cum iusculo ebibit, totius indigesti marcoris corruptam massam simul excreuit, inde febris destituta fomite vltro extincta est quando ægrum extinctura credebatur.

Alphonso de Yta Monasterij S.Catarinę Senensis Limæ administratori vxor erat Maria de Aspitia, quam duplici tertiana bullientem Medici extracto quinquies sanguine aliisque præualidis euacuationibus penè exanimarant. Iam infirma cibi somnique incapax ad vltimum vitę marginem festinabat, sed stitit præcipitem allata ex Monasterio Rosæ effigies, quæ vt iuxta *Aspiciam* aspicienda in lectulo collocata fuit, eodem adnutu prostrauit febres, erexit infirmã. Idem Philippo Aegidio tertiana duplici molestissimè aggrauato præstitit chartacea Rosæ imago, sub ipso rigoris paroxysmo capiti trementis imposita. In por-

tui Callao Licentiatum Ioannem de Quisado continuis xl. diebus torrebant æstuosæ febres, neque ab humanis remediis spes vlla reparandæ salutis affulgebat. Infertur decumbentis conclaui picta Rosæ effigies, quam Ioannes vt præuijs deuotis basijs capiti imposuit, pectorique fortiter adstrinxit, febrim extrusit, locumq; reduci valetudini statim cedere compulit.

Claudat historiam ipsa quæ Rosam genuit Maria de Oliua. Hæc pauculis diebus postquàm S. Catarinæ Senẽsis Monasterium velanda intrarat, tota penè facie in erysipelatem deformiter exarsit; à naso vsque ad dextram auriculam ebullijt inflammatus tumor, inde per caput & maxillas oberrabat inquieti vlceris velox incendium, cui febris, dyspepsia stomachi, aliaq; cognata symptomata facile accesserunt. Sic afflicta per octiduum lecto decubuit, quotidianis tot morborum incrementis haud leuiter adtremiscens. Monasterij Præfecta vt Rosæ matrem amabat tenerrimè, sic febrientis mœsta periculo, dum nocte quadam stipata monialibus infirmam visitat, post dulces affatus sensim de apportanda Virginis benefica imagine quæstionem interiecit. Nec ægrè assensit ęgra, quin adductam lecto exciperet. Digressæ Moniales post horæ dimidium redierunt, viderunt q; Mariam dulci sopore vinctam, at simul copiosissimo sudore madidam. Postridie lecto exiliens dum Missæ sacrificio interuẽtura ad Odæum properat, Præfectæ occurrit miranti ac scisciranti cur & quò iret, præcipuè autem qui valeret. Hic fassa est Maria sibi dissuauiatâ pluries filiæ sacra Imagine obrepsisse somnum, at sub noctis gallicinio vigilem innatasse sudoribus; hinc tentato pulsu deprehendisse febrium absentiam, denique per faciem ductam manu nullum adusti tumoris palpasse vestigium, iamque se & integerrimè valere, & vivaciter esurire.

Aliud. Eidem Marię de Oliua iam velatæ angusta in-

ter

ter reliquas Nouitias obtigerat cellula; & hanc insuper sat incommodè occupabat ingens lecticæ ligneæ catasta ad modum armarij, quam optabat à pauimento altiùs subleuari & quatuor hypostylijs imponi, vt subtus caperet tres grandiores arcas, quæ cellulam aliàs reddebant multò anguſtiorem. Verùm & machinæ pondus obstabat ne fœmineis viribus attolleretur in hypostylia, & lata subiectæ crepidinis sponda, ne saltim loco quē semel insederat moueretur. Promiserat Isabella de Cataño Nouitiarū Magistra, se proxima quaq; die curaturam vt intromissis quatuor robustis mancipijs super dispositos lateres attolleretur moles, & laxaretur tam Mariæ quàm cellulæ importuna anguſtia. Verùm præuênit decennis ancillulę pia diligentia, nā vidēs nouitiam Mariam iugiter affligi, eâ ad Chorum cum ceteris digressâ manum audacter admouit operi, & Rosæ opitulante effigie perfecit. Redijt à Choro Maria, videnſque machinam appositè eleuatam, & arcas sub ea commodissimè dispositas, obstupuit, capere non valens cui in toto Monasterio ad talia breuissimo tēpore peragēda sufficere vires & animus potuerint. Agnes (: id ancillulæ nomen erat :) liberè se solam peregisse totum professa est. Accurrunt moniales curioso spectaculo, iubetur edicere puella, rem tantam quibus tandem viribus effecerit. Respondit: ibidem se priùs ante pendulam Rosæ imaginem procubuisse in genua, postulasse auxilium & robur, demum se lecto qui cum catasta mouendus erat reuerenter impositse imaginem, mox facili conatu in partem retracta machinâ se quatuor illis locis ordinasse lateres, & denique in Rosæ nomine dorso fidenter subiecto ligneam ijs molem imposuisse, quamdum attollebat, putasse nō grauem machinam sed leuem paleam se portare. Mirabantur attonitæ moniales sub sacræ Imaginis valido præsidio id vnicam potuisse decennem puellam, quod vix quatuor robusti baiuli credebantur

tur ſine ſudore præſtiturſ; ſed creuit admiratio, quando Nouitiarum Magiſtra (: quæ iuxta in ſuo cubiculo, reliquis ad chorum euntibus remanſerat :) affirmauit, ſe vigilem ſub tanti operis vicino molimine ſtrepitum ne minimum quidem percepiſſe in tam alto dormitorij ſilentio. Rogauerunt Agnetem adſtantes, denuo ipſis præſentibus tentaret vires ſuas, num eleuandæ machinæ ſufficerent. Tentauit, ſed ac ſi montem tergore excepiſſet, conatu irrito ridiculoque mox laſſata deſtitit. Fas ſit & mihi, hic deſiſtere, dum tamen apis mellificæ (: Bernardi) verbis mellifluis Roſam alloquar Oliuę filiam, fauorum matrem: O ſtirps *Oliuæ fructifera in domo Dei vngens & lucens, fouens beneficijs, coruſcans Miraculis, fac nos eius qua frueris lucis ſuauitatiſque participes. O odorifera* ROSA, *in æternum ante Dominum germinans & florens, ſpargens vbique viuificum ſuauitatis odorem, cuius apud nos memoria in benedictione eſt, apud Superos præſentia in honore, da canentibus te tanta plenitudinis participatione non fraudari.* Denique *lætemur & exultemus, quia cœleſtis illa Curia ex nobis habet cui ſit cura noſtri, quæ ſuis nos protegat meritis, quos informauit Exemplis, Miraculis confirmauit.*

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM

Cap. 1. Roſæ patria, Natales, Cunabula. Pag. 2.
Cap. 2. Roſæ Crepundia, indoles, educatio votumque Virginitatis. 5.
Cap. 3. Roſæ erga Parentes mira obedientia, pietas, ſolicitudo. 9.
Cap. 4. Roſa B. Catarinæ Senenſis veſtigijs ad ſequelam prouocata tertium S. P. Dominici Ordinem amplectitur. 19.
Cap. 5. Roſa præiacto ſolidæ humilitatis fundamento ſecurè inædificat reliquarum virtutum molem. 27.
Cap. 6. Roſæ mira abſtinentia; prodigioſi ieiuniorum exceſſus. 35.
Cap. 7. Roſa tenerum corpus cilicijs, flagris, catenis domat. 43.
Cap. 8. Roſa capiti aculeatam coronam circumdat, imprimit, infigit. 51.
Cap. 9. Roſæ lectulus, ceruical, nocturnæ vigiliæ. 58.
Cap. 10. Roſæ domeſtica ſolitudo, fuga publici, cellula perangusta. 68.
Cap. 11. Roſæ mira cum Chriſto deſponſatio pronuba Auguſtiſſima Imperatrice Angelorum. 79.
Cap. 12. Roſa perpeti orationis ſtudio miram aſſequitur cum Deo vnionem. 88.
Cap. 13. Roſa deſolatorijs viſionibus exercetur, ac horrendas alterius vitæ pœnas deguſtat. 97.
Cap. 14. Roſa Doctorum examen ſubit, vt probetur ſpiritus an ex Deo ſit. 103.
Cap. 15. Roſa cum Chriſto, Deipara, B. Catarina Senenſi familiariter, iucundè, aſſiduè deliciatur. 115.
Cap. 16. Roſa familiariter tutelaris Angeli conſuetudine fruitur, variè luctatur cum Dœmone, ſemper victrix. 122.

Cap

Cap. 17. Rosa persecutionibus, morbis, ærumnis pressa strenuè sese ad patientiam exercet. 131.
Cap. 18. Rosa varijs indicijs ardentem erga Sponsum amorem prodit. 139.
Cap. 19. Rosa, vt Christum omnibus amandum persuadeat, manifestum sudantis Imaginis miraculum impetrat. 147.
Cap. 20. Rosam Imago Deiparæ in S. Rosarij Sacello creberrimè solatur, mulcet, instruit. 154.
Cap. 21. Rosæ in salutiferum Crucis signum religio; Imaginem S. Catarinæ exornans ab ea vicissim honoratur. 163.
Cap. 22. Rosæ feruidus in SS. Eucharistiam affectus, cultus, deuotio, pro ea ad agonem se accingit. 173.
Cap. 23. Rosæ eximius pro periclitantium animarum salute zelus. 185.
Cap. 24. Rosa pro modulo facultatum corporalibus misericordię operibus proximos iuuare satagit. 195.
Cap. 25. Rosæ magna in Deum fiducia, crebrò in suis suorumque necessitatibus explorata. 205.
Cap. 26. Rosæ diuinitus reuelatur efflorituram in Vrbe Limana S. Catarinæ Senensis Cœnobium, tempus occulitur. 215.
Cap. 27. Rosæ alia cõplura Deo reuelante arcana patefiunt 226.
Cap. 28. Rosa mortis suæ præscia grauem vltimæ ægritudinis luctam fortiter excipit, inuictè sustinet. 240.
Cap. 29. Rosæ marcor extremus, suaue deliquium, & mors pretiosa. 251.
Cap. 30. Rosæ funebris conductus, exequiæ, tumulus. 261.
Cap. 31. Rosæ Sepulchrum Ordinarij autoritate mutatum solemni corporis translatione. 271.
Cap. 32. & vltimum Rosæ elogia ex pluribus notiora. 278.

MANTISSAE CAPVT PRIMVM.

Rosa post mortem, & sæpissimè, & multis apparet gloriosa 187.

Cap.

Cap. 2. Rosa à morte in Peccatorum subitis conuersionibus, & obstinatione cordium emollienda mirabilis. 297.
Cap. 3. Rosæ defunctæ attactu, odore, veneratione, Mors, Morbi, pericula depelluntur. 306.
Cap. 4. Rosæ defunctæ cingulum, Vela, particulæ vestium, ægris, parturientibus, debilibus medicinam distillant. 325.
Cap. 5. Rosæ sepulchro exemptus puluis dysenteriam, Synanchem, phrenesim, cancrum, herniam, febres, papulas, aliaque id genus cacosyntheta mirabiliter curat. 336.
Cap. 6. & vltimum: Rosæ Imagines contactu lepram, apostemata, impetigines abstergunt, arthritidem, hydrocelam, anginam sanant, dentium, stomachi, cranij doloribus medentur. 348.

SPHALMATA TYPOGRAPHI GRAVIORA SIC CORRIGVNTOR.

Pag.	41.	lin. 29.	affixo	lege	affixa.
Ibid.		lin. 18.	conciaui	lege	cruciatui.
Pag.	93.	lin. 10.	laudere	lege	laudare.
Pag.	128.	lin. 26.	laxabat	lege	lassabat.
Pag.	140.	lin. 21.	consumer	lege	consumar.
Pag.	156.	lin. 32.	hac	lege	hæc.
Pag.	164.	lin. 16.	fororis	lege	sororis.
Pag.	170.	lin. 23.	immunitati	lege	immanitati.
Pag.	188.	lin. 5.	solitudinis	lege	solicitudinis.
Pag.	192.	lin. vltima	illa	lege	ille.
Pag.	195.	lin. 20.	seu	lege	sed.
Pag.	231.	lin. 18.	occurrisse	lege	accurrisse.
Pag.	232.	lin. 3.	religiosa	lege	religiosæ.
Pag.	233.	lin. 28.	abstrigillet	lege	obstrigillet.
Pag.	235.	lin. 22.	Vtrumque	*inuerse*	vno.
Pag.	239.	lin. 14.	Virginis	lege	Virgini.
Pag.	240.	lin. 13.	Rosa	lege	Rosæ.
Pag.	244.	lin. 27.	artericarum	lege	arteriarum.
Pag.	248.	lin. 1.	intim	lege	interim.
Pag.	276.	lin. 9.	&	lege	at.
Pag.	286.	lin. antepenultima	daruam	lege	paruam.
Pap.	334.	lin. 5.	prædierat	lege	prodierat.

Cetera benenolus Lector aut excusabit aut emendabit.

PROTESTATIO AVCTORIS.

LEctor aduerte, vt si quæ in recensendis elogijs, ac gestis tantæ Virginis Sponsæ Christi hoc libello complexus fui vltra mores illius, ac vitæ sanctitatem, & Populorum erga eamdem obsequia, superantia vires humanas, quæ miracula videri possint, & ad futurorum præsagia, reuelationes, & alia beneficia in mortales collata quoquo modo trahi valeant; Illa tibi propono, vt nolim accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, & approbata, sed vt ea quæ a sola authorum fuarum fiat pondus obtineant; nec ideo aliam quàm humanam historiam sapiant. Quare etiam inhærendo Decretis fel. rec. Vrbani VIII. cum declarationibus ab eodem editis quoad veneretionem, & cultum, firmiter testatum volo, me hisce lucubrationibus nolle quicquam venerationis aut cultus maioris eidem Virgini Rosæ tribuere, vel famam, aut opinionem sanctitatis eiusdem augere, nec illius existimationi aliquid adiungere, vllumque gradum facere ad futuram quandoque illius Canonizationem, aut miraculorum comprobationem, sed omnia à me relinqui in eo statu, quem hisce meis lucubrationibus seclusis per se obtinerent, non obstante quocumque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obsequentissimus filius haberi cupit, & ab illa in omni sua actione dirigi.

D17
674375Z
25 AG17